

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет соціології
Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

«Уявлення молоді про українську національну ідею в контексті російсько-української війни»

Спеціальність: 054 «Соціологія»
Освітня програма: «Соціологія»
Освітній ступінь: магістр
Кваліфікація: магістр соціології

Виконавиця:

Гресь Катерина Володимирівна,
студентка магістратури

Науковий керівник:

Шелухін Володимир Анатолійович,
кандидат соціологічних наук, асистент

Магістерська робота допущена до захисту
рішенням кафедри *соціальних структур та соціальних відносин*
Протокол № _____ від «___» _____ 2022 р.

Зав. кафедри _____ Доц., к. соц.. н. Мазурик О.В.
підпис

Київ 2022

Реєстрація

номер

дата

підпис лаборанта кафедри

Рекомендовано

до захисту

підпис

наукового керівника

ініціали,

прізвище наукового керівника

Результат захисту

оцінка

дата

захисту

Голова ЕК

підпис

ініціали,

прізвище

Члени ЕК

підпис

ініціали,

прізвище

підпис

ініціали,

прізвище

підпис

ініціали,

прізвище

підпис

ініціали,

прізвище

Секретар ЕК

підпис

ініціали,

прізвище

Анотація

У роботі здійснена початкова спроба описати уявлення молоді про українську національну ідею. Здійснена феноменологічна концептуалізація поняття національної ідеї як набору значущих символів та ціннісних зразків, важливих для національної спільноти в уявленні самих репрезентатор_ок. Було проведено розвідувальне дослідження із застосуванням методу глибинного інтерв'ю у травні 2022 року, всього було зібрано 20 інтерв'ю. Також було застосовано методологічну рамку вивчення цінностей Ш. Шварца для спроби порівняння ціннісних зразків інформант_ок із декларованими цінностями учасни_ць Євромайдану. Отримані результати свідчать про те, що уявлення інформант_ок про національну ідею належать до репродуктивних уявлень, більше пов'язаних із зовні засвоєними настановами, аніж з тими, що стосуються особистісного досвіду. Разом з тим результати свідчать про переважання серед інформант_ок настанов матеріалізму, конформізму та гедонізму як орієнтиру для майбутнього, що є типовими для суспільства загалом, але різняться від декларованих учасни_цями Євромайдану цінностей прагнення до змін та піклування про оточення.

Ключові слова: національна ідея, ціннісні зразки, життєвий досвід

Annotation

This paper is an initial attempt to describe young people's ideas about the Ukrainian national idea. The phenomenological conceptualization of the concept of the national idea disclose the term as a set of significant symbols and value samples, essential for the national community in the apprehensions of the representatives themselves. An in-depth observation survey was conducted in May 2022, with 20 interviews collected. Schwartz's methodological framework for studying values was also used to compare the values of informants with the declared values of Euromaidan participants. The results suggest that informants' perceptions of the national idea are reproductive perceptions more related to externally learned guidelines than to personal experience. At the same time, the results show a predominance of materialism, conformism, and hedonism as informants for the future, which are typical for society as a whole but differ from the values declared by Euromaidan participants' desire for change and care for the environment.

Key words: national idea, value samples, life background

ЗМІСТ

Вступ	6
Розділ 1. Національна ідея: межі концептуалізації	10
1.1. Національна ідея як конструкт першого порядку (типізація)	10
1.2. Поява національної ідеї	11
1.3. Соціальне конструювання національної ідеї	14
Розділ 2. Варіативність уявлень молоді про українську національну ідею	20
2.1. Уявлення про національну ідею: процедурні та методичні аспекти дослідження	21
2.2. Біографічна ситуація як соціальний контекст уявлень	28
2.3 Національна ідея: між продуктивними та репродуктивними уявленнями	38
Висновки	53
Перелік використаних джерел	62
Додаток 1. Узагальнені відомості про інформант_ок	65
Додаток 2. Гайд для проведення глибинних інтерв'ю	66
Додаток 3. Транскрипти інтерв'ю	69

Вступ

Актуальність дослідження. Війна стала каталізатором роздумів та дискусій з приводу української національної ідеї. **Національна ідея** - це концентрований вираз національних інтересів та почуттів, форма духовного самоусвідомлення, показник того, як народ усвідомлює себе, свою роль і місце у світі. Українська національна ідея – це ті *цінності, ідеї, прагнення*, які є визначальними та пріоритетними для громадян і які виступають об'єднальною силою, стаючи таким чином і основою для формування згуртованого солідаризованого суспільства. Ідея нації – це те, до чого нація прагне і що вона думає про себе.

Тривалий час не існувало кристалізованого консенсусу з приводу розуміння України та поняття «українськості», так само як і не було консенсусу з приводу орієнтирів та ідей, яким Україна повинна слідувати у своєму поступі. У 2014 році було проведено дослідження, в якому порівнювалися цінності протестувальників Євромайдану з європейськими цінностями [Українська правда, 2014]. В основі проведення дослідження була закладена методика дослідження цінностей Ш. Шварца, той же принцип застосовується в Європейському соціальному дослідженні (ESS); завдяки використанню однієї методологічної рамки було можливим порівняти український та європейський контекст. За результатами дослідження активіст_ки Євромайдану справді були ближчими до жител_бок європейських країн за ціннісним параметром. На мапі загальних ціннісних вимірів «євромайданівці» найближчі до населення Норвегії й Фінляндії, тоді як ціннісний профіль населення України в середньому десь на шляху від Болгарії до Словаччини. Чи зберігається цей зразок й досі? Чи можемо ми сказати наразі, що молоді і сьогодні притаманні декларовані під час Євромайдану європейські цінності?

Громадян_ки, а точніше їхні суб'єктивні уявлення про те, що таке Україна є найкращим джерелом знань для формулювання української національної ідеї. Яким є образ України в уявленнях молоді? Що молодь називає «українським»? Які є основні атрибути «українськості»? Які основоположні цінності молоді як рушійної сили суспільства? Яким вбачається майбутнє України (бажане та реальне)? Відповіді на всі ці питання допоможуть стати орієнтирами для формулювання відповіді про українську національну ідею, той наріжний камінь, довкола якого суспільство солідаризується, до якого громадян_ки в консенсусі відчують прихильність, належність, якому вони емпатують і який допоможе збудувати ту саму «землю обітованну».

Насправді досліджень що стосуються питань самоідентифікації нації вже проводилося чимало, це питання постійно ставало предметом українських науковців. Проте зараз, певно, ми маємо змогу працювати із якісно інакшим відгалуженнями подібних дискусій, оскільки наразі на формування української національної ідеї накладається контекст досвіду життя в умовах повномасштабної війни. Враховуючи контекст самої війни (для українців ця війна є загарбницькою, це визвольна війна, вона має сакральне значення для суспільства), видається доречним передовсім спробувати дослідити, як настільки потужна в своїй визначальності історична подія вплинула на зміну ціннісної парадигми українського суспільства та на формування/закріплення/трансформацію образу України в уявленні суспільства. Принаймні усі ідеї та інсайти, отримані з результатів цього дослідження можуть послугувати ґрунтовним матеріалом для формування суспільної дискусії, притаманної здоровому громадянському суспільству.

Події Євромайдану, анексія Криму, російсько-українська війна, що триває з 2014 року та повномасштабна ескалація якої відбулася 24 лютого 2022 року

реагували в політичному порядку денному завдання модернізації української нації. Перед нам стоїть завдання зрозуміти що таке Україна, українська нація та хто є носіями сучасної української національної ідеї. Війна активізувала обговорення, що стосуються української національної ідеї. Сьогодні у контексті повномасштабної ескалації російсько-української війни дедалі частіше у медіапросторі вигулькує наратив про сміливість. Сміливість – наратив, який зараз просувається на державному рівні як національна ідея українців, але що криється за сміливістю як декларованою цінністю? Чи справді вона властива більшості українців, аби її можна було назвати умовно універсальною характеристикою українського народу? [див. про рекламну кампанію Офісу Президента та Кабінету Міністрів України]. Проте політичні опуси та інші культурні напрацювання, де нам уже по факту пропонують певну національну ідею, нецікаві. Точніше самі опуси важливі і пропонують цілком релевантні та «правильні речі», втім видається важливим та доречним принаймні послухати «народ», відкопати в свідомості людей те, що нас і об'єднує насправді (або гіпотетично може об'єднати). Це знання, вважаю, варто вивести із емпіричного досвіду, тобто дізнатися, що саме суспільство вважає Україною, українським та як воно може описувати національну ідею, аби мати змогу релевантно говорити про національну ідею як справді «національну», а не декларовану винятковими суб'єктами.

Об'єкт дослідження – українська національна ідея

Предмет дослідження – уявлення молоді про українську національну ідею

Мета дослідження – описати уявлення молоді про українську національну ідею

Завдання дослідження:

1. Концептуалізувати поняття «національна ідея»
2. Встановити межі воєнного досвіду інформант_ок-учасни_ць дослідження та окреслити зв'язки воєнного досвіду із уявленнями про національну ідею

Дослідницьке питання: *«Які уявлення про українську національну ідею сформувалися у процесі відтворення життєвого досвіду молоді?»*

Розділ 1. Національна ідея: межі концептуалізації

«Національна ідея» не є усталеним поняттям у межах соціологічного теоретизування. Але зважаючи на контекст вжитку терміну у публічних обговореннях, стає зрозумілим, що виміри яких він стосується, передусім пов'язані з такими більш узвичаєними для уваги соціологів явищами, як солідарність, інтеграція та національна ідентичність (тожсамість). Тільки якщо явища та процеси, котрі мають забезпечити інтеграцію членів суспільства навколо спільно значущих сенсів описуються (феноменологічною мовою) конструктами другого порядку – штучно створеними поняттями, як вищезазначені, то «національна ідея» постає як конструкт першого порядку – буденний концепт, що формується із релевантного досвіду соціальних взаємодій. У плюралістичному, демократичному суспільстві, де немає державно чи партійно санкціонованої ідеології, уявлення про спільноту та способи ідентифікації із нею не є односпрямованими, що робить національну ідею «ні доктриною, ні концепцією, а явищем духовно-екзистенційного порядку» [Нагорна, 2010]. Найбільш доречний шлях, яким соціологія дозволяє засобами «розуміння» (у веберівському сенсі) вийти на реконструкцію уявлень, які лежать у її підґрунті, є традиція соціології розуміння [Вебер, 1998: 105], а саме феноменології.

1.1. Національна ідея як конструкт першого порядку (типізація)

Будучи конструктом першого порядку, національна ідея в аспекті її стосунку до ідентичності імпліцитно передбачає діяльнісний вимір – через формування системи очікувань (орієнтація на інших), які передбачають очікування щодо себе й інших, а також щодо реакції інших (спільноти). Тож навіть будучи латентним явищем, явищем радше потенційним, вона все одно може

аналізуватися за тією ж логікою, що її М. Вебер пропонував як засіб соціології розуміння для соціальної дії: через суб'єктивний сенс, спрямованість на іншого. Від часів веберівської типології соціальної дії соціологія прийняла в значенні, близькому до аксіоматичного, що стимули та мотиви соціальної дії можуть бути дуже різними, далеко не завжди раціональними, мати виразний емоційний фон, який відсилає до релевантного досвіду, а не відстороненої рефлексії.

Тож, попередньо згадані дослідження якраз стосуються радше раціоналізації національного, втіленого в таких питаннях, як геополітичний вибір, ставлення до історичних постатей чи мовної політики, але лишаяються менш проясненими латентні емоційні виміри національного в уявленнях самих учасни_ць соціальних взаємодій.

1.2. Поява національної ідеї

Загальна концептуалізація поняття передовсім має радше політичну основу, тобто стосується безпосередньо політичного життя громадян та суспільства (тут варто сприймати розмову про політичне у сенсі Арістотелевського бачення політики як форми взаємодії спільноти, що спрямована на досягнення спільного блага, на досягнення «певного щастя як найвищого з-поміж усіх благ» [Арістотель, пер. О. Кислюк, 2000]. С. Вовканич пропонує визначення атрибутів української національної ідеї як «комплекс спільних духовних цінностей, патріотичних почувань, кодів українського народу, комплекс традицій, норм і правил, притаманних спільноті; комплекс інноваційних засад модернізації національної економіки, її перепрофілювання і реструктуризації відповідно до нових завдань і національних інтересів України» [Матеріали круглого столу, 2011]. Найвищий, домінуючий політичний орієнтир – це

пошук відповіді на запитання про те, чого кож_на громадян_ка прагне для себе та інших громадян власної держави, яким громадян_ка прагне бачити майбутнє того політичного об'єднання (держави в звичному розумінні сенсу цього слова), членом якого є громадянин. М. Михальченко пише про це майбутнє як про «українську мрію», зазначаючи, що вона формувалась на основі національних традицій, національного характеру, умов існування недержавного етносу, в основі яких були уявлення про цінність передовсім родини, матеріального благополуччя і нейтралізації негативного впливу влади» [Михальченко, 2009].

Український порядок денний наскрізь просякнутий питанням про те, що таке українська національна ідея. У фільмі українського режисера Ахтема Сеїтаблаєва «Кіборги», що розповідає глядач_кам історію битви за Донецький аеропорт, однієї з ключових подій російсько-української війни, один герой дорікає іншому за «середньовічний нафталін» - всю ту «шароварщину», той спадок радянщини в образі нібито традиційного культурного надбання України, що був закріплений за українцями для формування їхнього образу «провінційних малоросів», що відповідало етнічному статусу українців в межах імперії [Каппелер, 2001]. Хоча попри конфліктність діалогу та протиставлення позицій відходу від архаїчних уявлень про українську культуру та збереження і плекання того спільного «садка вишневого коло хати», власне, за сценарієм правда лишилася за доречністю збереження «нафталіну» як «зброї» української нації – мовляв, коли прийшов ворог, коли нагрянула справжня небезпека, то всі кинулися до того спільного, до співання українських народних пісень та вишиванок як елементу спільності, що об'єднує всіх українців. До речі, О. Різник пише про те, що культурна народна спадщина в Радянському Союзі мала швидше «вітринний характер», себто на

лаврах культури цивілізації почивала російська культура як культура імперіалістична, культура країни-метрополії, тоді ж як фольклор решти країн-учасниць СРСР мав бути обов'язково «національно забарвленими», що на ділі означало лише їхню архаїзацію та псевдотрадиціоналізацію [Різник, 1998]. Тож важливим аспектом дослідження національної ідеї в контексті цього дослідження також є спроба зрозуміти наявність інтерналізації стереотипних патернів щодо уявлень про Україну та українське серед молоді.

Проблемним також є зведення конструкту «національної ідеї» виключно до цінностей, оскільки цінності – це об'єкти, які є значущими для суб'єкта. Цінності – це буквально те, що є видається індивідові важливим у житті [Schwartz, 2011]; Дюркгайм та Вебер акцентували увагу на визначальному значенні цінностей у житті суспільства, а точніше на тому, що цінності формують консенсусне уявлення та розуміння світу у суспільстві і того, яким цей світ повинен бути. На оцінці ступеня значущості тих чи інших об'єктів у порівнянні між собою й методологічно будуються соціологічні дослідження цінностей. Однак як реконструювати сенси національного для індивіда, якщо за умов природної настанови національна ідентичність не рефлексується і не належить до переліку актуальних ключових ідентитетів? Сенсами можуть бути наділені різні об'єкти різної значущості. Соціологічні теорії модернізації, наприклад, концепція постматеріалістичного зсуву Рональда Інглегарта відносить відчуття національної належності (гордості) до традиційних цінностей, хоча сам феномен нації, за конвенційним поглядом, соціологів є модерним, тобто таким, що постав та етапі зникнення структур традиційного суспільства. Часова перспектива, яка пропонує феноменологія, дозволяє уникнути штучних темпоральних дихотомій і аналізувати сенси, які індивід

вкладає у «національну ідею», як у випадку традиційних, так і у випадку модерних, а не аналітично приписувати їм наперед задане значення.

Отже, звертаючись до соціологічної концептуалізації поняття національної ідеї, передовсім воно розуміється як сукупність певних пануючих цінностей спільноти, довкола яких головною віссю вибудовується уявлення про ідеальне майбутнє держави, що стимулює до дії та мотивує до якісних змін в житті суспільства.

1.3. Соціальне конструювання національної ідеї

Концептуально вплив війни як компонент досвіду на уявлення про свій зв'язок із нацією може бути описаний через тезу «недостатності досвіду» [Шюц, Лукман: 2004, 26]. Якщо актуальний досвід недостатній через руйнування природної настанови, це змушує соціального актора «почати на основі актуального досвіду нове тлумачення» [Шюц, Лукман: 2004, 26], тож війна в стосунку до національної ідеї (в її суб'єктивних уявленнях про неї) може виступити каталізатором принципово нових типізацій або ж вписати уявлення в актуальні межі вже досягнутого запасу знань, наприклад, зачерпнутого із близького оточення чи ЗМІ. Адже кожна людина, відповідно до феноменологічної методології, переживає соціальний світ у координатах, які почасти конституюються її біографічною ситуацією (зокрема, вибором), а почасти – позицією, що включає зовнішні, примусові (словами Е. Дюркгайма) компоненти [Шюц, Лукман: 2004, 31]. Досвід седиментується, тобто наче «осідає» в запасі знань, які набувають статусу «правил користування» - стійких, відтворюваних інтерпретацій ситуацій і подій, які роблять соціальний світ «зрозумілим» [Шюц, Лукман: 2004, 28]. Якими є узвичаєні «правила користування» своєю належністю до нації? Національна ідея як сукупність

суб'єктивних переконань виступає, з функціональної точки зору, такими «правилами», вона формулює очікування індивіда щодо його національної спільноти, артикулює суб'єктивно значущі виміри та компоненти. Феноменологічна традиція намагається описати перебіг формування досвіду через концепт стилю переживання, який включає в себе специфічну форму спонтанності (в який спосіб відбувається формування досвіду, наприклад, осмислену діяльність чи ні), специфічну форму соціальності (з ким суб'єкт вибудовує зв'язки й дистанції реально чи уявно), специфічну форму досвіду самого себе (осмислення власного Я у контексті подієвого плину) та часову перспективу [Шюц, Лукман: 2004, 40-42].

Важливим поняттям, яке описує місце соціального актора у системі різних типів соціальних зв'язків (із близьким, далеким оточенням, соціальними групами – реальними та референтними) також є «досяжність» - актуальна та потенційна, яка конститує самоочікування [Шюц, Лукман, с. 50-53]. Національна ідея як буденний конструкт може вважатися тим, що задає ідеалізовані очікування від національної спільноти та належності до неї (потенційно досяжне) та щось, що пов'язане із актуальним досвідом, що може бути окреслене як існуюче емпірично у взаємодіях людей (актуально досяжне). Адже «ідея» у платонівському значенні – це завжди щось трансцендентне реальності, щось, що перебуває поза емпіричною реальністю для якої вона не є досяжною. З іншого боку, як конструкт першого порядку вона вкорінена в досвід, що означає внутрішню напругу в сенсах, які її складають.

Ще однією важливою категорією цього дослідження є категорія досвіду. Досвід – це «процес, у якому утворюється та артикулюється сенс, в якому речі набувають структури та образу» [Вальденфельс, 2004]. У російсько-

української війни є одна характерна особливість – до 24 лютого 2022 року вона зачіпала лише один територіальний осередок (Донеччину та Луганщину). Територіальна обмеженість військового конфлікту наклалася на, на мою думку, абсолютно неефективну інформаційну кампанію щодо війни – українці, що жили на інших територіях України, де панував мир, не відчували досвіду війни, цей досвід не був безпосередньо артикульованим, тож він з легкістю став витісненим, притупленим, злегка забутим. Дослідження центру «Нова Європа» спільно із Фондом ім. Фрідріха Еберта показало, що лише 10% молоді цікавиться політикою [Гайдай, Зарембо, Літра, 2017]. Усі 8 років українці, що перебували на підконтрольній Україні території, жили наче у «паралельній» реальності, у реальності, де з медіаресурсів є знання про те, що в країні війна, але чуттєво це занадто далеко. За феноменологією, людина живе в режимі «природної настанови» - тобто, непроблематичної реальності, в якій є речі, які не ставляться індивідами під сумнів апріорно; війна є екзистенційною кризою, яка порушує цю природну настанову. Які сенси артикульовалися для індивідів, які безпосередньо на собі відчули вплив війни (тобто пережили окупацію, облогу, евакуювалися з гарячих точок тощо)? І чи відрізняються ці сенси від артикульованих для людей, яких війна торкнулася побіжно? Наприклад, тих, хто весь час перебував у відносно спокійному регіоні. Феноменологія артикулює ідею про те, що індивіди, що мають різний життєвий досвід можуть мати сенси різної ієрархії. Отже, тоді доречно припускати, що люди, які особисто пережили війну та які мали дотичний досвід мають різні уявлення про світ та про національну ідею загалом. З огляду на це варто також згадати поняття «множинних реальностей» досвіду, яке артикулює думку про те, що індивід існує в межах різних реальностей, що мають відмінну логіку: релігійна, повсякденна тощо. За Шюцом, реальності не перетинаються між собою, хоча в цьому дослідженні ця теза ставиться під

сумнів. Із якими реальностями реальність національної причетності найбільш взаємозалежна для інформант_ки (релігійна, політична, економічна тощо)? Крізь призму модальностей минулого чи майбутнього це розглядають молоді люди? Аспект темпоральності вказує на те, що хоча людина живе в актуальному теперішньому часі, але її горизонти сенсів формуються в часовому континуумі. Цей аспект дозволить краще зрозуміти сенсове наповнення національної ідеї.

Україна – країна, травмована досвідом багаторічної загарбницької політики сусідніх імперій, зокрема зараз кожен із нас як громадянин цієї держави несе на собі ношу радянського минулого України, і кожен із нас є відповідальним за те, як поводитися із привидами радянського минулого, як йому протистояти, як рефлексувати з приводу минулого, як думати про історію та яке випрацювати ставлення, а також які висновки варто зробити з цього досвіду, аби помилки минувшини більше ніколи не повторилися. Кож_на громадян_ка несе відповідальність за формування України та українського *as it is*, відповідно, кож_на громадян_ка є суб'єктом, здатним конструювати нові смисли, нові наративи, впливати на хід подій, і за такої умови це варто розглядати саме з точки зору інтерпретативного підходу. Тобто важливо зрозуміти, що національна ідентичність та національна ідея – це певного роду соціальний конструкт; сама ідея є об'єктивною, зовнішньою «обставиною», яка задає умови існування та функціонування суспільства, а громадяни як суб'єкти самі конструюють ідею як соціальну реальність. Згідно із напрацюваннями Бергера та Лукмана, суспільство саме створює певні соціальні ідеї та феномени, які згодом інституціоналізуються та врешті традиціоналізуються. Умовно якщо припустити, що певні цінності стануть домінувати у суспільстві, то, відповідно, ця ціннісна система стане частиною

об'єктивної реальності, тобто певним апріорним знанням. Коли говорять про соціальне конструювання реальності, то мають на увазі процес вибудування та наділення суб'єктів певними соціальними ролями, закріпленими за кожним «за замовчуванням». Коли ці ролі закріплюються та починають відтворюватися, вони, таким чином, інституціоналізуються. Відповіді на питання про те, що ж українці вважають та називають українським, згідно із теорією конструктивізму та символічного інтеракціонізму можна буде зв'язати із інтерпретацією реальності, тобто це можна буде трактувати як ту саму соціальну реальність, а отже, і вказати в подальшому на це як на певну базу національної ідеї та національної ідентичності. Говорячи про уявлення, для потреб дослідження пропонуємо розрізнити уявлення репродуктивні та продуктивні. Перші – орієнтовані на відтворення зовні засвоєних настанов, продуктивні – конституюються більшою мірою індивідуальним життєвим досвідом і життєвою траєкторією.

Отже, у цьому дослідженні *національною ідеєю* називається набір значущих символів та ціннісних зразків, важливих для національної спільноти в уявленні самих репрезентатор_ок. Ми не розглядаємо національну ідею саму по собі, а розглядаємо її як уявлення, що конституюється ідентичністю індивіда. Національна ідея розглядатиметься як похідна від національної ідентичності, тільки, якщо національна ідентичність стосується відчуття причетності індивіда до національної спільноти, то національна ідея – це набір значущих символів і ціннісних зразків, що слугують платформою для інтеграції цієї національної спільноти в уявленнях її репрезентатора. У феноменологічному значенні, національна ідея розглядається як повсякденний конструкт, який формують значущі сенси «національного». Щодня кожен із нас споживає безліч інформації з навколишнього світу, що стає частиною нашого досвіду та

формує певні уявлення про цей світ (близьке коло спілкування, ЗМК тощо). Власне, в цьому зосереджено й суть розгляду явища національної ідеї крізь призму феноменологічного підходу – знання про «українськість» впливає із нашого безпосереднього життєвого досвіду. І як воєнна реальність конституює контекст, у якому постає досвід тих, хто безпосередньо зіткнувся із воєнною реальністю (опинився на окупованій території, був у полоні чи в облозі, учасник бойових дій), і для кого досвід війни лишився більшою мірою зовнішнім. Розгляд поняття національної ідеї з точки зору феноменологічної конструкції передовсім дає розуміння у контексті ознайомлення із досвідом індивіда, тобто суб'єктивного сприйняття реальності. Феноменологічна рамка дозволяє заглибитися в те, як з досвіду індивідів сформувалися ціннісні ієрархії, що є значущими у явленні цих самих індивідів.

Розділ 2. Варіативність уявлень молоді про українську національну ідею

Основоположний та центральний концепт дослідження – поняття української національної ідеї. Національна ідея – достатньо багатозначне поняття, що можна по-різному інтерпретувати залежно від контексту його застосування. В Енциклопедії історії України [Нагорна, 2010] зазначається, що національна ідея у загальному рівні – «духовна основа життєдіяльності нації, система соціокультурних координат, яка задає їй світоглядні та цілепокладаючі орієнтири, визначає ціннісні орієнтації», тобто мова тут йдеться про цінності як загальноприйнятну категорію соціології. Далі йде визначення національної ідеї на «побутовому рівні»: «відчуття й розуміння спільності історичної долі, усвідомлене сприйняття нерозривності генетичного зв'язку нації, держави, особи, власний ідеал народу, що є узагальненим уявленням про призначення нації та її місце в навколишньому світі». У цьому розрізі мова йдеться вже радше про рефлексії щодо власної самості, уявлення про те, що таке Україна та українське та до чого повинна рухатися і, власне, органічно рухається країна та суспільство. Власне, це визначення добре окреслює інтерпретаційну рамку концепту української національної ідеї, яка й була покладена в основу даного дослідження: українська національна ідея – це базові уявлення суспільства про основні атрибути України та українськості (символи, характеристики etc) та про основоположні цінності українського суспільства, які окреслюють загальну мету розвитку української нації, яка, власне, уособлює вершину розуміння національної ідеї.

За методологічний орієнтир було взято методологічну рамку Ш. Шварца для дослідження цінностей. Згідно із напрацюваннями Шварца, існує 10 основних цінностей, які в підсумку можна згрупувати у чотири групи: *цінності збереження (консерватизму), відкритості до змін, самоствердження та*

підкування про оточення. Застосування рамки дасть змогу зробити первинні порівняння цінностей інформант_ок із цінностями учасників Євромайдану та цінностями мешканців європейських країн (за результатами ESS). Інтеграція висновків досвіду Євромайдану допоможе сформувати первинні уявлення про вплив досвіду цієї історичної події на формування та закріплення основоположних цінностей українського суспільства. Якщо логіка роздумів інформант_ок та результати матимуть схожий характер із результатами дослідження цінностей учасни_ць Євромайдану, то можна буде припускати наявність певного зразку, який починається з часу Майдану.

2.1. Уявлення про національну ідею: процедурні та методичні аспекти дослідження

Попри те, що методологічна рамка Шварца є кількісною, її все одно було доцільно застосувати в цьому дослідженні, оскільки цінність є передовсім якісною категорією, тобто в цілому ми не кажемо що цінностей є більше або менше, ми зазвичай говоримо про те, які вони є і чи є вони взагалі. У стандартизованій кількісно-опитувальній версії застосування підходу Шварца здійснюється аналітичне спрощення - якісна категорія оцінюється кількісно; це робиться для зручності, для уможливлення порівнянь, але все одно цінність лишається засадничо якісною категорією. Тому застосування квалітативних стратегій її вивчення через питання гайду є цілком релевантним.

Певний набір артикульованих інформант_ками життєвих досвідів та цінностей можна співвіднести із тим чи іншим методологічним блоком Шварца. Загалом усі можливі варіанти відповідей формувалися в двох основних тематичних ціннісних блоках - **цінності ствердження/цінності підкування про оточення та цінності збереження/цінності відкритості до змін.**

Запитання гайду	Цінності
<ul style="list-style-type: none"> ● Як би ви описали ваші пріоритетні цінності в житті? ● Що для вас в житті є дійсно важливим? ● Як ви гадаєте, для чого ви живете і що вам потрібно зробити для того, аби ви відчували, що живете не дарма? 	Цінності ствердження/Цінності піклування про оточення
<ul style="list-style-type: none"> ● Які якості ви цінуєте в людях найбільше? 	
<ul style="list-style-type: none"> ● Що із власного життя є для вас предметом найбільшої гордості? 	
<ul style="list-style-type: none"> ● До чого ми як українці повинні прагнути в майбутньому? Яким би ви хотіли бачити майбутнє України? 	Цінності збереження/цінності відкритості до змін
<ul style="list-style-type: none"> ● Чи займалися раніше ви або хтось із вашого близького оточення (друзі, родичі) громадською діяльністю? ● Чи берете ви наразі участь у громадських активності в ході війни та яким чином? 	Цінності ствердження/Цінності піклування про оточення
<ul style="list-style-type: none"> ● Як ви ставитеся до поточної воєнної позиції та риторики України? Можливо, щось варто змінити? 	Цінності збереження/цінності відкритості до змін
<ul style="list-style-type: none"> ● Як би Ви охарактеризували себе як особистість? На що Ви зазвичай орієнтуєтеся в житті: на очікування родини й близьких чи власні уявлення про майбутнє? 	Цінності збереження/цінності відкритості до змін

Таблиця 1. Співвідношення запитань гайду із ціннісними блоками методології Ш. Шварца

Попередньо подібних досліджень з фокусом на соціологічний аспект української національної ідеї як збірного поняття, що включає в себе з'ясування ставлень, уявлень та цінностей не проводилося. Саме тому для повного розуміння уявлень молоді про українську національну ідею та вплив контексту війни на зміну цих уявлень було вирішено застосовувати якісний дизайн дослідження як найбільш доцільний для досягнення завдань розвідувального дослідження.

Цільовою групою цього дослідження було обрано молодь віком 18-30 років, оскільки серед експертного кола консенсусною є думка саме про молодь як соціальну групу-локомотиву суспільного розвитку. Саме на Євромайдані кількісно переважало представництво молоді як соціальної групи, і Євромайдан кількісно найчастіше представляли люди з цінностями, схожими на цінності людей тих країн, які прийнято вважати розвинутими. Разом з тим життєвий досвід молоді є релевантним цілям цього дослідження, оскільки ця група людей фактично не мала досвіду життя у період існування Радянського Союзу, а отже, не зазнавала очевидного прямого впливу радянщини на формування власної особистості (хоча, безперечно, шлейф впливу досвіду радянського існування може впливати й на кожного з нас досі, втім це вже є питанням зовсім окремої дискусії).

У фокусі уваги було вирішено обрати молодь, що має або здобуває вищу освіту, оскільки, як відомо, наявність освіти корелює із ступенем залучення індивіда до громадянської та політичної активності [Campbell, 2009], саме тому для нас такі респондент_ки є цінними.

Для отримання відповіді на основне дослідницьке питання *«Які уявлення про українську національну ідею сформувалися у процесі відтворення життєвого досвіду молоді?»* було використано метод напівструктурованого глибинного

інтерв'ю як основний метод збору інформації. Цей метод виявився найбільш релевантним для досягнення задач дослідження передовсім через розвідувальний характер дослідження – нам були важливі насамперед описові деталі, глибинні інсайти для формулювання первинних висновків щодо предмету дослідження та можливих ідей щодо проведення глибших досліджень даної теми. За допомогою глибинних інтерв'ю нам вдалося реконструювати сенси, які вкладали інформант_ки у поняття національної ідеї. На даному етапі дослідження теми нам важливо дізнатися насамперед про ставлення людей, про їхні погляди та їхнє сприйняття основних елементів української національної ідеї. У цьому випадку не видавалося доречним застосування класичного кількісного опитування, оскільки, як вже зазначалося раніше, інформації щодо предмету дослідження було недостатньо з огляду на попередній досвід проведення подібних досліджень. Також було обрано йти шляхом саме формування структурованого опитувальника, оскільки на момент організації дослідження у мене все-таки було певне уявлення про предмет дослідження та були певні очікування щодо можливих результатів та висновків – попри те, що після початку повномасштабної війни соціальні дослідження на тему української національної ідеї у воєнному контексті не проводилися, дослідження щодо української національної ідеї проводилися раніше, і, гадаю, особливості цього поняття роблять його відносно сталим (себто це не те, що може кардинально змінитися і його доведеться досліджувати, що кажуть, «з нуля»).

Для проведення глибинних інтерв'ю було створено опитувальник, що складається із трьох основних тематичних блоків. Перший блок був присвячений знайомству із респондент_кою – питання в основному стосувалися особистих аспектів життя людини. Основною метою цих запитань

було розкрити найважливіші аспекти особистісного бекграунду інформант_ки, які гіпотетично могли б вплинути на формування певного уявлення про національну ідею, оскільки На те, як людина себе зараз відчуває впливає її біографія. Я припустила, що це може бути місце походження людини, поточне місце проживання людини, її професія, бекграунд батьків (їхня професія) та мова спілкування. Другий блок був найбільш обширним та найважливішим – цей блок тематично стосувався безпосередньо запитань про національну ідею. Було проведено спробу латентно запелювати до первинних уявлень респондент_ки про предмет розмови, задаючи запитання щодо уявлень та асоціацій – запитувалося про те, що означає Україна та поняття «українське» для інформант_ки, з якими подіями, місцями, речами людина пов’язує найкращі спогади та моменти зі свого життя (це питання базувалося на припущенні про те, що позитивний життєвий досвід «прив’язує» людину до певного обставин, за яких цей життєвий досвід переживався), про образ України на міжнародній арені (у порівнянні з іншими країнами у позитивному та негативному аспектах) та про те, яким респондент_ка бачить майбутнє України. Також якщо відштовхуватися від припущення про те, що під час війни в україн_ках проявляються найкращі їхні якості (які і були раніше але не були так помітні - як і наші в нас) то здалося доречним питати про образи/дії/характеристики тих українців, які зараз викликають в людях повагу, захоплення, розчулюють тощо (тобто це є прояви добра, які спонукають до добра як дії). Останній блок був присвячений запитанням щодо особистого досвіду російсько-української війни (мова наразі йдеться не лише про період війни від початку повномасштабного вторгнення Російської федерації на територію України 24 лютого 2022 року, оскільки вибірка включала інформант_ок зі східних регіонів України, які зазнали впливу війни ще з 2014 року). Питання блоку в основному стосувалися з’ясування впливу війни на

життя респондент_ки – припускаю, що це могло би дати певні уявлення про розуміння української національної ідеї умовно «до та після» війни та впливу війни як визначальної історичної події та формування української національної ідеї. Також до блоку було включено запитання про особистий досвід медіаспоживання – для розуміння уявлень інформант_ок важливо розуміти, в якому інформативно-новинному континуумі існували інформант_ки та чим формувалося в них уявлення про повсякденне суспільство протягом всього часу.

З огляду на основні тези феноменологічного підходу про розрізнення сенсів у залежності від особливостей життєвого досвіду індивіда доречним видалося розвести інформант_ок на дві категорії – власне, тих, хто відчув на собі вплив війни безпосередньо (тобто люди, що пережили окупацію у населених пунктах їхнього проживання, люди, що евакуювалися з гарячих точок, люди, що втратили близьких людей або житло внаслідок бойових дій у їхньому населеному пункті) та тих, хто відчув на собі вплив війни опосередковано (переважно це люди, які мешкають у відносно спокійних регіонах, тобто там, де не ведуться активні бойові дії або люди, що були змушені виїхати з міста або з України з огляду на превентивні цілі).

Дані збиралися протягом 8-13 травня. Інформант_ки для дослідження відбиралися шляхом «снігової кулі». Рекрутинг інформант_ок здійснювався за допомогою розсилки за доступним мережами інформації про дослідження із проханням взяти участь в інтерв'ю. Для спроби формування першопочаткових висновків про регіональні відмінності в уявленнях національної ідеї було вирішено спробувати залучити до опитування інформант_ок зі всіх регіонів України, тож, відповідно, пошуки респондент_ок певною мірою обмежувалися регіоном їхнього проживання. Інтерв'ю з інформант_ками

проводилося онлайн за допомогою платформи Zoom. У результаті вдалося зібрати 20 інтерв'ю із молоддю з різних куточків України. Вміститися в першопочатково задані вікові рамки не вдалося і в силу обставин, і в силу інтересу до того, чи відрізнятиметься змістовно інтерв'ю із респондент_ками віком молодше за 18, тож віковий діапазон інформант_ок змістився до 15-24 років, 9 – з особистим досвідом війни (мають близьких членів родини учасників бойових дій, проживали на окупованій території, перебували в населених пунктах облозі тощо), 11 – з опосередкованим.

На зображенні нижче продемонстровано основні демографічні відомості про інформант_ок, що взяли участь у дослідженні:



Рисунок 1. Відомості про інформант_ок

Стисло окреслимо основні польові знахідки в ході інтерв'ю за логікою гайду. Вживаємо поняття біографічної ситуації в його феноменологічному значенні як інтерсуб'єктивно сформованої категорії, закладеної в релятивно-природне споглядання. Інтерсуб'єктивність означає, що досвід поточного життя не є суто особистісним, категорії біографічної ситуації «нав'язуються окремому індивіду і перетворюються ним на внутрішні» [Шюц, Лукман: 2004, 70]. «Релятивність» і «природність» означають, що складові біографічної ситуації формуються в поєднанні соціальних зв'язків із оточенням, яке формує природну настанову – згадане у попередніх розділах непроблематичне сприйняття дійсності, сприйняття у категоріях зрозумілого та очевидного. На відміну від седиментації – процесу, що стосується особистісного досвіду та кристалізації на його основі певних значущих для індивіда сенсів, біографічна ситуація соціально контекстуалізує поточний, ще не засвоєний досвід.

2.2. Біографічна ситуація як соціальний контекст уявлень

Особистісний фактор. Важливість самостійного ухвалення рішень в житті інформант_ок. В цілому інформант_ки майже одноголосно декларували прихильність до самостійного ухвалення важливих рішень, проте разом із тим зазначали про важливість позиції родини. Інформант_ки схильні шукати компромісне рішення у контексті вирішення складних життєвих ситуацій, що свідчить про певний ступінь прив'язаності до родини, залежність від думки найближчого оточення. Цілком ймовірно, що отримані результати можна пов'язувати із середнім молодим середнім віком інформант_ок (19 років) – власне, це студент_ки перших курсів бакалаврату, які в силу віку ще не встигли набути достатнього ступеню суб'єктності, аби не залежати від

родини та її думки взагалі. Цю думку підтверджують і відповіді двох заміжніх інформанток – їхні відповіді на протиріччя були найбільш радикальними у сенсі самостійності ухвалення рішень:

«Скоріше на власні уявлення, тим паче тепер, раніше могла сказати щось інакше, тепер лише на власні уявлення, батькам зі мною дуже складно, в нас відрізняються погляди, мені з ними відповідно теж складно»

- Анастасія, 23 роки

Якщо відштовхуватися від методологічної рамки вимірювання цінностей Ш. Шварца, можна зробити припущення про те, що респондент_кам видається важливим збереження стосунків, пошук компромісу із оточенням та його досягнення максимально мирним шляхом, тобто превалюють цінності збереження, тоді як у конфронтацію із навколишнім світом висловили готовність вступати значно менше співрозмовн_иць.

Мова спілкування та мовне оточення інформант_ок. Ставлення до мовної ситуації. В цілому респондент_ки, що походили з переважно російськомовних середовищ зараз також розмовляють російською, з переважно україномовних регіонів переважають україномовні в побуті інформант_ки. В аспекті мови повсякденного спілкування відстежується аспект тяглості– здебільшого інформант_ки наголошували на тому, що все їхнє оточення протягом їхнього дитинства та юності розмовляло певною мовою, пояснюючи цим їхню поточну мову спілкування. Хоча спостерігається цікава відмінність у студент_ок кафедри україністики Київського національного університету Шевченка – чимало з тих, хто до вступу розмовляли російською та перебували в переважно російськомовному оточенні зазначають про вплив україномовного оточення в університеті, який спонукає цих інформант_ок

також починати розмовляти українською не лише в межах університету, а й поза ним. Можна припускати, що університет, а ширше – академічне середовище можуть відігравати роль певного осередку українізації в контексті мови і на це варто звернути увагу у подальшому при розробці та впровадженні стратегії популяризації української мови серед населення. В ширшому розумінні можна також припускати, що в цілому оточення грає роль у виборі респондента мови спілкування. Свідомий вибір української мови як мови повсякденного спілкування цілком ймовірно запустить ланцюгову реакцію у суспільстві, оскільки відомо, що люди прагнуть не вирізнитися серед власного оточення в сенсі поглядів та ставлень до базових світоглядних речей (в українському контексті до списку подібних речей, безумовно, можна віднести й мову як важливий політичний інструмент). Також важливо, що російськомовні інформант_ки, що поступово переходять на українську згадували і про те, що їхнє оточення також старається переходити на українську – ця думка лише підтверджує тезу про важливість оточення для поширення ідеї про українську мову як повсякденну мову спілкування та поступове виключення російської із вжитку. Фактично усі російськомовні респондент_ки відзначали те, що у разі потреби переходять на українську, проте серед україномовних інформант_ок з'являлася думка про те, що попри попередній досвід переходу на російську зі співрозмовни_цями наразі вони стараються цього не робити та продовжувати розмовляти українською у комунікації. На мою думку, висловлення подібних інтенцій важливе для розуміння прогресу в напрямку підвищення престижності української. Двоє респондент_ок також відзначали про неприйнятність вживання російської через її причетність до культури ворожої країни, з якою триває війна:

«...мої близькі в моєму оточенні говорили українською і говорять надалі,

можливо є люди [що розмовляють] російською, але їх одиниці і вони вже поступово переходять на українську, [...] бо ми знаємо.. мова агресора, не дуже приємно спілкуватися мовою агресора»

- Назар, 18

Також усі респондент_ки, які зазначали про те, що вони знаходяться у процесі переходу на українську або пройшли цей досвід відзначали «успішність» цього досвіду (у цьому контексті це слово варто розуміти як «непроблемність»). Власне, загальні тенденції демонструють прихильність інформант_ок до вживання української мови, втім поки що переважно ця прихильність є переважно декларованою, на практиці більшість російськомовних інформант_ок продовжують говорити російською, аргументуючи це звичкою та зручністю. Разом із тим серед інформант_ок все ж переважала думка про те, що мова не є надто принциповим питанням, і що більш доречно не загострювати увагу на мовному питанні, даючи право російськомовним громадянам і надалі послуговуватися російською в повсякденному житті, хоча декотрі інформант_ки відстоювали протилежні позиції, акцентуючи увагу саме на важливості цього питання, втім їх у кількісному вимірі було менше. Вочевидь, подібні тенденції можуть свідчити про недостатній рівень критичної рефлексії серед молоді щодо причин та наслідків поточних історичних процесів, що можна та доречно виправити активною просвітницькою роботою в цьому напрямку.

У сфері уявлення оптимальної мовної політики в Україні відстежувалася одностайна позиція інформант_ок щодо необхідності встановлення української як єдиної державної мови в Україні та поступового переходу усього суспільства на українську – подекуди зустрічалася теза про те, що «наші діти уже повинні розмовляти українською», тоді як старше покоління, на думку тих інформант_ок, хто про це згадував, годі «переінакшувати», тому змін варто просто «дочекатися». Також усі інформант_ки відзначають

виняткову важливість розмовляти українською через роль мови як інструменту самоідентифікації, як важливий аспект ідентичності людини; разом із тим частина інформант_ок зазначали про вплив можливої ідентифікації із росіянами на власне рішення щодо переходу на українську:

«Я захотел начать говорить по-украински чисто из-за собственного желания после новости о том, что всех русскоговорящих признают соотечественниками»

- Гліб, 21

Частина російськомовних інформант_ок зазначила про перехід на українську, акцентуючи увагу на тому, що це рішення є свідомим вибором та власною відповідальністю. Інша частина російськомовних не проти переходу на українську, втім, на думку цих інформант_ок, це має відбутися поступово. Також відзначалася важливість ролі дій держави у формуванні мовного порядку денного:

«В побуті кожен сам вирішує, але якщо держава вирішує що українська мова має бути скрізь, то тоді люди самі невимушено почнуть на неї переходити»

- Анна, 19

Участь інформант_ок у політичному житті (зацікавленість політикою, зацікавленість новинами, досвід громадської діяльності)

Зацікавленість політичним життям. Переважна більшість респондент_ок зазначали, що до війни майже не цікавилися політикою. Разом з тим із початком війни ці люди, за їхніми словами, почали більше цікавитися політичним життям країни, втім лєвова частка висловлює відсутність інтересу до політичного життя й наразі. Лише одна респондентка чітко артикулювала

важливість виявлення інтересу до політичного життя країни, хоча й дещо завуальовано:

«Політикою я цікавлюся відколи отримала право голосувати, бо якби треба, я ж не піду просто тицяти галочки в бюлетень»

- Анастасія, 23

-

Високий ступінь зацікавленості у політичному житті артикулювали лише 6 інформант_ок. При цьому значна частина висловлювалися про політику, асоціюючи цю сферу життя із чимось складним, заплутаним та недоступним «простому» громадянину (що висловлювалося в інтенціях на кшталт «я з політикою не дружу» або ж «намагаються не вникати» etc). Видається, ніби серед інформант_ок побутує певне розмежування особистого та політичного життя, хоча на практиці, якщо знову ж таки відштовхуватися від уявлень Аристотеля про політику як еталону, ці дві сфери життя розділяти неможливо, бо політика – це про теперішнє та майбутнє кожного громадянина, про те, як кожен із нас житиме сьогодні та завтра. Відчутно не вистачає популяризації участі молоді в політичному житті; разом із тим подібна ситуація свідчить, власне, про сприйняття інформант_ками політичного життя України як чогось обтяжливого та заплутаного.

Разом із тим більшість інформант_ок схильні казати про себе як про людей із чіткою політичною позицією. Щодо співпадіння політичних поглядів інформант_ок та їхньої родини, то тут переважно звучала думка про наявність консенсусу; згадування про розбіжності у політичних поглядах були висловлені досить стримано, що може свідчити знову ж про високий ступінь емоційної прив'язаності інформант_ок до родини та пріоритетності особистісних стосунків над політичними поглядами – щодо цього, то

більшість висловилися про те, що ставлення до політики не повинно впливати на особисті стосунки з іншими людьми.

Щодо ступеню зацікавленості новинами, то наразі лєвова частина респондент_ок цікавляться новинами радше вимушено в силу обставин війни, втім до 24 лютого регулярно цікавилася новинами меншість; інформацію про актуальні події інформант_ки воліють брати переважно із телеграм-каналів та різноманітних інтерв'ю. Цікаво, що небагато людей назвали конкретні ресурси, більшість надала перевагу приховати цю інформацію; із конкретних джерел, що лунали в ході розмови згадували О. Арестовича, О. Данілова, М. Каца (російський опозиційний політичний діяч), О.Невзорова (російський опозиційний журналіст та громадський діяч), Д.Гордона. Можна припускати, що російський інформаційний простір досі грає важливе значення для опитаних.

Волонтерська діяльність. Переважна більшість інформант_ок зазначали, що не беруть активної участі у волонтерській діяльності, втім долучалися до тих чи інших громадських ініціатив на періодичних або одноразових засадах – інформант_ки збирали ліки для військових на передовій, гуманітарну допомогу для населення, згадували про роботу «руками» на декотрих волонтерських пунктах та координацію запитів і пропозицій; найбільш часто згадувалися перерахування благодійних внесків на рахунок ЗСУ як різновид участі у громадському житті. Про активну зайнятість у громадському секторі очікувано найбільше зазначали інформант_ки, що мають близьких на фронті, зокрема один респондент зазначив, що він та його сім'я беруть участь у подібних ініціативах, оскільки побоюються за те, аби необхідні речі дісталися свого місця призначення. Втім важко сказати, чи можна трактувати це як певну недовіру до благодійних установ, для цього варто було би ретельніше про це розпитати у інформанта (недолік роботи інтерв'юєрки) :

«...звісно через якісь благодійні організації ми це не робимо, бо як я вже сказав в мене брати воюють і [...] от, ми це робимо напряду щоб без всяких посередників, ми тоді впевнені, що воно йде туди, куди потрібно»

- Назар, 18

Цікаво, що частина інформант_ок згадують про школу як про осередок волонтерських активностей – декілька респондент_ок пригадували, як у школі вони брали участь в плетінні сіток для збройних сил або ж збирали гуманітарну допомогу для біженців зі східних регіонів України. Це підтверджує припущення про те, що академічне середовище цілком здатне ефективно слугувати осередком поширення важливих ідей у суспільстві.

Ціннісний аспект у житті інформант_ок

В цілому інформант_ки рівною мірою відзначають важливість як традиційних сімейних цінностей на кшталт важливості сім'ї та близького оточення у власному житті, так і цінності саморозвитку та вдосконалення – переважна більшість так чи інакше згадували про важливість знаходження хорошої роботи та побудови успішної кар'єри. Проте подекуди різниться мотивація до самореалізації через професію – відзначалася як важливість «для себе», так і необхідність розвиватися та здобувати певні знання й навички, аби працювати на *суспільне благо*, аби «робити світ кращим»:

«Що я хочу, це певно реалізуватися, як особистість, в сенсі людському і в сенсі професійному й займатись корисною діяльністю, не просто працювати, щоб заробити на машину, а працювати, щоб приносити користь»

- Анастасія, 23

В цілому у відповідях інформант_ок однаковою мірою зчитувалася як орієнтація на власний життєвий успіх, що виражалася у прагненнях знайти хорошу роботу, спілкуватися із різними людьми та отримувати із цього користь, оточити себе рідними та близькими людьми, що зробило би інформант_ок щасливими, отримати гарну вищу освіту, реалізовуватися через творчість, так і світоглядна орієнтація на зовнішній світ – так само досить часто лунали інтенції про те, що важливо «змінювати світ на краще» та «бути корисною для світу», «давати користь іншим». Декотрі інформант_ки висловлювали прихильність до гедоністичного способу життя - жити «моментом», жити тут і зараз, жити спокійним, мирним та розважливим життям:

«...А смысл жизни я ставил, чтобы прожить жизнь как можно приятней, как можно лучше»

- Гліб, 21

«Якщо до війни я ... ну, в мене були певні плани, були певні цінності, там.... Да, до якихось дрібниць – новий телефон, яка зарплата, де влаштуватися на роботу ... зараз взагалі цінності міняються, ти дивишся на європейців і розумієш що цінності – це «тут і зараз», це сім'я, це келих вина, це мирне небо над головою»

- Анастасія, 21

Але разом із тим, власне, решта відповідей цих інформан_ток свідчили про їхню орієнтацію на матеріальний особистісний успіх у житті – зокрема одна зі співрозмовниць, що назвала найбільшою цінністю мирне життя, разом із тим висловлювала бажання закріпитися в країні своєї еміграції, аби мати змогу

«заробити на машинку», як це вже зробили її знайомі, що евакуювалися за кордон раніше за інформант_ку.

Якщо узагальнювати, то за методологічною рамкою Ш. Шварца інформант_кам виявилися притаманні все ж більшою мірою цінності самоствердження – декотрі інформант_ки називали важливими зарозом орієнтацію на власне та на соціальне благополуччя, втім переважна більшість так чи інакше все одно згадували про важливість самореалізації у власному житті; виключно цінності піклування про оточення як домінантні у власній світоглядній парадигмі назвало всього декілька респондент_ок.

Серед особистісних рис характеру згадувалися визначеність, боротьба за справедливість, цілеспрямованість, активність, прямолінійність, злість, жага до індивідуалізму – тобто, досить самодостатні риси характеру, на перший погляд притаманні людям, що надають перевагу робити рішення самостійно. І, власне, цікаво те, що про особисті якості згадували переважно саме інформант_ки, які перебували ближче до самостійності на шкалі ухвалення життєвих рішень. Серед основних якостей, які інформант_ки цінують у людях найбільше майже одноголосно тримають першість такі якості, як чесність та щирість. В цілому, ніяких суттєвих розбіжностей між названими інформант_ками чеснотами не вбачалося, тож це питання, як на мене, не має достатньої дослідницької цінності, аби його включати в аналіз.

Цікавими також є відповіді інформант_ок на запитання про те, чим із власного життя вони найбільше пишаються (як альтернативу було додано запитання про те, чим ці люди, на їхню думку, гіпотетично могли б пишатися у подальшому, якщо наразі такої речі немає). Переважна більшість співрозмовн_иць називали своїми найбільшими досягненнями здобутки в освіті – гарне навчання в школі, успішний вступ в хороший університет, участь та призові місця на МАН. Це ще одна думка на користь першочергової

важливості цінностей самоствердження, також це підтримує уявлення про формування образу важливості освіти як невід'ємної частини життєвого успіху серед українського суспільства. Отже, так, переважно згадування щодо предметів гордості зосереджувалися довкола безпосередніх матеріальних здобутків, спрямованих на самореалізацію. Значно менше частіше лунала ідея про досягнення певних нематеріальних здобутків як привід для гордості:

«Я не знаю якщо чесно. Я от думаю, наприклад, є люди, які волонтерять, допомагають чимось, захищають, які роблять щось таке, що потрібно для інших, от їм реально можна цим пишатися»

- Анна, 19

2.3 Національна ідея: між продуктивними та репродуктивними уявленнями

Уявлення інформант_ок про образ України. Важливо зазначити, що декотрі запитання, які спершу призначалися для отримання якісно різного типу інформації не спрацювали – скажімо, на запитання про те, які риси, цінності та об'єкти уособлюють Україну і що таке Україна загалом інформант_ки давали напрочуд схожі відповіді, що й на запитання про асоціації з Україною та про те, що з українського інформант_ки вважають власним предметом гордості, саме тому було вирішено аналізувати відповіді на ці запитання не окремо, а звести всю отриману інформацію до купи.

Умовно уявлення про образ України можна розбити на дві категорії – асоціативні образи та характеристики, що притаманні українському народу, який, власне і уособлює образ України. В цілому, інформант_ки називали досить звичні для сприйняття асоціативні ряди, вочевидь, закладені у свідомості із власне того інформаційного контексту, в якому інформант_ки перебували протягом свого життя. Одна зі

співрозмовниць зазначила про декларативність образу України саме у проблемному контексті:

«...я б не хотіла б, щоб Україна асоціювалась із шароварськими образами, але маємо, що маємо, всі ми жили в цьому, всюди це показували, по телевізору, на лінійках в школі, в університетах, якщо якесь свято, має бути україночка у вишиванці, в червоній спідниці з віночком, мають бути хлопчики в шароварах, має бути стяг блакитно-жовтий, бо це ж небо і пшениця. Я не думаю, що це погано, мені просто не подобається те, як ми до цього дійшли і чому це перше, чому не величезний науковий потенціал, чому не багаті надра, чому не прекрасна природа, чому саме цей образ, я не знаю»

- Анастасія, 23

Але в цілому так, саме декларативний образ України заклався у свідомості переважної більшості співрозмовниць, і, власне, подібні уявлення можуть бути також одним із наслідків недосконало проведеного дослідження, оскільки метою першочергово було витягнути якісь неочевидні асоціації, втім, ймовірно, логіка формулювання запитання, за допомогою якого планувалося витягнути ці асоціації була не надто успішною, тому цей момент варто взяти на озброєння у майбутньому та врахувати у подальших спробах аналізу – можливо, наприклад, застосовувати більш прогресивні та ефективні проєктивні методики для досягнення подібних цілей. Усі згадування було вирішено зобразити у форматі хмари слів (для цього було використано сервіс WordItOut), оскільки асоціацій було багато і не було сенсу



Рисунок 2. Хмара слів-асоціацій зі словом "Україна"

Як бачимо, найбільш частотною була згадка України як дому, згодом йдуть синьо-жовті кольори, прапор та пам'яток архітектури, тобто певні загальноновизнані символи України. Хоча результати, як я вже сказала, вийшли досить очікуваними та навіть дещо примітивними, як на мене, але це все одно результат, і його також важливо проаналізувати та зробити певні висновки, зокрема застосувати ці типізації як фундамент для подальших методологічних та теоретичних напрацювань щодо теми дослідження.

Щодо характеристик українського народу як уособлення «українськості», то найчастіше респондент_ки згадували жагу до волі як визначну рису українців, що не дивно з огляду на поточний політико-історичний контекст, тобто

російсько-українську війну, в якому факт мужнього протистояння українців ворогу вже є чимось загально визнаним та апріорно зрозумілим (у масовому уявленні). Також найчастіше згадують працьовитість, гостинність, згуртованість та щирість.



Рисунок 3. Хмара слів-характеристик українського народу

Окремо інформант_ки особливо підкреслювали єдність та братерство як визначні риси українського народу знову ж таки, гадаю, через вплив контексту війни:

«... був хлопчик, з яким я познайомилася в чаті гуртожитку в перший день війни, і я дуже боялася лягати спати, в мене був страх проспати сирену [...] мені було страшно, і він мені написав «давай так, ти мені даєш свій номер, і я тобі буду телефонувати», ми так і домовились і хоча я не змогла заснути, він мене дуже підтримав, хоча я цю людину взагалі не знала»

- Анастасія, 19

«Українці як велика Кайдашева сім'я. Ми можемо сваритися, лаятися, але коли нам погрожує наш спільний ворог ми разом сила і міць. Коли ми разом ми нездоланні»

- Дар'я, 20

Загалом переважна більшість характеристик так чи інакше пов'язана із вольовими якостями та описує Україну у термінах суб'єктності та самостійності – інформант_ки також підкреслювали гордість як важливу рису українського народу, яка допомагає не здаватися та успішно стояти на боці битви, що є протилежним до наративного образу України як жертви та займання позиції жертви (позиції об'єктної, некритичної, залежної). Одна із інформант_ок висловилася з цього приводу наступним чином:

«...мені в цих сюжетах мені не сподобалось, що нас там називають країною-жертвою, народом-жертвою. Бо ми постійно чогось страждаємо від чогось. Оце мені зовсім не сподобалось [...] Я вважаю, що наша країна дуже горда країна. Дівчина така неприступна, яка всім отбавляє, яка знає собі ціну і після стількох страждань»

- Марина, 18

Цікаво, що подекуди у розмовах виринали згадування про жіночність образу України – як у цитаті вище, Україні приписується саме жіноче обличчя:

«Коли вперше наживо я побачила Оранту золоту я зрозуміла, що у мене просто якась така пряма асоціація з Україною, що пряміше не знайдеш нічого певно, це мама, яка береже своїх дитинчат, і от Богоматірта Оранта це 2 образи»

- Анастасія, 17

В цілому респондент_ки говорили більше описовими характеристиками, ніж асоціаціями. Також досить цікавим є знахідна про уявлення України в розрізі інтелігентності:

«... Країна має, як на мене, якесь таке дивне уявлення, таку ауру інтелігента... Людини, яка так в піджачку з високо піднятою головою, якій хочеться почитати книжку, а не йти десь там сваритися з кимось на вулиці чи йти десь в клуб тусити з друзями, бо є країни які мають такий вайб, але Україна це інтелігент, яка робить все для того щоб свій імідж підтримувати»

- Марина, 18

Найчастіше інформант_ки пов'язували з Україною почуття гордості. Гадаю, ця тенденція також зумовлена переважно поточними подіями, оскільки респондент_ки повсякчас згадували також і про те, що їхнє ставлення до України різко змінилося саме після початку повномасштабного наступу РФ на Україну:



Тепло
Закоханість • Образ
Гордість
Трепет
Захищеність Біль

Рисунок 4. Хмара слів-почуттів, що описують ставлення до України

В цілому результати важко співвіднести із якостями, якими описували себе самі інформант_ки. Можливо, проблема була й в тому, що респондент_ки надто неохоче відповідали на це питання, стараючись якомога швидше перейти до наступного.

Співчувальний
Цілеспрямованість
Швидка реакція
Впертість Зібраність
Визначеність
Активність
Впевненість
Злість
Прямолінійність

Рисунок 5. Хмара слів-характеристик особистості інформант_ок

Любов до України інформант_ки пов'язували переважно із красою природи України, із історією та культурою України та із почуттям приналежності (тобто інформант_ки висловлювалися, що вони люблять Україну за те, що тут народилися та прожили все власне життя).

Ідентифікація із українським народом. Серед інформант_ок була досить поширеною апріорна ідентифікація, тобто поняття про себе як про україн_ку через факт народження та проживання на території України, певного глибшого сенсу в поняття ототожнення себе з Україною інформант_ки не вкладали. Декотрі відзначали, що саме під час війни вони чітко усвідомили власну українську ідентичність, а саме усвідомили через бажання вкладатися у розвиток країни, через важливість безпосередньої дії:

«... мені б хотілось відчувати цю причетність через те, що я можу зробити щось для свого народу. Це не стосується тільки волонтерства, але й економіки, тієї самої мовної ситуації - якщо ти розмовляєш українською мовою, то люди навколо теж почнуть»

- Анна, 19

В цілому одностайно декларувалася мова як фактор визначення приналежності до українського народу, дещо рідше, але також згадували знання історії як важливий фактор. Декотрі зазначали, що ситуація комунікації із іноземцями, які плутали українців із росіянами саме через вжиток українцями російської мови зіграла роль у розумінні важливості мови як фактора ідентифікації. Також у відповідях на це питання декотрі співрозмовні_ці акцентували увагу на тому, що вони раніше розглядали можливість переїзду за кордон, втім все ж врешті зрозуміли, що хочуть лишитися жити в Україні в силу різних обставин

Інформант_ка, що наразі проживає в одному з окупованих населених пунктів зробила акцент на протиставленні того, що наразі окупанти роблять у місті, тобто на протиставленні атрибутів радянськості як чужих молодому поколінню:

«...флаги развешивают... Ленина поставили, парад даже этот самый сделали, это то что з недавнего было [...] не мое оно...»

- Сніжана, 20

Також була спроба віднайти певні цікаві артефакти з уявлень респондент_ок, запитавши у них щодо того, як би вони спробували описати Україну іноземцям, які нічого про неї не знають. Значна частина респондент_ок відразу

згадувала про поточні події, через які, певно, і найлегше ідентифікувати та зрозуміти Україну наразі – мова йшла саме про акценти на сміливість українців, тривале та успішне протистояння ворогові, на подвиг маріупольського «Азову» на Азовсталі, ставився акцент на незламності, стійкості українців як визначній рисі, про яку варто розповідати іноземцям. Із цим пов'язані були і відповіді про войовничу історичну спадщину у вигляді постійної боротьби українців за незалежність, свободу та волелюбність як визначну рису українців, що відрізняє їх від інших. Також важливо, що декотрі респондент_ки згадували про Київську Русь як визначальну частину історії України, що є добре, оскільки чим більше українці говоритимуть про себе як нащадків Київської Русі, тим менше простору для маніпуляцій цим аспектом лишатиметься росіянам. Один із респондент_ок зазначив, що передовсім показав би іноземцям Львів – це місто, що теж цікаво, неодноразово лунало й у контексті інших дотичних запитань, тож, певно, справедливо припускати про уявлення молоді щодо Львову як колиски національної культури та «українськості» в цілому. З інших, матеріальних ознак українського, про які варто було би згадувати в розмові з іноземцями інформант_ки згадували архітектуру, вишиванки, музику, краєвиди, мелодійність мови, свята, традиції та літературу, яка уособлює та ілюструє все історичне надбання України, усю суть українського народу, яка проявляється у тій же боротьбі та незламності:

«Тобто я би сказала, що перш за все ознайомитися з нами, як з нацією із нашої держави, потрібно почати з нашої літератури. От ви зрозумієте від початку і до кінця наш менталітет, наш характер, нашу сутність, а тоді вже ми так ми вже зможемо поговорити про нашу політичну систему, так, про якісь там, не знаю, мальовничі красоти і так далі»

- Анастасія, 17

Цінності як фактор об'єднання українців. Уявлення про майбутнє України. На запитання про те, довкола яких цінностей або пріоритетів українці повинні гуртуватися, переважна більшість респондент_ок передовсім згадували про війну як найважливіший фактор об'єднання українців, разом із тим протиставляючи цю об'єднаність чварам на мовному підґрунті – на кшталт того, що не дивлячись на мову спілкування, лівий та правий берег об'єдналися проти спільного ворога. Видається, ніби інформант_ки усвідомлюють масштаби мовного питання в Україні, втім перед загрозою ворога навіть це питання «відходить на другий план», коли мова йдеться про збереження цілісності України. Справді, низка співрозмовни_ць акцентували увагу на доцільності перенесення мовного питання «на потім», аби не створювати конфліктних ситуацій у суспільстві. Війна та ворог артикулювалися як основні фактори, довкола яких відбувається об'єднання українців. Декілька респондент_ок напротивагу зазначили, що ми нічим не відрізняємося і не повинні відрізнятися від інших народів, і що наразі нас справді об'єднує саме війна та спільний інтерес – відстоювання власного дому, тобто також побутує думка про відсутність певного метафізичного аспекту визначальності українців. Також серед згадуваних цінностей лунали згадки демократії, свободи та рівності, що цілком ототожнюється із поглядами учасників Євромайдану на майбутнє України. Цікаво, що при спробі уточнення того, що війна та ворог – це тимчасовий фактор та з огляду на це які більш темпоральні цінності можуть об'єднати українців інформант_кам було досить складно дати відповідь на це запитання, що свідчить про низький ступінь рефлексії співрозмовни_ць з цього приводу.

Щодо бачення інформант_ками майбутнього України (було прохання розповісти як про ідеальне, так і про реальне бачення майбутнього, за умови,

що вони відрізняються), то в цілому значна частина співрозмовни_ць бачать значний науковий та матеріальний потенціал в Україні, втім який їм подекуди важко вербалізувати, тобто всі без виключення респондент_ки зазначали про те, що Україну, на їх думку, чекає хороше майбутнє, втім не всі змогли пояснити, яким саме вони його бачать. Найчастіше лунали згадування процесів діджиталізації як символу майбутнього України – цікаво, що подекуди саме цей аспект ставився напротивагу Заходу, який в цьому плані, на думку інформант_ок, програє Україні.

Якщо узагальнювати, то Україна вбачається респондент_кам в образі демократичної економічно прогресивної країни із гарними стосунками з іншими країнами. Також декілька респондент_ок зазначали про важливість людиноцентричної політики в Україні.

До речі, відповіді на це питання також дуже перегукуються із відповідями на запитання про те, чому, на думку інформант_ок, Україні варто повчитися в інших країн та навпаки – що інші країни могли би запозичити із досвіду України. Якщо розглядати Україну в контексті порівняння з іншими європейськими країнами, то тут досить часто респондент_ки акцентували увагу на певних світоглядних цінностях. Одна зі співрозмовниць, що евакуювалася до Німеччини, розповідала із досвіду спілкування з господарем будинку, де вона мешкала, що на її думку європейці мають інше поняття сімейності, тоді як українці ще більше тяжіють до традиційних уявлень про сім'ю, шлюб та стосунки; разом з тим згадували також про проблеми лукізму, ейджизму та ставлення до ЛГБТ-спільноти в українському суспільстві.

Також частина інформант_ок висловили бажання перейняти в європейців усвідомлення власної цінності та унікальності, тобто можна припускати, що залишки ідей про так званий «комплекс меншовартості» ще жевріють:

«Я думаю що нам дійсно варто було б повчиться в інших народів того як це - просувати своє [...] в нас є багато крутих рухів, брендів і всякого такого, та сама музика, але ми якось ставимо їх на друге місце, тому що типу «ой, є крутіші, є більш розвинені, є більш прогресивні»

- Ліза, 15

Разом із тим в контексті того, чому українці могли би повчитися в інших країн респондент_ки негативно висловлювалися про «відтік мізків», спричинений недостатнім фінансуванням освіти та науки.

Щодо того, чому інші країни могли б повчитися в Україні майже всі респондент_ки зазначали про небайдужість як рису, притаманну українцям на протигагу європейцям, які досить часто можуть лишатися осторонь та в цілому є більш відокремленим:

«...недавно прочитала новину, що в Німеччині журналістку каналу 1+1 побили, а поліція просто на це дивилася. Я просто, якщо чесно, думаю, у нас такого би не відбулося... у нас поліція не просто дивилася б, а люди би втрутилися, поліція не так би себе вела...»

- Анна, 19

Крім цього, цей аспект згадувався також і в контексті дипломатичних відносин України з іншими країнами – респондент_ки таким чином давали фідбек на політику умиротворення агресора, якою деякі європейські країни зловживали протягом тривалого часу.

Серед основних нарікань на те, що б інформант_ки хотіли змінити в Україні або що у них викликає певні негативні емоції, звучали переважно згадування наявної політичної системи та існування проросійськи (чи бодай краще сказати антиукраїнськи) налаштованої частини українського суспільства. Також значну увагу респондент_ки приділяли структурним недолікам політичного життя країни – хабарництву, відсутності можливостей для

розвитку молодих спеціаліст_ок, прогалини в економічній системі на кшталт відсутності реформи приватизації та в цілому проблемі бідності в Україні.

Досвід війни

Фактично усі інформант_ки, що евакуювалися із населених пунктів постійного проживання висловили бажання повернутися назад; також це стосується і тих інформант_ок, що виїхали з України, проте останнім дещо більш була притаманний певний скепсис із приводу найближчого майбутнього в Україні, власне, через що ці люди не хочуть поспішати повертатися, доки Україна перебуватиме в економічній кризі внаслідок війни:

«...я розумію навіть якщо війна закінчиться вже завтра – їхати в Україну [...] я розумію, що навіть якщо я зараз буду повертатися в Україну, навіть якщо по «щучьему велению, по моему хотению» війна прямо завтра вже закінчиться... ну роботи нема, продукти (ціни – прим.) вирости і ... що там робити – поки невідомо...»

- Анастасія, 20

На запитання про зміни, що трапилися із інформант_ками після розгортання повномасштабної війни відповідали по-різному. Декілька респондент_ок зазначили про зміну ставлення до російського народу в сторону радикального несприйняття, разом із тим декотрі інформант_ки висловили зростання власної зацікавленості в українській культурі та історії.

Проте переважно у контексті розмови про зміни мова йшла радше про переоцінку власних цінностей – люди, за їхніми словами, стали більше цінувати власного життя, а матеріальні аспекти життя все частіше почали відходити на другий план:

«Ну.. я зрозумів, що інвестувати потрібно в такі активи, які не підлягають зруйнуванню під час війни ...»

Аспект темпоральності. Досвід сприйняття Євромайдану. Оскільки усі мої розмови відбувалися із людьми досить молодого віку (середній вік інформант_ки – 19 років), під час подій осені 2013 – зими 2014 рр. всі інформант_ки були дітьми або підлітками, тож переважна більшість зазначили, що ті події так чи інакше пройшли повз них принаймні через те, що в силу віку ці люди не тільки мало цікавилися політичним життям країни, а й фізично не мали змоги брати участь у тих подіях. Спогади у переважної більшості співрозмовни_ць є дещо «затертими» у пам'яті. Не всі одразу згадували Євромайдан як ключову подію тих часів (формулювання запитання передбачало, що респондент_ки повинні самі згадати цю подію, і лише якщо не згадали то була можливість підказки), також не всі висловлювалися позитивно з приводу подій Євромайдану – декотрі інформант_ки розповідали, що тоді на них впливала думка їхніх проросійськи налаштованих батьків, які негативно оцінювали події Майдану; ще один інформант розповів про те, як його знайомий отримував кошти за участь в Євромайдані на перших мітингах, що, власне, спонукало цього ж інформанта віднестися до цієї події з дещо більш критичною оптикою. Разом із тим декотрі інформант_ки розповідали, що на той момент сприймали події досить гостро:

«на тот момент я уже начала писать стихи, и первый мой стих назывался «Війна», и я четко помню, что я тогда ездила по конкурсах выступала, и с такими стихами меня снимали с конкурсов, потому что там вместо «вороги» я писала «москалі», что очень не нравилось там всем...»

- Оксана, 20

Також здебільшого ті інформант_ки, які мали більше спогадів, пов'язаних із Євромайданом, частіше розповідали про шкільний досвід волонтерства, пов'язаного із актуальними на той момент подіями та просвітницькими

заходами в межах навчальних закладів, що теж підтверджує припущення про освітнє середовище як одне із визначальних у контексті поширення ідей.

Крім того, важливим, гадаю, спостереженням є те, що ті інформант_ки, чиї близькі наразі беруть участь у бойових діях висловлювали одні із найбільш високих рівнів усвідомленості у контексті тематики цього інтерв'ю, тобто ці люди серед усіх мали найбільш чітке ставлення, позиції та думки з приводу актуальної ситуації.

Висновки

На загал, уявлення інформант_ок про національну ідею належать до **репродуктивних уявлень**, більше пов'язаних із зовні засвоєними настановами, аніж такими, що стосуються особистісного досвіду. Із проведеної роботи можна зробити ключовий висновок про в цілому досить позитивно забарвлене емоційне ставлення молоді до України - опитані люди мають великий сентимент до України, в цьому континуумі байдужості-любіві вони є значно ближчими до останнього. Загальне ставлення інформант_ок до України значною мірою обрамлене поточними подіями – тобто седиментація воєнного досвіду ще не завершилася, вагомий вплив на артикуляцію сенсів пов'язаних із Україною продовжує попередній досвід (масова культура, настанови близьких тощо). Яскравим прикладом того є майже одностайна відповідь на запитання про те, які емоції відчуває інформант_ка відносно України – більшість зазначали саме гордість та волелюбність, які поки лишаються радше частиною несподіваного зовнішнього, а не непроблематичною природною настановою. Звісно, це теж не можна назвати якісно новим та неочевидним результатом, бо метою спершу було описати більш перманентні, стійкі цінності та уявлення, без прив'язки до поточного контексту, втім чи взагалі це було би реально здійснити, враховуючи максимальну емоційність наявного контексту – це теж питання, яке ще потребує відповіді. Можна припускати, що успіх спротиву конвертується в успіх перемоги із подальшими інституційними наслідками, це може сприяти подальшій інтерналізації цих категорій у горизонт сенсів.

Уявлення України як «гордої» країни є загальновизнаним сентиментом для інформант_ок, але водночас це уявлення має почасти ознаки чогось

зовнішнього, несподіваного для них. З огляду на це можемо виправдано говорити, що ключові властивості національного в уявленнях інформант_ок ще не стали складниками їхньої природної настанови, навпаки, вона радше її руйнували, підважували усталене уявлення про Україну як пасивну, слабку, нездатну до великих діянь країну, що виразно резонує із їхньою власною соціальною пасивністю (за незначним винятком). Останнє пояснюється юним віком інформант_ок, які ще не мають належної соціальної суб'єктності, досвідом війни, який скоротив для багатьох ресурсні можливості соціальної активності й посилив вагу базових аспектів виживання та типовою соціальною пасивністю властивою молодим україн_кам, що узгоджується із репрезентативними дослідженнями цінностей молоді останніх років. Не цілком позитивні сентименти до країни, які часом фіксувалися в інтерв'ю, пов'язані знову ж таки не стільки з особистим досвідом інформант_ок, скільки із ретрансляцією уявлень їхнього близького оточення (про «типові» проблеми нашого життя). І хоча для низки інформант_ок ці уявлення змінювалися в часі в принципових питаннях ідентичності (наприклад, бажання змінити свою мову з російської мови оточення на українську, або зміна ставлення до Євромайдану від переважно негативної до переважно позитивної), настанова на важливість підтримки зв'язків із «ближніми людьми» (у феноменологічному значенні), важливість цього зв'язку додатково зростає для молоді в умовах невизначеності, коли бракує соціальних можливостей для самостійної організації життя, що потенційно підвищуватиме лояльність до норм у первинні групі до якої вони належать і від якої залежать. Тож, якщо уявлення про країну не змінюватимуться у їхньому «ближньому оточенні», крізь призму якого формуватиметься їхня «ти-настанова», то лишатиметься відкритим питання наскільки «гордість» стане конститутивним компонентом їхнього горизонту сенсів. Особисті життєві бажання інформант_ок вкорінені в їхній

«ми-зв'язок» із близьким оточенням, батьками чи особами, які їх замінюють і нерідко опиняються в ситуації ускладнених рішень раніше простих побутових проблем (наприклад, відвідин офіційної установи в іноземній країні). «Ми-зв'язок» із країною лишається менш особистісним (за винятками більш соціально активних інформант_ок, особливо тих, хто наприклад, має родичів-військових і відповідно особисто включений в якісь форми їх підтримки). Більша соціальна активність має тісний зв'язок із більш особистісним переживанням національної ідеї. Для молодих людей «ми-зв'язок» із первинною групою лишається ще поки вагомим. Загалом, аспект зв'язку соціальної активності за умов війни та більш особистісним переживанням національного – перспективний напрямок для подальших досліджень.

Асоціативні межі «українськості» показують зв'язок уявлень із набором типових компонентів, які ретранслюються масовими стереотипами («борщ», «вареники», Київ, Львів, «пшеничне поле») й почасти школою («пам'ятки архітектури») і політичними інститутами («прапор»). Але центроутворюючим сенсом є категорія «дому» - дуже особистісна та інтимна, хоч її обрамлюють сенси, що вкорінені в масову культуру. Зрозуміло, що значущість цього центроутворюючого сенсу стала особливою за умов активної фази бойових дій після 24 лютого 2022 року, коли чималій кількості людей довелося полишити свій дім чи жити за умов високої ймовірності його полишити в близькому майбутньому. Якщо артикуляція цього сенсу обумовлена «актуальним теперішнім» їхньої життєвої ситуації, тоді виникає питання, що може його змінити, якщо гострота відчуження від рідного місця знизиться? Також варто зазначити, що виявлені типізації в інтерв'ю з інформант_ками дадуть змогу шукати нові методичні та процедурні рішення для вивчення даної тематики за межами типового знання.

В цілому відштовхуючись від концепції цінностей Ш.Шварца, серед респондент_ок все ж більшою мірою переважали цінності збереження та самоствердження – я вважаю, що подібний результат був зумовлений значною мірою досить юним віком інформант_ок, які в силу цього ще не мають достатньо життєвої суб'єктності, адже у порівнянні із найстаршими інформант_ками, а особливо із тими, хто вже має власну сім'ю, відчувається разюча відмінність у сенсі самостійності індивіда. Лише для сімох інформант_ок настанова на піклування про інших, неможливість особистісної самореалізації без участі в суспільних ініціативах була виразною. Переважна більшість демонструвала матеріалістичні, конформістські та гедоністичні настанови (кар'єра, гроші, «спокійне життя», «машинка», комфорт «у своє задоволення» тощо) як орієнтир для власного майбутнього. Перші дві настанови на загал є типовими для українського суспільства. У цьому відношенні бесіди з нашими інформант_ками підтверджують загальні тенденції в суспільстві (цитоване дослідження про Євромайдан так само виявило, що піклування про інших та невисокий запит на гедонізм є важливими атрибутами активної меншості під час протестів). І, якщо згадані в інтерв'ю «волелюбність» і «гордість» передбачають готовність терпіти обмеження, певну аскетичну настанову, то виникає потенційна латентна напруга між передумовами якостей, які є цінними для країни як чогось зовнішнього та особистими бажаннями інформант_ок. Відповідно, це може вплинути на динаміку їхніх уявлень про країну та своє місце в ній (наприклад, успіхи на фронті, дипломатичні успіхи). Можна припустити, що наявний досвід може стати стимулом посилення традиціоналістської настанови.

Неможливо достеменно стверджувати, що декларовані інформант_ками цінності відтворюють зразок, що тягнеться ще із часів Євромайдану – тоді, за

результатами дослідження, за цінностями «середній євромайданівець» був радше схожий на мешканця Норвегії, тоді як середній українець, що не брав участі у подіях Євромайдану був більш близьким до цінностей мешканців Болгарії. Втім ті інформант_ки, що так чи інакше мали дотичний досвід взаємодії із Євромайданом більшою мірою декларували схожі із євромайданівськими цінності, отже, можна все-таки припускати про наявність певного ціннісного зразку, втім це питання варто дослідити глибше у подальшому.

Щодо певних закономірностей у наративах інформант_ок, що зазнали досвіду війни безпосередньо від тих, кого війна зачепила побіжно, то в цілому ніяких значущих різниць в оцінках інформант_ок у цьому контексті не було відстежено як у розрізі домінуючих цінностей, так і у розрізі активістської ініціативи та емоційного образного сприйняття України. Радше ті інформант_ки, що мали досвід громадської активності до розгортання повномасштабної війни та під час або ті, чиї люди з близького оточення наразі беруть участь у бойових діях мають справді дещо більш чітку активістську ідентичність, і в цілому відповіді цих людей є дещо більш закінченими та визначеними. Активна соціальна позиція пов'язана із чіткішою, виразною ідентичністю. Інформант_ки, які були більш пасивними, мали й більш плинні і нестійкі уявлення про країну і себе в ній. І зважаючи на те, що зовнішній контекст має значний вплив на їхні уявлення, можна припустити, що якщо їхня соціальна активність не зростатиме, тоді ідентичність формуватиметься не суб'єктно, а об'єктно, тобто за допомогою переважно впливу зовнішніх проявів; гордість може змінитися розчаруванням, якщо зміниться контекст. Тому ключовим практичним питанням лишається залучення молоді до громадської активності, яка стосувалася сфер корисних для них, їхнього близького оточення і країни загалом, тобто дати відчуття причетності, яка для

багатьох лишається поки запозиченою із новин чи школи. Незважаючи на наявну суперечність в окремих тезах, які висловлювали інформант_ки, стає очевидною та відчутною наявність соціально-психологічної проєкції - у відповідях на питання про майбутнє країни вони екстраполювали власне бажання кращого майбутнього.

В цілому, дещо поверхневі та не зовсім артикульовані відповіді інформант_ів на декотрі запитання можуть свідчити про недостатній рівень критичної рефлексії серед молоді щодо історії та минулого українського народу. Ми можемо спостерігати суб'єктність нації як спільноти, але суб'єктність самих опитаних відносно низька. Лишається відкритим питання - чи окреслена позиція активної меншості стане ціннісних зразком для наслідування, зважаючи на артикуляцію споживацьких і гедоністичних настанов опитаних.

Якщо фахова та експертна позиція стверджує, що каталізатором важливих змін в українському суспільстві став Євромайдан [Головаха, 2015], мова зокрема йдеться про зниження рівня цинізму, зростання довіри, зокрема, до низових ініціатив, формування консенсусу щодо основних питань ідентичності (історичної пам'яті, геополітичного вибору, то на рівні опитаної молоді ключовим каталізатором стала війна, а не Євромайдан. І сенс ідентичності пов'язані саме із її досвідом.

Із основних знахідок варто також згадати про те, що академічне середовище цілком може відігравати важливу роль у поширенні та популяризації певних ідей та знань, на що варто звертати увагу у контексті просвітницької діяльності держави.

Зважаючи на вищевикладене, можемо обґрунтовано припускати, що подальша динаміка уявлень про Україну залежатиме від динаміки цих уявлень старших

близьких, від яких молоді люди ресурсно залежні, а також успіхів у протидії російській агресії.

Також, гадаю, варто відвести кілька слів для рефлексії з приводу проведеного дослідження, аби зафіксувати та проаналізувати помилки в організації дослідження, щоб у подальшому їх не повторювати.

Декілька слів про **гайд**. Декотрі респондент_ки не розуміли запитань та відповідали, на мою думку, поверхнево та односкладно – звісно, тут може і, певно, якоюсь мірою грає роль особистісний фактор, втім і запитання були недостатньо глибокими, недостатньо точно сформульованими, аби досягти визначених цілей дослідження. Декотрі запитання, як вже стало зрозуміло після проведення поля, схилили інформант_ок до надавання відповідей певного типу, як-от запитання із блоку «Національне» - майже усі без виключень оперували дуже стандартними, можливо, навіть варто сказати що шаблонними та стереотипними категоріями та символами, які вже дуже давно «крутяться» в інформаційному просторі та вже мають статус чогось загальновідомого та апіорно зрозумілого. Завдання ж цього дослідження було дещо інакшим – спробувати докопатися до глибинних прошарків свідомості та витягнути щось якісно інакше, аніж декларовані символи та цінності. Хоча, власне, тут виникає зустрічне питання – чому не можна стверджувати, що саме ці стереотипні символи і складають глибинні уявлення української молоді про національну ідею і, власне, «глибше не докопатися»? Це запитання залишається відкритим..

Можливо, варто застосовувати іншу методологію для дослідження такого поняття, як національна ідея в контексті цього дослідження, втім це питання вже потребує обговорення у подальших розробках.

Також завдяки застосуванню гайду безпосередньо в полі стало зрозумілим, що гайд цілком можна було би скоротити і не задавати низку запитань, оскільки декотрі із них, а точніше відповіді респондент_ок на них повторювали за змістом сенси інших запитань, а декотрі просто в результаті не мали дослідницької ваги. Наприклад, запитання про те, чи відрізняється Україна від інших країн та від росіян зокрема було вирішено не включати до аналізу, оскільки відповіді інформант_ок переважно повторювали раніше згадані тези, через що цінність цієї інформації втрачалася.

Запитання про те, чи відрізняється Україна від інших країн та від росіян зокрема було вирішено не включати до аналізу, оскільки відповіді інформант_ок переважно повторювали раніше згадані тези, через що цінність цієї інформації втрачалася.

Про **вибірку**. Проблем додала ще не надто якісно сформована вибірка – поперше, за мету ставилося відібрати респондент_ок різного віку в діапазоні від 18 до 30 років, натомість був отриманий діапазон 15-24, таким чином втративши дуже значущий для розуміння тематики прошарок 25-30 років, оскільки ці люди, на відміну від інформант_ок цього дослідження, яким було в середньому 10-11 років у період подій Євромайдану на той момент були уже повноцінною повнолітньою молоддю (у сенсі не підлітками як протиставлення), здатною діяти суб'єктно в силу свого віку (себто незалежно від батьків у буквальному сенсі – людина 22 років швидше житиме окремо від батьків, аніж людина 18 років). Разом із тим до вибірки потрапило відразу декілька представни_ць кафедри україністики КНУ. Можливо, це є не зовсім об'єктивною річчю, а лише припущенням, сформованим на підставі здорового глузду та попереднього життєвого досвіду, але я гадаю, що контекст діяльності людини накладає значний відбиток на її стиль життя та стиль мислення, тож цілком очевидно, що на кафедрі україністики КНУ існує досить проукраїнське

та патріотичне інформаційне та соціальне середовище, що спонукає цих респондент_ок відповідати досить однаково.

Перелік використаних джерел

1. Шестаковський О. Радикалізовані європейці: цінності Євромайдану в порівнянні з європейськими. Інфографіка. *Українська правда*, 2014. Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2014/01/14/7009459/>.
2. Нагорна Л.П. Національна ідея – [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во "Наукова думка", 2010. - 728 с.: іл.. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Natsionalna_ideia
3. David E. Campbell. Civic Engagement and Education: An Empirical Test of the Sorting Model / David E. Campbell. // *American Journal of Political Science*. – 2009. – С. 771–786
4. Шюц Альфред, Лукман Томас. Структури життєсвіту. - К.: Український Центр духовної культури, 2004. - 560 с.
5. Михальченко М. Українська мрія та національна ідея: генеза, взаємодія / М. Михальченко // *Політичний менеджмент*. - 2009. - № 6. - С. 3-13. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2009_6_3.
6. Українська Національна Ідея як духовно-інтелектуальний код соборності народу: етнічний, інтеграційний та цивілізаційний вектори (матеріали круглого столу) / за ред. В.С. Кравціва; НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2011. – 60 с.
7. Карпенко Н. Українська національна ідея: чи можливий Імідж, якщо немає Місії? / Н. Карпенко. // *Політичний менеджмент*. – 2011. – С. 122–129.
8. Покоління Незалежності: цінності та мотивації [Електронний ресурс] // Соціологічна група "Рейтинг". – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pokolenie_nezavisimosti_cennosti_i_motivacii.html

9. Цінності української молоді: результати репрезентативного соціологічного дослідження становища молоді [Електронний ресурс] // Міністерство молоді та спорту України. – 2016. – Режим доступу до ресурсу:

https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Mizhnarodna_dijalnist/Sociologichni_dosl_idzhennia/zvit-doslidjennya-2016.pdf

10. Сидоренко Ю. Українська національна ідея – яка вона? [Електронний ресурс] / Ю. Сидоренко // Українська правда. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pravda.com.ua/columns/2010/02/6/4714492/>

11. Ющик О. Національна ідея: що це? (від утопій до теорії і практики) [Електронний ресурс] / О. Ющик // Голос України. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.golos.com.ua/article/341857>

12. Вовканич С. Українська національна ідея як засаднича складова системи державотворення: соціогуманістичнавізія і місія / С. Вовканич. // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2019. – №1. – С. 195–211.

13. Арістотель. Політика. — К., 2000. — 239 с. Режим доступу:<http://litopys.org.ua/aristotle/arist.htm>

14. Нариси української популярної культури. – К.: УЦКД, 1998. – 760 с.

15. Уряд та Офіс Президента розпочали рекламну кампанію української сміливості [Електронний ресурс] // АрміяInform. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://armyinform.com.ua/2022/04/08/uryad-ta-ofis-prezydenta-rozpochaly-reklamnu-kampaniyu-ukrayinskoyi-smilyvosti/>

16. Human Values (Core - All rounds) [Електронний ресурс] // European Social Survey – Режимдоступудоресурсу:

<https://www.europeansocialsurvey.org/data/themes.html?t=values>

17. Schwartz, S. H. (2012). An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1). <http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1116>
18. Макс Вебер. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. — К., 1998. — 534 с.
19. Каппелер А. Мазепинці, малороси, хохли: українці в етнічній ієрархії Російської імперії / А. Каппелер. // Київська старовина (Науковий історико-філологічний журнал). – 2015. – С. С. 8–20
20. Українське “покоління Z”: цінності та орієнтири [Електронний ресурс] / [Д. Гайдай, К. Зарембо, Л. Літра та ін.]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://neweurope.org.ua/analytics/ukrayinske-pokolinnya-z-tsinnosti-ta-oriyentyry/>
21. Berger, P. L., Luckmann, T. *The Social Construction of Reality. A Treatise on sociology of Knowledge*. 1966. – Режим доступу до ресурсу: <http://perflensburg.se/Berger%20social-construction-of-reality.pdf>
22. Лекція-дискусія проф.Є.І.Головахи на тему "Тенденції змін в українському суспільстві після Майдану" [Електронний ресурс] // 2015 – Режим доступу до ресурсу: https://sociology.knu.ua/uk/news/lekciya-diskusiya-profieigolovahi-na-temu-tendenciyi-zmin-v-ukrayinskomu-suspilstvi-pislya?fbclid=IwAR3TD-O7_hKK_zTn04rNDwBCOWyDfUSNTdN3rUKN8v5wzYG_aSLcxh4TWo
23. Вальденфельс Б. Топографія Чужого: студії до феноменології Чужого — К.: ППС-2002, 2004. - 206 с.

Додатки

Додаток 1. Узагальнені відомості про інформант_ок

№	Ім'я	Стать	Вік	Область
1.	Оксана	Жіноча	19	Запорізька
2.	Назар	Чоловіча	18	Вінницька
3.	Олександр	Чоловіча	24	Київська
4.	Анастасія	Жіноча	20	Київська
5.	Анастасія	Жіноча	19	Рівненська
6.	Єлизавета	Жіноча	15	Київ
7.	Маргарита	Жіноча	19	Київ
8.	Оксана	Жіноча	20	Херсонська
9.	Дмитро	Чоловіча	22	Одеська
10.	Марина	Жіноча	18	Чернігівська
11.	Анна	Жіноча	19	Запорізька
12.	Гліб	Чоловіча	21	Одеська
13.	Анастасія	Жіноча	23	Кропивницька
14.	Віталій	Чоловіча	22	Рівненська
15.	Сніжана	Жіноча	20	Запорізька
16.	Володимир	Чоловіча	22	Миколаївська
17.	Камілла	Жіноча	22	Київ
18.	Дар'я	Жіноча	20	Запорізька
19.	Петро	Чоловіча	22	Київ
20.	Анастасія	Жіноча	17	Рівненська

Додаток 2. Гайд для проведення глибинних інтерв'ю

Блок 1. Знайомство. Персональне

1. Розкажіть, будь ласка, про себе. Звідки ви? Де наразі проживаєте? Звідки родом ваші батьки? Хто ви за професією? Хто ваші батьки за професією?
2. Як би Ви охарактеризували себе як особистість? На що Ви зазвичай орієнтуєтесь в житті: на очікування родини й близьких чи власні уявлення про майбутнє?
3. Якою мовою ви зазвичай спілкуєтесь? Якою мовою спілкується ваше близьке оточення? Якою мовою розмовляли ваші близькі та друзі, що вас оточували протягом вашого шкільного віку?
4. Яких політичних поглядів ви дотримуетесь та ваші рідні, друзі, близьке оточення? Наскільки цікавитеся політикою?
5. Розкажіть, будь ласка, чи є у вас якісь особисті або сімейні традиції, які для вас є важливими?
6. Як би ви описали ваші пріоритетні цінності в житті? Що для вас в житті є дійсно важливим? Як ви гадаєте, для чого ви живете і що вам потрібно зробити для того, аби ви відчували, що живете не дарма?
7. Які якості ви цінуєте в людях найбільше?
8. Що із власного життя є для вас предметом найбільшої гордості?

Блок 2. Національне

1. Що таке, на вашу думку, Україна? Які риси, об'єкти, цінності уособлюють Україну? Назвіть, будь ласка, декілька речей або явищ, які ви вважаєте «українськими»?

2. Які асоціації у вас виникають, коли згадують Україну? Які почуття та емоції ви пов'язуєте з Україною? Чи є щось, за що ви можете сказати, що любите Україну?
3. Чи відчуваєте ви свою причетність до українського народу, що означає ця причетність? Через що Ви її відчуваєте?
4. Навколо яких цінностей чи пріоритетів, на Вашу думку, українці повинні об'єднуватися?
5. Якби була необхідність іноземцям пояснити те, що складає суть України, її культури, цінностей її людей, на щоб ви акцентували увагу?
6. З чим у вас пов'язані ваші найприємніші спогади з дитинства? З яким містом (населеним пунктом) у вас пов'язані найприємніші спогади?
7. Що з українського є для вас предметом гордості?
8. Чому Україні варто повчитися в інших країн? А чому іншим країнам варто повчитися в Україні? Чи є щось, що відрізняє українців від решти національностей світу? Якщо так, то що?
9. Що нас відрізняє від росіян? Яким, на вашу думку, повинен бути справжній українець? Як би ви описали росіян та Росію? З чим, можливо, у вас ототожнюється образ Росії та росіян?
- 10.Що ви хотіли б змінити в Україні? Що в Україні у вас викликає сум, відразу, ненависть, страх, розчарування, злість?
- 11.До чого ми як українці повинні прагнути в майбутньому? Яким би ви хотіли бачити майбутнє України?
- 12.Якою мовою, на ваш погляд, повинні спілкуватися українці (є різниця спілкуватися українською чи російською чи її немає)?

Блок 3. Особистий досвід війни

1. Для тих, хто лишився – чому лишилися? Для тих, хто виїхав – чому виїхали? Чи плануєте повертатися? Чому плануєте повертатися?
2. Що змінилося у вашому житті після початку повномасштабної війни? Йдеться як про матеріальні зміни, так і про метафізичні. Пригадайте осінь 2013-лютий 2014 року. Чим був той період для Вас, чим ви тоді займалися? Як сприймали актуальні на той момент політичні події (Євромайдан та початок війни на сході України)? Чи брали ви або ваші близькі безпосередню участь у подіях Євромайдану? Чи є у вас близькі люди, що брали або беруть участь у російсько-українській війні? (з 2014 року)
3. Як ваші близькі та ваше оточення відреагували на війну та події Євромайдану (сім'я, друзі, однокласники, вчителі тощо)?
4. Чи займалися раніше ви або хтось із вашого близького оточення (друзі, родичі) громадською діяльністю? Чи берете ви наразі участь у громадських активності в ході війни та яким чином? (Можливо, займаєтеся волонтерством, перераховуєте благодійні внески на рахунок армії, благодійних фондів, громадських організацій, притулків тощо?)
5. Ви зазвичай слідкуєте за новинами? Звідки ви зазвичай отримуєте інформацію про події в Україні та світі?
6. Чи змінилося ваше ставлення до України після розгортання повномасштабної війни 24 лютого 2022 року? Якщо так, то як?
7. Як ви ставитеся до поточної воєнної позиції та риторики України? Можливо, щось варто змінити? (проявляти більше агресії або навпаки піти на поступки)

Додаток 3. Транскрипти інтерв'ю

1. Оксана, 19 років, Запорізька область

Добре, прекрасно. Розкажи мені будь ласка трошки про себе, звідки ти родом, де ти взагалі живеш, в якому місті саме, де ти навчаєшся, на кого ти навчаєшся і хто твої батьки за професією?

- Так, ну мене звати Оксана, мені 19 років, я взагалі з міста Мелітополь, але вступила до Київського національного університету в інститут філології на спец. Укр мова та література та іноземна мова і от з першого курсу живу в Києві в гуртожитку. Батьки в мене на жаль є лише тато, от, наразі він пенсіонер, але до цього він був воєнним і в міліції працював, і в пожарній частині, вот... тому... якось так (сміється)

Ти зараз теж знаходишся у Києві так?

- Так, я знаходжусь в Києві, але в гуртожитку я, на жаль, жити не можу, тому що його закрили Угу

- От, і я живу у подруги

Да, я пам'ятаю... Маргарита, здається, ми говорили з нею... так... Ага, добренько, зрозуміло. Розкажи мені будь ласка про те.. от... якою мовою ти зазвичай спілкуєшся, українською чи російською? І якою мовою спілкується твоє найближче оточення?

- Взагалі, ну, я з Мелітополя, Запорізька область, і це дуже русифікована область, в мене навіть з 1 по 11 клас була російська мова в школі викладалася російська література, тому... я в школі розмовляла російською, у всіляких гуртках, на танцях, в родині – всюди була російська, а зараз в мене моє найближче оточення все ж розмовляє російською, але університет, робота – я переходжу на українську все більше

Угу, угу. А скажи будь ласка, наскільки ти взагалі цікавишся політичним життям країни і чи можеш ти про себе сказати, що в тебе є якісь досить чіткі сформовані погляди політичні?

- Ну... Я думала, що якісь політичні погляди все ж таки є сформовані, але я нещодавно почала... ну... десь може рік тому цікавитися цим всим якби... хто там взагалі при владі, хто там де мер, хто президент, хто міністр і так далі.

Що спонукало тебе почати цікавитися цим?

- Ну напевно... оці всі конфлікти, коли Зеленський став президентом багато в університеті було викладачів і студентів, які все ж таки були за Порошенка (сміється) залишалися, і мені було незрозуміло чому саме, що це взагалі таке, чому.. ну.. не підтримують нашого президента і я почала в цьому якби...ну... не так щоби дуже глибоко але більш менш читати якісь новини, якісь статті..

Аааа... Ті політ погляди, яких ти дотримуєшся і політ. погляди твого найближчого оточення -вони збігаються чи є якісь певні протиріччя, конфлікти з кимось із твоїх близьких?

- Ну наприклад з родиною... я знаю що точно з татом я, хм, на одній хвилі так би мовити, а з іншими я стараюсь намагаюсь не розмовляти на ці теми, тому що знаю, що ... ну в мене бабуся там взагалі ще... в ссрр живе, хах, от... а брат просто... краще з ним про це не говорити ... вот... а з друзів напевно мої друзі так, вони підтримують мої політичні погляди

Угу, угу...угу.. зрозуміло. А скажи будь ласка, от як би ти себе могла охарактеризувати як особистість, і як ти вважаєш, на що ти зазвичай спираєшся при ухваленні якихось певних життєвих рішень, передусім тобі важлива власна позиція, власний погляд на ситуацію, власне рішення чи ... еее... ну якусь роль для тебе важливу роль грають ставлення..еее.. позиція родини та близьких людей ?

- М... зараз я більш трохи відштовхуюсь від власних бажань, от.. звісно я не буду там шкодити своїм друзям, родині, але я не буду робити так, як хтось хоче інший...

Угу, угу... зрозуміло, добренько. А скажи будь ласка, як ти вважаєш, які в тебе є пріоритетні цінності в житті? Що для тебе дійсно є в житті важливим і як ти вважаєш, для чого ти взагалі живеш?

- Ну напевно... найперше це для свого комфорту, свого якогось такого життя, про яке я мрію, для того, щоб в мене були люди яким я довіряю, яких я люблю, в яких я впевнена, от... Ну і далі вже робота, сім'я, ну це вже так, витікаючі такі фактори (сміється)

Угу, угу... Аааа.. От скажи будь ласка, що із власного життя є для тебе якщо такі речі є для тебе предметом особистої гордості найбільшої і можливо що тобі треба зробити, аби .. ну.. ким тобі треба стати можливо для того, аби ти могла цим пишатись?

- Ну... Насправді дуже особливо пишалися коли вступила в університет, тому що моє маленьке місто таке, і така маленька школа, лише 500 учнів, і вирватися до столиці це було прям... Ваау, ну... Це із такого глобального. В школі я взагалі пишалася якимись такими маленькими перемогами, там МАН, якісь олімпіади, ходила на танці ми їздили дуже часто по Україні і вигравали там якісь перші місця, може й не перші, але для мене теж був якийсь привід для гордості

Угу... А що в подальшому як би ти хотіла жити аби ти могла пишатися собою, думати про те, що ти живеш і проживаєш взагалі життя не дарма?

- Ну.. я нещодавно для себе відкрила, що я хочу давати людям знання, людям, дітям, ну, малим, дорослим – неважливо, просто я хочу щось корисне принести, якісь знання, чомусь людей вчити і їм допомагати, от, тому я наразі працюю вчителем, я думаю що це той вектор, в якому я хочу далі розвиватися.

Угу,... Угу... А скажи будь ласка які якості ти цінуєш в людях найбільше?

- Ну найперше це напевно чесність, відкритість... це найголовніше- чесність, ненавиджу коли брешуть... Ну, щирість, доброта, і в принципі... Більше нічого (сміється)

Угу... добре. А... уу... можеш, будь ласка, пригадати якісь... чи є в тебе якісь... ну... конкретні спогади, які тобі найприємніше згадувати з дитинства, з поточного життя, з яким можливо населеним пунктом або із певними якимись людьми чи обставинами пов'язані ці найприємніші спогади?

- Ну насправді їх багато, ну якщо це так би мовити ділю своє життя на до університету і після, і якщо це до університету в Мелітополі то це мої друзі, в школі і на танцях, гуртку.. А, от, було багато чого цікавого, багато якихось ситуацій, пригод, а зараз це теж мої одногрупники, університет, теж було багато чого приємного, смішного, веселого...

Угу, угу... добренько. Ще розкажи будь ласка чи є у вас в родині якісь сімейні традиції які для вас є важливими?

- Ммм... сімейні традиції?

Угу

- Напевно це лише більше на свята, на новий рік, на день народження, ми завжди разом у свята, нікуди ніколи не йде, завжди збираємося за столом, готуємо, все разом обов'язково, от... навіть якщо там тато не готує бо він не дуже вміє то він просто сидить з нами разом на кухні, от... і завжди на якісь свята ми з татом разом йдемо до бабусі

Ааа.. що хотіла в тебе запитати.. чому ти взагалі вирішила залишитися в Києві, чому не поїхала? Чому власне ти зараз там?

- Саме от коли почалась війна чи взагалі?

Так, так

- Ну мені просто нема куди їхати, розуміла що їхати в Мелітополь .. ну.. там недалеко, ну, в перший день недалеко від Криму, я розуміла що він.. ну.. такий.. в дуже великій небезпеці, мене відразу забрала Маргарита, подруга моя, і в принципі мені просто нема куди діватися, бо всі родичі там

Угу, зрозуміло... Ну гаразд, а от як ти собі уявляєш взагалі що таке на твою думку Україна, які можливо є певні цінності, риси, об'єкти можливо уособлюють Україну, можливо ти можеш назвати якісь конкретні явища або речі які ти вважаєш Українськими? Який у тебе є образ України взагалі?

- Ну раніше напевно це завжди України для мене це був Київ ..мм.. площа, так, майдан, ааа... і Золоті ворота чомусь (сміється) в мене завжди асоціювалися з Україною, ну і це борщ, вареники такі... ну якби.. банальні речі , але зараз це напевно щось більш глибоке , Україна це незалежність , це свобода, не думаю що в якійсь іншій країні можна відчувати себе настільки вільно в своїх якихось діях, думках, висловлюваннях... ну... це все в Україні є

Угу, угу... а скажи, будь ласка, а які ти почуття і емоції відчуваєш з Україною зазвичай, і чи є щось про що ти можеш сказати що ти любиш за це Україну?

- Ааа... ну, коли я думала про Україну я відчувала лише гордість (сміється), я пишаюся цим до речі що я Українка, я не знаю.. мене розриває від цього (дуже сміється).. ні з Польщі, ні з Німеччини, а саме з України... е, забула друге питання (сміється)

От за що ти любиш Україну?

- А, за що люблю Україну... не знаю, мені здається що люблять не за щось а просто так, я люблю її просто за те що вона є така як є

А є можливо щось, що ти хотіла б в Україні змінити, можливо в тебе є якісь речі які в тебе викликають негативні емоції, такі як страх, ненависть, розчарування, злість і так далі ?

- Еее.. насправді раніше я задумувалась що це влада, тому що я була дуже незадоволена)), а зараз я бачу, що до влади приходять .. ну.. люди більш молодого віку, більш амбіційні, вони .. я бачу що вони зможуть щось змінити, мені подобається зараз те що відбувається в принципі у владі, еее.., ну я вважаю що Зеленський молодець і цього ніяк (сміється) не заперечую і не скриваю.. в мене така позиція... і що б змінила, ну напевно... от владу, але вона вже змінилася (сміється), я думаю що Зеленський все робить правильно, треба просто прибрати ці якісь консервативні думки , дії і так далі, Україна повинна розвиватися в іншому напрямленні Не триматися за старе

Так, зрозуміло. Ааа... чи відчуваєш ти от... ну от власне ти відчуваєш причетність до українського народу, а чи могла б ти сказати через що саме ти її відчуваєш, як ти.. що вона для тебе означає і що це.. через що ти її відчуваєш загалом, так?

- Відчуваю приналежність до України тому що я тут народилась, я тут завжди жила, навіть в мене коли поставало таке питання чи поїхати і жити десь за кордоном я завжди думала що ні, я хочу подорожувати, але жити десь за кордоном я ніколи не хотіла... тобто я хочу жити в Україні, лише в Україні і все

Мгм, мгм... а що от... на чому засноване взагалі таке рішення і як ти думаєш чи є щось що відрізняє нас від інших країн світу? І що саме якщо так?

- Нууу... я читала багато якихось статей про ту же Німеччину... мені здається що просто в Україні люди відкриті , вони ширі , вони допоможуть один одному, тут дихається (сміється) набагато .. ну.. вільно дихається, а та ж Німеччина.. мені здається ... мені дуже подобається вона (сміється), нічого проти неї не маю, дуже хочу її відвідати, але мені здається що там люди якісь.. ну.. не настільки ширі, вони якісь закриті, кожен сам в собі.. ммм.. як це так, ну взагалі за кордоном люди вони переймаються лише якби за себе, не кажу що в Україні такого немає, але мені здається, що в нас більш відкритий народ, і якщо хтось бачить що комусь потрібна допомога, ну там на вулиці наприклад комусь погано стало мені здається що 9 з 10 українців підійдуть і допоможуть

Угу, угу... мм, зрозуміло. А от як ти вважаєш, ти є щось, чому Україні варто було б повчитися в інших країнах і чомусь може навіть іншим країнам можна було би в Україні повчитися? Чи якісь такі є речі?

- Ну... можна казати там про рівень життя, заробітні плати, так, можна повчитися в принципі у Європи, але так бачу що ну багато відео в тому ж Тіктоці як приїжджають українці вимушені переселенці до Європи там немає ні магазинів 24\7 які працюють, вони не розуміють як можна взагалі оця наша Дія як вона працює, як можна носити паспорт в телефоні, грубо кажучи... ну тобто насправді наша країна порівняно з Європою дуже ... еє.. як... розвинена в цьому плані, от... тому можна й повчитися в Україні цьому (сміється), от...

А от якби була потреба іноземцям пояснити що таке взагалі Україна, що складає суть її культури, народу і так далі так далі, цінностей, на що би ти акцентувала увагу, як би ти пояснювала взагалі що таке Україна?

- Ну напевно в цих реаліях ...еєє.. я би сказала що всі говорили що Україна протримається максимум два дні коли путін нападе, його армія.. а ми вже тримаємо оборону має три місяці, і .. ну.. по суті не здали, є звісно окуповані території, ну.. але дивлячись як вони хтіли взяти Київ за три дні, у них, можна так сказати, трохи не вийшло... якщо тільки трохи.. я би розповідала саме це , так. Або про ту ж Азовсталь з тими азовцями... ну, це для мене теж приклад ну такої незламності.. просто, я ними.. я просто в захваті від них

Аааа... мм... можливо є якісь атрибути культурного , політичного життя, на яких би ти акцентувала якби тобі треба було, от , да.. якби тобі треба було розповісти іноземцю хто такі українці, як вони живуть, якщо , ну, потім от , еє, впродовж там певної кількості років от війна закінчиться, ми перемаємо, вже плюс мінус повернемося на якусь плато, будемо далі розвиватися, да, то як би ти описувала Україну іноземцю?

- Ну якщо не пов'язувати саме з війною (сміється)... ну напевно....треба подумати, зараз... еє..... як би я пояснювала..... ну знову ж би казала, що українці це незламний народ, вони стійкі, але як саме... мм... ну не знаю, можливо про того Зеленського теж би розповідала який він простий, ну так би мовити... ну мені не подобається це слово комік, так, він простий якби актор якщо його можна так назвати, так, просто людина з народу, тобто наскільки в нас є свобода слова , наскільки в нас будь-яка людина може спробувати себе в чому захоче, що просто якби.. ну актор став президентом і... ну.. такі результати

Угу... угу.... Так, гаразд. Як ти вважаєш, навколо яких цінностей і пріоритетів взагалі повинен гуртуватися український народ? Повинні об'єднуватися українці? От знову ж таки можливо не зараз, а вже в подальшому на довготривалу перспективу

- Ммм.. мені здається людям треба .. мм.. навчитися , ну я просто зіткнулася з цим в університеті, не цькувати один одного за те з якого регіону від походить, тобто зрозуміло що мова важлива, але я вважаю що зараз розпалювати ненависть тому що ти там з якоїсь Запорізької області так і ти там все

життя розмовляв російською, але зараз переходиш українською ну це неправильно.. ну, тобто, просто люди відбивають все бажання намагатися і ну якби спробувати перейти на українську.. еее... та й не тільки це в мові, просто ти там з якогось Запоріжжя або з того ж Донецька, а потім кажуть «о, та ви хотіли в Росію, ви такі проросійські і так далі».. от.. багато читаю **зі Львова, де люди кажуть «понаїхали», і... типу що вони хотіли в росію а тепер поїхали до нас і тепер рятуються від армії російської.. мені здається, людям треба трошки переосмислити цю ситуацію

Угу.. так, зараз секунду ... (пауза) .. А що для тебе з українського є предметом гордості? Про що б ти могла сказати що ти пишаєшся?

- Ммм.. ну це напевно наші люди, кожна людина .. в нас багато просто .. така велика кількість талановитих людей... це напевно найголовніше... ну просто знову ж таки до питання що мова важлива, просто деякі не знають що вони українці тому що вони будували свою творчість російською, так... от.. але насправді набагато більше якихось співців, акторів, які насправді з України..

Угу... А от як ти вважаєш, що нас взагалі відрізняє від росіян якщо відрізняє, і як би ти описала взагалі росіян і росію , з чим можливо в тебе ототожнюється їхній образ ?

- Росіян? (сміється) мені здається нас відрізняє все, десь на генетичному рівні, на клітинному просто.... Ну.. українці, вони... дуже працьовиті, вони намагаються все облаштувати , так, якість .. ну вони не хочуть жити в багні як ті росіяни... сьогодні, так, сьогодні дивилась Дурнева і він показував відос ... як живуть там вони, вони показують Америці каже «хай ті ... не знаю чи можна такі слова казати, напевно не буду (сміється), «нехай американці подивляться в нас тут туалет на вулиці», і показує він просто туалет, ну він повністю..... ну, в багні (сміється), і він так радо показує це все.. ну, насправді для більшості росіян той же туалет це нормально, коли .. ну... в нас теж є туалети, так, на вулицях, в тому ж селі, але якщо він є то люди його так обшаштують що він не гірше ніж в тому домі... от.. тобто українці завжди прагнули кращого, вони завжди йшли вперед, хотіли якимось це життя ... ну... зробити життя кращим, росіяни в цьому.. ну.. вони не.. в них там bagno і вони й сюди притягнуть це bagno

Угу.. а от ... і от з огляду на те от все про що тільки що розмовляли як ти вважаєш до чого ми взагалі як українці прагнути в майбутньому, як ти собі уявляєш взагалі майбутнє України?

- Ну в першу чергу я би побудувала величезний забор на кордоні з росією (сміється), от, щоби в той напрямок навіть не дивитися..вот.. а Україна буде розвиватися, я впевнена, і..в тому ж .. в зарплатах, так, якихось.. в працевлаштуванні, далі буде..ну,... я вважаю що в Україні дуже така , ну , сильна...ммм... саме... мм.. технології, так, та же Дія, так, європейці взагалі в шоці з цього, от, така база дуже сильна, от, і я думаю Україна й надалі буде розвиватися в цьому, ну й далі люди, актори, співи, митці й так далі будуть прославляти Україну

Добре. І от таке ще питання, як ти собі уявляєш оптимальне вирішення мовного питання в Україні? Як ти думаєш, якою мовою повинні спілкуватися Українці? Чи є різниця і як це повинно бути в подальшому загалом на твою думку?

- Так, різниця є, я думаю що прикро що я це зрозуміла..ну... декілька років тому, але різниця є, але точно не треба цькувати відразу людину, просто треба допомагати їй, так, ті ж курси організувати, навіть дівчинка в нас теж з гуртожитку створила просто невеличкий імпровізований клуб де люди приходять і намагаються розмовляти українською, навіть якщо неправильно, пробують суржилом, десь рос слова проскакують, але за це їх не висміюють, навпаки допомагають, так і повинно бути, тобто людей треба якимось на це налаштувати, їх ... допомагати їм в цьому, от, а просто цькувати людину і казати «переходи на українську бо ти там москаль».. ну.. це неправильно

Угу. Гарзд. Розкажи ще будь ласка чи змінилося в тебе ставлення до України після початку повномасштабної війни?

- Так, в кращу сторону думаю що я почала ще більше їю пишатися

Ааа.. а от що змінилося взагалі в твоєму житті після початку повномасштабної війни? Ну от маю на увазі якісь безпосередні буквальні зміни, так і от якісь там не знаю, можливо з'явилися якісь там ідеї, думки, змінилося ставлення до чогось, якісь метафізичні зміни так би мовити

- Ну якщо таке більш метафізичні то Ну я думала що з росіянами там все зрозуміло, тобто коли я ще намагалася знайти якихось нормальних людей я зрозуміла там їх нема... еее.. може дуже така категорична думка але поки що так ... ее.. я подумала, що .. впевнилася в думці що хочу лишатися в Україні, я хочу допомагати українцям, допомагати нашим людям, це в такому більш духовному плані, а в фізичному.. ну я не можу повернутися додому, я сумую за батьками, за рідними... от , і мені якби все ж таки я свою подругу дуже люблю, але все ж таки (сміється) хотілося б в свій гуртожиток додому ... якось так

Так так, зрозуміла. А от якщо пригадати наприклад там.. ну я розумію ти тоді була власне такою ж дитиною як і я в принципі малою, але от якщо пригадати 13й 14й , як ти тоді жила в той період, чим ти займалася, і як ти тоді сприймала актуальні на той момент політичні події? І як реагувало на це твоє оточення ? ну от що ти пам'ятаєш буквально

- Ну так, мені було 10 років, я вчилася напевно в 4му чи може в 5 класі, вже не пам'ятаю, але.. знову ж таки Запорізька область вона не так далеко була від того що все відбувалося там... на Сході..... Я пам'ятаю що були комендантські години, наші області впровадили ..мм.. воєнний .. воєнний стан, не військовий.. так, воєнний... от... ну було страшно , ну так посилили оборону і я мало що пам'ятаю з цього приводу, але пам'ятаю що батьки дивилися новини, дуже переймалися що робити далі.. якби.. щоб це все не перейшло туди.. але в принципі жила звичайним життям – школа, хобі, танці і так далі

А як ти тоді якщо ти пам'ятаєш ти сприймала події Євромайдану і як твої близькі реагували на це?

- Нуу.. насправді я просто пам'ятаю сам факт що був майдан, показували по новинах і ми дивилися і казали що це просто жаж, але це відбувалося так далеко , ну, може батьки сприймали це звісно сприймали це по іншому, але я як дитина ніколи не була в Києві ну думаю «де там той Київ а де ми», я не сприймала це так близько до серця

А у тебе ніхто із близьких із близького оточення з рідних ніхто не брав участь в подіях Євромайдану або в подіях війни з 14го року?

- Ні, ніколи

Добре, скажи, а раніше чи зараз чи займалася ти волонтерською діяльністю або знову ж хтось може з твоїх близьких?

- Ну такою глобальною ні, ну лише пам'ятаю з 14го року в школі почалося збирати харчі для солдатів там, сітки плели, ну от таке, ми займалися лише тоді наразі, ну, лише перераховувати кошти ЗСУ скільки можу, але тако прями активної волонтерської діяльності ні, займається моя одногрупниця я знаю, навіть дві, так, вони активно.. одна в Німеччині, інша здається десь на заході України там допомагає біженцям .. от, тому так, в оточенні багато таких...а, і інша подруга вибралась з Мелітополя до Дніпра і там теж готує для тероборони, для зсу відправляють їжу...

Угу..угу..угу... а скажи ще будь ласка, от за обставин війни на який би ти ризик була б готова піти якщо в цьому була б потреба заради себе, заради своїх близьких, заради країни ? і чи готова ти взагалі була би йти на ризик? Чи ти би краще уникала його?

- Думаю так, я би могла піти.. ну я не знаю яка від мене могла би бути користь, бо автомат я в руках ніколи не тримала,.. скажу більше я його в очі не бачила, лише на картинках, але якщо була б якась.. ну, тим же волонтером кудись може на якісь гарячі точки або ...мм.. медсестрою.. ну якби така перша допомога, то в принципі... так, я би змогла

Добренько.. як ти взагалі ставишся до поточної воєнної позиції України, чи вважаєш ти що все окей чи можливо варто було би щось змінити, можливо проявляти більше агресії на воєнному і дипломатичному фронтах чи. Навпаки іти на якісь компроміси і от взагалі чи Україна виправдано йде на ті ризики на які вона зараз йде?

- Ну... взагалі я не військовий експерт, тому як саме в ході бойових дій.. ну, мені складно щось сказати, бачила багато відео там як хтось казав що можна було б запобігти оцій облозі Маріуполя чи можна так там можна було би їх бити поки вони з Криму йшли.. ну я просто в цьому не розбираюся, не знаю, знаю єдине що наш президент і вся його команда молодці, що вони так.. ну.. тримають оборону на своєму фронті так би мовити, але точно знаю що жодних компромісів... мені здається що віддавати ну там якусь Донецьку, Луганськ, аби там люди в Києві змогли жити нормально... але ж люди в Донецьку й Луганську теж хочуть жити нормально в себе вдома.. от.. а на дипломатичному рівні може бути звісно агресивніше, але мені здається що Зеленський з цим більш менш впорався, тому що .. ну.. його ці виступи на засіданнях ООН .. я в захваті (сміється)

2. Назар, 18 років, Вінницька область

- Можливо знаєте.. можливо знаєте місто Умань, так, оце біля нього жив, в принципі нікуди не переїжджав, ну можливо на місяць, можливо ви чули про вибухи у військ частині села Розсішки, от після цих вибухів я живу в трьох км від цієї частини, то ми виїхали на місяць поки була така неприємна ситуація коли взривалися знаряди, і .. вибухові хвилі ну доставали до наших домівок, от виїхали на місяць і потім повернувся, а взагалі чим займаюся це вивчаю мови, навчаюся в інституті філології, тато працює в агрономічній сфері, мама в економічній... отак в принципі

А скільки вам років?

- А, мені 18, так

Ви зараз значить...

- Зараз знаходжусь вдома

А як давно ви переїхали і до цього ви де були?

- Ну після того як почалися події про які ми всі знаємо я переїхав у Вінницьку область , там прожив близько місяць, потім зрозумів що там в нас обстановка в принципі наладилась і повернувся додому близько через місяць після початку подій які відбуваються в Україні

Гаразд, зрозуміла. А от як би ви себе взагалі могли охарактеризувати як особистість це по перше, по друге – на що ви зазвичай спираєтеся при ухваленні якихсь рішень – на власні уявлення про майбутнє чи вам важливо спиратися на думку рідних, близьких?

- Ну це взагалі чи саме в такій ситуації?

Взагалі

- А, взагалі... А, ну взагалі в основному я спираюсь на свої так, назвемо так аналітичні здібності, наприклад коли ми відносимось до якоїсь ситуації, спочатку я вважаю її потрібно проаналізувати і після того вже робити якісь висновки.. а з приводу того як би я себе охарактеризував взагалі... навіть не знаю як краще сказати, можливо.. еее.. швидко реагую в важких ситуаціях... ем... та й взагалі зібраний, е., завжди готовий до будь-чого.. отак

Гаразд. Ааа.. як би ти міг описати свої пріоритетні цінності в житті, ну тобто що для тебе в житті є дійсно важливим як ти думаєш, що ти маєш зробити для того в житті аби ти думав що ти його прожив і живеш не дарма і для чого ти взагалі живеш?

- Ну взагалі.. я думаю саме важливе цінність це є батьки, я вважаю що так в більшості людей, тому що вони все ж таки дали життя, дали якийсь поштовх в житті, от... в чому я бачу прям ціль... ну я вважаю досягти дого чого я хочу всіх цілей яких я там собі поставив, досягти якогось успіху в певних сферах... ем... що ще додати...ну в принципі так, досягти того чого я поставив в різних сферах

Угу, угу... а які цінності (якості) ти цінуєш в людях найбільше?

- Ну напевно коли люди говорять правду тому що правда завжди є головним чинником, ну відношення до інших людей як вони себе ставлять в суспільстві, чи вони себе показують як справжню людину чи от саме не з того боку які вони є

Якщо є такі речі то що для тебе з власного життя є найбільшою гордістю або що ти повинен зробити або ким повинен бути щоб ти цим міг пишатися взагалі?

- Ну взагалі щось зробити якийсь важливий внесок для своїх так скажем близьких, для своєї можливо країни якийсь внесок, ну також якщо відходити від уже теми такого як близьких або чогось загального, то ще можливо вивчити приблизно там 5 мов щоб можна було комунікувати з іншими так скажемо народами і доносити інформацію яка є в нашому суспільстві щоб вони розуміли які ситуації є в нас і ми розуміли які ситуації є в них і ми могли вирішувати якісь проблеми або моменти разом

Цікаво, угу. Ааа.. розкажи будь ласка якою мовою ти зазвичай спілкуєшся , якою мовою спілкується твоє близьке оточення і чи так було взагалі чи було якимось інакше?

- Ну я спілкуюся українською, мої близькі всі в моєму оточенні говорили українською і говорять надалі, можливо є люди російською але їх одиниці і вони вже поступово переходять на укр., ну і зважаючи на те що їм важко говорити українською, тому що вони все життя говорили рос, а так більшість все життя говорили українською і всі намагаються говорити нею, бо ми знаємо.. мова агресора, не дуже приємно спілкуватися мовою агресора

А от наскільки ти цікавишся політикою і чи можеш ти сказати про себе що в тебе є якісь усталені політ погляди і чи відрізняються вони від поглядів твого оточення?

- Взагалі я н е дуже сильно цікавлюсь політикою, можливо більше в сфері як..еммм.. можливо як ... ааа... коли вивчаю інші країни то так, я іноді приходжу до політичних тем, який в них устрій, як вони саме в політ плані живуть, що потрібно можливо для себе проаналізувати і що можливо потрібно внести в свій (укр) політ. склад, моє оточення взагалі не цікавиться політикою, можливо з недавнього часу й почали цікавитися, але їм головне знати от саме що відбувається в країні, що буде надалі, ну з аналітичної точки зору ну або взагалі

Угу, угу, гаразд. А розкажи мені будь ласка, з чим пов'язані в тебе найприємніші спогади з дитинства , з того життя яке в тебе є зараз, можливо з якимись конкретними населеними пунктами, з якимись конкретними людьми або обставинами в тебе пов'язані ці спогади?

- Можливо найприємніші спогади в мене пов'язані з містом де я народився тому що я тут провів все життя і тут було дуже багато моментів які навіть не згадаєш але ти розумієш що вони були приємними, тут живе моє оточення, мої друзі, всі мої близькі люди, також друге місце я б назвав можливо Київ, тому що почалося моє все таку назву його моє доросле життя коли вступив в університет, самостійне життя, коли вирішував все питання самостійно, без допомоги батьків, вже такий самостійний розвиток особистості, ці два періоди вважаю найкращими

А ти збираєшся повертатися в Київ і якщо так то коли взагалі?

- Так, я планую повертатися в Київ... коли?.. ну це важко взагалі сказати, ну я планую приблизно через місяці 2 ну якщо прям жити-жити коли вже прям буде ситуація трохи стане легшою і можна буде вже свідомо повертатися в Київ і вертатись до повсякденного життя, займатись тими справами якими там і займався

Добре. А в тебе є якісь родинні традиції усталені яких ви дотримуєтесь ?

- Ну я вважаю що в нас таких традицій немає, тому що потрібно кожен рік щось пробувати нове для себе, можливо з якоїсь сторони оновлюватись в різних ну різних візьmemo сферах, починаючи взагалі з сімейного життя до взагалі повного життя, наприклад у роботі, навчанні і так далі... але як таких традицій то немає

Угу, добре. Ааа.. розкажи будь ласка що таке на твою думку взагалі Україна, можливо якісь є певні риси, цінності, які уявлення, які для тебе уособлюють Україну, можливо є якісь певні явища які є для тебе суто українськими? Ну от скоріше питання про образ України, яким ти його бачиш

- Взагалі я бачу образ України це держави яка показує свою силу незважаючи на те що вона якщо її порівнювати з іншим світом то вона не така високо економічно розвинена, вона не є в якихсь сферах державою, але саме вона відображає... мм.. як це назвем... якусь незалежність укр народу, силу, силу укр народу, вони показують що вони показують досягають того що вони хочуть і якщо хтось хоче забрати їх свободу ту саму, забрати взагалі життя то так... це люди, нація які відображають свободу і я б її назвав вільна нація

Угу, угу.. Ну от якщо так продовжувати цю тему то як ти вважаєш які взагалі риси притаманні якщо це так можна назвати справжньому українцю ну от такі риси притаманні укр народу і як ти думаєш навколо яких цінностей і пріоритет українці взагалі повинні гуртуватися?

- Ну по перше якщо ми будемо говорити про цінності довкола яких гуртуватись знову ж таки можливо свобода, бо знову ж кожна людина хоче бути вільною і незалежно розвиватися в тому руслі в якому вони хочуть і в тому напрямку наприклад так само як Україна хоче розвиватися в європейському напрямку, зближуватись із країнами, так само і люди, так само робити там...

Угу, угу... Добре. А розкажи мені будь ласка які в тебе почуття і емоції ти пов'язуєш з Україною? І чи є щось за що ти любиш Україну?

- Ой, то взагалі... багато за що. По перше за можливість спокійно жити.. ну, не будем говорити про теперішні події, по суті Україна в цьому не винна, але взагалі за можливість спокійно жити, насолоджуватися взагалі усіма краєвидами, взагалі життям в цій країні, так.. взагалі є любов до України, тому що перше це місце де я провів все своє дитинство і наприклад відвідуючи закордон завжди згадується Україна або йдуть якісь порівняння або моменти які дуже часто нагадують про Україну

А які в тебе перші асоціації виникають коли ти от чуєш слово Україна? От якби примітивний асоціативний ряд що перше в голову приходять?

- Дім, аа.. свобода, незалежність, ее.. позитивні і привітливі люди

Ааа.. Розкажи ще будь ласка ..ее.. через що ти відчуваєш причетність до укр народу і ... що для тебе означає ця причетність?

- Взагалі в якому плані причетність?
- Так, в першу чергу я думаю що мова взагалі більшість людей ототожнює українців, тому що наприклад коли ти виходиш ... емм.. наприклад в незнайомі для тебе місця, ти чуєш українців і відчуваєш за них гордість, тому що українці є всюди... і в принципі так можна сказати про весь народ, але я вважаю що в українців є якась особливість яка відрізняє їх від інших... еее.. культура можливо

А можеш оце от детальніше розказати що саме відрізняє нас на твою думку від інших?

- Ааамм... ну таких прямих особливих ознак немає, але... ну наприклад можемо взяти навіть так сказати, так скажемо вид розмов, тому що українці більш...ааа.. толерантно відносяться до інших людей, що пов'язано наприклад з тими самими росіянами, ну звісно не всі, але більша частина українців, яких ти зустрічаєш це люди привітливі, це люди які завжди допоможуть і відгукнуться на наприклад якісь прохання ну або Проблеми

А от якби в тебе була потреба пояснити іноземцям про те що таке взагалі Україна, що складає суть її культури, цінностей, пріоритетів, еее... на чому би ти акцентував увагу, як би ти пояснював іноземцям що таке Україна?

- Еее.. я б показав приклад як українці наприклад з історії, як українці дуже... дуже часто боролися за свою свободу, за свою націю, це в першу чергу ну щоб я показав можливо щоб вони розуміли саму суть української нації, чого вони добиваються в житті, друге можливо я б познайомив їх з більш такими простими ознаками такими як музика, тому що багато іноземці ми знаємо люблять музику і люблять укр музику яка дуже відображає характер укр народу і описує укр народ з дуже гарної сторони, ну можливо познайомив би наприклад найпростіше з укр стравами, вони ніяк не відображають українців (сміється) але спробувати їх думаю було б варто, тому що багата культура це страви, музика і... в принципі історія яка показує як люди взагалі за певний період часу живуть

Угу, угу. А є щось із українського ну от із життя України там політичного знову ж, культурного, ще чогось, з історії там, що для тебе є предметом гордості, чим ти пишаєшся?

- Ну взагалі чим можна гордитись то багато чим, почнемо наприклад то саме з музики, тому що наші... кхем... наші артисти показують в своїх піснях наскільки укр народ вільний, тим самим вони це показують вигравши більшість наприклад пісенних конкурсів таких як євробачення якщо не помиляюсь два рази виграли євробачення, ааа... ну з приводу історії то взагалі можна всю історію України показати коли люди борються і ніколи не здаються і не зупиняються на тому що вони досягнули, вони постійно хочуть розвиватись, досягати того що вони собі поставили, ну а головне – це свободу...

Ну от теж як ти вважаєш до чого ми взагалі повинні прагнути як українці в майбутньому і яким би ти хотів бачити майбутнє України в майбутньому?

- Ну взагалі я уявляю Україну демократичною країною, де кожна людина може...е.. відстояти свою думку, вона може показувати свою думку, країна яка буде розвиватися можливо не в якихсь напрямках наприклад європа, так, контакти потрібні зі всіма країнами, дипломатичні відносини всяке таке, але розвивати її націю розвивати її силу в межах її країни... як це правильно пояснити... можливо навіть не прагнути вступити в якийсь союз а щось ще, а прагнути зробити країну такою щоб її поважали у всьому світі, щоб при згадці України іноземці казали «ого, так, оце ця країна, вона дуже така паверфул, сильна», тому так...ну а що ще додати в принципі... головне – розвивати демократію щоб головним в країні була думка людей, що думають люди, в якому напрямку

потрібно йти й цього дотримуватись, тому що з цим дуже багато є спірних моментів, коли люди не можуть до чогось домовитись і за них вирішують і тоді виходить взагалі... неприємні ситуації...

Ага, а що ще в тебе викликає якісь негативні емоції взагалі в Україні? що б ти хотів змінити, що в тебе викликає сум, відразу, ненависть, розчарування?

- Можливо тому що країну буває використовують... в неправильному руслі, коли потрібно показувати всю її природу, красу, її використовують як об'єкт для того щоб нажитись, можливо так це назвемо, коли наприклад на самих українцях спробують заробити більше грошей... ну як вважаю так, коли наші природні ресурси перетворюють...аа.. як правильно сказати.. використовують проти українців

Угу, угу...

- Ну а так, можливо якщо торкатись політичних цих во... ну я вважаю до цього буде багато претензій але їх не потрібно обговорювати, тому що наша політ система не дуже досконала і їй потрібно постійно розвиватись, розвиватись, розвиватись...

А от розкажи будь ласка, якою на твій погляд повинна бути мовна ситуація в Україні, якою мовою повинні на твою думку спілкуватися українці, як це все повинно далі розвиватися, вирішуватися?

- Ну я вважаю що основною мовою в Україні повинна бути українська, кожна людина повинна спілкуватися тою мовою, якою вона хоче, але якщо є люди які не розуміють українську або не можуть нею спілкуватися, потрібно зробити.. можливо існують міжн. мови такі як англійська, французька і так далі, і зробити їх як другими основними для тих людей які хочуть жити в Україні але їм важко вивчати українську мову і використовувати її в повсякденному житті.. але так, основною мовою повинна бути українська, тому що все таки Україна... але потрібно давати людям обирати

Угу... дякую. А от якщо повертатися до твого досвіду, то розкажи будь ласка що в тебе змінилося взагалі після початку повномасштабної війни?

- Ну взагалі от якщо повертатися до теми мови якось... з'явилась більша мотивація говорити чистою українською, ну бо більшість людей в укр використовують той самий суржик і багато російських слів, але взагалі з'явилась мотивація дізнаватися більше про укр культуру, більше її вивчати, більше удосконалювати свою укр мову щоб ідентифікувати себе як українця Ну взагалі що змінилось... ну можливо навіть оточення також стало більш українізоване і налаштоване на... по перше на перемогу і бути вільними постійно, досягати того чого поставили, ну це в плані наприклад тої самої свободи.. Тому що зараз ми розуміємо що відбувається.. от, взагалі змінилося до інших країн, аа.. якщо ми будемо брати не тільки Україну взагалі ставлення до інших країн не сильно, але змінилось до певних країн.. хтось в моїх думках став хтось дійсно підтримкою для нашої підтримки, хтось впав в моїх очах...

А розкажи про це трошки детальніше і от як ти думаєш, чи є щось чомусь інші країни могли повчитися в нас і може ще щось є що нам варто було б запозичувати в інших країн?

- Взагалі... якби... навіть я б сказав.. що нам було б добре запозичити якісь.. а... наприклад... військовий досвід, тому що можливо якісь нові тактики використання зброї, використання артилерії, ну взагалі в військовому плані почати розвиватись так само швидко як інші країни, ну високорозвинені ми не говоримо там про якісь менш розвинені країни, що можна було б повчитись іноземцям в нас?... ну наприклад відстоювати свої права за свободу, а не так як наприклад візьмемо білорусь яка дуже легко віддала керування своєю країною росії, от... та й взагалі таку змотивованість до свободи мені здається жоден народ так не буде боротися як українці

А от ти згадував що в тебе змінилося ставлення до деяких країн, розкажи про це детальніше

- Тому що є багато країн, які до повномасштабного вторгнення говорили, що ми вас будем підтримувати в будь якому плані, ну не в будь якому а в військовому, в економічному якщо почнеться повномасштабне вторгнення, але після вторгнення вони продовжили тільки говорити, говорити, говорити, а дії були мінімальними. Ну або можливо є країни які хочуть всидіти на двох стільцях одразу і використовувати і бути добрими і для росії і для України і говорити що ви там братські народи, що ви повинні помириться, але вони не знають всієї ситуації.. так..

А... от... ну розумію що ти тоді був дитиною як і я, але якщо згадувати 13-14й рік, то чи можеш пригадати чим ти тоді займався і як ти сприймав актуальні на той час політичні події і як їх сприймало твоє найближче оточення ?

- Взагалі ці всі події .. ну всі сприймали негативно, негативно від росії, тому що все таки не зважаючи на те що ми були молодими, але багато хто розумів, багато хто читав, цікавились, вони розуміли що там насправді твориться з приводу всіх цих референдумів створених лнр днр і того що було в 14му році... а от з приводу політики... мені здається саме в той час деякі люди почали активніш цікавитись політикою, цікавитись взагалі на даний час цими подіями, взагалі це ж почалось з євроінтеграції яку відмінили, тому... тому так, багато хто почав цікавитись політикою з того часу і... взагалі моє було ставлення до цього вкрай негативне, тому що були моменти які показували що наша влада ...ее... не використовує максимальні можливості , максимальну силу щоб цьому всьому ...ее.. запобігти цього всього, щоб закінчити всю цю війну, тому що можливо навіть зараз н е було б війни якби вирішили все це питання раніше

А як ти тоді сприймав Євромайдан і твоє оточення як Євромайдан сприймало?

- Взагалі в той час не розумів що таке євромайдан. Я розумів що якісь неприємні події відбуваються, що щас іде до війни до ще чогось, але серйозно я це не сприймав, я це почав сприймати коли почали росіяни заходити на наші території, на той самий крим, донецьк, луганськ, от тоді вже почалось якесь розуміння і негатив до росіян. Але тоді це не сприймалось як повноцінна війна , тому що ми не знали всі повністю події як все там відбувалось, тому що там українці навіть , українські військові я б не сказав що вони робили наступ якийсь, вони постійно захищались притому що можна було відібрати ті території, якщо ми бачимо ті результати які вони зараз показують, чому не можна було зробити такі самі результати раніше.... Отак

А в тебе є якісь близькі знайомі або... ну, хтось із близького оточення хто брав участь в євромайдані або хтось хто зараз бере участь у війні?

- Про євромайдан нічого не можу сказати, в мене не було близьких взагалі які брали там участь, мій брат зараз бере участь , мої два брати беруть участь у війні , і брали участь в АТО саме, от.. то це відрізняється АТО набагато відрізняється від теперішньої повномасштабної війни , по перше вони можуть діяти активно, так само робити контрнаступи і використовувати свою силу на повну коли в той самий час в 14-15му році вони виконували накази саме по .. як це сказати.. про захисту, по захисту, не нападаючи, не робити ніяких контрнаступів

А от.. скажи будь ласка чи зараз займаєшся ти або хтось із твого оточення громадською діяльністю? Чи там ... да , можливо займаєтесь волонтерством...

- Благодійні внески не перераховуєм, але наприклад коли візьмемо наприклад вчора люди виставляли військові, ну навіть не військові, а прості автомобілі для військових і в них не було палива, то ми привезли палива і по можливості звісно, але якийсь все таки внесок зробили, звісно через якісь благодійні організації ми це не робим, бо як я вже сказав в мене брати воюють і ... ми можемо через них приїжджати в їхні можливо як як головні бази передавати їм якісь можливо зброя там,.. бронжилети і тому все подібне.. от, ми це робимо напряму щоб без всяких посередників, ми тоді впевнені що воно йде туди куди потрібно

Чи змінилося в тебе ставлення до україни після 24го лютого?

- Так, просто ніколи не бачив людей такими згуртованими, можливо.. вони стали якось як одне єдине , люди починають один одному більше допомагати, ну як я вже повторююся стали згуртованішими, і я думаю.. ми не будемо брати тих людей які наприклад почали втікати в якісь західні регіони, почали там не знаю.. влаштовувати якісь вечірки, якщо там припустити брати людей які також втікали від війни, які збиралися з іншими, то.. люди стали згуртованішими і почали активніше допомагати один одному

А от,.. як ти вважаєш, чому взагалі ці люди про яких ти кажеш втікали? І от особисто чи ти був би готовий йти на якісь ризики і якщо так то які? За обставин війни якщо в цьому була б потреба або для твоїх близьких або для держави ?

- Аааа... ну дивлячись про який ми ризик говоримо, якщо ми говорим про ризик який коштуватиме життя то можливо все таки прийшлося уникати, тому що все таки кожна людина має право на життя і хоче жити тому так, і взагалі чому люди війни втікають від війни , тому що багато людей хочуть жити і так, їм важко покидати свої домівки, але все таки життя найцінніше

Ти казав, що в тебе брати є учасниками війни, аа.. ти не знаєш яка в них була взагалі мотивація долучитись до цього, чому вони пішли?

- Можливо... яка була мотивація... як це правильно сформулювати... можливо якийсь негатив до російського народу який завжди говорили що вони сильніші за українців, якщо ми візьмемо україну без всяких зусиль, тому вони показують як... які українці насправді .. та й не тільки росіянам а й всьому світу

Але от знаєш багато в кого є цей негатив, напевно важко знайти людину в якій нема цього негативу, але попри це далеко не всі пішли прям воювати, як ти думаєш в чому різниця між такими людьми які воюють і ні?

- Можливо підготовленість до війни, тому що є люди які готувались, які знали, можливо в них була якась думка, вони готувались для цього, створювали для себе умови щоб воювати, а є люди які знали, в них є ненависть, але вони нічого не можуть зробити, бо немає можливості, в них не було можливості для цього

Добре... скажи мені ще будь ласка як ти взагалі ставишся до поточної воєнної позиції України?

- От з приводу змотивованості і чи правильно вона йде на ті ризики – я вважаю так, тому що на мою думку метою рос народу є задушити українців, задушити нашу свободу, от... а от з приводу воєнної ситуації... ну я вважаю взагалі що... наші українців більше проявляли агресії якби в нас було б більше зброї яка для цього потрібна, тому що в нас немає достатньо зброї для того щоб робити якісь контрнаступи, так можливо є деякі військові організації і угруповання які можуть робити контрнаступи, а є й прості воєнні які пішли добровольцями які просто хочуть захищати свою країну але в них нема достатнього озброєння щоб робити контрнаступ , а також є точки де наші військові просто фізично не можуть зробити його, бо росія сконцентрувала велику кількість бойових машин, авіації, щоб українці просто не могли нічого зробити напр. в тому регіоні, візьмемо той самий Маріуполь або той самий Херсон...а от з приводу взагалі військової позиції серед світових цих.. яв вважаю що не тільки потрібно навчатися країн НАТО, в країн ЄС, а також не забувати про країни Сходу які також не набагато гірше воюють, просто ніхто не бачив їх конкретні сили, але підготовка в них на такому самому рівні як і в натовських військ

3. Олександр, 24 роки, Київська область

А, розкажіть будь ласка про себе, звідки ви, де ви зараз проживаєте, звідки родом ваші батьки хто ви за професією і хто ваші бтьки за професією

- Я Саша я из города славутича я живу в городе Киеве. Моя мама библиотечарь, я магистр.

Як би ви охарактеризували себе як особистість? На що ви орієнтуєтесь в житті? На очікування родини, близьких, чи на власні уявлення про майбутнє?

- Только на собственное представление и принципы

Гаразд. Якою мовою ви зазвичай спілкуєтесь? Якою мовою спілкується ваше близьке оточення?

- Ммм, обычно в повседневной жизни общаюсь на русском языке, на работе приходится, ну, не приходится, общаюсь на украинском. Окружение в равном степени общается и на русском, и на украинском.

Якою мовою розмовляли ваші близькі друзі які оточували вас протягом шкільного віку?

- Только на русском языке.

Гаразд. Наскільки ви цікавитеся політикою? Чи можете ви сказати, що у вас є досить чіткі і сформовані політичні погляди?

- Я думаю да.

А, яких політичних поглядів ви дотримуетесь і яких політичних поглядів дотримуються ваші близькі, рідні і друзі?

- Не могу отвечать за всех, но могу сказать за родных. Довольно либеральных взглядов.

Мгм, а є у вас відверто проукраїнські або проросійські люди в оточенні?

- Да, да, ну, если говорит про мою семью, есть и пророссийские и проукраинские

А розкажіть які у вас проросійські, а хто проукраїнський

- Ммм, дедушка пророссийский, мама с бабушкой проукраинские

Гаразд, а як ви думаєте, чому так сталося, в одній сім'ї кардинально різні погляди

- Не знаю, не интересовался этим вопросом

Чому не цікавилися?

- Не было интересно.

Гаразд, а розкажіть чи є у вас якісь сімейні традиції, які для вас є важливими?

- Нет.

Як би ви описали ваші пріоритетні цінності в житті? Що для вас в житті є дійсно важливим?

- Самореализация. Не знаю как это сказать. Ну, там, работа... там где я чувствовал бы себя комфортно

Тільки, будь ласка, говоріть голосніше, бо я боюсь що може бути нічого потім

- Найти такое место работы, где я бы себя чувствовал комфортно, не чувствовал угрызение совести по поводу того, что занимаюсь чем то не тем.

Добре, а є ще якісь пріоритетні цінності? Там сім'я, діти, друзі, нічого такого? Ну, не зараз, це не якісь стратегічні плани на життя, а в цілому що для вас цінно, взагалі в перспективі всього життя. От, для чого ви думаєте ви живете і що вам потрібно в цьому житті вам потрібно зробити, щоб відчувати, що ви прожили життя не дарма?

- Я не знаю.

Які якості ви оцінюєте в людях найбільше?

- Честность, открытость, прямолинейность

Все, так?

- Да

Що із власного життя є для вас найбільшим предметом для гордості? Чим ви пишаєтеся найбільше?

- Я стал самостоятельным человеком

Як ви зрозуміли що стали самостійним?

- Я полностью отвязался от семьи, живу за собственный счет

Мова йдеться лише про матеріальну незалежність? Чи..

- Да, да

А моральну?

- И моральную конечно.

Тобто ви вважаєте що повністю незалежні від власної родини і ...

- Да

Добре. Розкажіть що на вашу думку Україна, як ви думаєте, які риси, об'єкти цінності обособлюють Україну? Може ви можете назвати явища чи предмети які вважаєте суто українськими?

пауза

- Ну это государство в котором мм... никто из президентов не шел на второй срок *сміється* и это такая традиция, люди голосуют за кого то а потом разочаровываются, это чисто украинское.

А щось може в культурному плані для вас є суто українські речі? Традиції якісь там, культурні явища, там якісь може виконавці, пісні, якісь свята і так далі

- Ну, мне кажется сейчас все равно довольно... верующая страна, мм, даже если посмотреть на западную Украину, довольно архаичные эти всякие традиции, свята, воскресенья до сих пор люди ходят в церковь, я если честно не видел это живя в центральной Украине

Ви із Славутича, нагадайте да?

- Да

Аам... а які асоціації у вас виникають коли згадують Україну? Перший асоціативний ряд який перший приходить в голову коли чуєте слово Україна

- - Жовто-блакитний *сміється*

Добре, а що ще?

- - Родина... Кринж полевых такой

сміється, окей, добре. А які почуття і емоції ви пов'язуєте з Україною? Що ви відчуваєте до України, як би ви назвали ці почуття

- - Ну, горжусь конечно

Мгм

- - Вот... большая обида конечно

А образа на що?

- - За то что все эти тридцать лет люди занимались мне кажется не тем, чем надо

Що ви маєте на увазі?

- - Ну... екранізувались какие то ложные цели тем же телевизором теми же политиками, отвлекали внимания от.. ну... от каких то важных проблем, вот...

Добре. Чи є щось за що б ви могли сказати що ви любите Україну?

- *негативно мгкає, сміється* мне не за что ее любить, ну я не знаю, ну, не могу.

Ну от наприклад я там не знаю... я люблю Україну бо тут живуть всі люди яких я люблю, тут є прекрасне місто Київ яке я дуже люблю, ааа... тут....

- Я люблю Украину, потому что я тут вырос

Окей, ну це як би... як... апіорне почуття, воно ж ні звідки не береться, воно на чомусь формується. Можна вирости, але не любити к Ви не любите не просто того що народилися, ви за щось її любите, як думаєте за що?

- Красивая...

А що ще?

- Я бы не сказал (не розумію), не сказал бы честно... вот...

Добре. Чи відчуваєте ви свою причетність до українського народу?

- - Да

Що для вас означає ця причетність? Як як ви її...

- Я житель страны

Через що ви відчуваєте цю причетність? Я маю на увазі.. ну.. наприклад не знаю.. ви розумієте що ви українець коли стоїте на параді і бачите ці всі грандіозні..

- Сейчас во время войны я понимаю... через призму этого я как бы асоцирую себя...

Добре . якби потрібно було іноземцям пояснити що складає суть України, її культури цінності людей, на чому б ви акцентували увагу?

- На противоречиях

Тобто? Поясніть будь ласка

Ну, вот эти языковые споры, одни там.. не знаю... одни за россию, другие за запад, эти качели за тридцать лет независимости, мне кажется это все ну.... Особенность

Амм, ну, це особливість, але, тобто це все, про що б ви могли сказати іноземцю про україну?

- Ну это самое главное я выбрал...

Тобто як би ви ще описали Україну? Уявіть що ви розмовляєте з іноземцем і вас питає що це за країна?

- Красивая большая страна...Культура разная...

Добре. Як ви вважаєте навколо яких цінностей чи пріоритетів українці мають об'єднуватися? Що повинно стати тим об'єднувальним фактором який може об'єднати народ?

- Сейчас это враг

А в подальшому? Війна закінчиться і нам треба буде якось жити

- Люди об'єднались нарешті-то

А як ви це розумієте? А як це відчувається?

- Ну в соціальних сетях... Я не вижу, другого мнения кроме...

Ну все одно залишаються проросійські люди, навіть в вашій сім'ї є проросійські люди, а як зробити так щоб цих проросійських людей не було, і плюс мінус... а... в Україні панувала домінуючий погляд на політику, на українську державність, на взагалі на те що таке Україна, бо у нас взагалі є ідеологічний розкол.. як ви думаєте, чи є якась пріоритетні події і цінності, які можуть стати ключовими і для українців, і для ще якихось українців? Що нас має об'єднувати? На чому має базуватися нормальна українська нація?

- Мы граждане одной страны, и мы должны действовать в интересах этой страны и не важно на каком языке. Ну мне кажется эти вопросы языковые, это все ... ну, мы живя в украине, я считаю единственным государственным языком должен быть украинский например... пророссийские люди, ну хорошо, а бы с ними ничего не делал, сами они живут своей жизнью..

Добре, ам... з чим у вас пов'язані найприємніші спогади з дитинства?

- Ммм С этим краем вообще

Як би ви назвали цей край? Ви чисто зараз кажете про славутич?

- Про Полісся

Добре. А, що з українського для вас є предметом гордості? Що можливо в культурі, в політиці для вас є.. що є українського чим ви пишаєтеся? Хтось пишається братами кличками, хтось ще щось, чи є для вас таке.. за що ви поважаєте Україну?

- Музиканти

Наприклад?

- Ну, например я не помню... *назви груп* очень классные, президент очень классный

Мгм.. а чим наш президент класний? Як ви думаєте?

- Избавляется от проблем (?)

Так добре... ви готові далі продовжувати? Добре.. як ви вважаєте, чому Україні варто повчитися в інших країнах? Чому навпаки іншим країнам варто повчитися в Україні?

- Ммм. Мне кажется, Украина должна стать более человекоцентрична как Европа... а Европа, ну, думаю, не сложно видеть все эти проблемы с которыми Украина сталкивалась все тридцать лет и.. не допускать того же

А чому іншим країнам варто повчитися в Україні?

- Ну вот это я сказал сейчас... Ну не допускать каких то проблем, если.. олигархов, и тому подобное, я не думаю, что там все так устроено...

Добре. А чи є на вашу думку, що відрізняє українців від решти народів світу?

- *негативно мгає* такие же как и все остальнфе

А що нас відрізняє від росіян наприклад?

- Ничем. Они такие же как и мф

А яким на вашу думку повинен бути справжній українець?

- Ответственнфм гражданином

А що ви вкладаєте в поняття відповідального громадянина

- Ну что.. как бы это сказать.... Ну... каждый из нас несет ответственность за то что происходит в этой стране... как говорится, начни с малого и построишь что то большое, как бы это.. ну..

А безпосередньо що ви вкладаєте в поняття відповідальності? Що ви особисто маєте зробити, я не знаю... ким ви особисто маєте бути і як жити, щоб бути відповідальним громадянином?

- Ну человек на которого государство может положится

Як би ви описали росіян і росію, з чим у вас ототожнюється образ російського народу?

- Мм... росіян не опишу, а россию, не знаю, с... с путинфм, несвободой, с смертью, с несправедливістю росіян, не знаю ничего про россиян

Що би ви хотіли змінити в Україні?

- Ну, как я сказал, Украина должна стать человекоцентрическим государством, не человек должен существовать для государства, а государство должно существовать для человека, чтобы человеку было комфортно жить в государстве

Наприклад можете навести?

- Того уровня, чтобы человек с легкостью мог сам перемещаться по городу, не отталкивали, делали бы.. ну да, чтобы все было комфортно этим пользоваться

Добре, я вам зараз назву ряд емоцій, почуттів, спробуйте з ними пов'язати якісь.. ах.. спробуйте пов'язати ці емоції з Україною, от наприклад, чи викликає щось у вас в Україні сум?

- Уже озвучивать можно?

Да. Чи є щось через що вам в Україні сумно?

- Да, бедность

А.. що у вас в Україні викликає відразу?

пауза

Про відразу щось скажете? Отвращение

- Я понял

Якщо ні то кажіть ні, підемо далі. Ненависть щось викликає в Україні?

- Пророссийская часть народа

Страх?

- Ммм..... неопределенность какая то в будущем

Розчарування?

Нет

Злість?

- Ну когда приезжаешь на вокзал киевский *смешок* видишь это все и злишься, не знаю...

Добре... ам... як ви думаєте, до чого ми як українці повинні прагнути в майбутньому?

- Счастливым.....

Можете більш... детально розповісти про те що таке щастя, на вашу думку, щасливе українське майбутнє?

Ну все как я уже и сказал... человекоцентричное государство, где человеку комфортно

Можливо ви можете якось... еє.. не знаю, схематично, не знаю, просто картинку намалювати словесно, як ви це бачите, описати, більш детально маю на увазі відповіді, Ну я розумію що ви маєте на увазі...

- Ну где государство выступает гарантом, а не каким то там недоступным каким то там.. да, государство, оно здесь рядом с тобой, а не где то там за облаками, когда ты как обычный человек можешь взаимодействовать, эти цнапы, минцифры, это уже хороший знак, вот, в этом ключе, опять же какие-то будничные вещи, те же безопасные улицы

Гаразд. Еє, і, якою мовою на ваш погляд повинні спілкуватися українці?

- Украинском

Всі?

- На каком нравится. Я никого принуждать не стану, но государственный язык должен быть украинский

Тобто на побутовому рівні всі можуть розмовляти як завгодно, але державна...

- Да-да

Ааа... якою би мовою ви хотіли щоб розмовляли ваші діти?

- На украинском.. меня в принципе не волнует сильно это

Тобто різниці...

- Мне просто будет комфортнее если будут разговаривать на украинском

Чому?

- Если они родятся на украинском и будут жить здесь мне будет комфортно на украинском

А вам некомфортно говорити російською?

- Ну, нет, просто, ну.... *вдох* мне просто будет проще, ну, мне иногда тяжело говорить на украинском, а не на русском

Добре. Після початку повномасштабного війни 24го лютого ви поїхали чи лишилися?

- Поехал в Ровно

Як довго ви там були?

- Два місяця

Чому ви вирішили повернутися ?

- Поняли что опасность во первых российские солдаты ушли к черниговской области, нам показалось что там безопаснее

А що змінилося в вашму житті після початку війни? Йдеться мова про матеріальні зміни, так і можливо щось в голові змінилося

- Ні, в голові нічого не змінилося, просто роботу потерял

Мгм.. добре. А, пригадайте отой період осінь 2013ог і зиму 2014 коли почалася війна на донбасі, і.. так... чим ви взагалі на той момент займалися?

- Учился в 11 классе

Як ви сприймали актуальні на той момент політичні...

- С надеждой, что все будет наконец то хорошо, то украина станет европейским государством

А які тоді новини були на слуху?

- Ну.. события на майдане, анексия кыма, та от зима, я ее очень хорошо помню

Розкажіть про це детальніше

- Просыпались каждый день, репортажи с майдана, тому подобное.. ну, начало войны не сильно помню не знаю ...

Еее.. у вас тоді.. у вас тоді був самостійний інтерес до цього, чи ви так сказати під шумок дивилися ?

- Скорее наоборот, родители под шумок смотрели

Мгм мгм а як ви думаете звідки у вас була така зацікавленість в цій темі?

- Не знаю, с детства еще, западное... всегда привлекало

Добре, для вас євромайдан асоціюється з західним образом життя?

- Та нет, просто движение в эту сторону всегда нравилось

В яку сторону?

- В сторону запада

Так я ж і питаю про це, тобто ви ототожнюєте євромайдан із західним напрямком?

- Ну да

Добре. Чи є у вас люди які беруть участь в російсько-українській війні?

негативно мгае

Ні зараз ні з 2014 року?

- Нет

А як взагалі ваші близькі і оточення реагували на події майдану і на війну? Ваша сім'я, друзі, вчителі однокласники..

- Все очень по-разному.. кому то нравилось, кому то не нравилось. Я ссорился с учительницей по истории, да, она категорически была против вот этого всего

Чому? Як вона це аргументувала?

- Я не помню, я не обращал внимания

А ваші найближчі люди?

- Им было все равно

Чи займалися раніше ви чи хтось з вашого оточення громадською діяльністю? Можливо ви зараз берете участь в громадських активностях? Можливо ви там волонтерите

- Собирали лекарства.. все

Звідки ви зазвичай отримуєте інформацію про події в Україні і світі?

- Телеграм, ютуб

Якісь конкретні канали можете назвати?

- На самом деле у всех одна и та же информация, мне кажется одни и те же люди

Тобто ви берете з одних і тих самих джерел інформацію?

- Ну да

А чи змінилась ваше ставлення до України після 24го лютого 2022 року?

- Ну.. мене приємно стало что.. появилось такое ощущение будто все объединились, русскоговорящие и украинномовные, запад и восток, но цена слишком большая кажется... это война

А от.. що б могло ще об'єднати українців і щоб це було виправдано?

Чтобы украинцы решили весь этот дискусс на фоне языка, что это просто... тема, целью которого было чтобы происходила эта нестабильность и....

Як ви ставитеся до поточної воєнної позиції в Україні? Можливо щось треба змінити чи... ну

- Да не надо ничего менять

Наприклад? Можливо там не знаю треба проявляти більше агресії в сторону росії чи навпаки треба іти на поступки

Не знаю.. россия ... надо уничтожить физически, украинскую армию надо реформировать, вооружать надо, оружия у нас нету, вот... дальше и дальше и дальше

На який ризик ви особисто готові піти за обставин війни якщо в цьому для вас буде потреба якась? М... Це може бути і піти воювати

- Я не знаю, если позовут – пойду

Але самі ви зараз не готові піти?

- Ну щас не знаю, мне щас бы диплом пойти забрать. я не чувствую необходимости чтобы я там был, если я понадоблюсь они сами и написали бы

Тобто ви готові ризикувати своїм життям?

- Ну вообще сложно об этом рассказывать

Чому?

- Ну просто... сложно

Чи Україна має іти на ризик з метою перемогти і захистити себе?

- Ну да...

4. Анастасія, 17 років, Рівненська область

- Так мене звати Настя мені дев'ятнадцять, я народилась у місті Хмельницький, але у зв'язку з татовою роботою ми переїхали до міста Рівного і відповідно 17 років свого життя я живу у місті Рівне. Родовід, у мене дуже цікавий, як нас туди занесло це так само дуже цікаво. Тато колишній військовий, тому його кидало з міста в місто. Взагалі він з миколаївської області вся його родина з миколаївської області. Колись ще, якщо копнути там прапра, вони приїхали ще з Донецька, тобто людей і пересилали сюди працювати на якихось свій час на колгоспних полях і так далі. Тобто родина досить таки міграційна, а якщо брати родину з мамою сторони в принципі тато українець мама отримала громадянський українство українське громадянство це логічно, але народилася вона на южно сахалінську через те, що бабуся, що дідусь, тобто її батьків вони з росії і в принципі, в нас така інтернаціональна сім'я з бабусиної сторони повністю всі поляки. І тому оце якийсь певна

культура двох як мінімум двох народів. Так вона завжди закладалась у нас в родині. У нас дуже довгий час говорили російською і як я була мала. Коли я пішла в школу, я говорила виключно російською якоюсь отак у нас сформувалась, ну дідусь військовий, тому вони переїхали в Бердичів, коли мамі було п'ять років. І от саме з того Бердичіва зародилась в принципі, якась певне моє таке дитяче майбутнє так якась дитяче уявлення, бо виховувала мене бабуся, поки мама там з татом була на роботі, тому відповідно, ну там певні якісь історії, традиції чи ще щось я мала як ну, якби з російської сторони і про що навіть зараз моя бабуся, які 75 років сказала, що вона дуже жалкує про те, що в неї коріння саме з росії. Вона каже, я ніколи не думала. Вона ніколи не мала поняття такого братські народи так нині коли росія це росія, а Україна це Україна в неї ніколи хвала богу не було таких понять, але вона каже, я ніколи не думала, що якби сусідня держава може напасти на незалежну державу у 21 столітті у 22 році, як каже, ніколи не могла подумати, що я застану це, тим більше за станеш ти у свою молодість. Тому якась у нас така от політика в сім'ї, мама і тато приватні підприємці тато займається запчастинами для машини, а мама має власне ательє. От вона працювала майстром швейної фабрики, а потім відкрила власне ательє.

Так, а чим ти займаєшся?

- У вільний час я люблю викладати українську літературу в принципі, що і випали, випали на моїй спеціальності українському літературу. Я ще полюбила з класу п'ятого і тому якась так от воно вилізло в мою спеціалізацію, що тепер я філолог української мови, літератури та німецької мови. Я вибрала цю спеціальність та викладаю українську мову літературу люблю читати в основному читаю якусь українську класику по типу Кобилянської, Франка, Шевченка і так далі люблю дивитися фільми. Але от. Не знаю, як давно сформувалися я люблю фільми про війну, але саме в інтерпретації, наприклад, українських якихось режисерів і так далі, тобто, щоб не показували, що ми велика більша держава да ми виграли війну, а ви ні хто. Ну, тобто в нас такого немає. Мама залюбки так само зі мною любить подивитися ці фільми обговорить якісь певні історичні моменти, тобто історія була присутня у моєму житті, напевно, змогу якогось такого свідомого віку, і завжди це інтерпретувалося, так як воно було насправді, а не якась завуальовано, як навіть дивившись у ці фільми американського або російського виробництва про Чорнобиль то ти розумієш, що воно було геть не так через те, що в мене є рідні, які працювали у свій час на чорнобилі і ти знаєш правду. Ну от якась отак можу малювати, може танцювати можу співати. 11 років я ходила в народний хор так, як я з рівненської області це полісся, ми співали поліські народні пісні. І тобто оце якийсь певний любов до українських усього українського народу українського не знаю, вона пробилася ще з 1 класу, тобто, відповідно, це фольклорні мотиви, це якісь експедиції у села це записування пісень, це слухання історії бабусь, яким там дев'яносто 94 вони пережили вже багато школи. На жаль, наприклад, не змогли пережити війну 22 році. У нас є й такі родичі, такі знайомі. Тому ну, якась так.

Я, до речі, теж з рівного я. Аж коли жила, але переїхала вже 6 років тому в Київ. Да скажіть, будь ласка, якою ти мовою розмовляєш зазвичай? В побутовому житті і якою мовою розмовляють своє найближче оточення? І чи так було завжди чи раніше якоюсь іншою мовою?

- у побутовому спілкуюся виключно українською і з усіма побуває така думка, що українець надто толерантний, і тому, навіть якщо він знають змову, він може на неї перейти. Наприклад, там до малознайомих людей, я помічаю за собою що в мене ніколи, наприклад, такого не було. Я розумію, що де б я не була, де б я не була у Сумах, у Харкові, у Києві мене все одно зрозуміють у Миколаєві, де говорять там виключно російською мовою. Мене зрозуміють. Так вони дадуть відповідь російською, але якихось певних мовних бар'єрів у нас ніколи не було, бабуся ну зрозуміло, що це людина старої закалки, і ми не можемо її перевчити, говорити російською, українською. Вона все життя говорила зі мною російською, але знову таки я говорю з нею українською, вона мене прекрасно розуміє, відповідає мені російською. В нас немає якогось такого дисконекту, що ніхто не розуміє, про що йде мова ні тато говорив Україні бо тато хлопець з села в селі не було якась допустимо говорити німецькою мовою. Мама так, мама, якби все життя росла в російськомовному середовищі, але от я помітила, що коли у мене з'явилася така тенденція, якби вживати в побутовому навіть плані виключно українську мову, так цікавитися українською культурою, ходити на українські, якісь заходи. Я зрозуміла, що якби наче мама земле почала підтягуватися. Так я ходила в молодшу школа так якісь там батьківські збори мама могла вільно говорити російською. Ніхто і

навіть там ніколи не зробив зауваження і так далі. А потім я зрозуміла, що у офіційних якихось установах чи там навіть у розмовах з друзями, вона почала вживати собі, що все більше українських слів. Зараз вона говорить так само виключно українською мовою. Тому, по суті, в нас, якби із родини російськомовних лишилися тільки бабуся.

Ну як ти вважаєш наскільки ти взагалі цікавився політикою і чи можеш ти про себе сказати, що в тебе є якісь чіткі, усталені, сформовані політичні погляди?

- Чесно. Те, що стосується політики, я напевно назву себе якимось чайником. Я дуже часто не розумію їхніх якихось термінів і не в силу того, що там мені це не цікаво я не хочу брати в цьому участь. Мені скоро 20. Зрозуміло, що я людина, яка там ходжу на вибори. Так уже маю право на це просто в силу того, що, наприклад, в певний момент у мене був там брак часу, брак якихось знань щодо того і, можливо, навіть в певний момент можна долучити сюди те, що у нас в родині в принципі ніби не обговорюється настільки активна позиція політична, бо є такі родини, де от змалечку прививають ти маєш бути активним політичним діячем і так далі ти розумієш усе, а я розумію, що в нас дома, можливо, навіть в якийсь момент, поки все було спокійно. Звісно, зараз це моніториться новини 24 години в добу, поки це все було спокійно, там вечір так вмикаєш новини період новин і розумію, що мама могла, наприклад, перемкнути канал або взагалі вимкнути телевізор, бо каже ой так житті не там не все солодко ще там навантажують на тих новинах тому так я можу назвати себе якимось певним чайником, але не говорю про те, що мене це не цікавить, що там я називаю себе аполітичною людиною, що там я замкнулася якісь свої інформаційні бульбашці не хочу чути більше ні про що. Тобто ну, якби по можливості, я намагаюся цікавитися усіма новинами, обговорювати з якимось ближніми мені людьми, там з подружками, друзями, одногрупницями, мама, тато деколи навіть там мама може до мене підійти, як не знаєш, що значить цей термін? Елементарно коли на підписали ленд-ліз мама підійшла, спитала, а що це значить? І ну що воно нам дасть? Тому певно, я розумію, що певні якісь історичні події закладені у цьому всьому. Так, у той самий ліс він же повторювався у часи 2 світової війни і так далі ну, але скажу так, що у нас в родині почали виправляти цю ситуацію так почали більше цікавитися, запитувати якоїсь думки навіть більш знаючих людей. Ну так.

Вас із родиною плюс мінус схожі політичні погляди чи є якісь розхожості?

- так бабуся, бабуся взагалі не висловлюється про політику в плані того каже, що я ну якби мало в силу свого віку, так мало вже в тому, що розумію, каже, поки я була молода, ну зрозуміло, яка це була система так. Кажали, що там партія сказала «нада» да як то кажуть. І тобто ти йдеш це робиш і по іншому ніяк не було. Тим більш бабуся була дружиною військового, а там якби взагалі чіткі усталені рамки на той момент було йти не могла відхилитися висловлювати якусь свою активну позицію не знаю, залазити на броні танка і казати вперед тому бабуся каже зараз я вже цього всього не розумію. Так, вона знає президентів, вона знає, що відбувається в Україні, але от настільки активно бабуся поговорити про політику, ми точно не зможемо. Загалом в родині там те, що брати моїх там дяді, тьоті брати сестри і все інше. У нас завжди якась така схожа була дуже схожа позиція щодо політичних якихось ситуації в нашій країні. Ну от якое отак.

Так добренько, а от якби ти могла себе охарактеризувати якое і як ти вважаєш на що ти зазвичай спираєшся більше в житті на очікування родини близьких чи на якісь власні уявлення про майбутнє, що тобі важливіше бути ну приймати рішення самостійно чи все таки ну радитися із рідним, близьким для них, для тебе важлива їхня думка і позиція?

- Так мені загалом важлива думка, але от рішення, будь які рішення в моєму житті, які тільки відбувалися, я приймаю виключно самостійно. Тобто батьки дають повну свободу вибору. Не знаю, хочуть мати рожеве волосся та будь ласка, мама може хоч завтра завести тебе в перукарню. Тобто в нас немає якихось там чітких поставлених меж, незважаючи на те, що я виросла в родині військових і це з покоління в покоління, в нас це так не відбувається. Тобто я вже повнолітня доросла людина з власним вибором, свободу слова і так далі. Тобто, якби те, що стосується приймання якихось рішень чи мого майбутнього, це все виключно моє єдине, що я можу, наприклад, запитати думки, якщо я там настільки сильно вагаюсь, так і запитаю думку своїх близьких, проаналізує і певним чином так поставлю на терези, якої думки більше, і можливо, можливо, перегляну ще раз там плюси і мінуси тієї чи іншої ситуації тієї чи іншої події і зрозумію, чи це дійсно так чи там, наприклад,

просто не війну чужими думками. Щодо особистості, то я би напевно сказала, що я досить незалежна, бо мене дуже складно поставити якісь рамки, якщо я розумію, що мене люди там це не тільки рідні, якщо мене люди ставлять якісь рамки, а я можу навіть почати, не знаю сваритися чи робити то на зло ну через те, що я не люблю такого, я не можу таке терпіти. Я досить, напевно, вперта, з якоїсь сторони це з якогось боку це класно, бо ти завжди досягнеш того, чого ти хочеш з іншої сторони не дуже через те, що розумієш, що якщо певних якихось побутових домашніх моментах я можу навіть не поступитися, ну бо це, наприклад, суперечить якимось моїм принципам і скажу те, що ну все одно деяких моментах, якби в нас гармонійно вдома не було помітно ця різниця у віці, так що мені дев'ятнадцять, а мамі там з татом 40 п'ять помітна різниця у цих поколінь, а особливо, коли в сусідній кімнаті живе в бабусі, які 70 п'ять, то це взагалі помітною ця різниця. Вона не розуміє, як можна жити от за таким принципом, як живу я, але ну от прям настільки обтяжливих якихось нав'язливих їхніх думок. І що ти маєш жити так, як сказали ми і лише за нашими правилами, то ніколи в нас дома такого в принципі не було.

Ну гаразд, а якби ти могла описати свої пріоритетні цінності в житті? Що для тебе є важливим і для чого ти, як це думає, живеш і що потрібно зробити для того, аби ти вважала, що ти взагалі живеш не дарма? Як ти думаєш?

- Для того аби я вирішила, що я живу не дарма мене за давно сиділа така думка, що в принципі, якби моє покликання, так це поширювати в масу любов до української культури. В принципі до української мови, там до української літератури, до української культури до українських звичаїв. І я вважаю, що допоки я не зрозумію, що от я досягла апогею в цій темі, так не знаю. Там відкрила власні якісь курси, чи стала там супер загально відомим професором знаю все в тому роді кричала настільки голосно про українську мову літературу, як це зараз робить Ірина Фаріон, але настільки ж жорстко і не настільки таких рамках, то, напевно, допоки я не досягну якогось такого моменту в своєму житті, я не розумію того, що, наприклад, я не можу сказати, що так моє життя пройшло не даремно, якщо поки я не бачу результату на своїх руках, то єдине, що мені зараз це світить це працювати, працювати, працювати, розвиватися. Що в принципі є якимось не знаю, певними цілями, пріоритетами в моєму житті, що це ніколи не сидіти на місці, так, це постійно мають бути якісь удосконалення себе удосконалення власних світоглядів. Не буде якоюсь такою обмеженою людиною. Так, яка сидить в тій самій своїй інформаційній бульбашці не цікавиться абсолютно нічим і абсолютно нічого не хвилює, і от лише вона права і так далі. Тобто, полягає мало того, що у саморозвитку та ще й подарувати, і дати можливість цьому розвитку там іншим людям. От певно, ще одна із цінностей це створити от справжню українську родину. Оце з такими не знаю старими звичаями, так, дотриманням усіх звичай, щоб це не було, не знаю мода, яка нав'яна на Європу чи мода, яка нав'яна, не дай Бог, росією так, бо в них там якісь так само свої певні менталітет, свої певні погляди на життя і так далі. Споконвіків України українська родина українська нація відрізнялася ну настільки кардинальними якимись рисами, поглядом на життя, навіть тим самим українським строєм так той самий вишиванки усім іншим. Ми завжди були унікальні, не схожі, ні на кого іншого. І того не можна сказати, що українці цим не знаю, такий самий слов'янський народ, як і всі інші ми всі унікальні. Тому я вважаю, що моє покликання як наймолодший в нашій родині розвивати це все, не дати тому занепасти, не йти з якимось віянням, звідки й з за кордону з-за моря, як то кажуть за океану і стати просто такою самою не знаю сірої маси, якою можуть керувати наші політики і все в тому роді.

Тобто з приводу таких традицій, чи є у тебе в сім'ї якісь таке сімейні традиції, які для вас є важливим? Які вас об'єднують, збирають?-

- Ну певно те, що ми як західної України це стандартне, що в нас усі дуже набожні й це не в плані того, бо це нав'яно з чимось кимось там не знаю, що так само до родини тата у Миколаєві то вони ну не знаю до церкви ходять там на Різдво максимум на Великдень, тобто для них це нормально відвідувати церкву суто на свята і то просто посвятити ті чи інші дари, які ти приніс до храму. У нас це в плані я коли розумію, що, наприклад, я починаю падати духом, в мене вичерпується, якісь не знаю, бажання сили емоції, я можу піти, послухати не знаю службу просто для самозаспокоєння у нас немає такого, що з молодших літ тобі це все навіюють ти обов'язково маєш ходити, бо от чого треба, ну бо того ж відповідь правда геніальна, а чого так роблять? Ніхто пояснити не можуть, у нас тут певно в родині це оця певна така набожність, вірування у бога в якісь певні молитви і так далі.

Одним із звичаїв я можу напевно сказати те, що окрім того, ж у нас чітко дотримуються якихось церков не хотів так моментів я можу сказати про те, що у нас навіть зараз я сформую думку. У нас надають перевагу завжди українському, і не лише це не стосується лише війни так, якщо у нас буде можливість поїхати, відпочивати за кордон чи відвідати новий куточок в Україні, у нас завжди мама в нас мама живчик і це єдина людина у світі, яка нас кудись витягує. Вона завжди каже, блін ну ми ніколи не були там, не знаю Камінці, ну давайте поїдемо у камінь, там Європа від нас нікуди не подінеться квитки на літак ми завжди зможемо купити, давайте щось десь їздити, щось дивитись щось бачити, що так само у нас у рівненській області мама просто подивилася якусь там картинку в інтернеті є село Великі Межиріччі, там стоїть дуже давній храм і дуже давня спочатку це була резиденція якихось певних там польських магнатів. Потім це все перейшло в український шляхту блабла, тобто в це дуже довга історія, колись там у дев'яності в часи СРСР це була гімназія, здається, потім це була лицей інтернат, і згодом воно все занепало. Так воно вже не опікується державою, хоча там просто висить така величезна табличка, що це пам'ятка архітектури, яку там не можна чіпати. Але це було так якось атмосферно, коли ти їдеш, а по центру села величезний пагорб, на тому пагорбі такий величезний палац, який ти міг там бачити лише на яких картинках. І ти хочеш, що ну, якби мама, якби вона така якась потреба у тому, що таке цікавого є у нас в країні, я б ніколи не побачила і розумію, що певно жодної країни Європи, в якій я там була, я була, ну дуже багатьох куточках світу. Я не бачила настільки атмосферності в цих пам'ятках у таких виїздах, як у нас через те, що напевно хоча б цієї атмосферності додає те, що в нас ну не так прям на жаль, на жаль, у яких моментах трусяться над цими пам'ятками від є такий історичний мотив. І тому я дуже рада, тому що у нас в державі в принципі дуже багато всього такого архітектурного, художнього, музичного. Взагалі у нас, я була на фестивалі у Польщі з хором і нам організатор фестивалю сказав, що я ніколи не бачив своїх творчих і якби успішних у плані творчості людей, як українці кажуть, скільки разів я не сформував фестиваль там і з німцями, і з білорусами, і всім, і всіма країнами світу, але дуже творчих людей, як в Україні, я не зустрічав ще ніколи. Тому в принципі я вважаю, що загалом як нації це в нас дуже, дуже сильна сторона.

А від які якості ти цінуєш в людях найбільше особисті?

- Особисті якості це щирість це незламність волі, незламність духу, тобто це та людина, якою нічого не вийшло, але вона не відпустила руку, вона сказала, нічого плонула, розтерла, завтра пішла з новими силами з підвищенням той камінь на горі, так і певно, ну шалена працьовитість бути індивідуальною це те, що я дуже ціну, коли людина не просто пливе за течією, вона хоче показати, що від я не така, як усі там 48 чи скільки у нас там мільйонів населення? Це певно, я ціную у людях.

Що для тебе власного життя є предметом найбільшої гордості? Чим найбільше пишаєшся зі свого досвіду життєвого?

- Я пишаюсь тим, що будучи 10 класі я закінчила, не то що закінчила, я виграла Україну на конкурсі Манн Академія молоді, я виграла в секції кримськотатарської гуманітаристики. Це та секція, яка взагалі немає зараз нічого дотикового ніколи не мала нічого дотикового до мене, але від зв'язку з поділами там 14 року у нас забрали там в принципі, усі малі академії забрали таку секцію, як російська мова література. Її замінили саме кримськотатарською гуманітаристику. Тобто надали перевагу кримчанам їхній культурі. Тобто там ми могли обговорювати мало того, що мову літературу ми могли обговорювати їхне знаю живопис, їхню кулінарію і так далі, у тому роді. І коли мені моя викладачка зарубіжної літератури запропонувала взяти участь, мене спочатку це зацікавило хоча б через те, що якось жодних досліджень про народ, який жив у Криму і Крим, ми завжди там вважали і будемо вважати нашої території. Ми нічого не маємо про них. Окрім того, не знаю, що назва кримчани пішла з такого то там терміну, і що їхня, їхня нація там їхня маленька спільнота існує там з такого, то такого року і коли починаєш заглиблюватися, бігати у ці не знаю бібліотеки, архіви шукати документи з якихось ще 1944 року, де активно описано їхня депортація, де у їхніх творах відбито ну просто повністю весь менталітет народу. Ти розумієш, що наскільки мало ми знаємо про тих людей, які живуть у нас поруч. Я вже мовчу там не знаю про якісь інші країни світу. Тому в принципі, я познайомилася, поки була на всеукраїнському цьому конкурсі я познайомилася з кримчанами моєї спеціальності спеціалізації на той момент із Криму приїхали 14 кримчан. Настільки щирих якихось добрих настільки гостьовитих людей я ніколи не бачила у своєму житті. Не бачила напевно, ще з того з тієї причини, що люди дуже часто надають перевагу

роботі, вони спрацьовують це, і тому ці всякі позитивні якості нас як нації вони не те, що зникають, вони просто, якби падають, падають на дуже низький рівень, а у кримчан це ну люди ще певний плюс мінус там були деякі православні, але в основному вони мусульмани ще оце відіграє ролі. Вони настільки відкриті до цього світу, щоб поспілкувавшись із ними, одні із перших, коли почалася війна, хто мені написав чи я жива, що зі мною все добре, це були кримчани, з якими я познайомилася ще 3 роки тому. Тобто ну для мене це було так. Мене вразило це, я би сказала так і тому мені, якби я підтримувала з ними зв'язок. Ми продовжували задачки писати роботу. Ми друкувалися в якихось газетах, давали інтерв'ю, якісь певні, як були компанії для вступних університетів. Я проводила певну якусь консультацію, там лекцію розповідала про їхній менталітет, їхню культуру. Проте чому важливо не мовчати? Чому важливо? Тим більше у нашій країні? Чому важливо за те що ти не мовчиш і чому? За те, що ти не мовчиш із тобою нічого не буде так, як у нашій країні сусіда так що вони там пакували «вазіки», які просто за тебе, що вона вийшла на площу із нещасним плакатиком. Тому певного, я вважаю, що це найбільше досягнення, тим більше, скільки мені було, мені було 17 років, як для 17 років. Я вважаю, що це вау ефект.

Супер. А ще скажи мені будь-ласка, з чим у тебе пов'язані найприємніші спогади, спогади з дитинства, ми частково зачепили вже цю тему трошки розказали і з такими, можливо, населеним пунктом, або з якою місцевістю у вас є конкретними людьми у вас, можливо, пов'язані найприємніші спогади?

- Найприємніші спогади в мене пов'язані з містом Бердичів, бо коли мама була маленька, вони родиною переїхали туди, тобто бабуся і дідусь, дідуся, переслали по службі там у принципі він уже вийшов на пенсію, як військовий. Бердичів завжди був військовим містечком, завжди був купа людей, які прийшли у свій час Афганістан і коли ти маленький приходиш на якісь певні посидінки, до яких знайомих родичів і слухаєш ось історії про війну оце, напевно, єдине що з такого малечку у мене закарбувалися в пам'яті так було купа якихось позитивних смішних моментів класно, але от на стільки нереальних, як здавався, на той момент для маленької дитини подій, який ти міг почути бачити навіть якісь певні фото, це я бачу й почути лише в родині. Я люблю туди дуже приїжджати, хоча вже, на жаль, немає до кого. Але от я любила, коли ми збиралися там усією родиною, коли це обов'язково на всі великі свята не знаю, ставився величезний стіл у дворі. Всі люди раніше жили простіше, і всі сусіди збиралися за цим столом. Не знаю, співалися пісні, всі приносилися якісь страви, всі, хто міг так, як бабуся, вона ще в неї, тато з Узбекистану вона завжди на цьому столі і досі вона це робить, вона готує узбецькі страви. Тобто в кожен там хтось з Афганістану хтось Чечні приносив, які є певні страви, хтось потребує українець, українець не знаю. З Івано-Франківську, Закарпаття ну так звела їх доля, що вони всі військові, вони всі пережили своє життя тому військовому містечку тому в принципі, це були такі якісь інтернаціональні, всі свята інтернаціональні, усі зустрічі і від певної оця, коли до скопу цих культур і націй. Цей звіт якого від чого я можу посміхатися і єдине з приємністю свого дитинства.

Дуже цікаво, а що таке на твою думку взагалі Україна, як ти думаєш, які риси цінності можливо, які є конкретними фізичні об'єкти уособлюють Україну і чи могла би назвати, можливо, кілька якихось речей або явищ які ти вважаєш, суто Українськими?

- Певно суто українськими можна вважати про що я вже говорила кілька разів за нашу зустріч. Це саме оце незламність духу ну, бо зважаючи навіть на нашу історію на ті вірші, на ті твори, які писали наші класики, українські, це все торкалося саме незламності як чоловічої, так і жіночої. Наприклад, коли там була 1, 2 світова війна дуже багато творів, якби ніби завуальовано, але всі ми про те, що це писалось, наприклад, про згвалтування наших жінок, але вони ніколи не здавалися так не падали духом вони в 1 чергу там боронили дітей і оце в плані Україна в мене завжди асоціювалася з такою от як би великою величною, я б навіть сказала жінкою з якимись певними ч би сказала такими крилами ангела чи крилами білого голуба, яка завжди от буде охороняти своїх там дитинчат своїх дітей. От завжди в мене був такий образ, щоб не сталось Україна це суто якась, якби форма жіноча форма от завжди у нас був якийсь такий культ матері, так культ жіноцтва ніхто ніколи не міг сказати, що у нас це все в якомусь диктаторському режимі в якихось певних моментах, що уособлюють принципи чоловіки і якихось таких ключових постатей, то до чого я завжди повертаюся? Наше розстріляне відродження ну настільки яскравого прикладу я ніколи не могла би знайти людей, які відстоювали українську націю людей, які відстоювали українську культуру людей, які відстоювали українську і українські традиції їх просто розстрілювали, а інколи

навіть одною кулею через те, що на них не хотіли витратити сировину. Ну просто настільки епохальних, настільки величних людей я, напевно, за все існування нашої, якби країни я би не змогла назвати. От що в принципі формує Україну. Мені здається, це вже помітно. Я вже збилася з рахунку не скажу чесно який сьогодні день війни, але всі ставили весь світ, якби це не звучало, весь світ ставив ставки про те, що блін ну Україну, ну вона маленька, вони ще слабкі боже в них президент комік, якщо вони вибрали у них вони протримаються 3 дні, вже якісь там 80. Я не знаю збилася з рахунку день війни і ми стоїмо і завжди всі кричать навколо, що ми вістою так і буде. Тому я думаю, що саме ця незламність духу якийсь оце певне козацьке коріння воно і тримає нашу Україну воно і формує нас як українців. І ота єдність, яка завжди існувала у нашій нації, яка не знаю, ми були як завжди, як одна нація. Вона в певний момент підупала, особливо, коли пішла ось масова індустріалізація, коли почали розбирати, хто багатий, хто бідніший. Так, люди вже почали просто почали гнатися за якимись певними матеріальними благами. але коли прийшла війна і це все встало, хтось навіть втратив свої матеріальні блага ми зрозуміли, що ми повернулися російською, а круги свої повернулися до того витoku з чого ми вийшли. Ми повернулися до цих звичайних російських козацьких угруповань сільських угруповань, де всі жили як одне і не мало нічого один від одного, не знаю якого скритного і так далі. Тому я вважаю, що Україну формує саме єдність, незламність і ну дуже, дуже велика любов до держави дуже, що навіть є величезні приклади, коли люди, які відвідували на заробітках, так, які відвідували за кращим життям. В 1 ж дні війни вони повернулися назад. Так, можливо, вони вивозили свої сім'ї, що я в принципі логічно, особливо якщо ти там з донецька з Харкова перебувати там це перебувати у пеклі і вивозити жінок і дітей бабусь з дідусями це досить логічно, але коли молоді там чоловіки, навіть у віці хлопців кричали, що верніть мене в Україну, я поїду, я не залишусь тут, то це, ну, це багато вартує, що вони навпаки не тікали від воєнкому, а так вони повернулися назад, тому мені здається, що яскравого прикладу у світі, як наші хлопці, як наша нація, як наша держава то не знайти.

Ти цікаво сказала про жіночий образ України, можливо, в тебе є ще якісь асоціації, подібні з Україною та українськістю, і українські якісь асоціативні ряди?

- Я проводила різноманітні храми, в тому числі в Києві, коли вперше наживо я побачила Оранту золоту. Я зрозуміла, що у мене просто якась така пряма асоціація з Україною, що пряміше не знайдеш нічого певного, ця мама якась голубенька, яка береже своїх дитинчат і від богоматір Оранта це 2 образи, з якими можна порівняти нашу Україну.

Є, можливо, які в тебе конкретні почуття та емоції, які ти пов'язуєш з Україною? І чи є щось за те, що ти могла сказати, що ти любиш Україну?

- Ну певно я люблю найперше я люблю Україну за те, що я в ній народилася від за те, що ця держава звела моїх батьків і за це що ця держава подарувала мені життя. Тобто я так пишаюся тим, що я українка, я так не хочу жити за кордоном, не хочу навчатися за кордоном, не хочу працювати за кордоном, що мені здається, мама навіть сміється, каже, ну не дарма, це вибрали спеціальність, українська література. , ну що я з нею буду робити в якомусь там Німеччині чи Польщі, тобто це те з чим я пишаюсь не знаю, буду вкладати своїх дітей онукам і буду писатися до кінця своїх днів. Можна ще раз питання, бо я відволіклася?

Так питала про почуття емоцій, можливо, які пов'язують з Україною?

- Це певно, якась гордість за наших хлопців за наших жінок, які боронять нашу націю за все те, що ми маємо і просто нескінченна віра у найкраще майбутнє. Я розумію, що у нашої держави все ще попереду ми досить молода держава, що все буде гаразд і от слава слово кохати так як нема ні в кого, ні жодної країни світу настільки мило звучної мови обожною нашу державу за нашу милозвучність мови за різні варіації одного того самого слова за різноманітні діалекти, в яких немає просто ні одної держави, де була би настільки величезна кількість діалектів, які у нас в нас на одному тому самому клаптику землі можуть говорити 3 діалектами, всі різні і ніхто один одного не зрозуміють ну зате ти будеш знати, що люди з різних регіонів. І от слово кохати це те, що могла подарувати, наприклад, мені моя держава, так я кохаю нашу націю, я кохаю нашу культуру. Я знайшла тут свою кохану людину, яка так само повністю проукраїнська, настільки така сама, напевно, як і я. Тому в принципі це те, за що я вдячна нашій країні і те, чим я можу описати нашу країну. Тобто так.

От ти частково згадали за гордість. А от що ще з українського для тебе є предметом гордості. Можливо, ну, я маю на увазі от і якісь явище культурні і політичні, можливо, і просто там і щось якісь фізичні, щось фізично і щось ну ти зрозуміла.

- Загалом так.

Будь що, чим ти пишаєшся з українського?

- Ну якщо брати частково так історично ці певні якісь події, я пишаюсь певно, тим, коли наші студенти та будь хто будь яка людина, виходила масово на майдан і так, коли вони гинули на тих майданах. Тобто я пишаюсь тим, що наша нація має свободу вибору і свободу слова. Їх колись там не знаю, в'язала поліцію, вони розганяли ті мітинги, нашої державі, це наша нація, наші люди, зокрема, це як знаєте, як пшик у водія у нас, тобто ну розігнали на завтра ми ще раз прийдемо ну, тобто це такий який мізер те, що показують по телевізору, що ми не можемо вийти там, на мітинги нас будуть, там не знаю, судити, сварити нашу науці ніколи це не вважало від абсолютно ніколи мені не здається, щоб заважати ніколи не буде. Я пишаюсь тим що у нас настільки мальовничі краєвиди ну це вже більше не від нас залежить. Правда ж, нам так вийшло історично, що нам потрапила до рук така територія, але від цього мальовничі Карпати, так мальовничі та зона чорного моря, азовського моря і зони ось там полісся лісостеп степ гори. Вони такі різноманітні, що ти нестерпний що блін, коли я поїду до якихось друзів за кордон чи просто потраплю з якихось певних причин за кордон. І що я буду радити це зробити, щоб поїхати до нас в Україну, відвідати абсолютно кожне містечко не тільки загальновідомі там не знаю, Одеса, і Київ, на тому все закінчилося навіть просто якісь невеличкі міста села або навіть у них у випадках таких маленьких містечок і селах більше закладів нашого менталітету наша культура і якби розуміння про нас як націю загалом за наше мистецтво, за наші книжки, за нашу літературу, за нашу милозвучну мову, за нашу музику за все, що є у нашій державі, що створюють люди наші. точно, не знаю, допоки все було гаразд та Азовсталь. Це була величезна машина, яка давала матеріал не тільки для нас, вона його імпортувала, експортувала у світ. Тобто, окрім якихось певних, культурних і таких класних чинників, можна брати ту саму економіку там чи знають сільське господарство тих, хто родить ґрунтів, таких родючих, господарстві з тим самим соняшником не знаю, там пшениця жито і так далі немає навколо нас. Тобто можна писати ще й тим, що наші люди споконвіків були такими працьовитими і якби еволюція дійшла до того, що ми вже можемо пишатися тим, що ми можемо у селі посіяти зайвий клаптик тих пшениці чи того соняшника.

От ти більше там про іноземців, а від якби ти взагалі? Ну так довелося тобі якісь іноземці або іноземці пояснити, що взагалі суть України, її культура, її ну людей, цінності, на щоби акцентувала увагу. Якби описували взагалі Україну і українське?

- Певно. Певно, якщо брати літературу я би сказала що настільки широкі, наприклад, прямолінійної, тобто в нас ніколи не замовчувалась тема та ну будь коли так у будь-якому, то літературі 16 століття чи будь це література 21 22 року там сучасних авторів нас ніколи не замовчує жодної теми. У нас відкрито про це писати, пишуть і будуть писати. Це передається з покоління в покоління. Це аналізується, скільки років уже аналізується у школі Шевченко, так і його творчість. Проте, як він писав, про незламність держави, коли навіть він писав про тих самих, не знаю жінок, покриток яких образили московіти, які приходили до нас, ніби у солдати, і це завжди відкривалося. Це завжди показували нас як націю. Тобто я би сказала, що перш за все ознайомитися з нами, як з нацією із нашої держави, потрібно почати з нашої літератури. От ви зрозумієте від початку і до кінця наш менталітет, наш характер, нашу сутність, а тоді вже ми так ми вже зможемо поговорити про нашу політичну систему, так, про якісь там не знаю мальовничі красоти і так далі. Тому я в плані те, що прям настільки формує нашу державу, то потрібно починати із якогось певної художньої сфери от бо політика ну як би це зараз не звучало. Зараз я дуже пишаюсь нашою державою нашої політичної системи. Все, що вводиться все, що допомагає нам жити, працювати, піднімати економіку. Але якби ну давайте дивитися правді в очі всі ми не без гріха, так у кожній державі є якісь певні недоліки, і тому я вважаю, що в нашій системі там політичній, медичній, освітянській, освітянського підтягнули от медична, політична, нам ще є куди розвиватися і куди рости. І хвала богу, наша нація. Наша держава має еволюцію. Так вони до градацію, тому сподіваюсь, що там, коли мені буде 30. 30

п'ять, я помічу, куди більшу різницю в плані, якби в хорошому так в хорошому плані, ніж те, що я бачу зараз, хоча і зараз це куди краще, ніж це, наприклад, було там 2004 і так далі.

Як до речі, ти яким би хотіла бачити майбутнє України і яким ти взагалі його бачиш? І як думаєш, до чого взагалі українці повинні прагнути в майбутньому?

- Ну певно, як і які всі зараз, кого не питаєш, вони всі бачать.

Секунд. Вибач, будь ласка.

- Без проблем зараз кого не питаєш? Мені здається, що всі бачать майбутнє України без хмар, чим сміються діти, де продовжує рости економіка. І якби зараз навіть у культурному плані сьогодні євробачення. Так, наші хлопці представляють країну. І от усі прогнозують букмекери, де ти там тільки не прочитаєш чи не почувеш, що тому, що Україна показала, що її держава більше не знайдеш ніде у світі, так за націю, її культуру, її політичну систему, з її незламністю, духом, прагненням жити, прагненням вільного життя, не бути яким там. не знаю народною республікою незрозумілого в складі чого. Саме тому, що ми показали цю державу, це іншим державам світу за досить такий короткий термін наших хлопців прогнозують перемогу, тобто навіть не в їхньому образі справи не в їхньому не в їхньому репертуарі, так і в їхніх піснях. Справа в тому, ким вони є і яку державу вони уявляють. То мені здається, що якби брати світовий ринок, світову історію і майбутню нашої країну, це буде прикладом у книжках не тільки у нас наша Україна виставила, вистояла це бути прикладом у книжках, там з історії Польщі з історії Америки і так далі, що тип була був такий період був там 22 рік була така держава, а у світі що не просто, коли ти приїжджаєш за кордон відпочивати і говориш там українську чи там люди східних регіонів говорили російською, і коли тебе питають, ти звідки ти кажеш Україну, вони кажуть, а це те саме, що Росія, то я сподіваюся, у результаті нарешті нас перестануть з ними порівняти і нарешті почати казати, а Україна це та держава, яка вистояла. 2022 рік тому отак.

Добре дякую, а от що скажи мені будь ласка, як ти вважаєш, чи є така річ? Чому іншим країнам варто було б повчитися в Україні? Навпаки, чому б Україні, можливо, треба було навчатися в інших країнах? І що це взагалі за речі?

- Ну певно, якщо брати те, чому треба вчитися Україні в інших країнах світу, то це в плані організувати ну організувати життя нації на однаковому рівні в плані, наприклад, поїхати за кордон, то там медицина доступна для всіх. І якби будуть лікувати тебе на рівні з тим, хто може там не знаю заплатити за палату, а від зараз, якщо ви самі лікарні, ви приходите, що бабуся не може собі купити звичайні, які там «Парацетамол», які коштують 3 копійки, то я вже мовчу про ті таблетки, які виписують там за п'ятсот 600 і так далі гривень. Тобто в плані життя якого є такого все доступного, що люди самі можуть ні в чому не вмовляти хоча б у базових речах, так це буханка хліба й не знаю медичне забезпечення, то це плани в плані цього я вважаю, що нам треба вчитися в країнах європейського суспільства, європейського освіти, бо чомусь там європейці у 60 п'ять 70 можна дозволити поїхати на кримські острови, відпочивати наші пенсіонери максимум, які можуть переїхати в сусіднє село копати картоплю. От і все. Ну якби більше собі, якого вони дозволять не можу, на жаль, а чому Європі треба вчитися у нас? Ну оце чесно кажу мені якось важко назвати не через те, що в нас немає чому бути прикладом, а через те що. Ну якби, якщо вони почнуть позичати у нас якісь риси, тоді це перестане бути унікальним. Ну унікальним саме нашим саме українським. Якщо такі риси почнуть розходитися по світу, то в нашому випадку ми тоді зможемо розвивати. Ну от в Україні такі самі риси, які в Європі. Ну якщо так, тобто мені чесно на даний момент мені не приходить нічого такого голову, чого прямо, що настільки Європа має повчитися у нас. Ну, напевно, політикам, якщо брати суто політичну справу, то настільки не піджимати хвости, наскільки вони підіймали у 1 дні війни в Україні, коли ми просили допомогу в плані надайте нам авіацію, не знаю, надайте нам зброю, вони боялися цього робити, бо звучала одна фраза. Якщо, наприклад, російські військові там не знаю, знайдуть якусь зброю, чи б'ють літак там з Польщі, з Німеччини, Америки і так далі, то це буде автоматично говорити про те, що Польща, Німеччина, Америка і так далі відкрили відкриту там війну проти Росії. Камон, у нас помирають 1000 людей за день і ви думаєте про те, що, як же ж вас там хтось щось скаже і подумає, ну певно, якусь оця, як каже моя мама сцикливість, то треба європейцями це от приборати.

Так чудово, а от якщо продовжуючи цю тему, чи є ще щось, що не хотіла б, аби в Україні змінилося, можливо, зараз у тебе викликає там не знаю. Сум роздратування відчай страх от з життя України, які, можливо, є такі речі?

- Ну, якщо на даний момент звісно, що мене викликає страх сум розчарування, це кількість смертей і не власною так, смерть якоїсь хвороби чи просто якби вік, а просто помирають 3 місячні діти від того, що комусь там в кремлі стрільнуло в голову, що треба стріляти по житловим масивам. Ну, тобто в мене це, наприклад, не то, що якийсь розчарування в мене викликає настільки сильну агресію, настільки сильну злість у сторону всіх цих людей які підтримують і кричать, що вам так і треба, напевно сильнішу агресію у світі люди самі в Україні не відчували більше ні до кого.

А які негативні емоції, які ви відчуєте, що по відношенню до того, що залежать від України? Ну, значить не те, що там ну якби Росія нас Росія вбиває наших дітей, а? Те, що це, власне, Україна це є причиною?

- Так це, повертаючись до теми життя наших пенсіонерів, так, ми не беремо, наприклад, молодь, бо частина молоді забезпечують батьків. Інша молодь ходить на роботу, тобто працездатне населення в принципі живуть безтурботно. Так, якщо брати пенсіонерів, людей, які все життя віддали там, чи все життя поклали своє здоров'я, їхні нерви і там не знають психологічний стан на благо держави зараз живуть в припуску одних умовах. Так, вони мають припуску мізерні зарплати. Моя бабуся все життя пропрацювала на швейній фабриці в Бердичіві і мати при цьому пенсію в її стаж більше, якби вона відпрацювала потрібний стаж ще плюс там 2 роки на той момент я не пам'ятаю, скільки ця років жінка могла вийти на пенсію і отримувати зараз пенсію 1800 це смішно, коли студент, маючи просто там, де випадок десь пофартило десь ти краще знаєш цей предмет десь там просто хтось дав списати, незважаючи там на високому рівні знань, так давайте дивитися правді в очі, що не завжди оцінка це показник рівня знань студента чи там учня і мати 2000 стипендії просто за те, що ти студент. Ну. Я не кажу про малозабезпечених людей я не кажу про дітей сиріт у мене тато втратив батьків, коли мене було 10. Ну це всі якось лояльні до цього тут. Ну, претензій держава не має до цього, допомагають люди, а те, що стосуються середньостатистичного українця, які не мають якихось принципів, оскільки принцип здоров'я просто в принципі проживання, доживає там своє життя, то є дуже плачевним станом. Мені б дуже шкода, що ми йдемо в Європу, так там у нас, підписують вступ України в ЄС і ми йдемо ну з таким плачевним станом звичайного життя наших звичайних пенсіонерів, які дали нам життя, які дали життя тим самим нашим президентом. Тобто це говорить про них ніхто не знає далеких родичів і так далі. Тому саме те, що мені болить і те, що ніколи не перестане боліти, це не дуже хороші умови проживання нашого суспільства напевно, у 70 відсотків бо 30 відсотків складають люди, які в принципі мають хороші зарплати так їм пощастило у житті, а інша частина там, які виходять лише цілі 30 відсотків це, наприклад, наші політика, доньки, депутатів, там сини, депутатів і так далі. Тому те, що стосується українця що середньостатистичного вчителя так виходить на пенсію, то там і пенсія не дуже разом з зарплатнею. Тому саме оце.

Так гаразд і ще таке питання, як ти взагалі ставишся до мовної політики в Україні, як ти вважаєш, якого якою мовою таки ну уже в принципі, я здогадуюся, але все таки якою мовою, на твій погляд, треба спілкуватися з українцями? Чи є різниця? Як ти взагалі ставишся? До того що там зараз досі є, що російськомовні українці, які не переходять на українську мову.

- Терміну російськомовні. Українці в мене взагалі тіпає від нього, бо це все одно, що французькомовний поляк, ну це абсурд, коли приїжджаєш в Європу, вони розуміють, як це, як це в Україні можна бути російськомовним українцем ну типу, так наша Україна завжди була толерантною державою, нас ніколи до певного моменту там так в житті ніхто ніколи не дозволяв собі робити. Я, наприклад, суто по нашому регіону, так ніколи собі ніхто не дозволяв робити зауваження що типу «фу говориш російською, ми тебе навіть обслуговувати не будемо так відвернемося від тебе», якщо ти там приймаєш готель чи в кафе, але камон, давайте дивитися правді в очі саме від того, що не знаю величезний не те, що великий величезний відсоток нашої держави, включаючи сюди центр нашої держави, столицю нашої держави і в більшості випадків президенти нашої держави. Тобто те, що формується якби кістяк, на чому виростає наша країна вони російськомовні, то хочеться плакати через те, що коли слухаєш ті самі новини, що вони сказали що російськомовне населення України, тобто не російськомовні навіть українці, а населення України бо

ж бувають там не знаю євреї, які сюди колись приїхали так там не знаю білоруси, які сюди приїхали в неї всім населенням України, а не українцями. Вони за російську русській мір. Так бо якби що вони сказали, русский мир закінчуються там, де закінчується русский вестник, ну так вибачте це плачевно, коли в нас житомир, Вінниця і оці всі області, якщо так вирізати по карті говорять російською мовою. Тобто, по суті, всі, хто говорять українською, лишилися найбільше області рівненська, волинська, львівська, франківська, тернопільська Закарпаття, тобто, по суті західна Україна. Вся інша частина України країни нашої говорить російською і типу робити деколи вигляд. Я не кажу, що це про всіх так не можна, як би робити узагальнення, але коли приїжджаєш на схід і вони принципово роблять вигляд, що вони тебе не зрозуміли, що тіпа прості. Ну цей випадок в цьому випадку ти тоді не розумієш, а що відбувається, що буде далі і що ви бачите далі у цій державі? Як ви бачите своє майбутнє? Як ви плануєте своє життя своїх дітей і свої бізнеси все так далі якщо ви не цінуєте елементарного, ви не цінуєте нашу унікальність, хоча б і відмінність від інших народів, хоча б завдяки нашій мові, ви не хочете вчити, ви не хочете її чути, ви не хочете її розуміти. Нещодавно був цей конфлікт. Мені здається, що чули про всі про це, що в інституті Каразіна дівчина попросила читати лекцію українською мовою, бо це державний український університет ми знаходимося на території України. Мало того що викладач не якби не відреагувала на це, вона не змінила мову викладання. Вона викладала над російською. Усі інші студенти, які сиділи в парі в цей момент, вони пообіцяли ці дівчини влаштувати. Чому, як вони сказали, за те, що вона змушує слухати їх українську мову. Ми всі вільні, ми хочемо говорити такою мовою, як нам зручно то будь ласка, вивчайте китайську вивчайте англійську, це всі китайці автографами американців, усі інші люди, які приїжджають до нас, держава там пообіцяли вчитися. Чи в принципі життя наживати своє життя ніколи в них там не знають, не кричали, а я ж приїхав жити з Китаю, в Україну, а чому Україну не знає китайську? Я от хочу, щоб там не знаю, Харків говорив китайською, ну так це абсурд, тобто ти можеш в побуті спілкуватися, ну як знаю, як зручно тобі. Але якщо це державні установи, так знову таки наша толерантність, вона нікуди не дінеться, і наша толерантність не дає якби загнати цих людей, бо ну це неправильно так. Але якщо це на державному рівні, то мова має бути лише одна, і це має бути лише українською. Бо знову такий цей термін французький поляк, ну в Польщі не входить в державний обіг мови, якою говорять усі національні менші ну тип у тому, як сказав мені одна викладачка вдома говорять китайською, але в побуті. Раніше, у яких державних установах на роботі на вулицях, навіть пропагандисти цілі, аби розносити нашу культуру нашої мови по всьому світу, не лише за межі нашої держави, потрібно більше і більше говорити українською, потрібно її розвивати і от мене є дуже знайомих зі східної України, які неправильний момент наступу Росії на Україну 24 лютого, але згодом десь там у квітні місяці вони перейшли на українську, так їм незручно оце теж смішно, що в нашій державі у 21 столітті у 22 році українцям незручно говорити українською, вони не розуміють українську слів. Це ну це вже смішно, і це говорити про те, треба цей момент рятувати, бо чим далі тим буде гірше, так, люди дуже величезний відсоток, але почали переходити на українську мову, вони не соромляться помилятися, вони не соромляться, запитувати що там не знаю поради якихось спеціалістів чи просто людей, які живуть на західній Україні, але це ну якби обов'язково має заслуговувати поваги, що все одно у людей не втрапилася ясність розуму те, що вони розуміють, що в цей момент, як ніколи, що і найпростіше, вони роблять для нашої держави це просто перейти на українську мову, яка по суті, в них має бути рідна змалечку, яку викладали в школі, яку викладали в університетах, так і якою мова, якою користуються абсолютно всіх наших державних установ.

Гаразд добре, а давай ще повернемося зараз до твого особистого досвіду. Правильно зрозуміла, що після початку ну після початку повномасштабної війни, 24 лютого ти нікуди не виїхала з рівного. Ти

- Я була абсолютно все своє студентське життя проводжу в Києві, так, як виїхала мама плаче, коли ти прийдеш додому їхала, так і лишилася у Києві. Так у була робота відвідування університету, навіть якщо нас перевели на відстань, я не бачила сенсу їхати. Так я приїхала на якихось там вихідні, але в принципі все своє вже доросле, повноцінне побутове життя я бачила у Києві 24 лютого ч прокинулася від того, що о 4 30 ранку дзвонити маму і таким рівнем голосом говорить «Настя збирай речі починає війна» і я сонна кажу йде війна мене зранку о 7 ранку німецька чи потрібно спати жети в родині Насті подзвонив дядько, який в тебе у київській області, який, на жаль, постраждав, каже, що почали, якби бомбити зі сторони це чорнобиль Бориспіль і так далі, то це, мабуть, коли я кладу трубку, там проходить кілька годин, ну там на 8 ранку ми знову дзвонили з

мамою, ми дзвонили ледь не кожних 30 хвилин поки збирала речі чекала тата, або він приїхав забрав. Я зрозуміла, що на сусідній вулиці настільки сильно щось гепнуло і впало що в мене просто мене обірвались все всередині, бо я розумію, що, а якби не знаю, це було б пряме попадання в будинок. Я не говорю навіть про свій просто ну всі люди так за всіх переживає, що й не хоче цих смертей. А воно тоді просто впало них би посеред вулиці. А якби воно було в той момент пряме попадання у будинок, а потім, коли дивишся ті новини, коли там на оболоні щось постраждало, так там у тому районі декілька загиблих ти розумієш, що це почався якийсь треш. Тому тато приїхав за мною у Київ. І ми виїжджали з Києва 2 доби. Я коли приїхала додому, я не впізнала маму настільки чорною, так невиспану настільки якось змученої виснаженої стресом. Я її ніколи не бачила і ще плюс за оці 2 дні поки їхала додому я думала, що вона посилює ще сильніша, ніж є зараз. Тому так це було, ну досить стресова ситуація для всієї родини я, перепрошую, хвилинку відлучуся.

Будь ласка.

- Так я тут. Так тому у 1 день війни я була в Києві, і я зразу ж, якби виїхала, виїхала додому, бо в мене 1 що промайнуло у голові, що не дай Бог щось станеться я собі не пробачу, що я в той момент не був поруч із близькими. Ну там, крім мами тата і бабусі, яка живе з нами і kota якому вже 14 років я якби я не маю нікого все так тьотя дядя там 40 п'ятий ю рідний брат, якась там покоління це каже, що добре, але що я буду робити без мами з татом тому ну я б собі не пробачила, якби я залишилася у Києві дуже багатьох моїх знайомих не силу того, що у них там окупаційні були території, їм не було куди їхати так, якщо людина з Маріуполя тоді була логічними лишитися у Києві, але коли там, наприклад, була Вінниця, коли там були Суми у сумах не так все страшно, особливо нам описували новини, бо багато в нас є знайомим звітом. Так, так. Не поїхати, а лишитися у Києві, бо ключова фраза я не хочу, мамо сказала, що в них спокійно. Я не бачу сенсу туди їхати чесно, ну бо мені була незрозуміла ця пропозиція, я не в праві засуджувати, але те, що мене як ніколи в житті, ну я б собі цього не пробачила від і все.

Що змінилося взагалі у вашому житті після 24 років? Ну мова про якісь буквальні, фізичні, матеріальні зміни, так і про якісь, можливо, у вас там з новими ідеями думок про нові ідеї ставлення щось помінялося загалом і так далі.

- Певним значенням світу те, що мається на увазі. Звісно, що він взагалі перевернувся і якби ми перестали, зокрема, в нас вдома ми перестали жити з цим синдромом відкладеного життя. Якщо ми будемо, наприклад, зараз спокійно. Так ми обідом можемо дозволити піти, посидіти в кафе, обговорити, як минулий тиждень тому це ідемо, і робимо, бо ми кажемо, завтра може не залишитися ніколи більше не сходимо улюблене кафе, так не скуштуємо улюбленого торта і не поговоримо про якісь певні наболілі проблеми. Якщо є така можливість, так ми не забуваємо себе там балувати. Якщо мама, наприклад, хотіла якась там певні прикраси, якщо в неї є можливість, так як то кажуть усі, то вона пішла в себе і в межі 1 дні війни купила. Тобто каже, бо я розумію, що вона завжди готує з цього, що каже хай, хоч перед смертю вони побудуть зі мною, ну, мама, вона завжди так говорить, що вона перед смертю не надихається, але те, що в цьому випадку надихався, давай я себе там не знаю участю, хоча б минуло. У нас сім'ї майже всі ну, окрім бабусі вони сова, значить, ми не могли сидіти, до 2 3 ночі щось обговорювати, займаючись якимись справами, а потім там знаю, спати до обіду. Зараз ти, що в тебе не то що блін, у деяких людей немає можливостей через кілька днів так відвідати душ, а зараз ти спробуєш, що ти не можеш втратити свій час, просто сидючи залітаючи в телефоні. Ми намагаємося раніше лягати, аби раніше вставати. Тобто, чим раніше стане, ще більше в тобі час зробити всі свої справи усюди встигнути, а не відкладати, пізно встала не знають робіння цієї справи після завтрашнього післязавтра може просто не бути тому так, а те, що там чомусь. Там не знаю плани далі, то у мене ще більше зажеврела в мене в очах мрії можливості саморозвитку. Я зараз практично так як у нас відносно спокійну область хвала богу, я зараз уже практично закінчила автошколу. Я давно хотіла цим зайнятися, але знову таки у силу там ой зайнята ой навчання і робота мені нема коли зараз розумію, що є, коли у будь якому випадку при будь якій життєвій ситуації є, коли просто аби було бажання, як то кажуть і правильно влаштований робочий день, тому так я закінчу автошколу і от мені ще більше розгорілася це бажання мати якісь там певні курси чи певно онлайн школу якщо не свою, то хоча би там не знаю, якби бути компаньйоном когось у цій сфері. І я проходжу вірніше, ще не прийшла до кінця проходжу курси, які називаються інкубатор онлайн школи, тобто у них розповідається абсолютно від самого початку

з чого має воно формуватися і закінчуючи, грубо кажучи, яка картинка має бути цієї школи так, де шукати інвесторів і так далі мене дуже зацікавила ця тема, і якби з кожним днем все більше все більше в неї поглиблюююсь, так пишу якісь там знають бізнес, проекти і так далі. В мене є навіть знайомі, які планували відкритися у серпні. І зараз зв'язку з війною вони планують ще більше відкритися. Так, хоча б через те, що ввести додатковий курс не просто підготовки до екзаменів дітей, а курс, наприклад, української мови для переселенців, тобто без проблем знизити там вартість на ці курси, бо всі ми люди, всі ми розуміємо, що не у всіх є можливість, а якщо брати українську мову для іноземних, то взагалі планують зробити цей курс безкоштовним. Тобто ми вже активно обговорюємо ці події, як це має виглядати і так далі вони так само підсіли на ці курси, але вони будуть більше, якби мозком цієї системи, так як правильно то все створити і так далі моя функція це, наприклад, розвивати мову літературу, знаходити кадри, які читають, там так далі математику, німецьку, англійську, так і все у тому руслі, як би сформувати таку сильну потужну молодіжну команду, яка покаже, що якби саме на таких людях обґрунтовується наше майбутнє. Ось хто, як не ми, як то кажу. Тому від усього, що залежить від переосмислення, переоцінювання ну на даний момент це певно все.

А от якщо пригадати період 13 14 року, я розумію, що тоді була дитиною. Ну, власне так само як і я, але від того, чим взагалі ти займалася тоді в той період і як відбувся актуальним на той момент політичних подій? Яка твоя сім'я реагувала взагалі? Як ви собі це пригадуєте?

- Синдром відмінниці не давав мені тихо жити, правда, навіть не зважаючи на якісь певні проблеми в державі, Головна мета, яку мені завжди складали голову, ти повинен вчитися, ти повинен розвиватися так там не знаю, мама з татом завжди вкладали в голову, що вони моя подушка і підтримка й опора, тому раптом, що вони забезпечують мені майбутнє головне, аби мала чим себе зайняти, а не просто сидіти там не знають на своїх, але загалом воно досить таки сильно нас стосувалося через те, що у 14 році у нас пішла туди дуже багато знайомих нас пішов туди, зокрема, тато пішов мій хресний так тому ось, якби життя як на мінному полі звісно, зараз вони куди гірше, ніж у 14 році, але життя як на мінному полі і не знаючи, чи повернуться вони завтра, чи вийдуть вони на зв'язок з тобою, бо там не знаю його не було тижня тому воно переслідувало мене з 13, 14 року, але в принципі знову повторююсь, не так сильно як зараз. Так бо зараз коли ти доросла сама свідомо, усвідомлена особистість сама сформована. Так воно якби через призму цього всього просочується в тебе куди сильніше, куди сильнішим, якимось розуміючи те, що відбувається, ніж у 14 році, де ти дивишся телевизор ну да, на Київ у Києві вийшли на майдан ой Кримі окупували ну то я ж не в Криму оце я ж нічого не знаю, моя хата скраю синдром напевно, практично у кожній українці, хто не був у гарячих точках. Так моя хата скраю нічого, не знаю, як воно мене не стосується, так я вам щиро співчуваю, так як зараз країни нашого європейського світу. Ну, я вам висловлюю величезну підтримку через величезну підтримку, звісно, круто класно, що у нас в Європі, але хочеться якихось дій, а не просто словесної допомоги, а зараз так зараз це не було куди більшого сенсу та розуму, що як багато ти втратив ще з 13 14 року.

Як тоді твої ближні реагували найближчі оточення взагалі на війну та на подію Євромайдану?

- Спочатку це було якесь нерозуміння напевно глобальної ситуації, тобто ну знову таки як війна, коли почалася повномасштабно зараз за тиждень все закінчиться, все буде гаразд. Тому це також синдром хата скраю нічого не знаю, бо якби у нас в рівній мірі особливого такого там не було, дивишся собі по телебаченню та в Києві там щось мітингують, люди вбивають, обстрілюють, навіть коли зараз гуляєш по Хрещатику, піднімаєшся, туди до банку, ти бачиш досі і дірки у деревах і табличку, що такі да тут були обстріли, тут загинули люди, там дивишся по новинному, окупували Крим дивиться по новинам окупували частину Донецька Луганська, там іловайський котел і так далі ти думаєш, блін, звучить такі страшно. Ну якби це все, я можу сказати це через призму виключно не без свого сприйняття. Так бо ну знайомі там рідні максимум, що я помічала за ними це оце дуже сильне переживання, що забрали чоловіків на фронт. Так, зокрема, дуже багато однокласників батьків позабирали, бо хтось там СБУшні хтось військовий і так далі. Але настільки якимось масово, на жаль, на жаль, воно не обговорювалось дому хоча б через те, що ну як вже ти казала, що я була дитиною, тобто говорити зі мною про це зайвий раз якимось турбувати мене, душу, вони не бачили у цьому потреби, але виключно через моє якісь сприйняття це було просто нерозуміння глобалізації проблеми дивишся по телевизору да страшно, але коли читаєш книжки, дивишся фільми про 2

світову війну просто також можна описати одним словом капець було страшно. але ж ти розумієш, що ти сидиш собі вдома у теплих умовах, зі своїми живими рідними і ти взагалі не розумієш, як було тим людям, які пережили це все. В принципі, всі мої родичі повернулися живими. Так там у тата деякі друзі загинули, полишалися діти напівсиротами, але знову таки те, що стосується виключно моєї родини, то всі повернулися живі здорові, тому, якби настільки сильно 14 рік не завдано шкоди.

А от скажи за обставин у воєнних обставин, який ризик ти особисто готова була б піти, якщо в цьому була потреба? Там для тебе, для твоєї сім'ї або для країни чи ти воліла би краще уникати ризику, за будь яких обставин?

- Ми колись говорили навіть про це з мамою, що ми, зокрема, з татом говорили про це з мамою, бо у нас тато дуже схожий характер ми дійшли висновку того, що певно будь якою ціною, хоча я дівчина, так і мені 20 і в принципі якась така пряма сильна моя функція під час військового стану там чи під час війни, ну якби її можна цю функцію прийняти до 0 так, але за можливості я би там не знаю коли була 2 світова війна, там не розбирали вмієш ти перев'язують рани чи не вмієш усі навчатися у будь-якому випадку. Так, якщо була така потреба, я б йшла у ті штаби. Не знаю, допомагала би пораненим, допомагала лікарям, якби тільки мою допомогу приймали. Тому, якщо реально була така потреба, навіть у людей, яких немає цих здібностей, я без проблем пішла, я би розуміла, що я ризикувала заради рідних, ми говорили про це з татом, що найперше, щоб ми зробили ясно, щоб він пішов прямо в гарячі точки. Так він зараз у ЗСУ, якби далі рівненської області, він поки не виїздив, ми би евакуювали бабусю з мамою від мами не цього каже, а сенсу тоді було б з мене так тіпа батьки евакуюють дітей, бо ж діти то їхнє майбутнє, якби, якщо не дай Бог, не стане батьків, діти продовжать їхнє ну якби їхній родовід і так далі їхнє життя, їхні плани, а я розумію, що ну, якби я не бачу в цьому сенсу це 1, що б я зробилася, вивезла б маму. Але так як ми прийняли рішення, що допоки в нашому регіоні. Хвала богу, все тихо, спокійно ми лишаємося вдома ми нікуди не їдемо. У нас всі вдома, молимося і сподіваємося на те, що все буде гаразд. Але от не зважаючи на те, яка була би, не дай Бог, печальна ситуація по всій Україні, так, а не тільки там центр розслідувань, то за будь-яких умов я б шукала можливості вивезти маму звідси маму і бабусю.

5. Анастасія, 20, Київська область

Добре, аа.. розкажи мені трошки будь ласка про себе, ее... скільки тобі років, де ти живеш, з якого ти взагалі ти населеного пункту, чим займаєшся, хто твої батьки за професією?Ну...так

- Аааа... так, мене звати Анастасія, я... студентка Київського національного лінгвістичного університету, я майбутній викладач французької і і англ мови, моя мама працює у французькій компанії, це Групсе бо вона займається дрібно битовою і битовою технікою. Аамм... Коли почалася війна ми жили в Київській області місто Бровари, це зовсім поруч, аамм... в нас прилетіли дві ракети в... в воєнну частину, одна яка була у нас на Тармаші (це за Броварами) і друга яка була перед Броварами між Києвом і Броварами... амм, в мене до речі там є знайомий, йому просто пощастило, він забув свій зарядний пристрій ... і він вийшов зі своєї кімнати, кімната повністю розбита, аамм... ми виїхали того ж 24го, ми поставили на те що будуть бомбити міста, тому якщо ми сядемо в селі – все буде гаразд. Ми не планували виїжджати, ми думали пересидіти, мии переслуховували Арестовича, «2-3 неділі, все буде гаразд», ааа... **** (не чути) взагалі покидати Україну, коли ми сіли поруч біля Броварів село Гоголів... я почала те що кажуть панікувати, тому що я відслідковувала новини, відслідковувала ...аа... переміщення рос військ, ііі... На жаль я розуміла що попи всі новини що ми їх б'єм все добре я бачила активне просування , тобто вони зайшли з Сумської, з Чернігівської області і наступне село було Перемога і наше Гоголів, і я почала бити на істеріку, куди ми втікли, ми сіли їм під носа... ще на той *** (не чути) не було відомо що роблять з селами і містами в окупації, це якраз були перші... ну десь до 8го березня ми сиділи в

Україні, і 8 березня ми вже були в Польщі, десь 4го ми ще сиділи в Україні і зовсім не було відомо що там в окупації, з містами-селями обривалася связь, і ми вже не знали що у них і як. Ми почали панікувати, мій кум в теробороні... він пішов з першого дня, він готувався попри всі наші смішки, хаха там... у нас були травневі святи і ми такі «куме, поїхали, давай на шашличок», а він такий «нініні, у мене ученія і ми готуємось», а ми всі сміялись і не...ааа... не сприймали це як якусь загрозу.... Він був готовий, він був уу... ааа... територіальній обороні, вони готувалися, він закупляв дуже дорогу уніформу, аааа.. замість рибалки (сміється) його улюбленої, і він був в теробороні і зателефонував і вже було багато блокпостів виїжджати ми не могли тому що ми бцли без машини, у нього був свій бусік і він нас вивозив цим бусіком у Київ, ми пригали в перший ліпший потяг, їхали на Західну Україну, але там досить теж було все так... ну... готувалися, тобто вони теж готувалися що ще в них тоді прильотів не було, але було зрозуміло що це питання часу. Ми залишилися там буквально днів на 3, нам пояснили, закачали зразу програму по тривозі, сказали куди ми спускаємося якщо щось, і ми розуміли що це не зовсім...ам.. безпечне місце, що там також прилетить але питання часу. У моєї мами французька компанія, дякувати богу їхня верхушка команди вона знаходиться у Франції, і вони дуже виручили нас в цьому положенні, тому що вони запропонували виїхати в ... Польщу і вони запропонували оплатити нам житло і комунальні послуги, тому ми виїхали у Варшаву, там нас поселили в маленьке село, тому що ми виїжджали вже, ну... вже пізно, багато хто виїжджав вже 24го, збирали сумки виїжджали, а ми... не планували, тому ми виїжджали вже 4го, вже *** (не чути), в місті не було можливості лишитися. Нам запропонувало село маленьке біля Шнядова близько 150 км від Варшави, але село селом, я міська людина, я звикла до якихось певних... послуг, ті ж війки, ті ж ногтіки... це для мене був... ну такий, складний період, тому що село зовсім маленьке , з розваг у них там костьол, ааамммм..... кладовище і магазинчик, такий маленький. Ходити зовсім не було куди, там сільське господарство, хах (сміється), там специфічний запах всього сільського господарства....ааа... ми просиділи там 2 місяці, я билась в істериці, я пакувала я збирала речі, я кожного дня вже їхала дому, а коли сказала що з Київської області вони вийшли я вже збирала манатки, я вже вже в нас тут були скандали , « я їду додому», але ж почали розмінювати територію, дякувати богу в Бровари більше нічого не прилітало, до окупації міста не дійшли, але все рівно було трошки страшно повертатися, бо що не день я повертаюся і що день в киеві новини прилетіла ракета, розбило житловий будинок, стільки-то жертв..... Тому... коли ми сиділи в цьому маленькому селі десь якраз в ці дати між 1 по 15 травня..... почалась суматоха у компанії, тому що вони почали ... ну, не те що почали, вони ласкаво нам запропонували нам покинути Польщу, оскільки десь у них була якась інформація, французи їхнє керівництво у франції дало таку.... Новину , що якщо що то будуть наноситись ракетні певні удари по Польщі через те що вона нам допомагає, ніхто не вірив, Євросоюз він не *** (не чути) , але ж перестраховатись треба було... ми зібрали свої речі, це знову переїзд, це ну... за цей час ми змінили певно...аа... 7 різних помешкань, це були і готелі, тобто коли ми переїхали у Варшаву нам спочатку виділили готель поки знайшли в Шнядово будиночок, ми були у наших родичів у Польщі, ми змінили ще один готель, тепер переїхали в Німеччину, були теж в готелі шас в будиночку замиський будиночок, і потім ми переїжджали в Мюнхен, от зараз ми під Мюнхеном сидим, це двоповерховий будинок, власники на першому ми на другому поверсі, і це дуже складно переїжджати, тому що коли ти сидиш в час ночі десь в Берліні в зимовому одязі, а уже .. ну, добрих +18, і ти ще не знаєш де ти будеш жити, ти ще не знаєш знайшли лі вам всьо такі жильйо, де ви будете ночувать і що це має быть... тобто шо нас 4 дівчинки і це не туди не сюди, це не велика мас быть жилплощадь і не маленька, іі..ну це теж складність... багато хто здає це дві там одна двухспалка, там двухспалка і диванчик, тобто ну... ми можемо доставити кушетку.. (сміється). Коли ми переїхали в Німеччину, ми приїхали в Берлін нас поселили в готелі, ми жили десь з неділю в готелі тому що не могли знайшли житло навіть ближче до Берліну, тобто все зайняте, ааа... тому нас переселили під Мюнхеном, це котеджний такий..ааа... котеджне містечко, ааа.. і дуже гарне насправді, власники дуже дуже добрі, дружелюбні, як в польщі були так і в німеччині, дякувати богу ми не зустрілися з якимись певним... амм... певними любителями руських, бо я знаю що Німеччина така... специфічна країна, їй і ті і ті, але дякувати богу ми не зустрілися. Власники дуже добрі були і в Полтщі, тобто ми приїхали і вони нам все допомагали що потрібно, що привезти, що купити... коли ми приїхали в Німеччину нас теж зустріли волонтери, дуже привітні люди, «вам туди, вам це, а що вам потрібно, осьо водичка, осьо масочки».... Коли ми приїхали сюди в будиночок власник ... по всім куточкам, по другому поверсі позалишали якісь певні солодоші, це там і желейки і фрукти, це було дуже приємно насправді... коли ми приїхали сюди ми поселилися

дякувати богу , я виходила з 11 класу з броварської школи я сказала «я більш ніколи не буду мати нічого спільного з мовами», і я поступила в ін'яз в лінгвістичний на французький , поступила на бюджет думаю «і ладно», я все рівно не збиралася йти по... кхм... по своєму навчання, по своїй колії, я не збиралася вчити дітей, думаю ну... висшеє образование, вища освіта повинна бути, а там вже буде видно... і коли ми почали активно тікати я зрозуміла наскільки потрібна мова взагалі де б ти не був.... Англійська це база просто, якщо ти не розумієш англійської – робити тобі в Євросоюзі нема чого (сміється). Я вчила в школі німецьку і десь щось я ...ну... памятаю, але щось я не пам'ятаю і не розумію... я з собою забирала рептилій, у мене пітон і в мене два гекона.. я уже в Німеччині певною думкою созріла до того що їх треба кудись дівати, з ними не айс тікати, я не знаю не де їм корм шукати, не де їм прихисток давати. І коли ти стоїш в Німеччині, коли намагаєш з дівчинкою консультаном в зоомагазині поспілкуватися на німецькій, коли ти тяжко.... Вспомінаючи якісь певні фрази на німецькій з шкільної програми ти елі елі зліпив це речення докупи щоб запитати чи можна в неї їх залишити..... а вона починає відповідати на німецькій , вона думає що раз ти зліпив речення на німецькій значить ти розумієш німецьку, я взагалі ... я думаю «блінаа» (сміється).... Ну..... тому мови дуже потрібні, наразі ми зупинилися тут, але це теж не постійне житло, ми зупинилися тут десь на 3 дні, аа.. далі 15го ми маємо плануємо переїжджати у Францію, тому що там є місто-побратим біля Парижу наших Броварів і багато броварчан тікали саме туди... дівчинка написала що в них вже близько ста людей там, і ми типу вам допоможемо приїжджайте, вони дають прихисток безкоштовний, вони допомагають ну і серед своїх... дуже... сумую за українською, дуже сумую за своїми, тому що це не передати словами коли ти стоїш в Берліні і стоїть на вулиці хлопчик який співає пісню Бумбокса і це перше що ти чуєш десь в Берліні своєю мовою... ну... я просто розплакалась, тому що Того що ти так давно не чув своєї мови, того що ти уже... намагаєшся спілкуватись іншими мовами, ап тут щось твоє, щось рідне , щось що ти розумієш...і тому ми десь туди їдемо у Францію де є наші люди, наша українська мова, щось таке рідне і знайоме нам.. складність ще в навчанні звичайно, итому що хоть і дистанційно, але викладачі не йдуть на ніякі поступки типу... «це не моя проблема якщо в вас нема вайфаю, знайдіть, забезпечте себе техобладнанням, строки здач ніхто не змінює, спрощена форма здача дипломних курсових це. Не спрощена форма здачі (сміється), це складніша, тому що ... так, ти захищаєш просто з дому, показав курсову, показав презентацію, все добре, а тут напишіть резюме, запишіть нам іще відео якщо з вами зв'язок втратиться, запишіть наші запитання і дайте відповіді, вишліть завчасно, все на гугл диск і.. ну.. тобто якщо в тебе нема вайфаю, техобладнання – це їх не стосується... і я зараз дуже переймаюсь, тому що в мене зараз знову переїзди і вже ж кінець травня, і тобто всі модулі, всі заліки, все це на носі і коли ти пишеш модуль... їдучи десь у поїзді .. ну це так собі.... Тим паче що поїзд забитий біженцями, це і діти, це і літні люди, і жінки, і кожен з них кричить то... ну ... морально дуже *** (Не чути). Тому зараз шукаємо більш менш постійне житло, думаємо що це буде Франція, дасть бог буде Франція, тому що вже дуже тяжко переїжджати, дуже втомилися переїжджати, аа... уже дуже хочеться якоїсь постійності, дуже... мене особисто дуже лякає думка що війна може затягнутися, тому що коли ми виїжджали мама з таким щоб ми виїжджаєм 2 неділі, пересидим закінчиться все і поїдеш обратно, а зараз я розумію що все так просто не закінчиться і це не завтра це не післязавтра, і не як Арестович каже 2-3 неділі, і мене досить особисто лякає ситуація, того що у Франції скоріш за все прийдеться якось... закріплюватися, обосновуватися, якось подаватися ну може на якесь певне житло..... шукати роботу , йти по професії (чого я не дуже хотіла), тому що ... я розумію навіть якщо війна закінчиться вже завтра – їхати в Україну я спілкуюсь з дівчатами які в мене залишилися в Україні або які виїжджали повернулись, ціни на харчові продукти вирости, ааа... роботи нуу.. зовсім мало або взагалі немає, знайома дівчинка каже «Насть, ну ми знімали квартиру зараз нам забирають цю квартиру і ми повертаємося з моїм коханим в село, в нього роботи нема, в мене моя кантора закрилась», і я розумію що навіть якщо я зараз буду повертатися в Україну, навіть якщо по щучьому веленію по моему хотенію війна прям завтра вже закінчиться... ну роботи нема, продукти вирости і що там робити – поки невідомо.. ну благо благо в нас є дом, в нас є куди вертатися, але ж все таки... тому думаю що на жаль я не дуже хотіла у францію, я взагалі не люблю французький, в мене не... таке... досить специфічне відношення до французької, оскільки ... у нас не завязалось гарних відносин з моєю кураторшою на першому курсі, вона активно розказувала що ви не здасте сесію, ви найгірша в групі... ну просто между прочім я здала сесію , французький в тому числі, але в школі я привикла до тог що я хорошистка і до того що мені не потрібно виборювати свій бал, а весь перший курс я те й робила що я плакала і виборювала цей бал (сміється).... Тому для мене французький це

якось так дуже складно і не дуже я його люблю насправді... і для мене в принципі переїзд у Францію не був моєю голубою мрією якось.. тим паче за таких обставин коли ти приїжджаєш невідомо куди наскільки, невідомо на що на які умови, на які умови.... Тому.... Тому. Для мене це все дуже складно ***** (не чути), я люблю визначеність, я люблю коли я можу розпланувати свій день, я зараз нічого розпланувати не можу... ми сиділи у Польщі я вже збирала речі і ми вже з мамою домовились що до 9го я повернуся в Україну а вони можуть залишатися в Польщі... наразі я сиджу в Німеччині і нікуди додому я вже не виїхала... і зараз я розумію що ми їдемо у Францію, додому поки що я не повертаюсь... коли я повернусь – великий знак питання... коли це все закінчиться – великий знак питання, і дуже лячно від риторики президента, оскільки Ну, взагалі новини не дивилась до війни, і взагалі якось в інстаграмі лістаєш дивишся новини і ну останнім часом Зеленський часто говорив «у нас сильна армія і справимось», думаю «і добре, ну дякую що сказав», я не... не звертала на це уваги, а коли все почалося я почала дивитися новини, аналізувати, і якщо ... десь через місяць після війни Зеленський казав про те що ми сподіваємося, що вже скоро ми скажемо нашим людям «ви можете повертатись все закінчилось», зараз риторика змінюється і що він що Арестович що Данілов – вони всі говорять що це не на місяць і не на два... чоловіки з якими я підтримую зв'язок які на фронті вони теж говорять що «Настюш, мол ... добре якщо до осені... а якщо ні то це може затягнутися й до кінця року».... І це мене найбільше... ну... від цього мені лячно, тому що я хочу додому, в мене там всі мої друзі рідні знайомі, мій куточок, до війни я не розуміла ну навіть взагалі мій куточок, повинен бути свій куточок, зараз я розумію.... Дуже складно коли ти не маєш нічого, коли ти в чужій країні, коли в тебе нема ніякого прихистку, ніякого свого дому, коли в тебе своєї ложки нема, коли ти тікаєш і в тебе там в твоїй «тривожній валіжці» дві пари носочків (сміється) і дві футболочки... і в тебе зовсім нічого свого нема... ти просто надієшся на те що хтось щось вам дасть...я взагалі в Україні не носила секондхенд, тобто хай це буде така речічка недорога, але буде моя, буде новенька, а тут приходиться обирати між... секондхендом, нічого не гаварю, секондхенд дають в більш менш гарному стані, але ж само почуття... воно таке..... Аммм... ціни теж, ну, це такі Складний момент, тому що ті хто виїжджали в Європу з моїх знайомих досить швидко повернулися, оскільки досить дорого жити в Європі. Нам компанія благо мама все забезпечує, тому ми ще трошки сидим в Європі, якби це було на наш власний рахунок – скоріше за все що хочеш не хочеш але ми теж би повертались.... Тому що в Україні я завжди коли їздила в метро, я завжди намагалася допомагати людям які просять милостиню, ну мені здавалося що в мене є така можливість..... У Європі мені самой хочеться попросити милостиню і сісти поруч з цими людьми на вулицях які просять милостиню тому що ціни на все дуже дорогі (сміється).... Я розумію що на їхні зарплати це нормально, але для нас коли ти все множиш на 7 в Польщі і вже на 30 у Європі вже в Німеччині.. ну це так, досить-досить..... тому я ж кажу, це якраз ті причини, з яких ми будемо шукати якусь більш менш постійну країну, більш менш постійне житло, бо... вже дуже складно, вже дуже втомилися тягнути ці речі, змінні куртки... нема ніякої визначеності, то може десь будемо обосновуватися залишатися, певно брати якийсь прихисток, тому що я розумію що це так швидко не закінчиться... як би мені хотілось

Але я... наскільки правильно зрозуміла то власне ти ну... розглядаєш можливість повернення до України після після закінчення війни.... Після ... вже там... відбудови, всього іншого.....

- Я насправді певно хотіла виїжджати, жити за кордоном, але не в такий спосіб... я планувала десь можливо ну в 25, на свій бюджет, з розумінням куди ти їдеш, як ти їдеш, коли ти кладеш у валізу свої улюблені речі...а виїжджати так як ми виїжджали... коли це все в суматосі, коли ти нічого свого не береш, коли ти береш першу якусь необхідне, і коли ти не розумієш куди ти їдеш, оці постійні переїзди... ні, ні. Я планую повертатися, я зараз задумалась що треба облаштовуватися і йти на роботу... ну.... Заробляти певні кошти, і коли це все закінчиться – першим поїздом їхати в Україну на ці якісь певні відкладені збережені гроші... ааа... можливо відкривати якусь справу, можливо якусь школу мов з тим що я уже буду у Франції, довчу (я певно маю таку надію (сміється)) досконало французький... і певно буду відкривати якусь свою школу на гроші тут, тому що Теж такі з моментів, ми зустрілись в Берліні з дівчатками, вони секунду..... вони приїхали з України, приїхали в березні місяці теж десь в перших числах, вони подавалися на...

соцзахист і їм все окнули, вони вже працюють. І коли я трошечки поперевернула їхні зарплати в нашу гривню ... я зрозуміла що дівчатка вже мають на якусь таку машинку в Україні... не лакшері, але.. ну на нормальну машинку вони вже мають... тому певно я планую десь влаштуватись на роботу, певні кошти зберігати, але з першим поїздом в Україну однозначно (сміється)... тому що Українва – це Україна... я раніше думала що Європа це ну так.. дуже дорого-класно, але для мене це все одно Україна показала більш європейською коли я побачила трошечки... та в всьому, і в медицині, і в відношенні, і в цих документах які в нас все в телефоні... мене дивно вразило те, що навіть в центрі Берліну не в усіх кафешках є вайфай, вони ну... так користуються.. а в нас ну... взагалі ... візде по Києву де ти не сядеш – в тебе завжди єсть вайфай, у тебе завжди є меню в декількох мовах з тим що я ще зустрілась те що меню в Берліні тільки на німецькій, тобто аа.. досить маленьке .. досить маленька кількість ресторанів які можуть предоставити меню на декількох мовах .. або там ... ну хоча б на англійській наприклад. Тому для мене коли я подивилась Європа подивилась Євросоюз і зараз їду в Францію я зрозуміла що Україна для мене є більш європейська країна... і більш європейські люди в цій країні... тому так, першим поїздом в Україну однозначно.

А що ти вкладаєш в поняття цієї європейськості? Ти кажеш Україна європейська країна...

- Я маю на увазі їхні ... думки, їхні устрій життя, їхні погляди... наприклад нас в Польщі люди більш схожі на нас українці, але все рівно вони трошечки вони відрізняються від нас.... В Німеччині вони проєвропейські вот більш вот ми від них точно відрізняємось, наприклад сім'я, у нас є певний устрій – ти зустрічаєшся, ти виходиш заміж женишся, починаєш будувати сімю, заводити дітей і все тому інше, а в Німеччині у нас власник будинку йому десь 60 років, і він Каже що він живе зі своєю , не живе що він зустрічається зі своєю дівчиною з якою в них донька мого віку і вони не живуть разом ... її ну... і я в нього запитуюся типу «що ви маєте на увазі «моя дівчина», тобто ваша жінка?» , він каже «ні, ми не розписані», говорю «але ж у вас вже донька доросла», він каже «ну да», я говорю «ви не розписуєтесь», він каже «не живем разом», тобто у них такий ну... в нас в Україні це називається гостьовий брак – вона приїхала, у них там було ну якісь сімейне життя там пару днів і вони знову роз'їжджаються, і притому говорю «які у вас взагалі відносини з вашими дітьми»? у нього два сина і дочка, він каже «гарні, тому що ми живемо окремо, тобто коли я хочу – діти до мене приїжджають, коли не хочу – діти до мене не приїжджають». Притому брак він саму женитьбу, весілля... він не дивиться на це як на щось важливе, він такий «це все маячня, це все сучасність, типу ми цього не потребуємо», хоча на мене досить дивно, якби я не жила в Україні щоб у мене тато жив десь ну, десь далеко від нас, ми там далеко від нього, ми бачились тільки по вихідним, і при тому офіційно я навіть не розумію яка тоді ну фамілія у дитини якщо вони не розписані чи *** (не чути), ну тобто саме те що я помітила це те що вони відрізняються від нас в плані сімейності... в плані устрою життя – вони дуже пунктуальні, тобто якщо в Україні ти біжиш, їде автобус , ти не успіваєш, ти махаєш ручкою і він зупиняється – тут такого нема, взагалі. Коли в Україні ти можеш чекати дуже на транспорт певний – тут все ходить по минутах, от як написала як написали гугл карти що там автобус прибуде в 50 хвилин, рівно в 50 хвилин він вже в тебе стоїть.... Вони чим мені подобаються, вони досить..... у них нема такого як у нас в Україні що ми стараємося працювати-працювати-працювати, стараємося працювати і вночі і вдень щоб заробити певну копійчину, щоб щось купити, у них закінчується робочий день в 6 годин вечора і все – вони закривають кришку ноутбука , ложать його в тумбочку і все, їх 2 дні чіпати не можна, не додзвонишся, у них вихідні... хоча в Україні навіть якщо у моєї мами відпустка вона завжди бере із собою ноутбук і вона завжди працює, ну.. відпустка це не зовсім відпустка в її випадку (сміється) . Що мені ще певно в них подобається... ми в Україні, ну я за собою помічаю, що я не Не звертаю уваги на якісь певні дрібниці життя, тобто я завжди кудись біжу, щось потрібно, щось нада, щось нада, щось робить.... Те що я бачила в Берліні це багато людей які просто сидять в кафешках, які просто ... п'ють каву, насолоджуються життям, п'ють келих вина там... і вони досить так врівноважено насолоджуються життям... у мене певна якась... заздрість до такого, тому що я так не вмю, для мене розслабитися це там обмежений час, 20 хв між виконанням так пар і якихось модулів, ще щось, між своїми домашніми клопатами і ну завжди треба робити, завжди щось не успіваєш, завжди кудись біжиш. – тут такого нема, тобто вони релакс тайм, от годинку вона сидить в кафе і її ніхто не потрібен, їй не дозвонишся, я бачила жінці хтось звонив, вона всі три рази

телефон блокувала і не брала трубку – у неї відпочинок, вона ну... до неї зараз не дозвонишся... самостійність певна мене теж так... у нас збираються великими компаніями наприклад в Україні, коли там... ну, засідають з друзями, тут є багато... поодиноких жінок, поодиноких чоловіків, які приходять беруть собі келих вина і просто сидять собі самі, дивляться в далечінь і насолоджуються своїм часом... ну тойсть не можу сказати що мене це ... дивує чи не подобається, але певна якась така заздрість до їхнього розміреного мирного життя... вона трошки є, ти розумієш що в них є свій будиночок, у них є своє життя, своя робота, а ти у них в країні такий біженець.... І це ну їхня країна, це їхні правила, а ти тут так... на льотних правах... щас є все є, все ок, але через 5 хвилин ти можеш покидати цю країну, переїжджати... **** Ми коли розмовляли з німцями який нас забирав він каже «я не уявляю якби я оце прожив тут 60 років як би я покидав свою країну, я дуже люблю тіпа Мюнхен, тому я б певно не покидав»... ну я говорю «просто у вас ракети не літали над головою тому ви не розумієте»... я б теж ніколи свій будинок не покинула, у мене гарний будинок, у мене чудові друзі, і рідне місто мені дуже подобається, теж його ніколи не покинула якби не.... Ракети, якби не ... авіація, коли ми сиділи в цьому селі, коли війська підходили, і коли ти виходиш на подвір'я і ти чуєш як ідуть..... ааа... автоматні черги, коли ти чуєш як гукає, як гради б'ють... це не з чим не порівняти... хай бог вибачить, але ти стоїш на подвір'ї, земля труситься і ти думаєш «хоть би не в мою хату» - хай там десь поле, хай там десь в гай, але не в мою хату... ти стоїш і просто молишся.... Тому..... тому.

Окей... Добре. А як би ти могла описати свої пріоритетні цінності в житті, ну тобто що для тебе дійсно в житті є важливим і як ти думаєш що тобі можливо треба зробити в житті аби ти вважала що ти... живеш не дарма?

- Аааа... зараз мої плани і цінності взагалі дуже змінюються, тому що... якщо до війни я..ну, в мене були певні плани, були певні цінності, там.... Да до якихось дрібниць – новий телефон, яка зарплата, де влаштуватися на роботу ... зараз взагалі цінності міняються, ти дивишся трошки на європейців і розумієш що цінності – це тут і зараз, це сім'я, це келих вина, це мирне небо над головою. Щодо моїх цінностей особисто то я певно намагаюся бути більш спокійнішою, тому що я багато істеричувала на кшталт всієї цієї .. на тему всієї цієї війни, я намагаюся більше бути спокійною, дружелюбною до тих хто поруч зі мною, бо їм зі мною було дуже складно під час війни, ми всі були у закритому просторі... я намагаюся бути більш... добрішою, щирішою... більш розваженішою, більше...м... ну планувати певно ні, планувати зараз дуже складно щось (сміється), емм.... Щодо моїх особистих цінностей певно те що я візьму від європейців – це цінувати цей момент тут і зараз, коли ти можеш зупинитися, коли ти можеш взяти чашечку чая і подумати «боже яка я щаслива людина тут і зараз», в мирній країні, зі своїми дівчатами, своєю сім'єю, і насолоджуватись цим моментом. В Україні в мене цього зовсім не було, от зовсім не було, навіть якась банальна вечеря ну... це вечеря, поїли й добре, а тут сидиш і думаєш : «а люди на Азовсталі цього не мають»... дякувати богу що в мене це є. Такі якісь дрібниці стають дуже важливими в житті...

А як би ти себе скоріше охарактеризувала – як самостійну людину в плані ухвалення якихось життєвих рішень чи ти частіше зважаєш на думку близького оточення, рідних при ухваленні життєвих рішень?

- А... з цією проблемою я теж стикнулася, я дуже жалію що я певно не... відстояла свою точку зору і не залишилась в Україні. Ми з мамою мали багато, багато суперечок на цю тему, тому що вона намагається захистити своє потомство, а я сприймаю .. ну, себе як потомство, я доросла людина, мені 21, я можу вибирати вже сама. І в нас було багато суперечок, тому що в нас...ну... вона зі своєї позиції «ну закінчиться війна- роби що хочеш», а я зі своєї позиції тому що розумію що війна так швидко не закінчиться, тому напевно коли почалася війна – всі рішення приймалися односторонньо мамою, бо вона мама, вона глава сім'ї, вона намагається захистити своє потомство, вона прийняла рішення що ми виїжджаємо і попри те що я билась в істеричі і попросила лишатися на західній вона

така «ні ні насть, оце ти розкажеш вже потім, вже інше, но але зараз ми виїжджаємо», і для мене це було щось складне тому що я не хотіла виїжджати, я не планувала, у мене більшість моїх подруг залишилися в Україні... коли вони знімають на відео моє рідне місто в мене апрям сльози накатують тому що вони там, вони дома, у них ... ну не те що все добре, але вони з сім'єю, вони з своїми... друзями, своїми родичами, знайомими можуть сходити до бабусі, а я сижу в забитому селі десь в Шнядове, десь під Польшею і .. ну... для мене це було дуже складно, і саме через це ми з мамою мали дискусію що от саме до 9го я маю повернутися додому... і зараз я сижу в німеччині, і зараз в нас теж є певні дискусії з цього приводу, тому що ... ну я намагаюся раціонально пояснити що нам потрібно, те що війна скоро закінчиться, якщо що то ми в Франції можемо і не зачепитися, ну тобто може давай вже якось планувати вже додому їхати.... Але так, я розумію що моя мама досить авторитарна жінка, то... У мене були .. деякі плани щодо... Гммм втікання (сміється) з Польши... в мене були деякі плани забрати свій загранпаспорт ну і втікати самій, але.. ну, от про самостійність що ти питала я розумію що я не настільки самостійна і я не була закордоном до цього і мені досить лячно самої тікати не розуміючи польської взагалі її... ну, досить багато історій ми чули і від знайомих і особисто знайомились там з дівчатками, ми коли їздили на Варшаву то дівчина яку ми зустріли казала що її чуть не вивезли в рабство, про те що наче ну волонтерський автобус, наче все добре, але в паніці вона сіла і вони вже їдуть, вона каже «я... дивлюся по сторонам – нема дітей, нема літніх людей, тоюто сидять всі молоді дівчата, і коли вони приїхали на місце чоловік попросив ввічливо мовляв для поселів (??) потрібно ваші документи і попросив здати», а дівчинка каже «ну я вже так, більш менш заспокоїлася в розуміла що поселі мають отримувати це все особисто, що паспорти ніякі віддавати не потрібно», вона щоб не привертати увагу вона залишила всі валізи там, не показувала що вона тікає, не дала свої документи і вона тікала взагалі налегке – тобто маленька сумочка з її документами, вона залишила всі валізи щоб не вертатись і вона тікала взагалі, тому... напевно через ці історії мені дуже лячно тікати самій, тому ми так з мамою... або вже виїжджаємо всі або вже повертаємося всі щоб не ... розділитися і не їхати один ... ну.. за одним.... Тому що до моєї самостійності я дуже жалкую що її в мене нема (сміється).

А от скажи мені ще будь ласка, які якості ти цінуєш в людях найбільше?

- Аааа... щирість певно . я сама по собі досить щира, я можу досить відверто казати про своє життя **** (не чути), я дуже люблю в людях щирість. Тобто коли не усміхаються через якесь певне невдоволення... що мені подобається в Польщі, подобалось в людях – це .. вони досить відверто, хай навіть в шутливій формі але говорять що їм не подобається. У нас такого нема, ми такі «все ок, все добре», а потім «таня, ну ти представляєш що вона мені сказала?», а тут такого нема, тобто вони навіть якось досить в іронічній формі але вони тобі точно скажуть що вони думають якщо їм не подобається. Що мені ще в людях подобається це певно... доброта, яку я зустріла під час війни це оця дружелюбність... я не знаю насправді змогла б чи я прихистити в себе біженців, тому що я сама біженка і я розумію які бувають біженці ... (сміється)... ми навіть коли обираємо житло ми такі типу «бліііііі, нема кухні», а я розумію що в нашому випадку це не той випадок коли потрібно виделуватися і перебирати, а є кухня чи нема кухні... досить складно приймати біженців в тому плані що це чужі люди, тобто уже під кінець коли прожили два місяця в селі ми розуміли, що ми хазяевам це пожила пара господарям досить так набридли, тобто в них свій режим дня у нас свій, вони лягають у8-9 вечора, ми ще тупотим до 12ти і я сама напевно навіть не знаю чи змогла б я прийняти біженців коли це чужі люди, коли у вас різні режими життя, коли твій туалет, твоя вбиральня постійно зайнята бо це дівчата – одній голову помить, другій помить, третій в туалет сходить... ну тойсть, господарям з нами було... напевно ми їм трошки вже набридали... тому ... але нам нічого не казав, нічого там... не... не висказували типу там «ви довго сидите в нашій ванній», хоча як на мене я певно в Україні вже злилась вже «чого ці біженці так довго миються, хай вже входять, вода по щьотчіку», вони ні, вони дуже добрі, дуже дружелюбні, вони у всьому нам помагали – і в оформленні подачі документів, і з харчами, і ну... в усіх-усіх питаннях. Я напевно це теж маю перейняти від них оцю доброту, не дивлячись ні на що.

А от з огляду на те що щойно прозвучало то як ти вважаєш які ще риси характеру притаманні українцям якщо так можна узагальнити ? і взагалі що таке на твою думку Україна, які знову ж таки об'єкти риси уособлюють Україну , можливо якісь ти можеш назвати речі і явища які ти вважаєш Українськими? Такий образ України, да..

- Україна це дім, це комфорт, це тепло, це зручність, це родичі, це близькі, це друзі, це знайомі... Європа це насправді класно, так , тут дуже багато можливостей, якщо ти розумієш мову ти... ну ти багато чого можеш зробити, багато де можеш влаштуватися і отримувати непогані гроші, але Україна... ну, це дім... ти коли передивлюєшся тіток відоси з Києва – сльози наварачуються, тому що ти в Києві часто бував, ти ці всі міста знаєш, коли ти передивлюєшся відео з твоїм власним містом... ну це дім, це твій устрій, це твої люди, це твої знайомі, це.... твій лабрадор, який там залишився на жаль, я не забирала його з собою, це твої родичі, це твоя бабуся, це твій кум який в ЗСУ залишився... у мене 3 куми які пішли в ЗСУ, один якого .. який готувавсь його кидають вже на Схід ближче, а два їх залишилося територіально біля своїх міст... тому ... Україна це для мене асоціація з теплом, з ... уютом, комфортом, тому... Європа це дуже класно, але чуже... ну Європа це особисто для мене це чуже, навіть ті же будинки в яких ми жили вже досить довго ну але це чужі будинки, це чужі люди, ну... дім є дім, тому для мене Україна це саме асоціація з якимось таким , дуже рідним, дуже теплим...

А от як ти думаєш риси й цінності притаманні українцям якщо так можна узагальнити ?

- Я думаю що українці дуже добрі, дуже доброзичливі, дуже часто я там запитувалась певну дорогу і мені підказували... не те щоб в Європі тобі не підкажуть, але... Я думаю що доброта в Європі до українця через війну, коли тобі допомагають з співчуттям певним... у нас в Україні допомагають просто так, допомагають без грошей, без якоїсь своєї вигоди, тому що тут хоч ти й розумієш що тебе причастили що тобі помагають, але ну це платно, тобто компанія все рівно платить за житло, за комунальні послуги, тобто це... ну така послуга, платна допомога. В Україні в нас багато чого робиться безплатно, навіть в ущерб собі... наприклад я багатьом я могла допомагати навіть якщо мені це зашкодить... дружелюбність... але певна, ну... українців прям я дуже люблю насправді, тому що вони такі для мене дуже добрі, щирі балакливі, завжди з шутками, з своїм гумором... а все ж таки тут хоть і шуткуємо на англійській з нашим господарем будинку, але все таки чужі люди, у них свій гумор, у мене свій, я можу шутити якийсь певний чорний юмор, для них це неприйнятно, тому я така «добре я зрозуміла, різні культури, тому цю тему не трогаєм», а Україна це для мене дім, це мої люди, добрі, щирі, ласкаві, готові допомогти, прийти на допомогу... ммм... досить дружелюбні , досить смішні , прикольні, ну... ну це свій народ.

А от .. да, якби була потреба пояснити іноземцям що складає суть України, її культури, людей, на що би ти акцентувала увагу?

- Мммм..... Певно на якійсь щирості, на доброті, на вільному народові, на нашій жагі до цієї свободи... хоча я думаю що вони й так розуміють, тому що особисто коли ми були в польщі... ми зустрічалися з братом дівчинки з якою ми виїхали то він говорить про те, що ми не думали що Україна вистоїть, і коли ми розуміли що на Україну вже пішов путін і почали бомбити міста того ж 25го ми позаправляли баки, зняли всю готівку і були гтові теж тікати, бо ми розуміли що якщо переступить Україну день-два то він піде далі, тому... я думаю що європейці розуміють що Україна це дуже вільний народ, це дуже свободолюбивий, добрий народ... те що я бачила, ну не по всіх біженцях, але теж коли ви зустрічаєтесь і жінка каже «ви не подумайте я б не виїжджала, я виїхала тому що в мене вже хату розбили», коли ми виїжджаємо вимушено ми за це теж вибачаємось.... Ну я навіть не знаю.... Я думаю що європейці самі розуміють що Україна це дуже працьовиті люди... господар який нас забрав каже «шкода що у вас війна, тому що багато

українців чоловіків покинуло Германію, покинуло Німеччину і поїхали відвойовувати волю народу, тому що .. ну тому що це потрібно, але ... вони дуже працьовиті», він каже «у нас дуже багато українців працювали, вони виконували свою роботу на всі сто, вони виконували її з совістю»... зараз каже дуже складно знайти працівників на певні там посади, на певні якісь Робочі місця знайти, тому що ... ну нема більше такого працелюбного відповідального народу як українці, тому що українці роблять ну дійсно такі... дійсно виконують свою роботу з совістю,на совість, тому я думаю що європейці розуміють що ми дуже свободололюбивий, дуже працелюбний народ і дуже добрий народ.

Угу, а от як ти думаєш, що нас відрізняє від росіян якщо щось відрізняє, як би ти описала взагалі росію і росіян, можливо з чим у тебе ототожнюється образ цієї країни?

- Ой ні, дякувати богу у мене знайомих з росії нема.... До війни я думала про те що ми справді ну десь трошки схожі, після війни я зрозуміла що ми зовсім не схожі... банально наші жінки моляться за своїх чоловіків щоб вони поверталися живими, а росіянки кажуть «ти там не плануєш померти? Тут виплату за тебе дадуть» .. ну я не уявляю щоб мій тато пішов на війну а моя мама сказала б «знаєш , Вася, помри там будь ласка, того шо..ну, тут гроші дадуть»... а ці фотографії на фоні двох тисячі рублів в руці компенсації за солдата.. ну це для мене.. треш просто ... ми досить різні в ментальностях в плані я не розумію щоб мій тато пішов в другу країну воювати в ролі загарбника, я позвонила йому і сказала «чуєш а привези мені там ... стіралку, в мене нема» .. « а чуєш ти у них там крадеш красовки а візьми ще футболку»... це для мене так якось взагалі.... Дивовижно просто..... я не розумію скільки .. скільки в них злості, ці всі перехоплені розмови по типу «вбивай, катуй, гвалтуй».... Оці всі перехоплені розмови по типу «ну шо ти їх там катуєш ?» їй хлопець розкаже що він тут робить як він робить..... Мурашки просто по тілу, я не розумію що має відбуватися в тій збоченій слабій на голову голові, коли людина каже «я кайфую від того що я це роблю, я кайфую коли я бачу що я там зломав йому ребра».... Чужа людина вона тобі нічого не зробила, ти на її території, ти прийшла до неї додому, ламаєш їй ребра і ти від цього кайфуєш.... Це для мене взагалі так якось, ну... ну шок просто .. тому після війни я точно розумію що ми ну.. зовсім різні, зоооовсім різні, різні ментальності, погляди на життя, на устрій... я коли раніше вчила історію в школі і коли я бачу зараз ці події я розумію що історія просто циклічна – золота орда набіжали, згвалтували покрали і втікли..... І тому для мене це , ну... досить так.. я не думала що я буду втікати від війни колись іще в дитинстві мама показувала карту і казала «дивись настінка оце у нас така велика росія така велика .. ну, держава, і ось така маленька Україна.. оце не дай бог що якщо росія піде україну якщо захоче завоювати»... я ніколи не думала, що я дійсно це побачу на власні очі, але я щиро вірю, що Україна переможе, що росія розпадеться і як такої держави взагалі її не має бути я вважаю, це неадекватні люди... от чим менше їх буде чим менше їх залишаться – тим краще буде всьому світу, весь світ побачив насправді їхню натуру, їхні погляди, їхню ментальність.... Ну я думаю що європейці теж..ну.. для них якось відкрилось зовсім по новому російський менталітет, російська культура... тому що те що я бачу навіть на тих же мітингах, коли в Берліні були мітинги, коли російські автомобілі проїжджали потім я бачила в новинах, що ці автомобілі попалили... масово спалили і тойсть... ну або це наші українці, або все ж таки європа розуміє. Для мене досить дивно коли, ну, тікають українці, коли забирають з собою там автомобілі, в Нідерландах привезли на кораблях автомобілі, привезли певні речі наших українців, прийшли рускій мір в Нідерландах і порозбивали нашим українцям автомобілі... для мене це так дивно – люди тікають, люди забирають зі своєї країни своє майно, чого ти його чіпаєш.... Ну, це все що можливо могли б вивести, яке взагалі ти маєш до цього відношення... наша журналістка, Надія... Марченко... не, не марченко... аа... ведуча українська 1+1, темненька така, я. не згадаю зараз як...

Я знаю про що ти , так

- Да, в Берліні її під час її зйомки сюжету на неї напали і побили, і при цьому писали що берлінська поліція нічого взагалі не діяла, що вона бездіяльність таку проявила... для мене це теж було досить так дивно, тому певно в Германії в Німеччині не дуже хочу залишатися бо для мене якось так... ну

для мене дуже красива країна, дуже проєвропейська, але для мене це досить дивно, не дивлячись на конфлікти які відбуваються чисто по людськи от то що в нас є в українців чисто по людськи – якщо ти бачиш що напали чоловіки і напали на жінку і нічого не робиш просто спостерігаєш, то ну це для мене дивно... це не по-європейськи для мене. Тому напевно з цим же озброєнням теж... наче німці дають, наче дають, а потім беруть і затягують, і нічого не дають.. зараз теж читала в новинах що вони типу не дають тяжке озброєння, бо типу «непорозумілася влада»..... тобто і ні і да, і ми хочемо одною ... одною п'ятою точкою сісти на два стула – і так щоб росії не напакостить і так щоб жеж быть як і всі Україні допомагати, тобто так досить трусливо на мій погляд..тому ми плануємо переїжджати, бо настрої в Німеччині в цілому для мене досить незрозумілий до українців – деякі відносяться досить добре, але не дуже хочеться зустрічатись з прихильниками росії, от дуже не хочеться... тому ми десь далі будемо їхати

А от як ти вважаєш взагалі довкола яких цінностей, пріоритетів повинні гуртуватися українці зараз і в подальшому і... яким ти взагалі бачиш майбутнє України, яким би ти хотіла його бачити? І до чого ми маємо прагнути?

- Я думаю більш українізованості... мене насправді теж ну... не полишала думка «яка різниця якою мовою спілкуватися», коли я зараз поїхала за кордон я зрозуміла що мова це певний кордон, і у кожній країні є свої мовні курси, як тільки ти приїжджаєш – тобі пропонують вчити мову, бо ну... якщо ти будеш балакати у них розмовляти на російській – сюди прийде російський мір який буде тебе спасати, і я розумію що це так і ***, я чула не згадаю якого зараз політолога українського, він говорить про те, що ми повинні були українізуватися набагато раніше, якби кожен українець розмовляв своєю укр мовою не було б кого спасати, не прийшов би російський мір спасати рускагаварящих, тому... багато-багато зараз моїх знайомих, які переходять ... ну і я особисто перехожу на ламану українську, для мене раніше було ну, якось ... російська сприймалася певно як елітна якась мова така, а українська більш сільська, ну це особисто для мене...а зараз я навпаки розумію що у кожній країні своя державна мова, і ну... кожен хто поважає свою країну має спілкуватися на своїй державній мові, я щиро заздрю болгарам які після ссср престо забули російську мову і більше про неї не згадують, у них є своя державна мова і свої національні цінності, у них є свої традиції і вони ... своя історія, тобто вони не привязуються і не... ну ми якось дійсно сприймалися якось як брати з росіянами, там типу традиції спільні, там типу нас багато було.... Знайомих в Харкові які спілкувалися з росіянами, там же кордон зовсім близько, Луганськ, Донецьк, там теж були у нас знайомі, родичі, які досить часто їздили на заробіток до Москви, і сприймалися так ніби дійсно брати, дійсно все класно, але я розумію що у кожній державі має бути своя державна мова, свої традиції, свої цінності, щоб ми їх не ототожнювали з якимось поруч братнім народом – дякувати богу що в нас їх тільки два, тому що ... братні народи це така... шутка... гумореска вийшла цікава з цими братніми народами... раніше здавалося що Польща погано відноситься до українців, у мене були знайомі до війни які виїжджали в Польщу на навчання і вони казали що досить специфічно відносяться до Українців, зараз я такого не бачила, польща досить вся відкрита до українців допомогти, підтримати і для мене Польща зараз більше представила плече ніж білоруси, ніж Лукашенко який сидів і обіцяв «ні ні ні, з моєї території точно ніякі там ну ракети, війська не підуть».... Тому я думаю що Україна має українізуватися в цьому сенсі, більше писати укр пісень, більше українського там.. репу того ж, більше українських висловів,ааа... української мови взагалі в цілому. Тому що це ну зараз показало що це дуже важливо

Можливо є ще щось що ти хотіла би змінити в Україні? Можливо є ще щось що викликає в тебе негативні емоції?

- Та напевно ні, я спочатку не дуже гарно відносила до Зеленського, ну типу комік, що з нього взяти, але зараз я розумію, що це такий чоловік на якого треба молитися і дякувати богу що він нас не здав... тому що він не вилетів першим рейсом як йому пропонували, тому що я розумію що візьми ти того ж Порошенка – з перших би днів він би сложив лапки і сказав «ну того так просять

наші європейські партнери, тому ми не будемо виявляти супротив», ну і... я розумію що він би нас здав, що ми всі були б вже під росією, дякую богу що ми з зеленським, дякувати богу що він не виїхав, що він залишився, що він ... відстоює, я сподіваюсь що в нього все вийде, я сподіваюсь що якраз ця війна покладе край всім цим знущанням які росія і російська імперія принесли нам в хату... до нас в Україну....

Добре, якщо повертатися до 13го-14 року, я звісно розумію що ти тоді була малою дитиною так же як і я в принципі, але може щось пам'ятаєш чи ми тоді займалась, як ти сприймала тоді актуальні на той момент політичні події, як твої близькі на них реагували також?

- Мама дуже переймалася, але на той час все, ну.. все закріпилося за луганськом донецьком, бабусина сестра вона залишилися в Луганському окупованому, вони зізвонювалися, вони переписувалися і насправді бабусина сестра вона більш менш проукраїнська, їй можна щось донести, дець щось сказати, якщо ми говоримо про її трьох синів – там не можна достучатись, сини їздили на заробіток в Москву, вони більш проросійські, вони «ми братські народи», вони щиро раділи коли прийшов руський мір, вони щиро раділи коли почалася війна, типу «ну що вас там тоже вже бомблять? Так ось щас же кийв захватять, чо переймаєтесь», і їм взагалі нічого досказати донести не можна, ааа... ще раз а питання .. (сміється)... ага, 14-15 рік... я насправді не знаю, я була .. ну, в школі, я.. мені там 13-14 і, ну, мої проблеми обмежувалися там якоюсь 8-9ткою з математики, я взагалі в новини не лізла, мене ця тема, ну... ми якось переймалися, я пам'ятаю ми передавали якісь... гуманітарку, продукти хлопцям на передову туди в донецьк-луганськ, але потім якось все так, ну... заспокоїлося і всі трошечки, ну, підзабули що війна, тобто вже ніхто не говорив, в киеві все було нормально, і Київ собі жив своїм життям, а про Крим, Донецьк, Луганськ взагалі нікто не... ніхто не в споминав, тому..... тому не знаю, ескаляція конфлікту мала б бути вже зараз напевно розумію, тому що я передивлялася багато фільмів для того щоб згадати взагалі, ну історію я й так вчила, а згадати саме історію 14-15го року, «зима в вогні» якраз про майдан, «кіборги», і ось ці фільми вони більш... Ну, детально дають розуміти що великого повномасштабного вторгнення було не минувати... ескаляція конфлікту мала все рівно відбутися, тому що путін уже захватив донецьк луганськ, уже взяв крим, і він хоче брати і йти далі, ну зрозуміло що він не виведе войська і не скаже «ой сорі, ошибся», ну тобто.... Але в війну в 21 столітті ніхто не вірив, я особисто не вірила, багато знайомих моїх не вірили. Я проходила практику якраз взимку і проходила її в київській школі гімназії, а не... 112 школа імені Шевченка, і... ну, у мене були там треті класи і я прийшла, дала якийсь завдання зранку і я стою дивлюсь у віконечко в мене вікна виходять на Олімпійську і думаю «ну ви що думаете що він оце в 21 столітті, в епоху інтернету і нанотехнологій піде танками? Да оце по киеву? Да не, ну це бути такого не може»... Може, я була шокована, здивована, і для мене всі ці картинки де буча, ірпінь, гостомель, де развітая інфраструктура і ці танки розбиті на фоні для мене це.. ну це просто жах, 21 століття, що .. що ти робиш, яку ти країну питаєшся.... Намагаєшся захопити взагалі, ну... для мене це просто шок, ну... певно якби я раніше передивлялася всі ці фільми, інтерв'ю того ж Арестовича за 19 рік коли він говорив що буде велика повномасштабна війна то може ми б якось готувалось а так... ні, ні, ми не вірили до останнього, я пам'ятаю 23те, ми з мамою вигулювали лабратора в парку в Броварах, і вона така «вот а якщо він насправді піде військами?», а я така «та ні, Ні, ну що ти накручуєш», ми прийшли додому, я відкриваю новини, в мене подружка якось почала мене підписувати на новинні канали, і ... я не пам'ятаю, Данілов по моему виступав і він сказав що до повномасштабного вторгнення лишаються години і думаю «ну... тую, да що ви таке говорите? Ні, ну... у мене завтра оно мені завтра нада їхать в школу, нада уроки преподавать, які там, ну, повномасштабні».... Навіть коли почалася війна, коли ти встаєш зранку, включаєш новини і, ну.... Строка бегуща «росія напала на україну» ти думаєш «ну.... Та ні,.... Ні, ну бути такого не може.. ну тобто напала? Це що вона буде цілі...аа.. міста зносити камінь на каменюці не лишати? Ну тобто напала, всмислі?» Тому.... На той час 14-15 рік коли були біженці з донецьку і луганську певно... ну ти якось так, ти відносишся до них з певною жалістю, з певним співчуттям що ну мені шкода, там ти втратив свій будинок, але це так, ну ти поспівчував і поїхав додому до свєї сім'ї у свою власну квартиру... а коли ти вже сам біженець, коли ти сам розумієш що ти люди пройшли, то ну... ти трошки по іншому дивишся на ці речі. А тоді певно було зручно думати що всі

луганські , луганчани, всі донеччани Зрадники, що ... ну, вони самі голосували за ту долю яку вони зараз отримали, але зараз будучи в цій шкурі я розумію що це від них взагалі ніяк не.... Не зависило..... були нагнані люди, були нагнані референдуми, тому... вони просто були біженці такі як і я зараз, від простого народу нічого тоді не.. зависило.. тому я ці новини 14-15го року не дуже памятаю, не дуже в них внікала, я їх почала передивлюватися уже зараз, і мені насправді дуже шкода, що ... Україна всі ці століття так страдає, так страждає від росії, від її нападів, від її агресії... ти починаєш цікавитися історією, цікавитися моментами і ти думаєш «блін, да скільки ж можна...», і ти вже з принципу переходиш на українську, починаєш слухати українські пісні і дуже щиро віриш, що росія закінчить своє існування

А як ти досі сприймала події Євромайдану безпосередньо і як твоє оточення реагувало?

- Ми їздили на Євромайдан, ми забрали звідти хлопців і дівчат які приїжджали з різних міст, забирали до себе ночувати, помитись, перекармити їх і вони знову поверталися на майдан наступного дня... дуже страшні події коли почали..я памятаю ті відоси коли ти дивишся в інтернеті як дівчинці б'ють.... Дубінками по голові, коли вона втрачає свідомість, вона лежить в крові і її просто під руки уносять... це дуже страшно, напевно моя особиста думка те що ... ну, на допомогу тодішньому президенту певно послали оцих всіх беркутців напевно з росії, мені здається що українці, українські можновладці, захисники не могли з такою люттям лупити свій ж народ... дивилась оцей фільм і чоловік каже про те, що вони самі беркутівці не очікували такої ...аа... сили в своїх дубінках, що вони не були..мм... резинові, що вони були сталеві, що вони самі були в щоді, що одного удару досить для того, щоб людина втратила свідомість, і для мене це взагалі шок, гну тобто..... я вважаю особисто що напевно наші українські хлопці не могли брати металеві дубинки і лупцювати жінок, дівчат по голові, коли вони стікають кров'ю.... дуже страшні події коли їх розстрілювали, без сліз не можна було дивитись той репортаж, оскільки молоді люди віддають життя постійно на протязі довгого періоду часу, довгих століть для того щоб бути самостійними і вільними, і це продовжується наразі, ну і скільки можна просто... молоді люди, зовсім молоді, і досить шкода, бо ... іще й інострани в тому числі, я (сміється) опять таки не згадаю хлопця, який помер за Україну, тобто ну... і ми помираємо, українці, і , ну... і ті хто до нас приїхали іноземці помирають щоб нашу державу зміцнити , зробити її вільною, якою ми її розбудовуємо на протязі всього цього часу... тому це дуже страшно, і ця якась наразі переосмислюєш цю війну, всю свою історію, і розумієш що росія даалеко не братський народ... Недавно дивилась інтерв'ю з Януковичем який каже «я тоді покинув Україну і виїхав щоб не було великої повномасштабної війни , я не хотів щоб на моїх руках була кров», ну тобто ми ігноруємо цих студентів яких побили, ми ігноруємо Небесну сотню, все це ігноруємо, він покинув, він забрав свій золотий унітаз свій золотий батон і поїхав, він не хотів крові на своїх руках, ну.. пфф, зрозуміло ... тому... передивилась багато інтерв'ю Немцова, російського... політичного діяча і теж розумію що ескалація конфлікту, війна, вона була, ну... неізбежна... аааа... тому... тому-тому... якась так

Напевно останнє питання ... чи є щось із твого життя що є для тебе предметом найбільшої гордості, чим ти пишаєшся чи можливо щось би ти могла зробити чим би ти могла пишатися в майбутньому?

- Перш за все пишаюсь тим що я українка, тим що моя держава навіть якщо маленька, навіть якщо не дуже сильна але все рівно стоїть до кінця за свою свободу за своїх людей, дуже пишаюсь президентом який нас не кинув, дуже пишаюсь волонтерами які всім помагають – як біженцям так і хлопцям на фронті, дуже пишаюсь Іриною Верещук , яка прикладає всіх можливих дій для того, щоб вивезти поранених, вивезти літніх людей, вивезти дітей з гарячих точок... певно пишаюсь, ну, всеціло тим що я Українка, тим що це моя держава і тим що це мої люди, моя історія

6. Анастасія, 19, Рівненська область

- я з невеликого містечка, що на рівненщині це зарічне близько біля кордону з білоруссю зараз мені 19 років навчаюся на другому курсі в кну. батьки також звідси. Мама з невеликого села що поряд з зарічним, ну а тато власне кажучи вже звідси. Зараз навчаюся на укр.філології, спеціальність докладно звучить укр мова і літ та західноєвроп мова, тому зараз я більше зосереджена на навчанні, трохи підробляю викладачем укр мови

я до речі теж з рівного самого, да, добре, а, так, розкажи будь ласка ти зазвичай спілкуєшся укр мовою так?

- Так, так

А якою мовою спілкуються батьки і твоє оточення яке тебе оточувало в шкільному віці і якою мовою спілкується твоє оточення зараз, я так розумію ти зараз в києві проживаєш, ну можливо зараз, от, де ти зараз, скажи будь ласка?

- У себе вдома, я приїхала з києва

А давно ти приїхала з києва?

- А, ну, я приїхала десь всередині березня, тому в принципі давно

А я у тебе питала з приводу мови, якою мовою розмовляють твої батьки і якою мовою розмовляло твоє оточення в шкільному віці коли ти ще навчалася в школі і якою мовою розмовляє твоє оточення оскільки я правильно розумію ти проживаєш в києві, якщо зараз не враховуючи поточний контекст, чи змінилося щось загалом?

- Мої батьки і в принципі оточення розмовляє суто українською мовою, тобто все моє шкільне життя дитинство було проведено саме в оточенні укр мови, я чула її постійно тому говорю нею, вона мені рідна, але коли приїла до києва було незвично бо більшість мого оточення говорило російською, і це було незвично, бо хоча я розуміла російську мову, але інколи автоматично уже виходило що я переключалась на російську і в якийсь момент я розуміла що мені так не підходить бо розуміла що все більше російських слів появлялось у мене в мовленні, мене це не влаштовувало а саме тому я намагалась переключитись назад на українську для мене в принципі в пріоритеті українська, але чим більше російськомовного оточення у мене, тим більше я не замічала слова іншої мови, але я намагаюсь говорити суто українською, моя мама слідує за цим

Як ти вважаєш, чому це важливо розмовляти чисто українською?

- Це визначає мене як українку, я не знаю, в принципі я з дитинства цікавилась укр мовою вона мене привалювала в усіх її аспектах, вона милозвучна, я її люблю, у мене е закладено з дитинства, це був пріоритет в школі, саме цим я визначалася, саме тому я хотіла пов'язати себе з мовами, тим більше укр мовою, я знала що мені це дається, а чому укр мова така важлива в суспільстві, бо це наш мовний ідентифікатор, через укр мову ми пізнаємо одне одного і саме через мову ведеться боротьба, бо здається що це не важливо, не має значення, а насправді мова це важливо, бо нас через мову позначають як націю, як окремий народ, і не раз у мене було таке що іноземці питали «чому українці говорять російською» а я не знала як відповісти, бо так склалося що українське суспільство було зросійщене і ми не встигли так швидко відійти і не всі були усвідомлені що це неправильно що потрібно переходити на укр що це основа нашої культури і ментальності як окремого народу що через мову через культуру ми відокремлюємо себе від агресора

А наскільки ти цікавишся політикою на свою думку власно і чи можеш сказати що у тебе є сформовані чіткі політичні погляди?

- Я довгий час намагалась не вникати в політику до того часу поки не почалася війна, тобто я вважала що я у цьому слабко розуміюся мене це не цікавить я намагалась абстрагуватися але це той період абстрагуватися від політики не можливо, зараз якщо ти аполітичний то ти не маєш чіткої гром позиції, і це все тісно пов'язано і ці всі події треба розбирати, я не можу казати що я сильно

розуміюся в політиці, але політ погляди я намагаюсь сформувати, дивитися, можливо вони дещо наївні але намагаюся якось вибудувати

Яких політ поглядів дотримується твоє оточення, чи вони співпадають з твоїми?

- Ну можливо деякі розбіжності є але я б не сказала що є велика розбіжність тобто вся моя сім'я за проукраїнську позицію ми за те щоб влада і народ не були сильно розмежовані щоб народ мав чітку позицію в керуванні країною і міг визначати чітку визначити своє місце, я можу назвати це політикою свободи слова і я не можу сказати що у мене дуже великі розбіжності з сім'єю в цьому, тому що можливо мої родичі більш досвідчені в цьому плані, можливо вони більше розуміють, але я також можу приймати їх досвід

От як би ти могла охарактеризувати як особистість, На що ти більше орієтуєшся в житті, на очікування родини чи на власні власні уявлення про майбутнє, ти більше тягнеш до самостійності чи в тебе цей аспект залежності не в поганому сенсі а як факт залежності від батьків і їх думки для тебе є важливим?

- В загалом так сімейна думка є важливою, хоча я як правил її слухаю приймаю до уваги але роблю по своєму. Тобто я орієтована на самостійність, Але сім'я є важливим фактором в житті, можливо їхнє схвалення, хоча не часто я його приймаю і рухаюся в своєму руслі

От як би ти могла описати свої пріоритетні цінності в житті, що для тебе в житті є дійсно важливим, для чого ти живеш, що тобі треба зробити в житті щоб ти вважала що живеш не дарма?

- Ну, насправді, у мене таки доволі багато амбіцій на майбутнє, і перш за все це кар'єра я людина перш за все творча і хоча я здобуваю філ освіту я хочу формуватися в творчому напрямку бо хочу створювати надихати робити цей світ яскравішим і в принципі хочу залишити якийсь слід за собою, я не хочу в якийсь момент зникнути і забуватися, у мене є якийсь пріоритет в тому що я хочу побудувати щось що залишиться десь у пам'яті і буде важливим і хоча б трохи змінить світ в кращу сторону, дасть йому можливість стати кращим і добрим людям толерантним

А які якості ти цінуєш в людях найбільше?

- Ну перш за все це чесність і справедливість. Можливо це класична відповідь але для мене дуже важливе коли я спілкуюсь з людиною і я точно знаю що вона мені говорить правду і це не буде брехнею адже я скоріше сприйму жорстоку правду аніж красиву брехню і це справді важливо тому що це допомагає ставати мені кращою у спілкуванні з людьми в принципі ставати кращою в тому в чому я розвиваюся, іноді здорова критика але вона чесна при цьому, або навіть часом різка критика, і часом мені корисно послухати її і виправитись аніж слухати щось хороше приємне і не рухатися далі, тому що чим більше я чую що все класно чудово прекрасно і думаю якщо все класно то все так і має бути нема сенсу розвиватися далі тому що і так все чудово тому мені важливо щоб люди могли сказати чесно відстоювати позицію судження

Добре дякую. А чи є щось в твоєму житті чим ти пишаєшся, що для тебе є предметом твоєї гордості?

- Насправді у мене тут доволі розмита ситуація адже здобутків в мене багато, їх багато хто оцінює тобто я бачу що оточення їх приймає мені оточення каже «Ти багато чого зробила тобі є чим пишатися», але поки що я як сказати більше сприймає себе як на початковому етапі свого життя ніби все чого я хочу досягнути тільки починається і я не здобула все що хотіла хоча насправді мені є чим пишатись тому що я дійшла до того моменту коли я готова рухатись до своїх цілей, раніше мені це було страшно, я не бачила ніяких можливостей далі, я вважала що це щось ілюзорне, то зараз я відчуваю що я готова, ну і пишаюся що я навчилась сприймати дійсність такою якою вона є і не впадати в розруху внутрішню коли світ не є таким я його хочу я його просто приймаю, і розумію що все в цьому житті дається тому що так треба і мені на цьому вчитись і я цим пишаюся і досі вчусь

Розкажи будь ласка чи є у вас в сім'ї традиції які для вас є важливими?

- А, так насправді є, це доволі таки маленька традиція, але вона запам'яталась мені на все життя, хоча останні роки ми не багато її виконуємо. Але все одно ще з дитинства у нас була традиція, весною, ми з татом їздили в ліс по конвалії і привозили ці конвалії мамі, хоча останні роки мій тато робить це з маленькою сестричкою, але це для мене як маленька сімейна традиція, і хоча не я зараз їжджу бо я живу у Києві, але це залишається частинкою нашою сімейного тепла

А чи є ще якісь спогади з дитинства, якісь теплі асоціації з дитинством які ти любиш за якими ти ностальгуєш і які роблять спогади про дитинство приємними?

- А, так, ми з сім'єю дуже часто їздили до лісу, по грибочки, по ягоди, і я відчувала що у мене є тато у мене є мама і мені було комфортно. Ще з таких спогадів можу згадати це те що я постійно приходила до мамі на роботу, клянчила різні солодощі, все що тільки можна солодке хапнути, а вона сварилася «ні настя це вже багато ти зранку брала». Ммм, в мене це розмитий спогад я його слабо пам'ятаю але я пам'ятаю як із дитячого садка я бігла можливо ви знаєте курноситки такі були їх клеїли на носик, це такі листочки, я клеїла їх на носик і бігла показати мамі і розбила коліно. І хоча я плакала але курносиків мамі показала.

А. добре, а от як ти вважаєш що таке на твою думку взагалі Україна, можливо якісь риси цінності якісь фізичні об'єкти уособлюють україну?

- Я перш за все що для мене є Україна для мене з початку війни були якісь чітке усвідомлення що для мене насправді є Україна якщо для мене раніше був розмитий патріотизм «я люблю свою україну» хоча не було такого чіткого усвідомлення, зараз я чогось асоціюю україну саме з домом, і перша асоціація яка виникає це київ, бо можливо це місце де б я хотіла жити в майбутньому, місце надій, які розбивались, які будувались, і саме з контрактовою площею напевно, Тому що я там багато проводила часу з новими знайомими, друзями, я там багато гуляла, цк місце залишило якийсь слід, я там була з близькими людьми, і у мене асоціація з цим місцем де тепло, де люди ведуть себе вільно, ти приходиш на контрактову площу, там танцює молодь, там співають вуличні музиканти і це викликає якусь особливу асоціацію в мене, і чомусь саме такою я запам'ятала україну. Ще можливо асоціація зі львовом, це місце душевне, і вечір я запам'ятала на все життя, як знову ж таки вуличний музикант, я вперше тоді поїхала у свідомому віці у велике місто з однокласниками і весь вечір ми сиділи на бруківці і плакали з пісень вуличних музикантів, і якась атмосфера душевності і з вуличними музикантами можливо пов'язується образ україни, тобто є напевно образ пісні

А які почуття і емоції ви пов'язуєте з україною? Що ви відчуваєте до україни, як би ви назвали ці почуття.

- А, друзі, родина і прапор тому що ось я не знаю чому але я дуже люблю дивитися на укр прапор, я коли ходила на хрещатик, у мене був офіс в якому я працювала, я звернула увагу на прапор який майорів, і це також відіграє моє бачення україни

А є щось за що ти можеш сказати за що ти любиш україну

- За те, що я відчуваю себе тут захищеною і не кинуту., тому що спочатку війни у мене була дуже велика гордість за те що я побачила що український народ, він зараз дійшов до того що історія циклічна і повторюється, а зараз ми пішли в інше русло, тобто дали інший хід історії нашої країни, тому в мене перша асоціація яка виникає це те що я відчуваю себе захищеною, я розумію що у нас насправді люди один за всіх і тебе ніхто не кине в важкий час. Якимось так. Тому що навіть з початку війни багато незнайомих людей в перші дні війни мене дуже підтримували. Тобто це був хлопчик з яким я познайомилася в чаті гуртожитку в перший день війни і я дуже боялася лягати спати і в мене був страх проспати сирену, бо вона не була налаштована на васильківській, мені було страшно, і він мені написав «давай так, ти мені даєш свій номер, і я тобі буду телефонувати» ми так і домовились і хоча я не змогла заснути, він мене дуже підтримав, хоча я цю людину взагалі не знала, і через деякий час і я з 24 лютого я не бачила цього хлопчика взагалі, він не заходив в мережу, на щастя з ним все добре, він зустрівся зі своєю дівчиною, але все одно, людину яку я не знаю, мене дуже підтримав. І от ще, я пам'ятаю, дух сім'ї. Ті хто залишилися, не було кому куди повертатися, адже території були окуповані, ми робили все одне для одного тобто це була і підтримка і якийсь забезпечення. Я відчувала щось з цими людьми, я була захищена, я відчувала себе як в сім'ї

А от що ще умовно ти можеш сказати з українською прикладом гордості, чим ти пишаєшся?

- Хм... чим ще я пишаюся? Насправді можливо тим який вибір я зробила завершуючи школу. Я тоді була розгубленою, я не знала що робити, але точно знала, у мене була мрія, що я хочу поступити в кнущ. І якийсь час це був перший курс я була в умовній депресії тому що я сумувала за школою тому що я гадала що помилилася і зробила неправильний вибір. Але зараз я подорослішала, відпустила шкільні роки і зрозуміла що вибір який я зробила був мені потрібен. І хоча я поступила не так як хотіла моя сім'я, аде я прийшла туди куди хотіла саме завдяки вибору який зробила

А от ти сказала з приводу що пишаєшся яку підтримку давали люди з початку війни. А от чи є щось що викликає в тебе гордість в загально національному плані, політичному, громадському?

- В першу чергу це те як люди поведуть себе в цій ситуації. Я слідкувала за подіями довгий час, і думала «вау» тобто це неможливо. Люди під прицілами вони просто ідуть і захищають себе всім дім свою родину і серед них жінки і чоловіки. Люди просто йшли і захищали себе свій дім свою територію і родину. Навіть сусідка приходила на днях і розповідала ситуацію що сина забрали, і їй хтось сказав «чого ти його не заховала» а вона каже «як я заховаю. Зараз сусідів захищають, хтось своїх дітей, а хто країну захищати буде». У мене викликає захват що люди піднімалися люди боролись люди до кінця якось стояли на своєму тобто вони не готові змиритися що прийшов окупант, сказав «це наша територія, здавайтесь» люди такі «ні, це наша територія, ми будемо боротись». Це викликало в мене враження. Це не люди, це кіборги

Зрозуміла, добре. От якби у тебе виникла необхідність пояснити іноземцю що складає суть України, на що б ти акцентувала увагу?

- Напевно на свободі, тому що для мене як для людини важливе почуття труднощі, так само я бачу що до цього прагне наша нація. Вона хоче бути як вільна пташка. Тобто це народ який не готовий підкорятися. Це народ який буде боротися за свободу і влада не є якоюсь системою яка може зупинити ц боротьбу. Це напевне два таких ключові тезиси які визначають український народ як український

А як би ти могла пояснити як ти відчуваєш причетність до укр народу. Може якісь події спрацюють як тригер?

- А насправді чому я відчуваю що я належу до укр народу тому що я з дитинства росла в укр культурі. Тобто все що мене оточувало було українським. Тобто там було щось російське, але вся сім я говорила укр, все оточення говорила укр, вся символіка, на укр мові зосереджували мою шкільну діяльність. Все що я маю це українське саме з дитинства саме з народження.

А от як ти вважаєш навколо яких цінностей і пріоритетів повинні взагалі українці поєднуватися і поєднуватися. Що може стати об'єднавчим фактором і гуртування?

- Ну в перш за все національна самоідентифікація. Кожен українець повинен для себе зрозуміти що ми українці. Що цю війну ми проживаємо разом, і після війни ми будемо разом. Для українців важливо відокремити себе як нація. Я на жаль я бачу картину що не всі до цього готові. А це насправді важливо. Важливо щоб ми відокремилися від усього, зрозуміли що ми єдина держава

А як ти гадаєш як це можливо, що ми маємо зробити аби відокремитися?

- Насправді мені здається цей процес уже запустився. Я спостерігаю процес усього українського, я бачу як люди переходять з рос на укр. Мені здається саме ця війна саме цей момент зміг відокремити себе від чогось чужоземного. Зараз спостерігаємо те що ти можеш поїхати в італію але не хочеш їхати. Ти розумієш що ти вдома і не хочеш нікуди їхати. На це потрібен буде час, бо не всі готові сприймати, але я гадаю що рано до цього дійде, нарешті ми прийшли до того що «русифіковані» міста стають українізованими і вони йдуть до цього, нарешті звучить оце гасло «та територія це Україна», нема такого розподілу

Гаразд. Таке ще питання от як ти вважаєш якщо взагалі є такі речі то чому Україні варто повчитися в країн, і іншим країнам чого варто повчитися в Україні?

- Я помічаю таку тенденцію що інші країни намагаються сконцентруватися на своїй державі, у нас на жаль багато людей намагаються виїхати і тільки зараз приходиться усвідомлення що добре може бути вдома. Перш за все я б хотіла щоб наші люди побачили що от є країни які відокремлені від усього чого, та сама Америка, вони історію усього світу не знають, вони зосереджені що є вони. Зараз той етап що ми не повинні дивитися на інші країни, ми повинні подивитися всередину своєї країни, «ми не французи ми не американці, ми окрема нація, все наше – воно тут, воно не десь там» я гостро за те щоб ми відмовлялися від всього російського. Ми повинні тримати різкість з певними народами, не допускати появи в наших життях. А щоб я порадила іншим країнам... ну українці милосердні, ми готові допомагати завжди, і з огляду на те яка ситуація в Україні, більшість країн займає нейтральну ситуацію там де не можна. Ми завжди ставали на сторону справедливості і в цьому суть, і Україна – це насправді щит, і от тому я б радила багатьом іншим народам вибрати сторону, приймати реальність і розуміти хто ворог

А що на твою думку відрізняє нас від росіян? Можливо в тебе з чимось асоціюється ця країна?

- Нас з росіянами відрізняє все: історія культура. Все що робила росія це крала нашу культуру, але якщо вивчати історію можна побачити що ми докорінно відрізняємося від росії. У нас зовсім інші люди, цінності, якщо подивитися на росію то не можу сказати нічого іншого крім, вибачте, болото тому що я не бачу там «ви розбудили російський патріотизм» хоча там нічого від нього немає. У нас люди борються за свою країну, вони роблять все для цього, а російська нація, як були варварами так і лишилися. А ми як були нацією яка закріплена історично на цій землі так ми і лишаємося. У нас є своя земля на якій ми стоїмо до кінця. А до росії не знаю якщо туди ступить ворожа нога, вони просто будуть тікати

А є щось що ти хотіла б змінити в Україні? Може в тебе щось викликає негативні емоції може сум ненависть розчарування чи могла б ти щось назвати?

- Що б я хотіла змінити... насправді я б дуже хотіла змінити установку великої кількості людей, «я живу в війні що мені робити хоча по факту це й сприяє розвитку війни. От ці люди навіть не усвідомлюють що от... деякі люди говорять перестати дивитися російських людей, слухати російську музику, але «музика вне политики». От що мені не подобається зараз, хоча процес запущений від відмови від всього непотрібного, я чекаю коли люди почнуть жити без цього. У нас є своя музика, свої фільми. Ми не голівуд, ми не росія, ми Україна, у нас по своєму йде розвиток культури, і хотілось щоб люди перестали дивитися за кордон. Хочу щоб люди дивилися що є у нас, що ми є, що це не просто так існує. У мене негативні емоції викликає те, що люди не відмовляються від російського

І от як ти вважаєш до чого ми як українці повинні прагнути в майбутньому. Яким ти бачиш реальне і ideale майбутнє України?

- В мене є якась віра що ми йдемо до цього, все що ми проходимо зараз це великий кармічний урок для України, це все що ми маємо пройти і відмовитися від російського. Для мене повторюється історія, нас намагаються винищити, і яким я бачу майбутнє, це великий час відбудови, це боляче, ці події важко сприймаються, але я думаю, що Україна вийде на новий рівень. Саме ця війна показала світові що Україна це не частина росії це десь у Європі, багато стає українського як ми рухаємося далі, люди бачать українське, що ми інші люди, мені подобається факт що Україна розвивається, що в майбутньому буде краще. Я вірю що Україна стане сильною країною, хоча я і зараз вважаю що по ментальності ми сильні, але я вірю що колись економіка стабілізується. Якщо старатися, з часом все буде, тому що українці після цієї війни будуть старатися, і от я не бачу розбіжності між реальністю і майбутнім. Звичайно інколи бувають песимістичні думки, але вірю що через деякий час Україна стане тією країною якою їй судилося бути

От ти згадала про ментальність, що ти вкладаєш в це поняття, яким є і яким повинен бути образ української людини загалом?

- Ну загалом що я вкладаю в поняття ментальність, кожен народ він відрізняється від інших, ну тобто француз і німець різні бо у них різна історія. І у українців в цінності це свобода тому що у нас її віднімали і ми повинні боротися, українець – це сильна людина у якої є громадянська позиція, це готовність підіймати себе і свою культуру, і визначати себе як українці, це нам бракує. Українець – це людина яка усвідомлює свою історію і який сенс у нього в житті тепер. Ми повинні прожити життя так щоб після нас щось залишилось. Ці люди які загинули в цій війні це все не має бути просто так, це все ведеться до того що кожен з нас буде вносити якусь частинку в історії України в майбутньому

Гаразд дуже дякую. А от скажи будь ласка чому ти взагалі поїхала з Києва і чи плануєш повертатися і чому і коли?

- Почалася війна, я була там два з половиною тижні і моя мама і тато боялись і хоча я боялась їхати, але я поїхала бо це час коли треба бути з сім'єю. Коли тільки стане трішки тихіше, можливо літом я б повернулася, бо я дуже люблю Київ, я дуже хочу туди

А чи змінилось щось в житті після повномасштабної війни?

- Насправді так з початку війни змінилось дуже багато можна сказати кардинально все по перше життя таке що його треба приймати таким яким воно є і кожен день він як останній і краще робити хоч щось.. Я можу померти через декілька годин бо от в мене влучила ракета і це на жаль наша реальність. Треба тверезо дивитися на ситуацію, і можливо я зрозуміла що матеріальне не таке вже й важливе. Я коли зрозуміла що почалася війна, я взяла цінні важливі речі і зрозуміла що от життя не таке як раніше. Сталось багато неприємних речей, але були й приємні. Заразній період я намагаюсь сприймати як урок, якщо б можливо не війна, я б не побачила реальність якою вона є. у мене б не було часу сісти і подумати «а що буде далі» от я бігаю і не дивлюся в майбутнє. Я почала більш стійко стояти на ситуації, почувати себе краще коли все погано. І хоча багато речей змінилось в негативну сторону, але це також мені треба було потрібно. Може я не розумію поки для чого але скоро надіюсь зрозумію

От якщо пригадувати 13 14 рік от як ти тоді чим ти тоді займалася і як ти сприймала актуальні тоді політичні події що ти пам'ятаєш з того періоду?

- Чесно кажучи пам'ятаю не дуже багато але пам'ятаю як почалися жахливі події на Донбасі і я була у дідуся з бабусею і дідусь дивився телевизор і каже «не шуми настю по телевизору війну показують» і я була мала і кажу «дідусю яка війна». В війні поєднується все найгірше що може пережити будь яка людина. Я дивилась події майдану і думала «це не може бути правдою» я не усвідомлювала що чого це іде і це було жахливо. Я пам'ятаю я приходила в школу і ми плели сітки і школа робила дуже багато чого для військових і я пам'ятаю я робила це і думала «невже їм настільки це потрібно» не хотілось в це вірити. Але чим старшою я ставала тим більше усвідомлювала ситуацію.

А в тебе є якісь близькі люди які брали участь в війні?

- Знайомі... ну в мене в однокласниці батько брав участь в бойових діях на Донбасі і зараз бере участь у війні. У мене є найкраща подруга і її знайомий зараз на Азовсталі як захисник

А як твої батьки і твоє найближче оточення реагували на війну і події Євромайдану?

- Ну... я чесно кажучи не дуже пам'ятаю їх реакцію. Пам'ятаю що було дуже багато обговорень, але робили це дуже тихо бо не хотіли щоб я чула. Але я бачила що всі були засмучені через ці події. Було таке відчуття що це приведе до чогось більш масштабного, батьки це обговорювали. Моя подруга плакала коли дивилась ці випуски. Я дивилась випуски про майдан, я думала «ну як таке може бути, ми живемо в такій країні, не може бути такі звірства», але насправді вони були

А скажи будь ласка чи займаєшся ти або хтось із близького оточення громадськими активностями волонтерство благодійні внески?

- Я постійно перераховую гроші коли вони в мене є в зсу але в мене є знайома яка дуже активно займається волонтерством. У мене в містечку не дуже багато проводиться але знайома багато робить для зсу багато це вкладає. Вона першокурсниця і багато вкладає і я цим пишаюся і я дивлюсь «така молода така юна» але така сильна

А скажи будь ласка чи змінилось твоє ставлення до україни як до країни до держави після 24 лютого?

- Так повністю змінилося. Якщо раніше Україна це була країна в якій я народилася, то після 24го я подивилася «ага це не просто країна це щось набагато більше» і можливо повертаючись до уроку про кармічний урок багато людей усвідомлює що це не просто шматочок землі це наш дім. Мене мама з дитинства привчала що це дім що ні в якій країні ніхто не прийме як тут. Ніхто ніколи не прийме як свою рідну людину як тут у себе вдома

Так гаразд. Як би ти сказала як ти ставишся до поточної воєнної позиції україни. Ну чи можливо треба було проявляти більше агресії чи піти на поступки. Чи виправдані ризики з метою перемоги?

- Я вважаю що ризики насправді виправдані бо якщо ми зараз не зупинимо агресію і поступок тут не має бути. Єдине що мене засмучує це ситуація в маріуполі і на азовсталі. Я не можу без сліз дивитися на цю ситуацію і я хочу щоб до цього звернули більше уваги. Я дивлюсь на це все і думаю «це жахливо». Тобто війна розкидала багатьох людей по світу а хотілось щоб повернулися додому. Херсон доведеться відвойовувати бо російські війська осілись, то невідомо як воно буде... хоча я вірю що Україна перемаже, тут по іншому ніяк не може бути. Політично ми перемогли, воєнно нам ще треба перемогти

Гаразд буквально останнє питання от на який ти ризик пішла б у стані війни якби у цьому була якась потреба?

- Ааа.. я напевне стала б ризикувати бо як кажуть мої подруги у мене є синдром героя і в перші дні війни я дуже хотіла допомагати і хотіла здати кров але мені сказали що я не підходжу я хотіла навіть піти на фронт але я слабка фізично і мене ніхто не прийме. У мене є молодша сестра, мама тато я б їх захищала. Тобто навіть тато зараз не вдома і я пишаюсь що моя сім'я прив'язала до мене все українське і моя сім'я є класичною українською сім'єю і я дуже рада і це викликає гордість

7. Ліза, 15, Київська область

Добренько, давай тоді розпочнемо, розкажи трохи будь ласка про себе, скільки тобі років, звідки ти, де ти проживаєш, де жила раніше, чим займаєшся і чим займаються твої батьки?

- Мене звати Ліза, мені 15, я навчаюся в 9 класі... я з Києва, більшу частину свого життя прожила там, зараз знаходжусь на західній Україні, от.. в силу всіх подій, сама по життю в школі я є активісткою, я є президентка своєї школи, я... відвідую всякі лідерські рухи, є подругою УАЛ, тобто там теж в різних групах беру участь, є волонтеркою в **** Юкрейн (не розуміло?), таке, живу досить таке активне життя... батьки в мене.. мама працює в страховій компанії Медлайф...чула, не чула? От... тато працює в університеті імені Тараса Шевченка в Києві.

А коли ти збираєшся повернутися та за яких умов?

- Ми виїхали на 10-й день війни... секунду, сорі... виїхали на 10 день війни... через те, що... батьки прийняли рішення що безпечніше нам буде тут, і... недалеко від мого будинку тоді ще впав літак, і

це таким було.. вирішальним.. вирішальною подією, і тато вирішив відправити мене із молодшою сестрою на західну Україну, зараз тут я знаходжусь із мамою і сестрою, тато залишився в Києві... і ну так.. збираємось повертатися ось насправді на найближчих днях, як тільки знайду потяг насправді тошо потягів зараз взагалі немає, от серйозно, звідси туди нічого не їде, от... і як тільки я знайду потяг відразу будемо повертатися, бо вже чесно кажучи два місяці я вже... просто сходжу з розуму***, я вже не можу тут знаходитись, на мене все тут давить, всяке таке... стараюсь знайти собі якесь місце, але даже місце, але от коли ти в Києві вже звикаєш жити дуже активним життям потім приїжджаєш... в таке місто де спокій і тиша це... досить швидко так... вибиває з колії, от... тому на днях а то і раніше...

Зрозуміло. Розкажи будь ласка якою ти мовою зазвичай спілкуєшся, якою мовою спілкується твоє оточення?

- Я спілкуюся українською, спілкувалась укр до війни, і під час війни я ... нічого не змінилось в принципі, моє оточення ... ммм... 50\50, зазвичай люди переходять в розмові на українську зі мною, тому.. я й не знаю, 50\50 дійсно

Окей, а Скажи будь ласка наскільки ти цікавишся політикою і як ти вважаєш чи є в тебе якась усталена політ позиція і чи вона ... схожа на позицію твого найближчого оточення?

- Ааа... насправді я не можу сказати що в мене .. ну, тобто в мене є певна чітка позиція. Проте я розумію що для того щоб... можна буде бути впевненою в цій позиції мені все ще треба трішки дізнатись... раніше з політикою я... ніяк .. я в деяких розмовах я казала що я аполітична заради того щоб не йти на різні суперечки і всього такого, і плюс мінус не заглиблювалась, ну звісно з початком війни довелось дізнатися більше, довелося поглибитись, довелося знати... ммм... моя думка плюс мінус .. я думаю подібна з моїм найближчим оточенням, звісно були там... трішки суперечки з цього приводу, але.. плюс мінус дотримуємось однієї позиції, тобто ми знаходимо якусь золоту середину і... в принципі так, немає нічого такого що.. так сильно би прям нас розділяло, тобто політика ніяк не впливає на відносини з цими людьми

А як би ти взагалі себе могла охарактеризувати як особистість? І на що тобі важливо взагалі спиратися при ухваленні якихось певних рішень життєвих – скоріше на власні уявлення про те як потрібно вчинити в цій ситуації чи .. ти ... частіше звертаєш увагу на думку твого найближчого оточення яка є для тебе авторитетною?

- Я намагаюсь почути думку тих хто мене оточує, проте все ж таки остаточне рішення йде моє, тобто .. я опираюсь на себе, на свої відчуття, на свої .. якісь от.. припущення, тому що Іноді дійсно важливо прислуховуватись, але все ж таки остаточний вибір роблю завжди власний зі своїх міркувань

А от як би ти себе могла описати що тобі найбільше притаманно?

- А... притаманно... ну в мене дуже багато якихось ідей, я постійно щось в мене постійні є якісь проекти, є якісь починання, я досить таки активна... я люблю ... екстрим, в усьому тобто я можу зайняти якесь максимально ... екстремальне рішення от в лічені хвилини і потім подивиться що з цього вийде, от... якшо не так то заради чого жити? (сміється), ну таке... от, але можна сказати що я активістка, я беру участь у різних там рухах, отаке, та... ну, досить активна, досить... така не знаю, я не можу судити...

Скажи будь ласка чи ти зазвичай слідкуєш за новинами і чи раніше спілкувалась? І з яких каналів інформації ти дізнаєшся про останні новини в Україні і в світі?

- За останніми подіями я кожного дня моніторю новини.. зазвичай намагаюсь довіряти перевіреним джерелам, типу я не знаю, читаю вирізку з генштабу зсу, ой, сбу, боже я перепрошую... є телеканал

«справді» в телеграмі, вони теж перевірену інформацію лише публікують, от.. а в цілому в нас є просто чат в телеграмі куди всі кидають новини, я захожу в чат і так листаю листаю, дивлюсь що воно там де, і плюс мінус ось так, ну тобто якщо щось в мене викликає сумнів я намагаюсь це перевіряти, але от зазвичай «справді» і таке, те що мені моє ближнє оточення дає

Що для тебе дійсно є в житті важливим? Для чого ти хочеш жити для чого ти живеш і що тобі власне треба зробити для того аби ти відчувала що живеш не дарма? Якщо ти думала про це коли небудь

- Да, кожного дня (сміється)..в пріоритеті звісно насправді найголовніше це звісно по життю бути гарною людиною, от... для того щоб вважати що я дійсно живу життя мені... хочеться спілкуватися з різними людьми, мені хочеться робити щось для цього світу, тобто я беру участь в екологічному русі, я ... намагаюсь просувати Різні думки там про права чи про ще щось, тобто... бути для цього світу корисною і не просто прожити своє життя дарма , от, тобто... ну не знаю, щоб життя пройшло не дарма я маю все робити для того, аби по перше бути щасливою, по друге – бути корисною для цього світу

А які ти якості цінуєш в людях найбільше?

- Певно що чесність.....мммм..... найбільше.... Ціную людей, на яких можна покластися, тобто які тебе не підведуть, от... які можуть стати для тебе опорою в тому чи іншому питанні, це люди з якими ти можеш бути відкритим, тобто люди які вміють..... зберігати таємниці (сміється), от, найбільше ціную людей напевно що в найбільше що ціную чесність та...

Що в тебе в житті власному є предметом найбільшої гордості якщо такі речі вже встигли з'явитися і власне що ти маєш зробити для того , точніше що могло би стати тією річчю якою би ти могла пишатися?

- В мене був один проект рік тому, я його створила, в мене виникла ідея, ну це чим напевно найбільше я пишаюсь в своєму житті поки що тим що створено мною, в мене був проект який я створила для того аби привітати з днем народження мого кумира, от, і я збрала кошти, я зробила привітання на найбільшому медіафасаді в Європі , це гулівер в Києві як виявилось , от, так... і ми купили там нижній верхній екран, все супер, злили відео, цілий день воно його крутило, на проект приїхало тоді близько 5 тисяч людей, деякі дівчата навіть зібралися разом згуртувалися і подарували мені музичний альбом цього виконавця, от, це були такі емоції, правда я наламала дров трошки, і тому зараз на жаль цей проект не в моїх руках, але я дуже рада за те що на той момент скільки мені було – 13 років, що в свої 13 я змогла втілити свою в життя і знайти однодумців.... Я пишаюсь тим що не зважаючи на різні перешкоди або незважаючи на труднощі я намагаюсь продовжувати рухатись вперед, розвиватися, я намагаюсь знайти мотивацію для того щоб щось робити, для того щоб стати більш зрілою, для того щоб знати більше речей, знаходити себе, от... в принципі я пишаюсь тим що зараз, що в цьому віці я це розумію і намагаюсь цього досягти

Угу.. чудово. А ще розкажи мені будь ласка з чим у тебе пов'язані найприємніші спогади із дитинства із власне теперішнього життя, з яким можливо населеним пунктом або з конкретними людьми чи обставинами вони пов'язані?

- Кхм.... Напевно моє дитинство найтепліший на мене спогад це мої бабуся і дідусь, вони мешкають в черкаській області, і перші 5 років свого життя я перебувала там, там де вони, до того як ми переїхали в Київ, і найтепліші спогади це дійсно звідти, з дитинства, де дійсно в мене було неймовірне дитинство, де мене максимально Дарували мені максимальну любов і максимальний розвиток, де мені читали на ніч казочки, тобто таке дитинство тепле тепле, максимально домашнє, де влітку ми їздили... мої дідусь і бабуся пасічники, тому влітку ми завжди їздили качать мед.. не знаю, це так дуже теплі спогади, і коли ти передивляюся фотографії і думаєш «блін, як же там було класно», от... зараз мої найтепліші спогади пов'язані певно що ...мм.. з моїми друзями, із моїми кумирами, із моїми улюбленими місцями, тобто мене в Києві є кав'ярня, називається вона ... взагалі не знаю можна робити рекламу чи не можна (сміється).в. Києві на Подолі є 119 кав'ярня, і це

кав'ярня в яку я вперше потрапила рік тому, і з того дня я досить таки в добрих стосунках з... баристою цієї кав'ярні, там є жива музика, там неймовірна атмосфера, там максимально привітні люди, я там знайшла просто максимальну кількість нових знайомств для себе і типу я не знаю, я просто обожаю це місце... і таких є досить багато місць, але саме якщо виділять то певно що так... ну друзі це зрозуміло, бо з ними найтепліші моменти... ** і отаке

А скажи будь ласка, у тебе у твоєї родини є якісь сімейні традиції яких ви дотримуетесь?

- Родинні традиції ... так... на кожне Різдво ми збираємося у моїх бабусі з дідусем, причому не тільки моя сім'я, а ще й якби повністю родина, тобто мамині брати, сестри, мої брати сестри, двоюрідні кузени там, і ми кожного Різдва приїжджаємо до них, привозимо подарунки і Святвечір завжди сидимо за родинним столом, от... на Пасху ми теж намагаємось бути там, але цього року Пасха... с Пасхою не вдалось нічого зробити, так.. родинні традиції... Хмхмхмхмхм... Боже яке складне питання, я нібито забула щось важливе... гаразд, я напевно щось забула важливо, тому неважливо, давай далі

Раптом що то згадаєш і скажеш. Да, розкажи мені будь ласка взагалі от що для тебе означає Україна, можливо є якісь певні риси об'єкти цінності які для тебе уособлюють україну, або можеш ти назвати певні явища які ти вважаєш українськими?

- Ммм... Україна це є країна вільних людей.... Це те що для мене, ну, перше що приходить в голову це дійсно країна вільних людей, країна людей які мають свободу слова, які мають свободу думки, я намагаються вирізнятись, які створюють щось завжди нове, круте.... Це країна дуже... ширих людей, дійсно от люди які мені трапляються вони завжди відкриті, вони завжди на позитиві, ну тут тіпа... не знаю, мене максимально теплі такі... почуття до українського народу.... Якщо до самої України то це напевно неймовірна дійсно природа, це...наші гори після того як я побувала тут я можу в цьому бути впевненою (сміється), це... наші старовинні пам'ятки архітектури, де б я не була в Україні кругом є райони, де є купа стареньких таких будиночків, які просто... ну я не знаю, я обожаю такі місця, от... і в принципі так, так...

А от ти частково згадала про те як ти собі бачиш собі укр народ, а от як ти вважаєш чи є щось що відрізняє укр від решти національностей світу? От власне ті риси які ти називала... чи можеш ти їх можеш назвати якоюсь мірою унікальними для нас? Які ми порівняно із іншими народами?

- Ммм...чесно кажучи зсередини я не бачила ще жодного народу, тобто я не була за кордоном і сказати про те в чому я можу бути впевнена я так не можу, проте Унікальність..... хмм....

Ну от можливо дивися, принаймні з того культурного багажу, з того що ти знаєш, можливо в тебе вимальовувалося якесь уявлення того, чому ну наприклад Україні варто наприклад повчитися або запозичити в інших країн, або можливо є щось що інші країни могли б запозичити могли повчитися в Україні? Як ти вважаєш?

- Ахх..... я можу подумати над цим питанням і ми до нього повернемося так через питаннячка два?

Окей, без проблем. Тоді розкажи мені ще будь ласка які в тебе тепер уже не... по перше які асоціації в тебе виникають мені цікаво послухати коли ти чуєш слово Україна, який в тебе асоціативний ряд виникає?

- Київ, через те що це моє рідне місто, і... завжди де Україна там і дім, тобто... не знаю, з Києвом у мене найбільше просто приємних моментів, найбільш спогадів і найбільше життя, тому... перше що приходить в голову це Київ, аа... пшениця, це, ну... Ххх Ммм (сміється), наші поля пшениці завжди, ну... куди б ти не їхав, де б ти не був, але ти завжди їх зустрінеш... так, і ще... з Україною асоціюється.....ммм..... можливо Карпати це теж досить банально

звучить, але це одне з перших що приходить в голову В мене Україна асоціюється з медом.....аааа... це напевно через те що в мене бабуся з дідусем цим займаються, тому от я коли чую в мене завжди таке щось уявлення що.... А потім я ще знаю що ми перші по експорту меду, тому в мене таке тепер сталий такий образ вималювався в голові, ну і напевно з того що згадується це напевно все

Угу, добре. А які ти можеш почуття і емоції можливо пов'язати з Україною, що ти відчуваєш коли думаєш про україну, чи є щось за що ти любиш Україну ?

- За Україну я відчуваю гордість, частково біль, відчуваю тепло, любов, можливо навіть не любов а закоханість... ще раз остання частинка питання?

Так-так... да, чи є щось за що би ти могла сказати що любиш Україну?

- Україну?..... ааа... україну я люблю за її людей, мм... як я вже й відповідала, і певно що за її природу – де б ти не був ти завжди знайдеш щось неймовірно чарівне, а я людина яка дуже любить прогулюватись там , я не знаю, я завжди знаходжу якісь парки , якісь десь мені хочеться іти іти іти іти іти, бути ближче з природою, тому Україна це такий ... неможливий кладезь, оце от... це такий нереальний кладезь просто таких місць

А ще розкажи мені будь ласка, от ти сказала що ти частково відчуваєш біль, так.. а з чим він пов'язаний, що ти маєш на увазі?

- З історією України, тобто з історією нашого народу, з тим як... в нас така історія що завжди нас намагалися витіснити, забороняли нашу мову, от з такими моментами пов'язано дійсно ти відчуваєш частково гордість за те що.. не зважаючи на ці всі штуки Україна є , Україна процвітає, існує... з іншої сторони дійсно відчуваєш біль, тому що ти розумієш що ... бути українцем – це... мати таку долю де ти маєш боротись за свої права, де ти маєш відстоювати себе, свою країну, чого насправді типу... такі елементарні базові речі яких не мало б бути....

А є от щось що би ти хотіла змінити в Україні якщо так продовжувати цю тему? Що в тебе ще можливо викликає в Україні якісь негативні емоції як сум, відроза, ненависть можливо розчарування і тд?

- Останнім часом насправді Україна дуже прогресивно рухається в розвитку, ну, і скільки бачу людей, скільки бачу да тобто навіть там наші починають приймати різні закони... які підтримують .. ну, зараз дуже розвинена тема... лгбт +кью ком'юніті і там фемінізму всього такого, і є дуже великим розвитком є те що влада... починає підтримувати ці рухи, що в нас немає на неї заборони, що в нас все це, що ми рухаємось до тої цивілізації де кожна людина може бути собою і це реально круто, от, і останнім часом дійсно наша країна робить багато таких прикольних кроків, от... але... відроза.... Аа...я думаю що в нас все ще дуже багато ... хабарництва в країні як би там це не звучало але це факт, і на те щоб з ним боротися треба дуже багато часу, от... хабарництво і от всякі такі штуки які пов'язані з усіма грошовими махінаціями в нас все ще відбувається і це те що.. викликає відрозу

А от якби була в тебе необхідність пояснити іноземцям взагалі що таке Україна, що складає суть її культури, знову ж народу нашого, цінностей, на що би ти акцентувала, як би ти розказала іноземцям про те що таке взагалі Україна?

- Мм.. певно я б .. знову ж таки згадала про наші по перше архітектурні пам'ятки по друге про природу а по третє...я б згадала про те що ... ну такий сам факт, що українську мову намагались заборонити 134 рази і от незважаючи на це вона існує і вона стає все більш популярною, це я думаю те що найбільш охарактеризувало б людей в Україні, що вони є сильними, міцні, що вони борються за себе за свої права, я б згадала про те що це насправді країна можливостей, про те ... це досить погано поширюється але зараз коли почалась війна і люди виїхали за кордон вони розуміють що...

ну , Україна реально прогресивна, просто не було б людей які займалися б тим що розповсюджували б про це інформацію, тобто ... ну от ... в нас є досить багато можливостей, досить багато крутих штук, яких ще немає ніде, от, але про це ніхто не дивиться, бо є певні там.. якісь крутіші слухи про інші країни і люди... хотіли виїхати туди і не помічали свого, от

І з огляду на все це яким би ти хотіла бачити майбутнє України, яким ти вважаєш воно буде? І до чого ми взагалі повинні прагнути в майбутньому?

- Насправді я думаю що майбутнє країни зараз в руках саме нашого покоління, бо ... на наші руки і плечі ляже по перше відбудова її, а по друге просування її в такому ... більш цивілізованому світі, тобто... зараз про Україну почули і наша задача показати себе не лише країною яка бореться за свободу там, яка захищається від агресора, а показати з різних сторін, які в нас круті бренди, яка в нас крута музика, яка в нас класна освіта, які в нас класні є штуки, рухи, які, ну ... які ми реально класні, от , я думаю що це дійсно лежить зараз на наших плечах, і особисто на моїх , от... тому думаю в майбутньому я буду обов'язково .. і зараз.. буду займатися тим що розповсюджувати в світі Українське

Цікаво.. А от скажи мені ще будь ласка що для тебе означає.. бути причетною до українського народу і через що ти відчуваєш цю причетність? Можливо через конкретні теж якісь явища , обставини , події і так далі можливо...

- Причетність до укр народу...аа... насправді я думаю що можна вважати себе українцем не лише тоді коли в тебе є укр паспорт, а й тоді коли ти ... намагаєшся ... тоді коли ти шануєш цю державу, тоді коли ти .. рухаєшся , робиш все для того щоб змінити те що тобі не подобається в цій державі на краще, це якщо ти.... Боже , філософське питання (посміхається)... кого можна вважати українцем? Людину яка любить свою державу, яка... робить все для того аби дійсно ... вона рухалась до кращого . Чи можу я вважати себе україною? Я думаю що так, я не знаю, я ніколи не задумувалась над цим питанням глибше, проте... для мене якось завжди ... в мене були думки про те щоб виїхати за кордон наприклад, так, на рік -два повчитись і повертатись сюди, тому що..я не знаю,.. я надзвичайно люблю свою країну, я бачу тут перспективи і навіть якщо я бачу що там в нас є якісь нерозвинені там *** (не чути) чи ще щось, я думаю над тим що можна брать це в свої руки бо хто як не ми це зробимо, от... я не можу сказати що українці чи українки можна *** мовою, тобто да, у нас вільна країна і люди вправі вирішувати якою мовою їм спілкуватись, тому... це ніяк на це не впливає, а так.... Якимось так (сміється)

А от з приводу мови до речі як ти вважаєш, якою би..... якою повинна взагалі повинна бути мовна ситуація в країні ? Власне якою мовою ми повинні розмовляти, чи є різниця в тому розмовляти рос чи укр.. як повинно бути це надалі, зараз , от твоє бачення оптимальної мовної ситуації в Україні яке?

- На даний момент я дуже рада що багато хто зрозумів що мова це не просто так, що мова це дійсно важливо, тому що не буде мови – не буде народу, не буде країни... мова це те що відрізняє нас від інших, це те що робить нас унікальними, от... і На мою думку так, мова важлива і я дуже рада що в вихорі останніх подій багато людей вирішили переходити на українську, вирішили дізнаватися більше і намагались спілкуватись, бо... русифікація працює класно, але.... Треба це змінювати , і.... погано й сумно що за таких обставин але дуже радісно що більшість почали розуміти, що мова це не просто так, що мова це важливо...

І от ... дивись, от як ти вважаєш, що нас взагалі відрізняє від росії якщо щось відрізняє, і... з чим у тебе ототожнюється образ росії і рос народу?

- Ммм... дійсно перше що спадає на думку це тим, що.... Ми живемо в вільній країні, а вони живуть в диктатурі і їх це влаштовує, тобто... ми абсолютно різні люди в цьому плані, тобто... хтось Якщо його щось не влаштовує в нас ми про це скажемо, ми за це вистоїмо, а їх щось не влаштовує то вони подумують ну типу «а чому мене це не влаштовує мене це має влаштовувати» і все, тобто

таке трохи потерплять потерплять і ще раз потерплять, тобто це люди такі в більшості... не будуть відстоювати себе та свої права..... нас відрізняє дійсно прогресивність, тому що дивлячись на українців зараз, на молодь .. ми зараз робимо дуже прогресивні кроки в кращу сторону в різних рухах, а там це дуже притуплюється причому старшим поколінням , і... не дається знову ж таки не дається свобода слобода слова, не дається просування різних тем, ідей, тобто все має бути якось однаково... а в нас люди намагаються бути різними, унікальними, кожна людина от якщо подивитись намагається відрізнитись одна від одної,..отакими от штуками, а в цілому якщо брати народ, то певно що тим що ми живемо... в вільній країні, а вони живуть.... В диктатурі і їх це влаштовує, проте ну... в мене є досить багато друзів знайомих товаришів з росії, з якими мені цікаво спілкуватися, з якими ... ну, Чью позицію я підтримую, чию думку я розумію, і я розумію що там теж є гарні люди, от, які ну якби... які не.... На яких не вплинув натиск всієї там... політики від старшого покоління, але... це є настільки меншина, що.. я думаю цим людям буде дуже складно в своїй країні

Гаразд, да... зрозуміло. І от ... як ти вважаєш навколо взагалі яких цінностей і пріоритетів взагалі на твою думку українці повинні об'єднуватися зараз і в подальшому?

- Цінностей це зберегти культуру і зберегти мову , от.. це найперше що спадає на думку, тобто... я дуже рада що зараз почало просування там української культури різних традицій і всякого такого, бо от реально кльова штука і мова , ай я вже пояснювала, от.... І це дійсно на те на що ми маємо звернути увагу, і звісно що Ми маємо думати над.. тим , як ... зараз за цих подій не стати на місці, от., а рухатись далі далі вперед, бо навіть якщо в нас час зупинився, то кругом час іде, і світ змінюється, і варто намагатися бути у вихорі всіх подій

Чудово, добренько. А якщо повертатися до твого особистого життєвого досвіду, чи можеш ти сказати що взагалі змінилося після початку повномасштабної війни ? маю на увазі як якісь буквальні фізичні зміни як от переїзд ще щось, так і можливо в тебе змінилось до чого ставлення, виникли якісь нові ідеї, цінності, думки...

- Мммм.. так, до війни я досить часто ... кгхм.... Переходила.. підлаштовувалася під співрозмовника і перехлдила на російську мову, от, тому що.... Ну, я коли я була меншою я отримала кілька коментарів щодо того що... камон, ну тіпа не прикольно не говорити більше, і от я якось закрилась в собі і лише в близькому колі людей спілкувалася українською. Але після початку повномасштабного вторгнення я зрозуміла що ... камон, мова це реально те що.. ну це перше що має бути , ну якби що я не маю підлаштовуватись під когось і що це важливо ... що я говорю так як комфортно мені, а якщо когось це не влаштовує то ну.. камон, навіщо мені такі люди , ну от.. і це в принципі змінило моє ставлення до багатьох речей, я... досить часто відкладала, тобто... от я там щось захотіла і я думаю «зараз це не час, я зроблю це трошки пізніше, там , мені потрібен час», ааа потім в перший день я зрозуміла що камон, боже, скільки ж всього я могла зробити і я просто ... просто не зробила просто тому що я відкладала, тому наразі якщо я хочу щось зробити я намагаюсь ммм... робити це відразу і намагаюсь в себе оцей синдром відкладеного життя якось позбутися від нього , бо це ти не живеш життя, ти просто відкладаєш...

От .. якщо згадати 13-14 рік можливо ти можеш пригадати як тоді ти взагалі жила і як тоді можливою тобою або твоїм найближчим оточенням сприймалися поточні політ події? Можливо згадаєш там батьки про це розмовляли чи ще щось ...

- Насправді на той момент мені було 6 (сміється)... *** моя репліка *** за рахунок того що я жила в Києві, я ну... моя квартира знаходиться в 15 хв від майдану незалежності і по суті це майже епіцентр подій на той момент був, от, і тому звісно я знала про ситуацію, звісно я пам'ятаю як батьки говорили про Як батьки підтримували цей рух і... що вони були проти , ну, тої влади ... навіть до того як сталась подія на майдані , от... вони... завжди такими ... в мене мама з татом по спеціальності історики, і тому вони... розуміли всякі такі штуки, і.. не підтримували владу того часу, от... що ще... оточення взагалі не згадаю.. ну ще пам'ятаю що в школі ми дійсно мм нам розповідали про події, нам показували ці події, ми на фронт малювали там малюнки пам'ятаю там

передавали різні браслетики, я особисто сиділа їх плела браслетики, я навіть давала майстер класи бо тільки я вміла їх плести (сміється), отакі спогади це єдине що я пам'ятаю , а ну чогось точнішого я просто не можу фізично

Все й так прекрасно, ммм... а в тебе були якісь можливо близькі чи є родичі знайомі близькі хороші друзі, які брали участь в подіях Євромайдану або брали участь в війні з 14-го року?

- З 14-го ... я знаю що коли був розпал Євромайдану брали, моя мама пішла отримувати , пішла на курси першої медичної допомоги і казала «якщо що я туди піду», в неї на руках була малесенька дитинка і я якщо що типу.. хм, короче, це я пам'ятаю... з такого мого близького оточення на фронт тоді ніхто не пішов, на Євромайдані я не знаю, не знаю.... А зараз так, зараз в мене є друг який навчається в військовій академії, от , ну він з першого дня повномасштабного вторгнення в принципі є учасником бойових дій, друг сім'ї теж є на фронті, взагалі скільки.... Досить таки багато людей з мого оточення ну чоловік 15 точно є на фронті... еее... з тих хто волонтерить теж досить багато , це Ммммм... угу,... є така організація мотокелп нпзивається, вони працювали до війни, от, і вони займаються тим що доставляли там перші приїжджайл на місце ДТП, доставляли кров в лікарню терміново, тобто сь таке, і зараз вони займаються волонтерство, і особисто я знайома з людиною яка є в цій організації, і він то туди, то на фронт, то ще, він перевозить різні речі, вони роблять різні збори коштів, от... і взагалі ну волонтерить в мене досить багато людей з оточення, моя двоюрідна сестра, мої друзі, ну тобто та, у мене активне оточення

А ти займаєшся якимись волонтерськими активностями?

- Та, займалася, зараз в силу того що я тут просто.... Що в мене тут зв'язок лове так дерево через дерево я можу цього робити, але я займалась, я допомагала.. ну тобто це були якісь такі локальні штуки, я допомагала там... нам потрібно там то то то. То, я знаходжу де це їм взяти, я знаходжу там... хто там доведе привезе ... да, я була координатором, але якби залишилась в Києві то безпосередньо б волонтерила на місці там, я розумію що там потрібніше ніж тут, але... але склалось як склалось

Скажи чи змінилося в тебе ставлення до України після 24-го лютого, якщо так то я?

- Так, змінилося... до цього я дійсно думала що тут менше можливостей це по перше, по друге я задумалась над тим щоб переїхати за кордон, бо тут досить таки ну так.. примітивненько... але там ну думаю ну... якщо в мене там буде така можливість я переїду, там все, зараз же зрозуміла що найменше що я хочу це їхати звідси назавжди ... от , я зрозуміла , я почала відкривати для себе більше можливостей тут і зрозуміла наскільки все ж таки недооцінена наша країна..... от , тому так .. це змінилося досить таки кардинально. Ну ще з приводу волонтерства можу додати те що ми поїхали нас тут приймають люди, проте в Києві наш тато в нашій квартирі приймає .. теж людину і бабуся з дідусем теж в своєму будинку приймають людей з Маріуполя, тобто ... всі стараються бути задіяними і ... відчувають, не знаю, якось так .. відчувають цю всю ситуацію за всіх

Ми з тобою перервалися на моменті .. ти казала що твій тато в Києві і бабуся з дідусем приймають людей з Маріуполя..

- Так, приймають, тобто ми максимально намагаємось відчувати..... і тобто... робити все що ми можемо, тому да

Емм... Ще хотіла запитати з приводу Євромайдану от як ти зараз до цього ставишся, як ти зараз оцінюєш тодішні події?

- Аммм... я дуже... щаслива за те що така подія була, ну якби не через те що вона була, а через те до чого це призвело, бо я розумію що якби тоді люди не вийшли , якби тоді не піднялось питання.. вступу до Євросоюзу, то ми були б зараз десь там де й колись... гну це... грусно но факт,

тому... це складні події і це події яких хотілось би уникнути, але я дуже рада що..... Дуже рада що вони все таки відбулись бо без них я не знаю де ми зараз були б....

Ну і ще декілька питань буквально таких на кінець.... А можливо пам'ятаєш я тобі задавала питання з приводу того чому країнам іншим варто повчитися в Україні і навпаки, може в тебе там вже якась відповідь назріла плюс мінус? Ну не обов'язково щоб були супервідповіді, то давай...

- Я думаю що нам дійсно варто було б повчитися в інших народів того як це - просувати своє, от, тобто в нас є багато крутих штук, в нас є багато крутих рухів, брендів і всякого такого, та сама музика чи... наші діячі, от, але ми якось відкладаємо їх на..... ставимо їх на друге місце тому що тіпа «ой є крутіші, є більш розвинені, є більш прогресивніші», але ніколи ми не дивимось на своє і, ну, за рахунок цього в нас дійсно вийшло так що ми були непочутими...вот, тому я думаю що нам варто було б повчитися в інших як це просувати своє ..аа іншим у нас чесно кажучи навіть.... Певно що немає таких речей які б зараз мені прийшли в голову, бо.... Світ плюс мінус намагається прислуховуватися....і якщо ну я не я не можу побачити того що відбувається там безпосередньо,тому що... вот, тому так,не можу...

Окей, добре. І от... скажи мені ще будь. Ласка, за обставин війни на який би ти готова була особисто йти на ризик якби в цьому була така потреба? Чи взагалі готова була б ти піти на ризик чи ти краще його б уникала за можливості?

- Ммм...Я думаю що... я готова піти на ризик якщо це стосується країни або моєї сім'ї безпосередньо,от... Я думаю що ..ну, якщо цей ризик є виправданим, то... я піду на нього, от... тому да, я .. ну, я не та людина яка сиділа б в стороні або намагалась б уникати цієї ситуації

Гаразд, ну і останнє питання буквально... як ти взагалі ставишся зараз до поточної воєнної позиції України і чи тебе все влаштовує, може варто щось змінити наприклад проявляти більше агресії в плані воєнному в плані дипломатичному або навпаки потрібно піти на якісь поступки? І чи взагалі .. Україна виправдано іде на ті ризики на які вона зараз іде? Так... чи вони виправдані..

- На рахунок ризиків – виправдано, тому що ми відстоюємо територію, відстоюємо власні інтереси, а на рахунок поступків я думаю що нам не варто... ні шаг вправо ні шаг влево, тобто ми маємо дотримуватись своєї позиції, бо дійсно на кону стоїть наша... держава, наші території, і... якби, поступитися ними, зробити російську другою державною чи там... це... ну тіпа... взагалі не ок, і тому змінювати нашу позицію взагалі не варто... чи є достатньо агресивними дії – я не можу це сказати того що я не є, що я не можу розуміти це якби сповна, тобто я не є експерт, я... не можу нічого сказати, тобто якщо... наші військові думають, що так правильно значить і я буду думати поки що так правильно, бо я... якби я в цьому розбиралась трошки більше, якби я зналася на цій сфері то я висувала б свою позицію, а зараз я цього не можу зробити, бо я... ну, не знаю так багато щоб зрозуміти що ми робимо.. сповна

8. Маргарита, 19, Київська область

К. - Давай тоді розпочнемо

Роскажи мені, будьласка, звідки ти, де ти проживаєш?

Чим ти взагалі займаєшся, чим займаються твої батьки, скільки тобі років?

М. - Так, я Майданюк Маргарита я навчаюсь і проживаю в місті Києві, навчаюсь я на філологічному факультеті інс. Шевченка.

мої батьки.. В мене є тільки мама, батька взагалі нажаль не має.. от.. Вона за професією головний бухгалтер. Так. Я взагалі проживаю в місті Києві,

ми повернулися бо були на час вимушені поїхати. От.. Мені 19 років, і майже все..

К. - Добре. Ти сама родом з Києва?

М. - Так-так.

К. - Розкажи, будьласка, якою мовою ти зазвичай спілкуєшся, якою мовою спілкується твоє близьке оточення і.. Якою мовою розмовляло твоє близьке оточення протягом шкільно віку, я маю на увазі.

М. - Ну, в школі виключно російська, і в сім'ї це російська, і в садочку, і навіть де б я зараз не була - це в більшості своїй російська.

І тільки в межах, там, університету, і в межах шкільної, як би, програми. Тобто на уроках це українська була мова, і ось в університеті ця українська мова так як я навчаюсь на українській філології то у нас, як би, ну я не скажу що більшість студентів, але відсотків так 30-40, вони спілкуються українською мовою.

А інша частина у нас спілкується, все ж таки, російською в вільний від навчання час.

К. - Розкажи, будь ласка, наскільки ти взагалі цікавишся політичним життям, політикою, і чи можеш ти про себе сказати що в тебе є якісь чіткі, умовно, політичні погляди?

М. - Ну якщо чесно, не дуже, бо поки я к би не настав той момент коли потрібно бути.. голосувати, щось таке я з політикою не дуже дружу.

Ну так, знаю деяких політичних діячів і окремо знаю тільки зі свого району. Тобто які у нас є висуванці від Голосіївського району, як їх там звати поіменно і не те щоби прямо в обличчя але деяких знаю.

Ну з приводу політики, ну, втримуюся так би мовити.

К. -А з приводу новин? Наскільки часто ти взагалі цікавишся новинами, наскільки часто ти їх читаєш або слухаєш? І якщо так, то де ти черпаєш якусь інформацію про останні події в світі?

М. - Ну, зараз з такими подіями почала часто читати і виключно в таких як телеграм новини або тільки не якісь там "з підполи" як то кажуть, а якісь більш офіційні джерела. Ще радіо часто слухаємо в машині коли їдемо, то там теж новини йдуть. А в житті довоєнному, то дуже рідко, і так, більше там бабуся дивиться по телевізору і можу я там можу десь щось почути.

А так, майже не цікавлюся новинами.

К. - Угу-угу

М. - Тільки якщо від когось там почую якусь там, незнаю.. Знаєте, є такі новини, які ну от прям у всіх на слуху. Ось вже про таку можу десь порискати пошукати в інтернеті почекати.

К. - Угу-угу, зрозуміла.

А як би ти могла себе охарактеризувати взагалі як особистість. Ну і зокрема, там, на що ти зазвичай орієнтуєшся в житті? На очікування родини? На умовно те, якою тебе хочуть бачити твої батьки? Чи більше ти керуєшся власними уявленнями про майбутнє і власними бажаннями?

М. - Більше власними бажаннями. Але мої батьки, вони були дуже зацікавлені в тому, що б я знайшла себе. Тому вони віддавали мене на дуже велику кількість гуртків. Незнаю. Фортепіано, спів, тобто хор якийсь там. Малювання, плавання.. Все-все-все що тільки душа бажала так би мовити. от..

І вже в більш такому, зрілому віці. Після дев'ятого класу вони, там, - давай може ти там ходиш на роботу до моєї однієї знайомої, там подивисься що як воно працює. І дуже часто вони не наполягали щоб я кудись йшла, а більше - давай подивимось як ця професія працює. А може тебе це зацікавить, а може то, то, то, а може інше. От

І от якось так.

К. - Угу, прикольно-прикольно. Дробре.

Як би ти могла описати свої пріоритетні цінності в житті? Що для тебе дійсно в житті є важливим? І як ти гадаєш, для чого ти живеш? І що ти би мала зробити в житті аби відчувати що ти живеш не дарма, якщо так можна сказати. Якщо ти думала про це коли небудь.

М. - Ну, я незнаю я ніколи не "НЕ ПОНЯТНО" про , як би, саме свій внесок. Я більше як би.. Моя модель життя в такій.. Зараз. Як би сформувати думку.. Всі люди в нашому житті не безкорисні. Тобто якщо людина потрібна, там на якийсь момент. Тобто..

Ну от, я дружила з дівчинкою в школі. Вона мені була потрібна типу. Зараз у нас розійшлися інтереси і можливо вона вже віддала мені все що їй потрібно було мені віддати. Якись там життєві уроки. Якись там, незнаю, свої цінності передати. Можливо, вона там цікавилась церквою.

Я не ходила в церкву. Ось вона мені це там, не нав'язала, а так типу првила. От.. І що по ми життю ідем такі поодинокі але, ми маємо з кимось комунікувати щоб передавати свої навички чи уміння. І люди повинні також, передавати це нам. Тому в мене цінності, як би, бути собою, йти вперед усім труднощами. Спілкуватися я умога з більшою кількістю людей.

К. - Угу-угу.

Які якості ти цінуєш в людях найбільше?

М. - Ну, незнаю, такі банальні, напевно. Чесність. Бо коли людина з тобою чена, то буде гарно далі складатися відносини. Незнаю. Напевно, намагається як би.. Якщо вона цінує тебе, тобто, в відповідь, а не просто там використовує.

Чи щось таке. Це не якась там риса у людини, але це помітно дуже коли людина спілкується с тобою ради гарних балів, компанії. Це такі, білш ширість.

К. - Угу-угу, зрозуміла.

Добре. А що для тебе із власного життя є предметом гордості. Чим ти, власне в своєму житті пишаєшся? Чи є такі речі?

М. - У мене школа, вона єдина в киеві яка вивчає італійську мову. І то коли навчалася, вивчала італійську мову і, якщо знаєте, є такий конкурс для дітей "МАН" - мала академія наук. Там де діти пишуть, захищають свої роботи.

Я три роки поспіль займала друге місце по місту зі своєю італійською. І мені давали, типу гордість школи. І для батьків і для себе.

К. - Зрозуміла.

Розкажи ще будь ласка чи є в родині якісь певні традиції які для вас є важливими? Яких ви досі дотримуетесь?

М. - Я не скажу що це прям традиція. Але це є як би святкування нового року. Це найбільше свято в нашій родині. Ми збираємось всі разом, святкуємо. У нас новорічна атмосфера. Прикрашаємо наш дім.

Традиції ще... важко відповісти.. Напевно не має

К. - Гарзд, добре.

Можливо ти можеш згадати з чим у тебе пов'язані найприємніші спогади з дитинства. Можливо вони пов'язані з якоюсь конкретною місцевістю, з місто, населеним пунктом, конкретними людьми, поіями?

М. - Напевно з моїми родичами. Вони не мають такої чіткої прив'язки до місця, але напевно з Київом. Ми всі разом ходили до бот. саду. Багато фотографій було. З мамою ходили у дельфінарій, теж багато спогадів приємних дуже.

Їздили за кордон з сім'єю. Споглядали якусь певну місцевість. Взагали не знаю.. Більшість моїх спогадів вони присвячені емоціями мене і моїх родичів. Це коли хтось-щось бачить "НЕ ПОНЯТНО" - це така емоція.. невеличка радість і шок. Воно все поспіль, таке вау. Якщо згадати такі посмішки.. Так, дуже класно.

К. - Як ти вважаєш, що на твою думку Україна?

Є якісь риси певні? Якісь особливості, об'єкти? Можливо цінності які уособлюють Україну? Можливо ти можеш назвати якісь явища або речі, які ти вважаєш суто українськими.

М. - Дивлячись з якої точки зору подивитися. Насамперед, дуже багато про це думала.. Але , якщо зараз в чому я бачу різницю між руськими і нами, в них якшо є, то є. Їм нічого крім своєї хати, роботи і себе, нічого не потрібно. А у нас походить так, по двориках.. Завжди є така бабуся, яка ось таку клумбу собі зробить. Квіточок насадить, радіє око. Виходиш, радієш собі.

У нас такі дуже працьовиті люди, навіть в селі. Село взяти, деінде якісь квіточки. З козами, короваи, конями. Ще і на квіти є час. Ось, переїзжали на час війни у село. Усюди, у всіх такі клумби. Наче на виставку. Скільки треба часу і сил? Все одно у людей є бажання.

Що у мене асоціюється з Україною, то напевно.. Знаєте оці в ЗНО. ось ці пам'ятки але не церкви. Більше такі споруди величні. Рада, цирк наш. Парк Голького в Харкові. Львів, Площа Ринок, Опері. Київ, Одеса, Львів - це Україна. Це моє.

К. - Які у тебе виникають асоціації коли згадують Україну? Перший асоціативний ряд, моментальний.

М. - Ой.. У лузі Червона калина.. Це багато тік-токів. Якісь трави, монументи.

К. - Які в тебе емоції та почуття які ти пов'язуєш з Україною?: І за що ти можеш сказати що ти любиш Україну?

М. - Так звісно. Наше героїчне протистояння. Хтоб там що не казав, я скажу Україна - це моя домівка. Це місце за яке будуть боротися до останньої краплі крові. І ви бачите який героїзм кожного дня показують.. В мене така гордість.. Я дуже часто згадую день єдності, коли люди в холод вони виходять за руки стоять з прапорам. Яюсь теж душевненько.

К. - Як би ти могла пояснити через що ти відчуваєш причетність до українського народу? Через що ти її відчуваєш? Через які події або цінності. Через що ти відчуваєш те, що ти українка.

М. - Поперше я знаю мову. Мова -це зброя як би там не казали. Я знаю історію. Я можу розповісти про того ж Богдана Х., взагалі про всіх наших гетьманів. Про якісь там речі які.. Давні якісь. Про Княгиню Ольгу, яку ми знаємо. І взагалі Україна - це така.. просто знати побут, культуру. Нести це через себе інши людям. Це теж прив'язка до свого народу. Де б ти не був, ти всеодно хочеш чогось свого

Куди б ми не їздили, всеодно хочеться голубця чи вареника.

К. - Як би була необхідність іноземцю пояснити, що складає суть України, її культури, людей, народу, цінностей?

На що б ти акцентувала увагу? Як би ти пояснювала іноземцю, що таке Україна взагалі?

М. - Чесно, дуже важкувато. Я напевно просто наводила б приклади, у нас є то.. то.. то.. Це все здавна наше. І у нас є все, що б бути окремою державою. Цього штучно не зробиш. Воно здавна передавалось, якісь традиції, свята, писанки. Багато, наприклад, у мене з писанкарством колись на пасху в центрі була виставка. Там де величезні яйця, які розписували художники, діячі. Їх було багато, всі приїздили, Вау. У нас є дуже багато речей які є суто наші. Вишиванка наприклад.

Розказували - це все наші здобутки, наших предків. І так зараз вони можливо не є таким.. Та ж вишиванка. Ми її не носимо щодня, але це елемент нашого продавнього, що залишився до сьогодні.

К. - Як ти вважаєш, навколо яких цінностей і пріоритетів, на твою думку, повинні гуртуватися українці? Що може стати об'єднуючим елементом для українського народу?

М. - Знаєте, оце не дарма зараз кажуть - так як путін ніхто не гуртував нашу країну. Не дивлячись ніяку мову, ніяку роз'єднаність між правим і лівим берегом. Всі встали і борються за себе, свою історію, націю. Є найбільша цінність життя. Навіть читаючі історії з Азов сталі, там де люди яюсь, неважливо як, віддають все дітям. Бо діти це наше майбутнє. Тому напевно найбільша у нас цінність - це життя.

І як би там небуло, українці його цінують більш за все.

К. - Є щось не з власного життя, а от з життя нації, життя суспільства, політичного, культурного життя України? Що є для вас предметом гордості? Є щось чим ви пишаєтесь, суто українського?

М. - У нас багато спортсменів. І навіть якщо брати з параолімпіади, ми завжди займаємо 2, 3 місця. І ніколи нижче 3 не падали, напевно. Якщо взяти нещодавні змагання, от. У нас така, баго пісень у нас.. Щедрик 0-відома дуже. Взагалі у на дуже талановиті люди. Взагалі дуже багато винаходів зробили люди, які виїхали за кордон. Чи щось ще. Можна наводити приклади. Україна багата на все. У нас широкі поля-гори. У нас все є. Що б не сказали, в нашій країні є все.

К. - Яка ти вважаєш, чи є щось, чому варто українцям повчитися в інших країн світу та навпаки.

М. - У нас дуже велика наполегливість. Такого ніде нема. Якщо у них є ідеї.. Дивлячись на корупцію і проблеми, вони йдуть далі. Вони пробиваються. Єдина наша проблема, не те щоб брак коштів, але їх трошечки крадуть. Ось наша проблема.

І проблема фінансувань. У нас не фінансується наука. Навіть якщо брати сферу науки, наприклад, у нас багато наших винаходів, вони були за кордоном. Так це українські вчені, це укр розум, укр руки. Але їх профінанс. інша країна. Тому це постійний відтік інтелектуального надбання до інших країн.

Це велика проблема. Бо куди не глянь, вртоліт.. То укра, то укр вчені. Тоді чому не в Україні? Бо інші країни на це акцентують увагу і вони заманюють до себе. А нашим тут не профінансували. У них є ідея і вони йдуть далі. Так, вони прославляють нашу країну. Але вони чомусь за кордоном.

К. - Що би ти хотіла змінити в країні? Чи є якісь речі, які викликають спектр негат. емоцій: сум, роздратування, розчарування, злість, страх?

М. - Чому я не люблю політику, тому що більшість з них це просто багато кажуть, мало роблять. І навіть покращення, якщо взяти щось глобальне - дорог, мости. А щось маленьке - дворики. Покращення двориків, політики займаються цим тільки тоді, коли йде передвиборча кампанія. Тільки вона завершилась, все, через 5 років зустрінємось.

Це не дуже приємно.

К. - Як би ти зараз оцінила поточну політичну ситуацію? Чи влаштовує тебе ті люди які нами керують і що роблять?

М. - Так. І те що ЗЕ не тікає з країни. Я взагалі, він мені подобається, я йому вірила. Але бачите, у нас така ситуація, у нас така ситуація, що якби він не намагався щось зробити. Але йому не дають або рак сили чи досвіду. Зараз його така, можна сказати, жорстка політика. Що я нікуди не поїду бо мені не потрібно таксі, мені потрібна зброя - це теж про щось говорить.

Я бачу якісь результати що йде війна. Йде досі. А не ми вже, десь, под малоросією. Що в вони намагаються. Як би в нас невірили, ми все ще стоїмо. Навіть ООН і т.д. не може нас захистити, то розпустились. Некожен президент так скаже.

К. - Можливо у тебе були якісь асоціації? Як би ти описала росію, росіян? Можливо у тебе з чимось їхній образ ототожнюється? Могла би ти сказати що нас відрізняє?

М. - Це якась така, недбалість про себе, про те що тебе оточує. Як вже я сказала їх цікавить те що в них є, і всьо. Ось те що за межами їх зору, те не моя проблема. Це Наташі, баби Галі чи ще когось. Але цим ніколи не займаюся.

Я ніколи не скажу що у нас нікого такого нема, але в більшості своїй, люди в нас .. Навіть ОСББ ведуть. І дуже часто навіть, більш відповідальні. Не тільки за себе, ай навіть навколо себе. Навіть взяти парк. У нас в кого домашній улюбленець. У нас всі за собаками прибирають, дуже рідко випадки коли не прибирають. Частіше за все це якісь там бабуся, дідусь якому важко. Ти бачиш це за ними прибрав.

Це не поодинокий випадок. Навіть у нас є така проблема. Викидають після пікніку непотріб. Ворони це розривають. Починають ризикати, шукають собі поїсти. Це все вивалюється. Ті ж самі собачники розуміють що - якщо не їхня собака, з'їсть інша. Вони беруть пакетик. Може не всею, але якісь там кісточки дуже небезпечно поприбирають. Вони не чекають комунальників, прибиральниць. Скільки разів ми бачили в росії, посеред міста, якусь свалку.

Такі фото не поодинокі, от.
(Напевно свинями, трошки)

К. - До чого ми, як українці, повинні прагнути в майбутньому? Яким би ти хотіла бачити майбутнє України? Реальне і ідеальне.

М. - Я не можу сказати за всіх. Потрібно бути кращою версією самого себе. Якщо ти бачиш що в тебе є недолік. Треба намагатися це виправити, не лізти в конфлікт. Намагатися обійти це стороною і прагнути до покращення не тільки у своїй сфері, а й у всіх сферах . Наприклад є в нас електр. черга до лікаря. І не треба просто приходити. Якщо її створили, то якось дотримуватись того. Якось воно потроху всі звикнуть до цієї черги. Всі звикнуть що є електронна черга. Всі прийшли на свій час і все. А так ти не знаєш ти записався але ти всеодно переживаєш а там жива черга.

І ти не пройдеш до свого лікаря, як би ти навіть не вмирав. Самі люди, є черга, приходять літні люди. Я, якщо у мене не сильно щось болить, то я пропущу. Бо розумію, це літня людина я розумію що їй не дуже там сидіти. Але є - "А мені на роботу, в мене тільки обід зараз це 5 хвилин"

Просто намагатися бути кращою версією самого себе. Як би, якщо є якийсь нов.ведення, намагатися до нього звикнути а не йти напролом. Ти ж не такий як усі. Або зараз блокпости пускають не з 3 полос, роблять 1. Нашо ти по обочині або по зустрічній смузі. Нашо? Якби всі їхали 3 смуги, швидше було б. Як би люди не прагнули один поперед одного, було б краще

К. - Якою мовою повинні спілкуватись всі укр? Чи є різниця якою мовою розмов. чи якою мовою ти плануєш на далі розмовляти?

М. - Я розмов. рос. і зараз теж в побуті теж. Бо в мене не всі родичі з України. Вони всі розуміють, але їм трошки важкувато. Але навіть зараз мені дуже подобається цитата - мова не важлива, але чомусь тільки моя. Тобто треба задуматись над цим, навіть зараз діти, якщо прислухатись, всі батьки які навіть розм. рос.чи продовжують на роботі чи окремому від дітей. Вони розм. рос., але з дітьми вже на якомусь суржику, але вже прививають укр. мову. І так має бути. Я бачу зараз тільки 30% від дорослих людей спілкуються укр., то нове покоління це буде 50-60%. Бо всі батьки намаг. привити укр.. Навіть зараз до мене дійшло, що укр. мова має велике значення, і я теж намаг., не скажу що у всіх сферах, але потроху переходить на укр..Новини читати укр, телефон перевела на укр. Воно легше стає для мене. Ще місяць тому перейти так різко, боже кожне слово треба думати. О боже, паніка. Заказ, незнаю. Скажу рос., люди мене розуміють, але я буду потроху вимальовувати картину, знаєте якою мовою думаєш той ж і спілкуєшся. Як що ти звик думати рос., українською ти не заговориш.

К. - Розкажи чому ти вирішила поїхати з Києва, і чому повернулась?

М. - Чому ми взагалі прокинулись 24, бо внас недалеко від дому впав уламок ракети. Було дуже чути і це був БАБАХ. Це було не в нашому домі але в домі який був поруч з цим місцем. Вікна і все інше. У нас така сім'я, мам - один дорослий, у неї 2, як би, мої бабуся та дідусь і я. Якщо припече бігти ми не втечемо. Знаєте як літнім людям в підвал. Вони не спускаються туди сюди. Доводилось навіть в 1 день, як поїхали, бо на той напрямок куди нам потрібно було їхати, була червона смуга яка не рухалась. Того ми поїхали на наступний день вночі. Теж тривога, чи бігти в підвал, чи тут бути. У нас такий підвал, що мама розуміла що якщо нас завалить, то все. Бо в нас там не вікна, нічого нема, миб задихнулись. Тому ми вирішили всі зібратися і поїхати.

І чому ж Оксана живе зі мною, бо вона з мелітополі. І місто окуповане з перших днів. І тут їй ніде було залишитися, тому ми її забрали і поїхали.

К. - А чому ви вирішили повернутися?

М. - Бо поперше, почалось навчання. Там у нас, інтернет як би є, але він дуже-дуже поганий. Якись картинки в телеграмі не тягне. А тут ще і зума. І подруге, якось трошки владналася ситуація. У нас тут залишилися якись родичі. Якись там хрещена чи ще хтось. Ми спілкувалися. Норм чи не норм. І ми так ніби все в порядку, вирішили приїхати. Але літні люди залишилися там. Ми теж тільки найнеобхідніше забрали, що якщо що, то назад поїхати. Але поки тихо, то будемо тут бо можливість навчатися є, і мамі працювати якось треба. Запаси грошей теж не нескінченні.

К. - Що взагалі змінилося в твоєму житті після початку повномасштабної війни? Матеріальні, фізичні зміни так і в голові якись там зміни. До чого змінилось ставлення, ідеї, плани.?

М. - В житті багато змінилося. По перше втратила роботу в якому працювала на якій працювала. Я працювала в Сільпо, і деякі з них закрили тимчасово. Через те що не користувалися. До війни багато людей ходило, не вистачало співробітників, тому подчиняли магазини зараз. Вони ніби то відкриються, але не зрозуміло де і коли.

Я втратила роботу, подруге ми вимушені поїхати з міста, тому з друзями я не бачилася вже 2-3 місяці. З більшістю. В мене були стосунки, хлопця теж не бачила весь цей час. Ну а в голові, то починаєш потроху розуміти, що все було так добре аж хотілося померти, а сьогодні так погано що хочеться жити. Що всі твої проблеми- це не проблеми то погана оцінка то взагалі не проблема. Хочеться жити реально. Навіть ставлення до їжі. Десь перебирав харчами. То не хочу, хочу макдоналдс. Биток, боже це свято на сьогодні. Якось ставлення до укр мови. Я раніше використовувала тільки під час навчання чи з україномовні. друзями, в сфері побуту - ні. Якщо до мене зверт. укр, я відповіда. укр. Це повага якась. І до мови і співрозмовника. А так ні. Зараз потрошку починаю вводити її. За нею наше майбутнє.

К. - 13-14 р. Як ти тоді жила, який для тебе був той період, як ти сприймала політичні події.

М. - Я не пам'ятаю війни на сході, але пам'ятаю революцію гідності. Бо це в центрі, а в мене шока в центрі, тому у нас припиняли навчання. Боялися що всі ці події ніяк дітей не дістали. Тому ми навчалися вдома.

Ми ходили там з мамою, там де наметове містечко. Дивилася як там живуть люди. Жертвували одяг, харчі, консерви. З приводу війни на сході я пам'ятаю, декілька маминих співроб. поїхали і збирали своїм колективом гроші. Купляти печиво, на бронезилет. Саме цим 2 людям відправлядли. З дівчинкою малювали малюнки, було приємно. Мій тато, трошки з ним спілк., але дуже рідко. Він вітряна людина нібито. Він їздив туди в АТО і він там був. Теж трохи переживала. Колись щось сказав коли звідти їхав, нехотів щоб я знала.

К. - Тршки детальніше про тата. Він поїхав в 14, а коли їхав назад уже.

М. - Ні, він поїхав не з самого початку. Їхав тільки на пів року. Якщо чесно я не детально пам'ятаю. Пам'ятаю що він їздив на 6-8 місяців. Він мені потім розповідав.

К. - Ви або хтось з оточення займається громадськ. діяльністю?

М. - З найближчого оточення - ні, але знаю декілька дівчаток, з якими ми ходили на курси. Вони займаються волонтерською діяльністю. Навіть моїх однокласниць, їх місто постраждало, тому вони поїхали до німеччина. Вони перекладають. Вони знають німецьку мову. Зараз в волонтерських центрах вони перекладають. Подруга моєї мами, вони теж поїхали до німеччини. Вона знає дуже гарно англ., створили в школі.. Там багато українців поїхало в невелике містечко в німеч. Вона працює там, волонтерить, перекладає викладачів для дітей. Вони продовжують там навчання в нім. школі. Вона перекладає викладачів які знають англ, для дітей на укр. Що б вони продовжували навчання.

К. - Чи змінилося у тебе ставлення до україни після 24.02?

М. - Ну, чесно змінилося. Бо я не скажу що я дуже велика писимістка, але так тошки панікерка. Я думало що все, 2 дні - нам гаплик. Чемодан, вокзал, москва. Ужас. Але коли 1 день пройшов, якись такий зв'яз, це пво працювало, все добре. 2,3,4 в тебе навіть не відпускає, ти вже не так боїшся за своє життя, домівку. Бо ти розумієш що тебе захищають, до цього готувалися і все буде добре.

К. - Як ти ставишся до поточної воєнної позиції України? Варто проявляти агресію чи навпаки?

М. - Чесно, моя позиція вона змін. щогодини перші дні. Бо з однієї сторони, хай уже там віддали ті території аби війни не було. Бо тим людям які на Азовсталі, їм все все одно під яким прапором. У нас там теж родичі були. Бабуся, вона з росії. Як би її сестри донька вона була в мариуполі.

Вони виїхали звідти, але не в сторону росії. Ми з ними спілкувалися вже після того як вони виїхали. Вони кажуть вже кудись, бо сил нема. Я незнаю, я навіть ніколи нічого поганого сказати про тих людей які поїхали до росії, бо їм життя важливіше. Вони просто хочуть жити. Наприклад вагітні, .. У неї троє дітей. Яюсь хочеться і дітей щоб вони не бачили підвалу. Моя позиція така, що ми ведемо правильну політику. Бо віддавати ці землі теж не правильно, бо сьогодні вони заберуть харків, завтра одесу, післязавтра київ. Що від тієї України залишиться. Тимбаче на підтримують західні країни. Всі розуміють що росія агресор. На нашому боці правда.

К. - На який ризик готова іти?

М. - Не Знаю Я Думала якщо буде потрібно, все будуть підступати до Києва чи потрібна допомога людська, щоб йшли люди, я б можливо пішла до медсестер. Мені це далеко, але я розумію що я зброю не тримала, бо з зором проблеми. Я б не витримала, людину не вбила б. Те медсестерство, навчилася б і робила.

9. Петро, 22, Київська область

Розкажіть, будь ласка, про себе. Звідки ви? Де наразі проживаєте? Звідки родом ваші батьки? Хто ви за професію? Хто ваші батьки за професією?

- Я народився в Києві, живу тут все своє свідоме життя. Наразі мешкаю 50% за містом, та ще 50% в Києві. Мати народилася в Ташкенті (Узбекистан), та переїхала в Київ, коли їй був 1 рік. Батько народився в Києві. За професію я пре-сейл інженер. Батько підприємець, Мати психолог (аналітик)

Як би Ви охарактеризували себе як особистість? На що Ви зазвичай орієнтуєтесь в житті: на очікування родини й близьких чи власні уявлення про майбутнє?

- Як особистість - я досить прямолінійний і іноді злий. Але досить співчувальний до тих, хто цього заслуговує на мій власний розсуд. Відповідь стисло, батьки прислуховувались до моїх бажань в житті, та допомагають їх реалізовувати

Якою мовою ви зазвичай спілкуєтесь? Якою мовою спілкується ваше близьке оточення? Якою мовою розмовляли ваші близькі та друзі, що вас оточували протягом вашого шкільного віку?

- Російською Всі рідні розмовляють російською В мене була російськомовна школа в Києві, всі друзі розмовляли російською.

Наскільки цікавитеся політикою? Чи можете Ви про себе сказати, що у Вас досить чіткі, сформовані політичні погляди? (Яких політичних поглядів ви дотримуетесь та ваші рідні, друзі, близьке оточення?)

- Політичні погляди в мене досить чітко сформовані, але вони не співпадають з політичними поглядами суспільства. Напевно через те, що я не дивлюсь новини. Для справки (ні наші, ні російські) З друзями, рідними і іншими близькими людьми для мене, я не обговорюю політику, оскільки на відносини між близькими людьми, під час війни (воєнного стану), не повинна впливати політика, тим більше, що політичні погляди формується не нашою свідомістю, а якимось «лівими» людьми Тим більше, що не я, не мої рідні - ніяк не можуть вплинути на політику :) Можете назвати мене аполітичним, якщо вам так більше подобається.

Розкажіть, будь ласка, чи є у вас якісь сімейні традиції, які для вас є важливими?

- Зустрічати Новий рік разом - це сімейна традиція, яка не порушується ніякими друзями, вечірками і т.д. Не дивлячись на те, що ніхто не «занурюється» до церкви, ми завжди на дні Ангелів даруємо один одному подарунки. Хоча я взагалі не вірю

Як би ви описали ваші пріоритетні цінності в житті? Що для вас в житті є дійсно важливим? Як ви гадаєте, для чого ви живете і що вам потрібно зробити для того, аби ви відчували, що живете не дарма?

- Цінності в житті можна досить довго обговорювати. Я притримуюсь більш легкого рішення та не ставлю для себе глобальних цілей на все життя. Я роблю висновки, що мені дійсно потрібно для комфортного життя саме в цей час (а не через 10 років, коли в мене будуть діти) та домагаюсь цих цілей. Дарма чи не дарма. Я не відчуваю, що я диву дарма, та мені цього досить. Я навчаюсь, я працюю *Sōgitō ergō sum* (с лат. «я мислю, следовательно, я существую»)

Які якості ви цінуєте в людях найбільше?

- Чесність та старанність.

Що із власного життя є для вас предметом найбільшої гордості?

- Важке питання, мені не властива гордість.

Що таке, на вашу думку, Україна? Які риси, об'єкти, цінності уособлюють Україну? Назвіть, будь ласка, декілька речей або явищ, які ви вважаєте «українськими»?

- Синій та жовтий колір. Вареники Борщ Україна - це моя батьківщина.

Які асоціації у вас виникають, коли згадують Україну? Які почуття та емоції ви пов'язуєте з Україною? Чи є щось, за що ви можете сказати, що любите Україну?

- Дивлячись хто згадує. Повторююсь, Україна - це моя батьківщина, саме такі емоції, тут не треба писати більше.

Чи відчуваєте ви свою причетність до українського народу, що означає ця причетність? Через що Ви її відчуваєте?

- Через мого прадіда, він народився в селі десь поруч із Прилуками. Я народився в незалежній країні, як я можу не відчувати себе її частиною?

Якби була необхідність іноземцям пояснити те, що складає суть України, її культури, цінностей її людей, на чому б ви зробили акцент?

- У зв'язку з останніми подіями, немає необхідності пояснювати іноземцям, що таке, чи хто така наша країна.

Навколо яких цінностей чи пріоритетів, на Вашу думку, українці повинні об'єднуватися?

- А хто я такий, щоб висловлювати свою думку за цілий народ?) Як можна 40 з гаком мільйонів (насправді більше) спрямувати на одні й ті самі ідеї?

З чим у вас пов'язані ваші найприємніші спогади з дитинства? З яким населеним пунктом у вас пов'язані найприємніші спогади?

- Немає в мене таких, чудове було дитинство Окрім уколів в поліклініці. Найприємніших дуже багато, але вони особливі та я не хочу про них розповідати.

Що з українського є для вас предметом гордості?

- Для мене предметом гордості... Будь яке підприємство, або виробництво Наприклад сік Sandora) це наше, українське (попри всі палки СБУ та податкової) А наприклад літак «Мрія» Я досить багато цікавився авіаційною технікою. Мрія була розроблена та виготовлена при радянському... для космічної програми тих часів. Якого біса, Мрію зробили нашим символом... не зрозуміло.

Чому Україні варто повчитися в інших країн? А чому іншим країнам варто повчитися в Україні? Чи є щось, що відрізняє українців від решти національностей світу? Якщо так, то що?

- Не Україні треба вчитися, а людям. Навчитися бути незалежною. Ні від МВФ та західних партнерів, ні від «інших» Кожна національність унікальна, дурне питання)

Що нас відрізняє від росіян? Яким, на вашу думку, повинен бути справжній українець? Як би ви описали росіян та Росію? З чим, можливо, у вас ототожнюється образ Росії та росіян?

- А хто такий справжній китаєць? Хто такий справжній француз? Ні з чим. Я лише бачу Росію, яка завдала шкоди країні та людям. Колись вони казали, що ми браття. (Росія Україна Белорусь) А зараз кажуть, що тут всі фашисти та їх браття зараз це Китай. Що тут казати, тут плакати потрібно.

Що ви хотіли б змінити в Україні? Що в Україні у вас викликає сум, відразу, ненависть, страх, розчарування, злість?

- Що змінити.. Сум від політиків, що крадуть гуманітарну та озброєння навіть зараз. Сумно від того, що люди не бачуть цього. Я би змінив рівень освіченості. Не самі програми, не кількість років навчання і т.д. Загальний рівень інтелекту. Щоб більше читали, щоб більше думали.

До чого ми як українці повинні прагнути в майбутньому? Яким би ви хотіли бачити майбутнє України?

- Важке питання ...

Якою мовою, на ваш погляд, повинні спілкуватися українці?

- Той мовою, що є для них рідною. Між собою, за вподобанням, будь якою. Ніхто не забороняв розмовляти німецькою після другої світової Тож і я вважаю, що з мови не потрібно робити озброєння. Люди мають право розмовляти тією мовою, що для них є рідною.

Чи довелося вам евакуюватися із вашого населеного пункту, де ви постійно проживаєте після розгортання повномасштабної війни на території України? Якщо так - чому поїхали? Чи плануєте повертатися? Чому плануєте повертатися? Якщо ні - чому лишилися?

- Мені біля дому в полі, прилетіла бойова частина збитої ракети. Мене контуженого вивезли до західної Я вже повернувся та займаюсь своїм зруйнованим будинком.

Що змінилося у вашому житті після початку повномасштабної війни? Йдеться як про матеріальні зміни, так і про метафізичні. Пригадайте осінь 2013-лютий 2014 року. Яким був той період для Вас, чим ви тоді займалися? Як ви сприймали актуальні на той момент політичні події?

- Мені було 13 та 14 відповідно, мені було сумно, не більше. Після початку війни- змінилося все) Навіть матеріалі цінності.

Чи брали ви або ваші близькі безпосередню участь у подіях Євромайдану? Якщо так, то яким чином? Чи є у вас близькі люди, що брали або беруть участь у російсько-українській війні?

- Ні , не брали

Як ваші близькі та ваше оточення відреагували на війну та події Євромайдану (сім'я, друзі, однокласники, вчителі тощо)?

- Не хочу відповідати.

Чи займалися раніше ви або хтось із вашого близького оточення (друзі, родичі) громадською діяльністю? Чи берете ви наразі участь у громадських активностях в ході війни та яким чином?

- Ні

Ви зазвичай слідкуєте за новинами? Звідки ви зазвичай отримуєте інформацію про події в Україні та світі?

- Ні

Чи змінилося ваше ставлення до України після розгортання повномасштабної війни 24 лютого 2022 року? Якщо так, то як?

- Ні

Як ви ставитесь до поточної воєнної позиції України? Можливо, щось варто змінити?

- Так, потрібно більше думати про безпеку наших громадян та ОСОБЛИВО військових, не допускати нового Маріуполя.

За обставин війни, на який ризик особисто Ви готові піти, якщо в цьому буде потреба для Вас? А для Вашої країни?

- На будь які, якщо питання стосується моєї родини.

Чи має Україна йти на ризик з метою перемогти та захистити себе?

- Ні, ніяких ризиків, Захищати- так

10. Дар'я, 20, Запорізька область

Розкажіть, будь ласка, про себе. Звідки ви? Де наразі проживаєте? Звідки родом ваші батьки? Хто ви за професією? Хто ваші батьки за професією?

- Мене звати Дар'я і я з окупованого Мелітополя. Наразі я і моя родина переїхали до міста Дніпропетровськ. Я студентка Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, за професією філолог германських мов. Моя мати фельдшер реанімаційної бригади.

Як би Ви охарактеризували себе як особистість? На що Ви зазвичай орієнтуєтесь в житті: на очікування родини й близьких чи власні уявлення про майбутнє?

- До 24 лютого у мене були чіткі плани на майбутнє. А була вся в навчанні, готувалася до практики у Польщі. З нетерпінням чекала зустрічі з друзями з інших міст. А зараз, ніби життя стоїть на паузі. Я не знаю що буде завтра і точно знаю, що як раніше не буде. Єдине чого я зараз хочу - бути поряд з родиною.

Якою мовою ви зазвичай спілкуєтесь? Якою мовою спілкується ваше близьке оточення? Якою мовою розмовляли ваші близькі та друзі, що вас оточували протягом вашого шкільного віку?

- Я народилася в російськомовній родині. В російськомовному місті. Все моє життя моє оточення розмовляло російською і я також. Ніколи в житті я не стикалася з булінгом через мову на якій я говорю. Наразі мої близькі поступово переходять на українську. Сім'я моєї тітки повністю відмовилася від російської. Слідуючи їхньому прикладу я також поступово переходжу на українську. Так, це складно. Ми використовуємо кальки, говоримо суржиком але не мовою вбивці нашого народу.

Наскільки цікавитеся політикою? Чи можете Ви про себе сказати, що у Вас досить чіткі, сформовані політичні погляди? (Яких політичних поглядів ви дотримуетесь та ваші рідні, друзі, близьке оточення?)

- Наразі я цікавлюсь політикою як ніколи. Кожен день починається зі стрічки новин і закінчується також. Вважаю що у мене чіткі політичні погляди та у цьому питанні мене буде складно переконати.

Розкажіть, будь ласка, чи є у вас якісь сімейні традиції, які для вас є важливими?

- В нашій родині з'явилася нова традиція - вірити у перемогу. Два рази на тиждень ми робимо пиріжки для захисників. Викладаємо всю любов і силу у цю справу. Наші пиріжки годували ЗСУ у Донецьку та в міській лікарні.

Як би ви описали ваші пріоритетні цінності в житті? Що для вас в житті є дійсно важливим? Як ви гадаєте, для чого ви живете і що вам потрібно зробити для того, аби ви відчували, що живете не дарма?

- Я як людина, яка їхала лише з одним наплічником, де були лише найнеобхідніші речі, точно скажу що матеріальні цінності це не головне. Оцінюючи ситуацію, я дуже вдячна що моя сім'я здорова, ціла. Що ми частково поруч і на зв'язку. Що нам є де жити і ми не доїдаємо останній шматок хліба.

Які якості ви цінуєте в людях найбільше?

- Відданість, людність, доброту та сміливість.

Що із власного життя є для вас предметом найбільшої гордості?

- Я пишаюся що я народилася в Україні, в країні незламного народу з багатою історією. Це моя гордість і мій камінний хрест.

Щ таке, на вашу думку, Україна? Які риси, об'єкти, цінності уособлюють Україну? Назвіть, будь ласка, декілька речей або явищ, які ви вважаєте «українськими»?

- Країну характеризують люди які там живуть. Отже Україна - це сміливість, мужність, родючість, сила. Україні притаманно повертати своє, відстоювати свої інтереси та свою самобутність.

Які асоціації у вас виникають, коли згадують Україну? Які почуття та емоції ви пов'язуєте з Україною? Чи є щось, за що ви можете сказати, що любите Україну?

- На асоціативному рівні згадується зелене поле, квіти черешні, та дім.

Чи відчуваєте ви свою причетність до українського народу, що означає ця причетність? Через що Ви її відчуваєте?

- Причетність до народу я відчуваю через спільний менталітет та дії, яку характеризують українця. Ти можеш сто разів бути українцем за паспортом але не за вчинками та думками.

Якби була необхідність іноземцям пояснити те, що складає суть України, її культури, цінностей її людей, на чому б ви зробили акцент?

- Українці як велика Кайдашева сім'я. Ми можемо сваритися, лаятися, але коли нам погрожує наш спільний ворог ми разом сила і міць. Коли ми разом ми нездоланні.

Навколо яких цінностей чи пріоритетів, на Вашу думку, українці повинні об'єднуватися?

- Навколо розвитку та відновленню країни.

З чим у вас пов'язані ваші найприємніші спогади з дитинства? З яким населеним пунктом у вас пов'язані найприємніші спогади?

- Моє дитинство пов'язане з медовим містом - Мелітополь. Все моє дитинство - це один великий спогад.

Що з українського є для вас предметом гордості?

- Солов'їна мова, культура

Що нас відрізняє від росіян? Яким, на вашу думку, повинен бути справжній українець? Як би ви описали росіян та Росію? З чим, можливо, у вас ототожнюється образ Росії та росіян?

- Українці відрізняються від росіян сміливістю і відданістю своїй країні.

ІЩо ви хотіли б змінити в Україні? Що в Україні у вас викликає сум, відразу, ненависть, страх, розчарування, злість?

- Хочеться щоб в країні більше з'явилося свідомих громадян.

До чого ми як українці повинні прагнути в майбутньому? Яким би ви хотіли бачити майбутнє України?

- До свободи

Якою мовою, на ваш погляд, повинні спілкуватися українці?

- Ми живемо в Україні і повинні спілкуватися українською та відноситися з розумінням до людей російськомовних.

Чи довелося вам евакуюватися із вашого населеного пункту, де ви постійно проживаєте після розгортання повномасштабної війни на території України? Якщо так - чому поїхали? Чи плануєте повертатися? Чому плануєте повертатися? Якщо ні - чому лишилися?

- Я і моя родина переїхала з окупованого Мелітополя через встановлення російської влади, співпрацю колаборантів, через прагнення жити на українській території. Ми обов'язково повернемося коли Мелітополь звільнять.

Що змінилося у вашому житті після початку повномасштабної війни? Йдеться як про матеріальні зміни, так і про метафізичні. Пригадайте осінь 2013-лютий 2014 року. Яким був той період для Вас, чим ви тоді займалися? Як ви сприймали актуальні на той момент політичні події?

- Життя поділилося на до та після. Проблеми які мене торгували раніше виявилися не проблемами взагалі. Я назавжди запам'ятаю той тваринний страх коли ти чуєш постріли, вибухи. Запам'ятаю ту спустошеність у душі, коли засинаєш на підлозі поряд з родиною в погребі з закруткою. В. 2014 році я була дитиною щоб добре розуміти те що відбувалося. Тому мені нема з чим порівнювати.

Чи брали ви або ваші близькі безпосередню участь у подіях Євромайдану? Якщо так, то яким чином? Чи є у вас близькі люди, що брали або беруть участь у російсько-українській війні?

- Майже всі чоловіки знаходяться в рядах ЗСУ. Хтось рядовий, а хтось військовий лікар. Як ваші близькі та ваше оточення відреагували на війну та події Євромайдану (сім'я, друзі, однокласники, вчителі тощо)?

- Пам'ятаю що всі були налякані через ці події.

Чи займалися раніше ви або хтось із вашого близького оточення (друзі, родичі) громадською діяльністю? Чи берете ви наразі участь у громадських активностях в ході війни та яким чином?

- Ми прибирали території від сміття, виходили на різні акції, фестивалі свята

Ви зазвичай слідкуєте за новинами? Звідки ви зазвичай отримуєте інформацію про події в Україні та світі?

- Беру інформацію в перевірених джерелах

11. Анастасія, 23, Кропивницька область

- Взагалі розкажіть, будь ласка коротко про себе, де ви зараз наразі проживаєте, звідки родом ваші батьки, яка професія, ну і скільки вам повни років?
- А. Я Турлян Анастасія Валеріївна, мені 23 роки, Проживаю в місті Благовіщенська, це Кіровоградська область, тепер уже Голованівській район. Мої батьки медики, мама медсестра, та фельдшер швидкої допомоги, вони працюють в міській лікарні. Я за освітою філолог, а працюю репетитором англійської мови, переважно як фізична особа. Ось, власне, така інформація.
- Угу, добре. Як би ви могли себе охарактеризувати, як особистість. На що ви зазвичай орієнтуєтесь в житті, на очікування близьких людей, родини друзів, чи на власні уявлення про майбутнє, як ви вважаєте?
- А. Скоріше на власні уявлення, тим паче тепер, раніше могла сказати щось інакше, тепер лише на власні уявлення, батькам зі мною дуже складно, в нас відрізняються погляди, мені з ними відповідно теж складно. Тому, я думаю, я більше індивідуаліст і незалежна від оточення.
- А коли це змінилося? Ви казали, що раніше ви такою не були.
- А. змінилася, наприклад, тоді коли поступила в університет, відчула самотійне доросле життя, і зрозуміла що не батьки мають мною керувати, а я.
- Зрозуміло, а скажіть, будь ласка, якою ви зазвичай мовою спілкуєтесь і якою мовою спілкуються ваші близькі в оточенні?
- А. я спілкуюсь українською, близькі також українською

- Угу. Протягом вашого шкільного віку яка мова у вашому оточенні превалювала українська, чи російська?
- А. Українська, в нас українськомовне містечко, російська тут дуже-дуже рідкість. Кажуть, що в нас говорять суржилом, але я б не назвала це суржилом, як філолог, я б назвала це українською, все таки з суржиковим елементом.
- Зрозуміло, гаразд. Скажіть будь ласка на скільки ви оцінили, наскільки ви цікавитесь політикою і чи можете ви про себе сказати, чи є у вас чіткі сформовані політичні погляди?
- А. політикою я цікавлюся. Відколи отримала право голосувати, бо якби треба, я ж не біду просто тицяти галочки в бюлетень. Чи є позиція? Скоріше є ніж немає, можливо не надто чітка ще досі, тому що ситуація часто міняється, тим паче зараз. Вносяться свої корективи, погляди можуть змінюватись. Але більше схильна вважати, що політична позиція є.
- Яких політичних поглядів дотримуєтесь ви і ваші рідні, друзі, і ваше оточення, чи схожі вони з вашими? Чи є у вас якісь контрреверсивні позиції з цього погляду?
- А. з родичами контрреверсивні позиції є, вони завжди були, були чесні і з чоловіком, з нареченим точніше, немає, з друзями більше немає ніж є, тому що в мене є друзі, які підтримують мою позицію політичну, але друзі, які в цьому не розуміються.
- Так, зрозуміло. Скажіть, будь ласка, чи є у вас якісь сімейні традиції чи свої традиції, якісь важливі, яких ви дотримуєтесь?
- А. традиції є, раніше їх було більше, тепер їх стало трохи менше, всі роз'їхались, раніше в нас був об'єднавчий фактор, моя прабабуся завжди могла зібрати всю сім'ю, вона в нас велика. А тепер бабуся вже в стані такому, що вона й не ходить і не дуже усвідомлює хто вона, де вона, то зрозуміло, що це вже відійшло, але намагаємось підтримувати традиції, зокрема вона пов'язана з релігійними святами, Різдво, Великдень, Трійця і такі подібні. В мене не надто божні люди, але традиційно, хоча би в такі ми мусимо зібратися сім'єю, з тими хто залишився в місті, що зустрітись.
- Так. Зрозуміло. Як би ви могли описати ваші пріоритетні цінності в житті і в те, що для вас в житті є важливим, тобто як ви гадаєте для чого взагалі ви живете, так би мовити, і що вам потрібно в житті зробити, щоб ви відчували, що ви живете не дарма?
- А. цікаве запитання.
- Досить складне.
- А. досить складне, тому що філософське, треба бути доволі зрілим, щоб на це могли відповісти. Що я хочу, це певно реалізуватися, як особистість, в сенсі людському і в сенсі професійному й займатись корисною діяльністю, не просто працювати, щоб заробити на машину, а працювати, щоб приносити користь.
- Добре, чудово. Які ви якості цінуєте в інших людях найбільше?
- А. щирість, чесність і принциповість.
- Гаразд. І скажіть будь ласка, що із власного життя для вас є предметом гордості, чим ви найбільше пишаєтесь?
- А. самостійністю своєю, напевно. Тому що сталося, що я завжди з батьками якимось в контраверсії, і я не хочу працювати на їхніх вимогах, я мушу все робити сама. Сама досягла всього у кар'єрі і в особистому житті. Повна незалежність
- Гаразд, добре. А скажіть, будь ласка, таке обширне питання, що взагалі на вашу думку таке Україна, які риси, об'єкти цінності для вас уособлюють Україну? Або ви можете назвати якісь речі чи явища, які є українськими, тощо.
- А. ви маєте на увазі про конкретні факти чи про асоціації?
- Ну це скоріше про асоціації, але... так це скоріше про асоціації. Наприклад, щось із політичного або культурного життя, яке можна назвати чисто українським явищем.
- А. чисто українське явище, це коли всі готові один одному поперегризати горло, коли в країні все нормально, а коли в країні все погано, не знаю, помириться з найбільшими своїми ворогами, просто для того щоб врятувати те, що для них всіх цінніше, напевно це зараз те з чим я асоціюю Україну, бо бути настільки розрізненими до війни і настільки об'єднаними зараз це звісно шок.
- Як ви гадаєте, що є ціннішим для людей зараз, що об'єднало всіх?
- А. об'єднало всіх, розуміння того, що ворог близько, набагато ближче ніж про це думали раніше, і розуміння того що всі оці думки, які більшість вважали раніше неважливими, це ж браття, це ж Союз був, всякі історичні чинники на це повипливали, як це так. Ну виявляється можна. Наявність спільного ворога, як на мене. Дуже це є об'єднавчим фактором. В майбутньому сподіваюсь це переросте в спільні національні ідеї, а не лише в наявність ворога спільного.

- Так. Як ви гадаєте, що може стати ціннісною основою цієї національної події? Бо дійсно, війна пройде, не буду ворога, як об'єднавчого фактора, довкола якого люди консолідується, на чому ми далі будемо будувати цю консолідацію?
- А. як мінімум будемо будувати на тому, що сталося, щоб такого більше не сталося. Це все це. Хотілося б, звісно, щоб надалі будували свою консолідацію, на тому, що в нас є чесна нація, а не просто зберігати, хотілося щоб було так, щоб більше людей усвідомлювали цінність не лише свого життя, а й існування країни, як такої.
- Зрозуміло. Скажіть будь ласка, от попереднє питання було, не зовсім про асоціації, а зараз саме про асоціації, тобто в яких йдеться про асоціативний ряд, коли згадують Україну. Перше що в голову приходить, два словосполучення, образи й так далі.
- А. ну в голові завжди оці, знаєте, шароварські образи, я б не хотіла б, щоб Україна асоціювалась з шароварськими образами, але маємо, що маємо, всі ми жили в цьому, всюди це показували, по телевізору, на лінійках в школі, в університетах, якщо якийсь свято, має бути україночка у вишиванці, в червоній спідниці з віночком, мають бути хлопчики в шароварах, має бути стяг блакитно-жовтий бо це ж небо і пшениця. Я не думаю, що це погано, мені просто не подобається те як ми до цього дійшли і чому це перше, чому не величезний науковий потенціал, чому не багаті надра, чому не прекрасна природа, чому саме цей образ, я не знаю. Я б хотіла, щоб було щось інше.
- Да, вибачте, в мене зв'язок трішки підвисає, може обриватися, але в принципі вас добре чую і сподіваюсь ви мене теж?
- А. угу. Трошки зникаєте, але нічого важливого я не пропускаю.
- Угу, гаразд. Я начебто теж. А які почуття і емоції ви пов'яжете з Україною, і чи є те, що ви можете сказати, за що ви любите Україну?
- А. Емоції лише найкращі насправді. Вони були і до війни, і підсилилися і зараз. Можу сказати, що люблю Україну. Можу сказати, що ніколи не хотіла звідси їхати, а тепер-то тим паче не хочу. За те що люблю, а за те що, тут є над чим працювати. Умовно їдеш на ідеальний захід, там вже все готово і немає над чим працювати, а ту є. Подобається те що майбутнє в наших руках, що ми можемо відбудувати й побудувати таким яким ми хочемо.
- Так, розумію, дуже. Добре, а якби ви описали, можливо складне питання, але сподіваюсь ви зрозумієте, що для вас означає причетність до українського народу, і що ви до нього відчуваєте? В який момент життя ви розумієте, що ви українка і що ви відчуваєте до українського народу, суспільства?
- А. не почула початок. Перервалося.
- Як ви відчуваєте причетність до українського народу? І що для вас взагалі є ця причетність і через що ви її відчуваєте? Можливо для вас є якісь певні моменти в житті, певні події, які... Я заплуталась, можливо зрозуміли?
- А. я зрозуміла, про що ви. Причетність до українського народу, як я відчуваю, через що? Через традиції, через бажання кращого майбутнього, світлого майбутнього для країни, через підтримку загальних поглядів майбутніх на країни, політичних, світогляд. Це так як я розумію запитання,
- Так, ви мене зараз чуєте?
- А. так, зараз чую.
- Добре. Буду час від часу трішки перепитувати, тому що іноді підвисає. Якби була необхідність іноземцям пояснити суть України, її культури, цінності українського народу взагалі, на що б ви акцентували увагу?
- А. на волю, на волелюбність, на історію, я власне завжди так роблю, я завжди так говорю іноземцям про історію України, про те що ми колись мали і про те як ми з цього всього вилазимо. Досить успішно, як на мене.
- Гаразд. Як ви думаєте, навколо яких цінностей, або пріоритетів українці повинні об'єднуватись? Ми вже частково зачепили це питання, коли я вас запитувала про ідею, можливо ви б зараз могли якось більш розлого відповісти на це питання і більш докрано
- А. ну якщо в політичному і більш світоглядному плані, ми зараз повинні об'єднуватися через відхід від пострадянського і посткомуністичного режиму і тих всіх проблемних моментів, які були навішані, комплекс меншовартості, комплекс неповноцінності, і всі інші. І навколо... якось заперечу. В світоглядному плані, географічному плані. Чуєте мене?
- Так чую, частково перервалось, але добре, нічого страшного, в основному я все почула. Дякую.
- А. якщо потрібно, я можу перейти в інше місце і буде краще ловити інтернет.
- Так давайте, бо воно трішки переривається.

- А. так добре, без проблем. Я зупиню відео, але буду на зв'язку.
- Ок.
- Так, я вас прекрасно бачу, і чую. Дякую. Давайте тоді продовжувати, з чим у вас взагалі асоціюються приємні спогади з дитинства, можливо з населеним пунктом або місцевістю, з якою у вас пов'язані найбільш приємні спогади?
- А. ну я росла там де я зараз живу, в Благовіщенському на Кіровоградщині, раніше це була Ульяновка, тому мої спогади пов'язані з Ульяновкою не з Благовіщенським. Із вулицею, де я виросла, ми переїхали звідти, мої батьки там зараз не живуть. Але в нас була гарна компанія друзів, ми постійно влаштовували якісь заходи, концерти, конкурси, бігали до річки, до сусідньої вулиці, каталися по калюжах, на велосипедах. Це було дуже весело.
- Так. А що з українського для вас є предметом гордості?
- А. з українського?
- Угу.
- А. Історія.
- Можливо щось ще?
- А. І люди, я думаю, і я люди які рухали цією історією, небайдужих, тому що багато байдужих тоді було, я сподіваюсь зараз уже немає, я дуже сподіваюсь. Тим яким не яка різниця, оцим горжуся.
- Так. Якщо ви більше не планували нічого казати, то буду, напевно інше питання задавати. Як ви вважаєте, чому Україні варто повчитися в інших країн і навпаки, чому іншим країнам, варто повчитися в Україні? І чи є щось, що відрізняє Україну від решти народу? Якщо так, то що?
- А. Чому Україні варто повчитися в інших країн? Та Україна вже всього навчилася в інших країн, чого могла навчитися, тут власне немає за ким іти, бо жодна країна не була в таких умовах як Україна, щоб стати незалежною. Ну добре ми маємо, Штати з супер умовами для життя і прекрасним рівнем життя, з прекрасними можливостями, але порівняти історію Штатів і України, в них були можливості для цього, а в нас поки ще не було. Все буде, тому, що взяти з інших країн? Та нічого, історію ми не змінимо, ми не змінимо сусідів, що можна повчитися західному світу, зокрема в Україні? Стійкості, напевно, витривалості і жаги до змін, тому що здається що захід став на місці і не хоче нікуди рухатися. Зокрема в якихось побутових, інтернет-банкінгах,, той самий інтернет, в принципі, швидкість. Ну в них старе волокно, старі провайдери, ми нічого не будемо міняти, нехай люди й там з поганим інтернетом живуть, а у нас нібито країна така, рахують відсталою, а інтернет літає.
- Да, зрозуміло. Як ви вважаєте, яким на вашу думку повинен бути, якщо так можна назвати, справжній українець і в той же час як би ви опитали росіян, і росі, можливо з чимось у вас конкретним ототожнюється образ російського народу і Росії самої?
- Росіяни асоціюються лише з рабами. Просто із масою німою, якій легко жити в тому, що вони нічого не вирішують. Люди, які не мають контролю, які ні емоційно ні соціально не зрілі. Хочуть відповідальність перекласти на когось згори. Нація рабів, нація дітей, якщо так можна назвати, певно не дітей, тому що діти на такі вчинки не здатні, як вони. З чим асоціюється українець? Багато артів певно, вони дуже впливають на моє бачення. Можливо бачили таке зображення, сильних таких, мускулистих козаків з чорними руками напрацьованими, але з великою жагою в очах щось змінювати й бити москалів, так сказати.
- Так добре. А що б ви, якщо є щось подібне, щось змінити в Україні? І можливо, що в Україні у вас викликає сум відразу, ненависть, страх, розчарування, або ж радість, можливо різні емоції асоціюються з різними речами, тому можете пов'язати з різними речами.
- А. що мені не подобається, що викликає злість, так?
- Угу
- А. не подобається «какая разница» викликає злість вона ж. не подобається пасивність окремих людей, не подобається їхнє небажання змінюватися, не подобається перекладання відповідальності на когось іншого й небажання змінювати щось, коли їм це не подобається, це не подобається. Те що в головах людей засіло. Не можу їх звинувачувати в цьому, це справді довговічна жажлива, пропагандистська робота, яка навіть за період незалежності процвітала, ну вона своє зробила, але вона жажливо не подобається. Не подобається, що люди цього не усвідомлюють.
- Як ви вважаєте, до чого ми, як українці, повинні прагнути в майбутньому? І взагалі яким би ви хотіли бачити майбутнє України? Яким ви бачити майбутнє України і яким воно є реальним, якщо воно відрізняється звісно?

- А. так щоб в деталях, я не розкажу. Я не люблю думати наперед, люблю жити тим, що є зараз. А впевнена що, я дуже чекаю коли закінчиться війна, коли ми переможемо, цього дуже чекаю, мені дуже цікавого, що з цього вийде, я впевнена, що все буде прекрасно, що ми вийдемо наберемось досвіду, напевно, вбивати країну, але навіть це не зупинить різкий прогрес національних, і соціальний, і технічний, будь який інший який можливий, я прямо переконана, що майбутнє, лише найпрекрасніше чекає країну, почнуть визнавати в світі. З нами про нашу думку почнуть запитувати, почнуть більше рахуватися і я думаю що економічної співпраці з'явиться набагато більше. І я думаю, що ми нарешті станемо невід'ємною частиною європейської й світової спільноти. Не просто країною другого чи третього світу, а на рівні.
- Добре. Останнє питання цього тематичного розділу, як ви вважаєте, якою мовою, на ваш погляд, повинні спілкуватись українці і власне, чи є різниця, розмовляти зараз російськомовним українцям, чи ні, як взагалі на вашу думку повинно бути?
- А. повинно бути, що всі розмовляють українською. Чому?. Бо ми моноетнічна нація. Бо більшість населення українців це українці, бо ми вбили в голову, що українською говорити, це по сільському, це не престижно. Це погано, що їм це вбили в голову, тому що їм вбивали в голову це такими методами, що зараз його і не виб'єш. Тому те що українці говорять російською, це погано. Те що в майбутньому ми повинні говорити українською, це факт, але ми до цього не дійдемо швидко.
- Гарзд. Добре. І буквально декілька питань задам вам, з приводу особистого досвіду. Ви не виїжджали за межі свого населеного пункту після початку повномасштабного вторгнення росії?
- А. ні не виїжджала, тільки в справах.
- Скажіть, будь ласка, чому ви взагалі лишилися, я так розумію, на території вашого населеного пункту не було військових дій?
- А. ні, активні бойові дії були в миколаївській області, це буквально мій район, тому що я з миколаївської області, але вони не дійшли 120 км до кордону району, то в нас було, що якщо вони дійдуть умовно до Первомайська, то ми будемо думати, щоб далі їхати. Але оскільки бойові дії на Миколаївщині повернулися до Вознесенська, то яюсь плюс-мінус безпечно, я не думаю, що з них хтось яюсь зайде, звісно, там ризик ракетних ударів є, але це таке містечко, де ми живемо, ми завжди жалілися, що тут погано, бо тут немає нічого, а тепер ми дуже радіємо що тут немає нічого, Труба від цукрового заводу радянського сторчить от і все. Тут відносно безпечно, не думаю, що сюди цілеспрямовано будуть йти.
- А що змінилося у вашому містечку після початку повномасштабної війни, я маю на увазі після 24 лютого? І йдеться як про матеріальні зміни, можливо щось трапилось, такі буквальні зміни, а можливо щось трапилось, метафізичні зміни й так далі.
- А. Зміни. Я залишилася жити сама, тому що після початку війни, мого нареченого забрали на війну, він зараз на сході. То зараз всі справи на одній мені, це те що головне змінилося, страхи зникли, всі які були, страхи які я не могла пояснити, вони зникли. Тільки страх висоти залишився, не знаю, що має трапитись, щоб він зник. Я не знаю, певно, я більше що навчилася в своєму житті, це в моменті, відкладати на потім, те що я хотіла б зробити для себе, ну власне намагаюсь реалізувати, і мій наречений мені в цьому дуже допомагає. Першим після війни, якщо говорити в матеріальному плані, я сиділа майже без роботи, тому що репетиторство англійської було для людей, ну не навчалися, діти боялися, вони лякалися кожного звуку сирени, здригалися і з цим було тяжко, і батьки їх не змушували, бо теж не розуміли що відбувається і боялись. Зараз все вернулося на свої місця, ніхто нічого не боїться, можливо надмірно ніхто нічого не боїться, але все ж. зараз плюс мінус безпечно, вдалось навіть відновити деякі офлайн-уроки, ними нехтують, ними займаються особисто не через Zoom, з початку війни я перейшла на роботу онлайн, щоб нікого не наражати на небезпеку, при переїздах, при транспортуваннях. Ніби були покращилися стосунки з батьками, але потім я пожила з ними кілька тижнів, коли нареченого забрали на війну, і все пішло назад, довго жити з батьками не можна. Навіть під час війни. Я навчилася багато всього, насправді, я ніколи не думала, що в свої 23 я буду розумітися, на тому де знайти бронжилети, як їх вибрати, яка різниця між тактичними й балістичними окулярами, яких вони є видів, де краще купити. Відкрила для себе багато прекрасних людей, багато знайомств. Захотіла весілля, ніколи не хотіла, захотіла весілля. Зрозуміла що навколо набагато більше хороших людей, ніж очікувала. Тому що, коли ми відкрили збір, для бригади нареченого, ми зібрали менше ніж за добу, більше ніж 60 тисяч суто на потужностях мого інстаграму де є 300 підписників, мого фейсбуку і найближчих друзів. Це прям одразу. Відкрила для себе класних людей із-за кордону, я зв'язалася з одним турком, який займається продажом тактичних ременів, для того щоб закупити ремені для бригади, він почув куди

ми все відправляємо, і відправив все безкоштовно, і це прям тоді було до сліз, все було тяжко. Зараз зрозуміло що немає нічого неможливого, тому що ми з рідними знайшли автомобіль, і знайомі його перегнали з-за кордону. Це прям як на мене, це дуже круто. От до війни я б цього всього не усвідомлювала. І не робила б і не вміла б, а тут своє 23-х річчя я зустрічала, бігаючи по місту, знімаючи 80 тисяч на машину готівкою, це було складно, але це того варте. Не таку я уявляла свою вечірку дня народження.

- Можете зараз пригадати період осінь 2013-го, зиму 2014-го року, чим взагалі тоді був цей період для вас, чим ви тоді займалися, і чим ви його сприймали, як актуальні політичні події?
- А. Мені дуже шкода, що я в той час не усвідомлювала, що відбувається. Моє оточення не цікавилася політикою й в принципі політикою. Це було далеко. Я ходила в школу, просто навчалася, в мене були свої проблеми, друзі також цим не цікавилися, і відповідно я не цікавилася. То якось тоді це все пройшло повз мене. Усвідомлювати я почала все, вже як вступила в університет. Коли почала більше читати, більше дізнаватися, більше спілкуватися з людьми, тоді я усвідомлювала, що відбувалося й важливість того всього. За рахунок того, що я тоді була не в контексті, коли був майдан, коли почалась війна на Донбасі, для мене це взагалі було щось дуже далеко, чоловік тоді дуже активно включений й в часи майдану і тато його служив, двічі ходив служити в АТО як доброволець, то його сім'я прям дуже дотична до всіх подій, які відбувалися. То я питала про нього, от коли починалася на Донбасі, це було так само страшно? То він мені трохи пояснював, бо було дуже складно усвідомлювати. Тому так, події 14-го в той час пройшли повз мене, але зараз я б не сказала, що вони десь далеко від мене, я їх дуже болісно переживаю.
- Ви, як я зрозуміла, займаєтесь громадською діяльністю, ви займаєтесь волонтерством, і ще хтось з вашого оточення допомагає вам чи ні?
- А. з містечкового оточення власне, жителів ні, але є хороші друзі, які не місцеві, але які допомагають, і друзі друзів, які допомагають. Тому у нас є така невелика команда, можна так сказати.
- Зрозуміло. Скажіть, будь ласка, на скільки чи взагалі ви слідкуєте за новинами чи слідкували ви за ними і й до 24-го лютого і звідки зазвичай ви отримуєте інформацію про основні події в Україні й в світі?
- А. Слідкувала, коли мені треба було голосувати, тому що все таки потрібно розуміти, що відбувається. Слідкую зараз, постійно, переважно в медіа, яєсь незалежне медіа, яким я довіряю, громадське, свобода суспільне, переважно ці, аналітика, я б не сказала, що це якийсь спосіб отримання новин, скоріше спосіб розуміння того що відбувається, аналітика, передає інформацію якомусь своєму ключі, певно ось так
- Скажіть, чи змінилося ваше ставлення до України після розгортання повномасштабної війни 24-го лютого, і якщо так то як?
- А, ставлення до України більше гордості з'явилося і більше розумінні, що в нас набагато краще ніж я уявляла.
- А як ви ставитися зараз до поточної воєнної позиції України, можливо на вашу думку щось варто змінити? Наприклад, додати агресії, чи шукати компроміси, як ви вважаєте?
- А. я впевнена, що зараз наші військові роблять все, що можна зробити на даний час, я б не сказала, що потрібно кудись кидатися, йти в контрнаступ, чи що по наших спроможностях вони роблять все. Щодо врегулювання мирного, ну, я б дуже хотіла, щоб був такий спосіб, я взагалі людина неконфліктна, я ненавиджу конфлікт, я ненавиджу агресію, але я не бачу можливості нецензурного вирішення проблеми як тут домовлятися з людьми, які не хочуть домовлятися. На наших умовах вони ніколи з нами не домовляться, на їхніх умовах недопустимо домовлятися нам, значить треба боротись, воювати.
- Добре, за яких обставин під час війни на особистий ризик ви готові були би піти, якщо в цьому була би для вас потреба, чи ви вважаєте, що ви би уникали ризиків за будь яких обставин?
- А. Ви трохи зникли, я не чула фактично нічого, що ви казали,
- Вибачте, це мені подзвонили, я до мобільного інтернету підключена, трохи збилося, так. Я питала з приводу того, чи, за яких обставин ви могли б піти на якийсь особистий ризик під час війни, чи ви б не хотіли ризикувати і навпаки вважаєте, що ви не змогли піти на ризики за будь-яких обставин
- А. все залежно від ризику. Ну... поїхати на Донбас до чоловіка, побачитись, проходили, це ризик, як на мене. До війни я не думала, що я під час війни поїхала в зону бойових дій і з своєї відносної безпеки, на цей ризик я готова піти, на ризик який буде загрожувати от прям моєму життю, або здоров'ю, залежить від обставин, залежно що на кону. Це все дуже ситуативно, це все дуже

емоційно, як на мене, от прям зараз я вам не скажу. На ризики піти, ну, залежно від ситуації, готова, звісно.

- Гаразд. Добре, це було останнє питання, дуже вам дякую за розмову, мені насправді дуже сподобалось про те що ви казали, так я вам дуже вдячна, до речі Zoom, навіть нас пожалів і не переривав розмову.

12.Гліб, 22, Одеська область

Так.. окей добре тоді розкажи мені будь ласка трохи про себе скільки тобі років де ти живеш зараз чим займаєшся і хто твої батьки чим вони займаються

- Меня зовут глеб мне 21 год я... живу сейчас в родном городе это одесская область, а до войны я тоже жил тут но учился в одессе, учился на судоводителя. Сейчас я так, путешествую между городами, мама работает поваром тоже на судах, отец он тоже моряк, старший механик

Дивись я правильно зрозуміла до війни ти в одесі а після до батьків?

- Не совсем так, я буквально за неделю до войны вернулся с рейса и поехал к родителям. Я должен был поехать в одессу и закончить 5 курс, но остался в городе

А зараз чому їдеш в одесу?

- Это в связи с моим нынешним видом действия. Я волонтеру, подрабатываю, работаю инструктором по показанию первой медицинской помощи

Наскільки ти цікавишся політичним життям країни чи можеш ти сказати що в тебе є усталена політична позиція чи збігається вона з позицією твого найближчого оточення чи є у вас якісь конфлікти?

- Аа... до войны я особо политической жизнью не интересовался, очень поверхностно, после начала войны все поменялось. Мое полит мнение сейчас совпадает с мнением большинства, я жду когда украина победит, я стараюсь помочь нашим людям в этом деле. А насчет мнения с большинством знакомых, нет нет, нет у меня знакомых которые ждут русского мира или ненавидят зеленского. Я не знаю. Ничего не могу такого вспомнить. Единственное родственники из россии

Ти зараз з ними не спілкуєшся?

- Нет, они в первый день войны позвонили и сразу дали понять на какой они стороне

Зрозуміла. Розкажи що змінилося в твоєму житті з 24го лютого, як і фізичні, може переїзд, так і думки, може ставлення до чогось

- Да изменилось буквально все. Даже то что раньше я не интересовался полит деятельностью, то сейчас пытаюсь углубиться, жалею что раньше не было неинтересно. Планы на жизнь поменялись, по моим планам я должен был получить диплом, пойти работать, сейчас я не хочу. первый месяц я провел в местной волонтерской организации, весь апрель я работал инструктором, что будет в мае я даже представить не могу. Что либо я потерял? Разве что возможность переезжать за границу. У меня не было это в планах все равно

А як ти дізнаєшся про те що відбувається?

- Как и большинство я думаю это телеграм, инстаграм, как и большинство, арестовича, зеленского, также смотрю чтобы понять что происходит на той стороне я смотрю ютуб, блогеров которых я смотрел до войны, и которых начал смотреть после.. а ну, а так в основном это арестович зеленский и с той стороны ютубер максим кац.

Скажи мені будь ласка ще як би ти описав свої пріоритетні цінності що для тебе дійсно важливо і можливо як ти думаєш для чого ти взагалі живеш і що треба зробити щоб ти думав що живеш не дарма?

- Ну если так ставить вопрос... ну я всегда жил для себя. У меня был план такой чтобы я ни в чем не нуждался. А смысл жизни я ставил чтобы прожить жизнь как можно приятней, как можно лучше. Ну в целом сейчас ничего не изменилось кроме наверное того что если раньше я задумывался о переезде в другую страну, то сейчас я это не рассматриваю

А чому? Що змінилося?

- Я не знаю, проснулся какой то дух патриотизма. Я и раньше был патриотом, любил свою страну, а с начала войны это получило дополнительный толчок.

А як би ти міг охарактеризувати себе як особистість, на що ти спираєшся при прийнятті рішень?

- Ну, я стараюсь всегда больше к себе прислушиваться и непосредственно делать то что я думаю и считаю правильным но естественно перед тем как принимать серьезные решения я советуюсь. Если решения какие то личные то советуюсь с друзьями близкими, а если это решения более глобальные там по поводу выбора карьеры или то что я могу узнать в интернете то я пытаюсь найти информацию там, но по итогу решаю все я. Ну если какая то точка зрения окажется убедительной то возможно я ее приму

А які якості ти цінуєш в людях найбільше?

- Уф... честность, доброту, чувство юмора ну и ум конечно, ну это уже так...

А розкажи мені будь ласка ти розмовляєш все життя російською і твоє оточення теж так само, так?

- Да... никто практически не разговаривал на украинском, но сейчас многие друзья родственники переходят на укр, и я тоже стараюсь постепенно переходить на укр

А яким ти бачиш вирішення мовного питання?

- Я считаю что не должно быть насильственной украинизации, кто хочет переходить тот пусть переходит. Я захотел начать говорить по украински чисто из за собственного желания после новости о том что всех русскоговорящих признают соотечественниками. Вот мид рф по моему это сказал и я чето меня это так не понравилось. Ну те кто не хочет будут говорить по русски от особенно взять моих родителей. Что им сейчас переходить на укр они всю жизнь говорили на ру. И если раньше говорить на ру было норм то сейчас пусть так и будет, я не считаю что нужно менять. Кто хочет пусть переходит, кто не хочет тот...

А от розкажи будь ласка як ти уявляєш образ України, які можливо цінності, якості, об'єкти уособлюють для тебе Україну, може якісь речі суто українські?

- Украина это страна которая очень длительный период пыталась бороться за свою свободу и это первое что приходит в голову, что это волелюбивая страна которую не получится держать.. вот это то что я вижу. Мне очень нравится укр язык, он очень красивый, с нашей поэзией, всегда очень нравилась, даже тот кобзарь, наш любимый шевченко... что еще.... Ну сложно представить, в последний период нашей независимости, он был самым проблематичным, поэтому за последние 30 лет сложно что то сказать. Особенно последние 8 лет мы двигались в правильном направлении

А э щось в Україні що б ти хотів змінити, може щось викликає негативні емоції, ненависть страх злість?

- Я считаю что нужно менять нашу экономику, я жалею что раньше не интересовался, наш застаревший абсолютно эконоом настрой, наше государство большую часть бизнеса контролирует государство, что это ужасно просто, нам нужна полноценная приватизация, и я надеюсь что после войны у зеленского будет достаточно кредит доверия чтобы провести реформы, потому что даже в россии эти реформы были проведены в 90, это то что нужно стране чтобы развиваться. Меня бесит что у нас куча образованного населения, но при этом у нас ужасная экономика. Должна быть жестокая борьба с коррупцией.

Добре а якби була потреба пояснити іноземцям що складає суть України її народу на чому би ти акцентував увагу?

- То же самое что и вам ответил, про волелюбство, мои инструктажи по медпомощи начинались с того что я был переводчиком для британцев, им я примерно так же и объяснял

А як ти вважаєш навколо яких пріоритетів і цінностей ми повинні об'єднуватися в подальшому, які цінності ми розділяємо, всі українці, що нас об'єднує?

- Мм... ну нас конечно обязательно будет объединять эта война на долгие годы вперед, а то что нас объединяет и так... *вздых* сложно сказать, я думаю что у нас не должно быть что то особенного, должны быть ценности как и в большинстве стран, объединила война, это станет нашей общей историей, а так сложно сказать что то по этому поводу

А розкажи мені будь ласка чи є у вашій родині якісь сімейні традиції які є важливі ?

- Ну.. ничего особенного у нас нету, тоесть мы также собираемся на нг, собираемся на пасхой всей семьей когда получается, стараемся проводить время вместе, в семье у нас куча моряков, пытаемся собраться в одно время. Каких то конкретных традиций у нас нет

Чи є щось у тебе в житті чим ти пишаєшся? Чи є щось предметом найбільшої гордості. Якщо таких немає, які речі могли гіпотетично стати?

- Ну, я безусловно горд за себя тем что я смог поступить в хороший универ на бюджет, закончить его и поступить на магистратуру на бюджет. А то что потенциально может это то что я сейчас пытаюсь отказаться от учебы в море и заняться чем то другим. Если я успею и найду найти чем могу заниматься, тогда я буду безмерно горд собой

Добро, а розкажи мені ще будь ласка які в тебе асоціації виникають коли згадують україну?

- Ну что.. украина родина, страна свободы

А які почуття та емоції ти пов'язуєш з україною, чи є щось за що ти її любиш?

- Я до войны об этом не задумывался, воспринимал это как место где я живу, я никогда не был человеком с патриотическим настроем, но сейчас я задумался... ну в основном за наш народ, за нашу историю, культуру

А як ти вважаєш от чи є якісь речі які Україні варто було б повчитися в інших країн і навпаки?

- Ну нам определенно стоит поучиться как я уже сказал на западе эконо настрою этой вот беде с коррупцией, ну а так это наверное максимум что я могу представить чему нам надо... больше ничего не скажу... ааа... чего другие страны могут у нас..... ну... сложный вопрос. Решительности возможно? Можно посмотреть на нашего президента, он не ведет себя как дипломат, потому что вся политика и дипломатия это завуалированные предложения, он сейчас ведет себя максимально прямо, и если современные политики сейчас так не делают, то сейчас это работает. Возможно этому надо поучиться

От як ти думаєш чи є щось що нас відрізняє від росіян і з чим у тебе ототожнюється образ росії?

- От россии у нас отличают абсолютно разные пути. Плюс наша история я недавно совсем прочитал если в сср были отдельные республики которые все равно подчинялось то у россии такого не было, поэтому для россии сср были все эти республики, а для всех республик были сначала своя республика а потом сср, возможно это сильно повлияло, а последние 20 лет правит путин, и пропаганда которая день за днем сильно работает. Я не считаю что все кто там живет жажнут войны, крови, детей, есть конечно отдельные индивидуумы которых страшно слушать, но там далеко не все такие. Им нужна хорошенькая встряска и оправка от промывки мозгов

Ще розкажи будь ласка з чим у тебе пов'язані взагалі найприємніші спогади з дитинства і загалом за життя можливо з якимось конкретним змістом, обставинами, людьми?

- З дитинства...ну прекрасный вопрос.... Мне было года 4, мы на пляже сидим, я мороженое кушаю... *смеется* это то что я отчетливо помню... в 12 году мы в крым поехали, в том же году в

киев, это путешествие мне очень понравилось, было очень интересно, весело. В основном у меня было счастливое детство, так что то то конкретное сложно вспомнить

Як ти вважаєш до чого ми як українці повинні прагнути в майбутньому, яким ти бачиш майбутнє?

- Я вижу Украину экономической сильной державой, с полноценно работающей демократией, но многие другие вещи не работают. Нам предстоит длинная работа над изменениями, но именно война это сильный толчок который изменит нашу войну. Нам остается только ждать сколько это еще будет длиться, но в итоге страна выйдет сильной чем до начала

От якщо пригадати 13 14 рік, чим ти тоді займався?

- Ну если мы поговорим про майдан.. я конечно в школе еще учился. я больше свободного времени залипал в интернете. Тогда я еще меньше заботился о политике, но так как это было очень актуально, я что то почитал что то посмотрел я считал что да, люди на майдане занимаются правым делом ну а потом когда уже произошла аннексия крима я был в шоке как такое возможно как такое в 21 веке может быть, как так случилось. У нас было ослаблено полит руководство, и с армией у нас были беды на тот момент, я был в шоке, не понимал как такое может произойти, и естественно я осознавал что россия виновата

А ніхто з твоїх знайомих і близького оточення не брав участь у Євромайдані, у тебе нема близьких людей які беруть участь у війні?

- В евромайдане никто, а вот на войне да... на передовой родственник, друг с которым в школе учились на передовой, еще пару знакомых...

А скажи будь ласка чи змінилось в тебе ставлення до України після 24го лютого, які нові думки виникли?

- Ну, я понял что за нашу страну придется побороться и надо бороться и придется это делать и мне и другим людям как я и ехать другую страну и заниматься другим делом явно не стоит, надо будет произвести всяких дел, но у нашей страны есть большое будущее

За обставин війни, на який би ти ризик пішов якби в цьому була потреба ?

- Ну во время войны честно обошел все одесские военкоматы меня послали лесом, я был готов пойти в армию, а из такого самого из опасного что я делал мы с британцами катались в николаев, там что то прилетает, было стремно по началу. Самое близкое место где я был это 20 км от линии фронта

13.Дмитро, 22, Одеська область

- Добре, давай не буду затягувати, розкажи мені, будь ласка, трішки про себе, скільки тобі років, звідки ти родом, взагалі. Де ти мешкаєш, ааам, чим займаєшся і чим займаються твої батьки. Хто вони за професією.

- Аммм, ммммм, собственно меня зовут Дима, мне 22 я из Одессы, вот...вчуть в политехническом Одесском...ааааааа, на химико-технологическом факультете, ну соответственно, работаю по специальности в лаборатории пищевого анализа, ну то есть пищевой безопасности

- угу

- Мама в прошлом учитель в школе, то есть ныне бухгалтер, аааа отец предпринима...предприниматель.

- угу, угу, ти зараз аааа, якщо я правильно зрозуміла, ти зараз ааа знаходишся в Одесі, правильно?

- амм, нет я в одесской области, ну, я в Килии

- угу , угу зрозуміла...аа скажи мені, але основний весь час ти проживав в Одесі раніше так?

- да да

- ааа чому ти звідти поїхав і чи плануєш повертатися і коли плануєш повертатись

- нуу уехал соответственно 24 числа.. ну по (неловко хіхікає)

- угу
- ну по причинам, вот. Ну ииииии, не знаю, по планам возвращаться, очень тяжело, я не знаю вот как все спланировать, (вздых) потому что очень быстро все меняется
- угу зрозуміла добре, ааа розкажи мені будь ласка на скільки взагалі ти цікавишся політичним життям країни і чи можеш ти сказати про себе що у тебе є якісь усталені визначені політ. погляди
- нуууу.....до произошедших событий до 24 числа не могу сказать, что я конкретно интересовался, то есть какие-то новости проходили. То есть и все, то есть там не особо скажем так постоянно что-то мониторил.
- угу
- иииии, ну ии.....по поводу второго вопроса, уже да, после произошедших событий опять же повторюсь, по политические взгляды есть устойчивые
- а чи збігаються вони з політ поглядами твого найближчого оточення, чи можливо є з кимось, якісь...ааа.... розногласія...аа забула по-українськи
- ну,
- розбіжності
- ну да, (сміється) я помімаю
- да да
- нет, ну со всеми совпадают, разногласий нет
- угу, зрозуміло, добре. Ааа,...аа якою ти мовою зазвичай спілкуєшся. Наскільки я розумію це російська да
- да да
- а якою мовою спілкується твоє оточення і чи було так завжди чи можливо якимось інакше
- нууу, обычно все ааа общаются русс..., ну на русском языке, вот, но при этом вижу что многие так сейчас переходят на украинский язык, вот
- угу, а ти не плануєш переходити на українську?
- ну у меня есть такие мысли, но я пока в этом направлении не думал, потому что голова вообще сейчас не этим занята
- угу гу зрозуміло добре, аааа ще скажи мені будь ласка, як би ти міг себе охарактеризувати як особистість, і на що ти зазвичай спираєшся при ухваленні певних рішень, на якісь свої власні бачення того як правильно зробити чи тобі важлива думка твого найближчого оточення з приводу того як правильно вчинити. Ну загалом, будь-які життєві ситуації, якісь де є якісь, де треба робити якийсь вибір
- эмм ну, я могу сказать так что, в любом случае посоветуюсь с теми людьми с которыми мы близки, да, с которыми мне хотелось бы посоветоваться, выслушаю их мнение, но решение буду принимать по своему вот
- угу, так добре зрозуміло, а як би ти міг описати...ааа твої пріоритетні цінності в житті...ам, тобто що для тебе дійсно є важливим як ти гадаєш, для чого ти живеш і що тобі треба зробити щоб ти думав, що ти живеш не дарма
- ах...ну блин,
- (сміється)
- я вообще считаю что ээээ наша жизнь не особо такая штука какая имеет смысл, мы как люди просто аааааа, ну нам свойственно думать что у всего есть смысл, да и собственно у нашей жизни, это наше эго нам не позволяет скажем так принять, что мы просто существуем.

- угу

вот, ну а если так, то есть ну, мне кажется что смысл есть в саморазвитии, да, то есть в получении новых знаний, то есть самосовершенство

- угу

- ну соответственно, целей и конечных результатов очень сложно добиться, то есть это постоянный процесс который ну не остановим

- угу а чи є щось із власного життя чим ти пишаєшся, якимись можливо своїми досягненнями, або вчинками, якщо можливо таких речей немає, то які речі могли би гіпотетично ними стати, чим би ти гіпотетично міг пишатися, щоб ти міг зробити

- ну вот я могу сказать, что в плане работы там у меня есть такая...это не самодеятельность, а вот разработка, скажем так такая, с методики анализа, такое вот, то есть «фахове досягнення» (хіхікає)

- угу (теж хіхікає)

- даже не знаю как сказать по-русски, вот.

- зрозуміла

- то есть вот такой мой, так сказать что, вот мне приятно, что я вот это сделал

- угу

- не так чтобы там прям горжусь, там вот так..

- угу.....так, добренько. А які якості ти цінуєш в людях найбільше, поважаєш?

-.....mmm ну мне кажется что это ну скромность, такая вот своего рода, возможность посмотреть с разных углов, ииии наверно...ну хладнокровность, то есть принятие решений с холодным рассудком

- угу, а скажи чи є у вас от в тебе в родині можливо якісь певні традиції сімейні які для тебе і для твоєї родини є важливими, яких ви дотрим регулярно

- та нет, я б не сказал там что не знаю считается ли там (сміється) на день рождения кого-то заказать пиццу ну (сміється), ну если так то вот такое

- цілком да, цілком вважається, добре. А можливо ти можеш пригадати якісь найприємніші спогади із власного дитинства або взагалі зі свого життя і вот з чим вони пов'язані, може з якимись конкрет місцями чи людьми чи обставинами

- ну вот первое что пришло в голову это ну соответственно, маленький ребенок который на новый год получил подарок (сміється)

- угу

- и утром после того как забрал его из-под елки бежит хвастаться родителям что ему подарил ***нерозбірливо останні два слова***

- угу (сміється)

- вот (сміється)

- добре, ааааа так добер ааа ще скажи мені будь ласка от як ти вважаєш які в тебе взагалі є образ україни, от що таке на твою думку укр і які можливо там риси цінності, може якісь конкретні фіз об'єкти для тебе уособлюють Україну, з чимось, є може якісь певні речі чи явища які ти вважаєш суто українськими

- ну вот у меня появилась мысль что Украина как по мне в первую очередь люди, вот, соответственно достопримечательности. Территория, невообразимо важно, и тоже, ой ну как сказать, ассоциативные вот такие вещи да со страной, у меня в первую очередь это народ, да, с волевыми качествами

- угу угу, ааааа як ти от якби ти мі ще описати взагалі Українців можливо є якісь конкретні риси які от ти вважаєш, ними повинен володіти типовий Українець і Українка..

- ну тут так опять же сложно проводить такие вот всеобщие да, характеристики вот, масса людей, все ж таки разные

- да да звичайно я так скоріше маю на увазі можливо якісь знаєш, таке узагальнююче бачення якесь, стереотип, це навіть от от ті самі стереотипи про перше що тобі в голову спаду просто коли ти думаєш там

- аааа

- да, перше що тобі спадає, бо зрозуміло те що узагальнювати там не можна всі ми різні але просто от які асоціативні думки у тебе виникають

- ну да да ну вот если так даже да, то во сразу же котрые слова в голове. То это такое знаешь, ааа волевой и упертый

- угу

- человек на своем, знаешь, человек который стоит ну там о своем чем-то ну и о честном говорит и ну способные то есть отстаивать свое то есть никуда не отступать

Угу добре добре дякую. А є якісь в тебе конкретні там не знаю почуття або емоції які ти пов'язуєш з україною що ти відчуваєш взагалі коли думаєш про україну чи чуєш принаймні це слово чи є щось за що ти міг би сказати що ти любиш укр

- ну вот тож что первое сейчас всплывает это наверно гордость, ну то есть гордость быть причастным и быть соответственно участником...ааааа, ну про любовь...амм ну опять же мне мне приятно просто вот быть быть тут и быть с теми с кем я нахожусь, и быть ааа...мммм...ну не знаю, не то шо вовлеченным, а ну участником да наверное и ну гражданином

- угу а от як ти відчуваєш оцю причетність от ну бути громадянином це шо для тебе взагалі, через які речі ну вчинки обставини як ти взагалі себе да ототожнюєш із цим

- ну это попытки, я думаю, довольно удачные, участвовать в волонтерской ныне жизни

- угу

- и даже небольшого города в котором вот нахожусь относительно той же самой Одессы. То есть...а.. ну уважительное соответственно отношение к людям, в независимости от их мммм национальности, да то есть, к языкам на которых они говорят, то есть если они ну за то что ты, ну я в плане гражданской позиции то есть ну целостности страны, вот то не вижу повода для неуважения да или для осуждения

- угу угу, а да а розкажи будь ласка більше про свій досвід волонтерської діяльності.

- аааа, ну это скорее помощь ребятам ну из опять же которые были именно в волонтерской организации, погрузки разгрузки то есть, подай что то тяжелое, вот такие вот дела, ну как мужское

- угу

- вот то есть поехать отвезти, вот такое вот

- угу, так, добре, зрозуміло. А от ще як ти вважаєш, навколо яких цінностей і пріоритетів Українці повинні об'єднуватись, от що може стати тим ключовим об'єднальним елементом яке об'єднує схід захід південь північ і всі будуть...мммммм згуртовані так би мовити, консолідовані?

- ну мне кажется что эти вещи уже, то есть произошли, которые показали, что на самом деле ну могут быть абсолютно то есть разные ну позиции у людей, то есть вот во времени очень много спорных моментов может возникать, ну приходят моменты когда на твою страну да нападают и пытаются тебя оккупировать, то тут даже я не знаю на самом деле для меня это действительно были таким вот чудом, что такое произойдет, что настолько произойдет ну ииии покажет ну вот эта целостность народа, для меня это вау, я я я был в шоке

- угу угу, але як ти вважаєш чи є щось чому ще Україні можна повчитися в інших країн і навпаки можливо є щось що іншим країнам можна повчитися в Україні, можливо якийсь досвід варто запозичити одним в інших, на твою думку.

- аааа ммм, щас, я попробую подумати... (смієтьс)

- даа конечно

- ну мне кажется что ну опять же это знаешь так немного, вилами по воде, но как-то посерьезнее что ли относиться к антикоррупционным организациям, государственным, вот действительно контроль распределения бюджет. средств ну и не работы, знаешь нативной, а действительно которой была бы независимая...а по-поводу опыта для других стран от Украины вот опять же я не знаю есть ли эта информация подтвержденная, но вот как слышал, что действительно очень ну развита страна вот в смартфоне да в Украине, то есть тот же самый интернет банк и онлайн кредиты и все вот это, елси это в других странах Европы не настолько все развито, то ну это на самом деле очень круто, что в нашей стране это присутствует.

- угу, угу, а якби була б от потреба пояснити іноземцям от шо таке взагалі Україна, шо складає суть її клубури, от знову ж таким людей там тих самих і так але на чом би ти акцентував увагу, як би ти пояснював, розказував іноземцям шо таке Україна.

- ну можно было б наверно пройтись по историческим этапам, вот формирования, начать же с той же Киевской Руси и ну и просто поэтапно рассказать что и как происходило, ну и вот как бы там ни было очень важными этапами как и становления так и, я считаю, ну как демонстрации для окружающих что представляет Украина и ее народ является действительно ее этапы истории которые в большинстве своем показывали что ну постоянно были попытки. Или ущемление языка или собственно вообще уничтожение самой культуры и ее ну забытьс, да, и политическом преследовании, вот и не смотря на все это, ну Украина все равно есть (посміхається) и она все равно сейчас независимая страна

- угу а як ти думаєш чи є щось що нас відрізняє від росія якщо так то шо саме і якби з чим у тебе взагалі ототожнюється образ росії російського народу є якісь може асоціації теж

- ну, вот, у меня как раз такая противоположность в плане волевых качеств. Вот то есть, ну я настолько вижу и это ну подкрепляется фактами что у них , к сожалению, многие люди не способны принять, что каждый человек способен что-то поменять

- угу

- и это то есть, это понятно почему это же еще пережитки Совет Союза. То есть они никуда не ушли и они скажем так очень сильно укрепились в умах россиян и нынешней российской властью.

- окей добре ааа от як ти думаєш до чого, ми взагалі як українці повинні прагнути в майбутньому і яким би ти хотів бачити майбутнє України взагалі яким його бачиш?

- ну мне кажется тот курс который ну сейчас старается выстроить наше правительство довольно верный, ну на мой конечно же взгляд, ну это путь к Европейскому союзу, да объединение с ЕС и ну интеграция скажем так этого союза в жизнь страны, вот ну и мне видится так что в идеальном случае Укарина станет такой же самой европ страной как та же самая Франция Германия и Польша и не будет выглядеть так как будто она туда попала и не является на том же уровне на котором страны там находятся уже давно

- угу угу, аааа, добре, а от продовжуючи ми так частково зачепили цю тему чи є щось шо ти хотів би змінити в Україні можливо є якісь речі які викликають у тебе роздратування ненависть відразу злість і так далі. Якийсь спектр негат. Емоцій?

- нууу можно сказать что понятно что это люди которые придерживаются аааа ммм положительного курса к тому что сейчас происходит со стороны РФ. Этого мне я думаю не понять. Также, мне не нравится когда люди выражают позицию что мол ну скажем так не проявляют вот этой волевой жилки и настойчивости и говорят что-то наподобие давайте это уже все закончим, отдайте им что они хотят и все. Ну вот такое тоже встречается, ну я имею ввиду не лично в общении, а когда там читаешь в интернете. Ну и конечно я не смогу никогда понять людей которые сейчас пытаются нажиться и грязно пиарится на происходящих

событиях то есть и в полит. контексте пытаются как мне кажется набрать себе баллы на будущее выборы как и ряд мошенников которые ну банально аааммм на желании людей помочь стране, то есть, тем же самыми переводами, сборами средств, пытаются нажиться.

- добре, да зрозуміла дякую дуже. якщо повертатись до свого життєвого досвіду безпосередньо, то розкажи будь ласка що у тебе змінилось в житті після початку повномасштабної війни я маю на увазі якісь безпосередньо матеріальні фізичні зміни, що ти зрозумів якісь безпосередні зміни можливо у тебе змінилось до чогось там ставлення виникли нові думки ідеї і так далі так далі?

- ну жизнь изменилась можно сказать в том плане что ну, назовем его так, переезд. То есть после долгого места жительства, ну вот обстановка ну и неприятно привыкать к другим ритмам к другим вообще обстановкам. Ааа то есть на самом деле в физическом плане не могу сказать что что-то изменилось, ну стал больше спать потому что перестал работать по-ночам (смійється). Ну вот так. Вот в физическом...ааааа в таком вот психологическом такие огромные качели, что за пару месяцев можно кучу кучу этих скачков описать, то есть и от полного отчаяния до ну какой-то необъяснимой радости. Но я могу точно сказать что изменилось соответственно полностью отношение к людям в РФ, да ну опять же не ко всем, а к тем кто это все поддерживает...иинииниини, ну могу еще сказать что ммм очень, если в плане опять же что изменилось что в какой-то момент стало очень тяжело даже структурировать мысли с самим собой, давать себе же отчет, что происходит. Вот такие вот мысли стали, очень часто появляются.

- а от...

- иии...

- так так так, продовжуй

- (хіхає) и тоже иногда приходит такое вот ощущение что даже если вернуться на прежнее место, что в принципе вот технически ощущения останутся те же самые, что смена обстановки не исправит положение.

- так, зрозуміла, да. А от якщо згадувати 13-14 рік, я тоді розумію що тоді ти був школярем там, ну власне як і я, але можливо от щось запам'яталося закарбувалось в пам'ять, як ти взагалі тоді, чим займався в той момент і як ти сприймаєш актуальні на той момент політичні події.

- ну естественно они как-то соответсвенно с родителями дома я это не обсуждал, вследствие того что это прошло мимо меня и в школе нам в принципе тоже об том никто ничего не говорил, аааа то есть, к сожалению вообще. Понимать собсна что происходит и в чем дело, то есть я стал более менее в году 16 17 только. К сожалению так

- а як ти зараз на даний момент ставишся до подій Євромайдану

- ну, я считаю что ну тут можна сказать несколькими словами, но если попробовать сократить, я считаю что.....Ох! я не знаю даже с чего начать, в общем, у меня нет ощущения, что это было зря, о ость мне очень жаль, что людям пришлось отдать свою жизнь но тем самым они опять же показали кто такие Украинцы, то есть они боролись за правильный курс который, марионеточный Янукович хотел нарушить, да то есть тем же самым, той же самый, ну как.....щас, извини,

- все окей, все окей, можеш не переживати, не сіпши як тобі зручно, в твоєму темпі.

- ну вобщем я имел ввиду, что когда президентом был марионеточный Янукович который собственно, ну с помощью него проваливались пророссийские идеи в украину, да пророссийская политика, ииии люди с этим не согласились ииии, показали свою позицию и указали курс, да, куда они хотят двигаться

- а чи бере хтось, або брав і бере участь з твого близького оточення в майдані або зараз у війні ну починаючи з 14 року всі ці 8 років

- нет нет у меня нет

- угу а як на той момент твоє оточення реагувало на події майдані, якщо пам'ятаєш, ну сім'я друзі однокласники вчителі і так далі

- ну вот опять же из-за того что ни с кем, ну в школе нам об этом не говорили в принципе и дома тоже, именно со мной не обсуждали, я слушал только дома разговоры родителей на эту тему, вот ну в основном это было недоразумение непонимание мамы в тому плане что вообще происходит, вот ну и соответственно, понимающая позиция отца то есть, в том плане что поддержка тех людей которые там находятся, что они там за бравое дело.

- угу, добре, аааа, так. Ну і власне, скажи будь ласка, якщо узагальнити, то знову ж таки, як от чи змінилося і як змінилося твоє ставлення до України після 24 лютого

- (глубокий вдох) Ну то есть, эх.....можно сказать, что у меня никогда не было сомнений, какую позицию, ну к сожалению, я забежал вперед, к сожалению..ааааа.....Ой, нет, не то (смеяться). У меня никогда не было, ну, ммммммммм, колебаний, то есть, какая.....у меня позиция по-поводу Украины, ну это, скажем так вот, это фраза «братский народ с Россией» или все такие отдельное независимое государство, у меня была четкая тут позиция что братских народов в этом плане не существует, ну опять же еще со школьных времен исходя из истории которую нам преподносили на школьных уроках. А 24 число, мммм изменения в плане отношения соответственно каких-либо возможных у меня не было, у меня ни родственников ни знакомых близких в России нет, но даже как отношение просто как к государству окончатенько испортилось, вот а ощущение Украины как ну страны которая действительно скажем так достойна того чтобы быть независимой да, вот таким вот сильным государством укрепились.

14.Оксана, 20, Херсонська область

Розкажи мені будь ласка трохи про себе – звідки ти, де ти зараз проживаєш, скільки тобі років, чим займаєшся, хто твої батьки за професією?

- Угу... так, меня зовут Ника, я ... вообще сама из Херсона, и сейчас я нахожусь в Германии, поскольку мы выехали... вот, сама я учусь на режиссера кино и телевидения на 3 курсе в университете культуры, ааа... по профессии моя мама бухгалтер

Розкажи будь ласка коли ви виїхали і Чи плануєте повертатися і коли саме, ну приблизно маю на увазі і за яких обставин

- Ну мы находились 2 месяца в оккупации, выехали 19го апреля... вот, ну, и собираемся конечно возвращаться, вот только вот будет возможность.. вот, как только скажут что можно мы вернемся...

Угу.. гаразд. Розкажи будь ласка трішки .. мм... наскільки ти взагалі цікавишся політичним життям країни і чи можеш ти про себе сказати що в тебе є якась чітка політ позиція і чи відрізняється вона від позиції твого найближчого оточення чи є якісь плюс мінус консолідовані думки ?

- Ааа... ну да, я конечно же ... как бы цікавлюсь..... политикой.. ну, по поводу окружения да в принципе в нас у нас одна и та же... мысль по этому.. поводу...

Угу.. От скажи, як би ти могла себе охарактеризувати як особистість якщо так в декількох словах ? Що тобі найбільш притаманно? Як ти вважаєш

- Угу..... Мммм... такой интересный вопрос..... сейчас, секунду.....наверное боец за справедливость.... Ближе всего если вот одним словом

В чому це проявляється наприклад?

- Аааа... ну вот взять даже если там Допустим режиссуру... мне больше всего нравится наносить какие-то смыслы в каких то определённых очень важных социальных вопросах... через свои работы....

Гаразд, а от ... на що ти зазвичай більше орієнтуєшся коли треба якісь зробити вибір, якусь... життєві ситуації, ти скоріше орієнтуєшся на власні уявлення про те як потрібно правильно вчинити чи тобі більш важлива думка твого оточення і вона безпосередньо впливає на те яке ти ухвалиш рішення в результаті?

- Окончательное решение за мной, вот... то именно как я это вижу...

А скажи, будь ласка, ти зараз спілкуєшся російською мовою правильно?

- Ну да

А от ... чи завжди так було і от якою мовою спілкується твоє найближче оточення, також рос?

- Поскольку большая часть моего окружения это люди с Юга, то да , большая часть разговаривает на русском, ну и не сказать что это даже не чисто русский, это больше как бы южный что ли.... Вот, ну а какая-то часть на украинском, со многими я говорю на украинском, с кем это удобнее

А південний це який? Я просто не знаю

- (смеется) Шоканье, это наше шоканье.. ну мы ж не говорим, не знаю, свекла допустим, вот такие вот слова... без какого то акцента мы говорим... га, шо – это наш.. ну это ж не чистый русский

Зрозуміла. А як би ти могла описати свої пріоритетні цінності в житті, тобто що для тебе дійсно важливо і як ти думаєш для чого ти живеш і що тобі потрібно зробити для того аби в тебе було відчуття що ти не дарма взагалі живеш?

- Мммм.... Я думаю.....смысл даже жизни в том , чтобы Создавать... ну это даже не про там... какие-то допустим работы мои... это про впринципе... не знаю, создавать и доносить , если в двух словах...

Угу. А які якості ти цінуєш в інших людях найбільше?

- Это честность.... Эээ... честность и искренность

А що з власного життя для тебе є найбільшим предметом гордості? Чим ти пишаєшся? Або що тобі потрібно зробити для того щоб ти собою пишалася?

- Для того чтобы я собой гордилась .. ну это наверное сегодня быть лучше той, которая я была вчера...

Угу, тобто саморозвиток в пріоритеті...

- Да-да...

Скажи , а в тебе є якісь родинні традиції які для вас є важливими і яких ви дотримуетесь?

- Мммм..ну да, ну это такие небольшие традиции... ну допустим если брать там дни рождения, то это у нас есть традиция такая – мы отмечаем только в кругу семьи, вот... ну и там на выходных у нас обязательно такая.. ну, не знаю, можно назвать это традицией – проводить там вместе, куда то выезжать, собираться...

А скажи чи можеш ти зараз пригадати якісь певні найприємніші спогади із твого дитинства і власне всього життя і з чим вони пов'язані, можливо з конкретними людьми, обставинами, місцями?

- Про дитство именно да?

Ну і про дитинство і плюс мінус про тепершній час там,недавній... взагалі які в тебе є найприємніші епізоди з життя які би ти першим ділом згадала...?

- Ааа... Если говорить именно про детство, то это моменты ... не знаю, вот каких то конкретных нет, наверно все моменты... как то там летом у бабушки, вот... вот эти... дни и там проведенное вместе время это очень классно... если говорить про сейчас что было самое вот.. такие эмоции... первое что приходит в голову это когда мы выехали из Херсона и я увидела первый украинский флаг.... Вот это самое наверно были сильные эмоции счастья... за последнее время

А які ти ще почуття і емоції пов'язуєш з Україною? Чи є щось за що би ти могла сказати що ти любиш Україну?

- Конечно, я очень сильно люблю Украину... для меня Украина это мой дом.. а эмоции которые я ощущаю...аа... ну, невероятную гордость как за страну в принципе .. наверно, какой то трепет и очень большую боль и, ну, какбы тех событий которые происходят....

А от... що таке взагалі на твою думку Україна? Які можливо там певні риси цінності об'єкти фізичні для тебе уособлюють Україну? Може якісь там є конкретні явища та речі які би ти могла назвати суто українськими? Який в тебе є образ України?

- Украина как образ... ну это незламність... незламність і єдність... така незламна... тендітна жінка з дуже сильним характером

А як ти думаєш які цінності і характеристики зазвичай притаманні українцям?

- Это очень свободные люди, свободные не как бы от слова свобода, а по своей натуре... ну то есть что нас невозможно как-то.. не знаю как это объяснить... ну, заставить что ли кому то подчиняться.. это я видела на митингах в Херсоне, это просто невероятные вещи когда люди идут там ... под пулями против танков голыми руками ... ну от.. это об этом

А чи є щось що нас відрізняє від там... від інших національностей, чи є щось зокрема що відрізняє нас від росіян?

- Конечно, мы друг за друга горой...ну, это тоже про єдність, то есть то что .. если взять там ту же Россию.. ну мы ... к примеру мы не будем стоять и смотреть как там 20 человек в форме не знаю.. бьют одну женщину

А якщо порівнювати не з росією, а з іншими країнами, як ти думаєш , в чому можливо якщо вона є в чому заключається якісь там... відмінності?

- Могу сказать из того что даже вот как беженец я наблюдаю, все таки ну сплоченность очень сильная у нас, такого ... ну нет нигде , какая-то очень... эээ, это проявляется в том что... даже не знаю как это по правильному объяснить.... Стираются какие то грани того что ... эээ... не знаю, даже вот встречаются два неродных человека, просто вот .. украинцы, и вот же уже какая-то очень теплая связь идёт... ну в плане там помощи, взаимопонимания... в плане такого

А як ти думаєш можливо є якісь речі яким якщо це можна так назвати Україна могла би ще повчитися в інших країн, запозичити щось і навпаки – може є щось що інші країни могли б запозичити з досвіду України?

- Эээ... то что нам нужно это взять от кого-то... ммм... наверное... ммм... больше соблюдение каких-то законов ну вот... без какой-то коррупции что ли а то что ... у нас можно взять.... Ну сейчас в сравнении с Германии, я ниче не хочу сказать про эту страну, но у нас вот.. больше развита страна даже ... там в плане не знаю... тех же оформлений бумаг ... в нас намного проще, в нас действительно страна в телефоне, вот это вот... країна в смартфоні, ты вот это на деле видишь... мы наверно больше... айти-страна...

А от... деякі думки можуть повторюватися звісно, але от...як би ти взагалі якби була потреба як би ти пояснювала іноземцям що складає суть україни, її культури, українців і так далі,на що б ти акцентувала увагу аби розказати комусь хто взагалі не знає що таке Україна що таке Україна?

- Это любовь к своей стране, к своему дому, это про... ммм... очень большую душевность, опять таки я буду повторяться что это про незламність, про свободу очень сильную, про жагу до волі..... и про Вот огромную, вот не знаю, когда я думаю про украину... это про огромную теплоту и любовь, вот то что излучает Украина как образу.. если говорить

Аааа.. як ти вважаєш навколо яких цінностей і пріоритетів взагалі Українці повинні об'єднуватися в подальшому?

- Мне кажется это уже сейчас происходит и это жизнь... или смерть... жизнь или смерть, что -то из этого. Ну то что боремся мы сейчас за жизни.. и это нас очень сильно сплачивает

А от якщо увяйти в подальшому ... вже закінчиться війна, ми виграємо, вже там... вийдемо на яесь плато розвитку .. ну тобто умовно на довоєнний який стан вийдемо там, да... трошки позбудемося наслідків війни, от... як... що тоді може нас об'єднувати, яка основоположна цінність або цінності можуть стати визначальними для всіх нас аби люди могли відчувати дійсно приналежність дійсно до країни а не так би мовити бути самими по собі , бути інертними, бути пасивними?

- Ну это наверное...мм.... Наш язык? Если говорить в глобальном

А от до речі як ти собі ... як ти бачиш оптимальне вирішення мовного питання в Україні?

- Я считаю что должна быть популяризация, то есть не вот эти вот внутренние конфликты, которые происходят сейчас в социальных сетях, когда там.. не знаю.. центр или запад украины гонит на юг что мы говорим на русском.. тем что у нас, не знаю, 50% если не больше зсу говорят на русском, защищают нашу страну, и в принципе если копнуть в историю, то это же не наша какая-то там.. не знаю.. не наше даже желание, мы не рождаемся з желанием «я хочу говорить на русском» (смеется), в нашей стране... я считаю что это должно быть по доброму, ну вот... не заставлять, не чмырить друг друга, а чтоб это было как вот... ну то что ты говоришь на украинском это классно, это тебе плюс, ты молодец...

Гаразд. Є якісь речі які би ти хотіла змінити в Україні? Є щось що в тебе досі викликає негативні емоції? Злість, ненависть, розчарування і тд?

- Да, есть один момент.. и это связано с профессией, ну я думаю это не только с моей профессией это в принципе, вот то что проблема молодых специалистов – в нашей стране, не знаю как в других, но вот конкретно да про нашу, у нас нет дороги молодым, то есть у нас старшее поколение, оно сидит

на двух стульях, и не особо готово помогать молодым специалистам . От я считаю что у нас должно быть какая-то популяризация молодых специалистов больше

І от якщо узагальнити – як би ти хотіла бачили майбутнє України і як ти думаєш до чого ми повинні взагалі прагнути як українці в майбутньому?

- Я считаю что... нужно просто объединиться даже банально там в своих сферах, не видеть в друг друге конкурента.... Как очень часто бывает... я вижу нашу страну в будущем очень .. еще развитей чем сейчас, ну от по всем фронтам я уверена что когда все закончится люди будут просто очень сильно работать там в своих сферах и... выходить на новый уровень, потому что очень многое дало там.. даже переосмыслить это все Тем кто даже уехал там из нашей страны – это возможность сравнить как у других и как у нас

А з чим у тебе асоціюється образ росії, російського народу? Як би ти описала... це бачення?

- Ммм...ну это как человек, который... сам ничего ...от.. да, вот именно это человек который сам ничего не может и пытается Всячески ... **** мешать другим , от допустим от нет таланта, а других людей есть таланты, и вот этот человек в образе россии пытается постоянно там мешать другим ... ну это как «сам не гам другому не дам»

Якщо повертатися безпосередньо до твого досвіду...чи змінилося щось взагалі в твоєму житті після 24-го числа? І що саме?

- Ммм... да, конечно изменилось, ну во первых все материальное ушло..ну то есть если до войны я была максималистом и мне надо было много всего там достичь, а сейчас ты понимаешь что каждый день главная цель это... ну просто остаться живым..... и вот допустим взять у меня было день рождение 2 мая, и вот до дня рождения я допустим что то хотела определенное до войны, с начала войны моя мечта чтоб все кто мне дорог были живы, от просто надо жить... мне кажется вот это об этом что материальное просто обесценилось.... Только жизни

А чи змінилося твоє ставлення до України після 24го? Якщо так то як?

- Нет,не изменилось, я... всегда для меня Украина была всем... и я не разочаровалась в Украине , ну как бы... не стала ее любить больше потому что я ее любила очень сильно... ну в принципе ниче не изменилось

А якщо пригадати 13-14 року... звісно розумію що це... ти тоді була дитиною власне як і я можливо багато чого притупилось в пам'яті, але... от що пам'ятаєш взагалі чим ти тоді займалася і як ти тоді сприймала актуальні на той момент політ події?

- Очень остро...очень остро, и наверное очень не по возрасту, просто...на тот момент я уже начала писать стихи, и первый мой был стих он называется «війна», и я четко помню что я тогда ездила по конкурсах выступала, наверное с такими стихами *** меня снимали с конкурсов, потому что там вместо вороги я писала москалі, что очень не нравилось там... всем, то есть я все-таки, кстати меня сейчас это удивляет, но я на тот возраст заняла очень социальную позицию что ли...ну меня очень сильно удивляли те же одноклассники, когда нам показывали какие – то кадры про майдан просто и все сидели в телефонах, ну вот я очень остро все это воспринимала...

А скажи будь ласка, в тебе ніхто із твого близького оточення не брав участь в майдані або ніхто не брав участь у війні ?

- Мой отчим, да, он с 14-го года на войне и он принимал и тогда участие и сейчас, и он защищал...

Як він на це реагує і як він власне туди потрапив, це він добровольцем пішов?

- Да, постоянный доброволец з 14 года...и реагирует конечно очень... ну как это объяснить, ну а как можно по другому не знаю.. реагировать на войну.. очень остро, очень .. не знаю.. агрессивно в плане того что у нас забирают нашу землю, кто то пришел и заставил нас жить как хочется кому-то....

А скажи ще будь ласка чи займались ти або хтось із твого оточення громадською діяльністю? Протягом періоду війни, це я маю на увазі волонтерство, перерахування благодійних внесків і тд

- Да, занимаются мои знакомые, ну я тоже как бы занимаюсь, не знаю просто насколько это..ну да, это волонтерство, просто что это не масштабное волонтерство... ну когда у нас допустим там была проблема в Херсоне с лекарствами и все еще есть, то что когда я была в Херсоне мы с моей мамой придумали способ как завести лекарства хотя бы минимальному количеству людей, то есть моей бабушке, одной второй, и просто знакомым, ну то есть какой-то такой на 10 человек, ну и так по мелочи когда там какая-то нужна была помощь в чем -то, не знаю, в еде кому-то каким то пожилым людям... в таком плане, ну и перечисления на благотворительность – да, тоже перечислялось в фонд...

Добре, а ще скажи мені будь ласка звідки ти зазвичай береш інформацію про останні актуальні події в Україні і в світі?

***** зв'язок перервався

- Ну с официальных источников.....

А ще скажи мені будь ласка..... От на які би ти ризик була би готова йти якби в цьому була потреба і чи була би взагалі готова йти на нього?

- Да, я была бы готова пойти на риск, и даже если это стоило мне жизни, ну то есть были такие мысли, что вот если вдруг у меня не получится выехать из Херсона или же я не успею это сделать до того как начнется там самые жесткие события в городе...ну, я бы пошла... да в ту же партизанщину... ну то есть, я бы делала что только можно если уже в принципе что и так и так... не знаю, нет выбора , нужно бороться до конца

15. Марина, 18, Чернігівська область

- Розкажи будь ласка трошки про себе. Скільки тобі років? Звідки ти родом і де ти проживаєш? Чим займаєшся чим займаються твої батьки, хто вони за професією.

- Значить мені 18 зараз, ааа мене звати Марина, тут написано. Я з міста Чернігів, але учусь я в Київському Нац Університеті, якби дистанційно майже весь час, я на другому курсі. І особливо в університеті не була, але однак там зарахована якби. Ааа, вчусь я в інституті філології вивчаю укр і англ мови. Мої батьки, мама моя працює вихователем в дитячому Садочку. Ааа тато має робочу професію, а саме то ще не скажу як вона називається, думаю це проблема багатьох не знати де працюють твої батьки, вот. В цілому, що ще яка і ще інформація треба

- А розкажи, будь ласка, ти зараз, де ти зараз знаходишся?

- Зараз я дома, в Чернігові вже скікі там 70 скількісь з зайвим днів. Я була в Києві, у лютому тому що у нас розпочалось другий сесметр навчання я була в Києві, але коли почався дуже бурхливий такий інформаційний шок з приводу всіх подій які наступали, мене дуже сильно це тривожило і я вирішила, що

краще поїду додому тут перечекаю, якщо нічого не буде то добре, якщо буде то принаймні буду дома з батьками, так спокійніше було.

- угу, то ти ще до 24 лютого поїхала в Чернігів, правильно?

- так я десь за 2 дні буквально до 24 лютого, 2 чи 3 дні я поїхала в Чернігів. Не довго тому це було для мене не проблематично, я в той же день коли собралась поїхала додому

- чи збираєшся ти повертатися до Києва і як швидко якщо так?

- поки що точно ні, аааммм, університет думаю нас з цього приводу чіпати не буде, а іншої причини у мене по суті немає, працюю я дистанційно, тому для роботи для нічого такого не, думаю необхідності бути в Києві...поки якось і страшно і не треба просто якесь таке є в голові переконання, що ще ранувато для якихось висновків, тому зараз ні, а потім..... можливо влітку, сподіваємось що, усе якось заспокоїться і тоді вже суто з таких розважальних причин (сміється) скажемо так, можна буде поїхати, якщо все буде добре.

- угу, зрозуміло, а розкажи будь ласка якою мовою ти зазвичай спілкуєшся і якою мовою спілкуєшся твоє близьке оточення?

- зараз ми спілкуємось скажімо так українською, але це Чернігів тут зрозуміло що немає української-української, і це діалект, наріччя, як Бог дає, так і спілкуємось. Але до вступу в університет, майже у мене не було українсько-мовного оточення і тому отак. Російська мова була більше прийнятною, але потім після вступу, плюс що спеціальність така укр філологія, дуже багато що змінилося і люди мене стали оточувати українськомовні і всі одногрупники майже. Дуже багато хто з областей хто спілкується суто українською мовою, це там західна Україна центральна Україна. І ну немає такого в мене переконання що я буду стояти на своєму і говорити так як мені там хочеться, да. В університеті спілкуються українською всі і, не знаю тут дивного нічого немає і для мене не було проблемою майже повністю перейти на українську вже десь роки 2.

- угу угу, угу, а скажи будь ласка наскільки ти цікавишся політичним життям країни і чи можеш сказати про себе що в тебе є якісь чіткі сформовані політ погляди?

- напевно ні, скоріше що ні, чітких поглядів немає і зацікавлення політичного вже прийшло напевно тоді коли майже до всіх прийшло це з 14 року, коли був такий різкий поштовх до цього, але за віком ще я тоді була дуже мала щоб робити якісь висновки, в такі кризовій ситуації незрозуміло хто прави хто не правий, тому..... певно що ні і тим паче на приклад мені тільки виповнилось 18 в цьому році тобто голосувати я до цього не могла не вважала що я... що мій голос якби моя думка чогось дуже варта, в плані політ. життя і тому думала що ще рано приймати якісь там рішення, в якусь сторону вставати, але зараз переживемо це, побачимо і вже якось чіткіше певно буде ця ситуація.

- угу, а от якщо повертатися до спогадів про 13-14 рік, як взагалі ну яким для тебе був той період, та як ти сприймала актуальні на той час політ. події як сприймало твоє оточення, що взагалі про це говорили, якщо ти пригадуєш щось?

- Варто подумати скільки мені було років, ну (вздих) мало дуже.

- ну, я також тоді була малою дитиною, але от так плюс мінус що пам'ятаєш просто

- ну дивитися телевизор було дуже страшно і було таке відчуття наче воно тут десь поруч відбувається, якийсь такий жах і.....аммм....але не було якогось такого думки, що це може дійти і до того міста де я живу. Це якось було наче і близько дуже, але близько тільки ну як інформаційно, тільки дуже близько. Але тоді і на приклад в Чернігів не дуже зачепив сам оце майдана процес, це були максимум кілька акцій, саме тих свробляхів які там хотіли дуже сильно чогось домогтися, але таких якихось активних дій фізично в нас тут не було, тому не дуже це як вразило мене, але з початком вже я буду казати війни....аааммммм моє оточення це багато дуже одноклас, які тоді були. Батьки в них ули військові або поліцейські і ясно що вони йшли на схід України за не тікі робочим обов'язком але покликанням якимось душевним патріотичним. Дуже багато стала я чути і бачити які проблеми дійсно вони переживають, тому мені багато більше було, ну як.....малій дитині було шкода, я переживала більш за своїх знайомих які від цього страждали, в яких були постійні якісь тривоги переживання, через те що тато дядько там пішов. Мої близькі не брали участь ні в чому такому, тільки дуже далекі родичі. Я не можу сказати що персонально дуже переживала за них, тому що ми з ним не спілкуємось, але там батько дядько такого нічого не було, тому для мене це було дуже

далеко, фактично дуже далеко і я не...ніколи не думала що це переросте в щось більше, але згодом вже коли новини стали про антитерористичну операцію, згодом то працю об'єднаних сил, то все буденішим і буденішим вже якось просто звиклася і жилося з тим фактом, що да таке відбувається, десь там далеко, десь воно існує, да, десь люди страждають. Мене воно не торкалося і було плюс мінус якби прийнятно, я вважала тоді.

- угу, угу, гаразд, а от якби ти могла себе охарактеризувати як особистість і як ти вважаєш на що ти зазвичай більше спираєшся чому більше довіряєш власним уявленням про життя чи тобі важлива думка твого близького оточення з приводу якихось певних подій чи питань важливих для тебе?

- ну (вздих зі сміхом) ну це таке.. це таке контраверсивне питання, ммм якщо говорити...відверто, то все таки напевно в більшості випадків я на власну думку опираюся, звісно є ситуації в яких я звертаюсь до експерт..експертів з думкою до людей які більше ніж я можуть в певній галузі там зробити якісь висновки.....але напевно я звикла до того, що до мене всі звертаються з якимись проханнями, за порадами якоюсь допомогою, в будь-якій сфері там від буденності до навчання і тому я думаю, що це в мені вже (смішок) народило таку впевненість можна сказати в своєму рішенні, тому майже завжди я, там...наприклад візьmemo інфо продукти якісь я краще сама подивлюсь там порівняю те і те і вже потім в себе в голові прийму якусь рішення, нехай воно буде не схоже на те що думають інші, може викликати деякі суперечки з моїми друзями близькими, але все таки я схильюсь до того, що самостійність прийняття рішення.

- угу, угу до речі як часто ти взагалі зараз...читаєш споживаєш новини і звідки ти зазвичай дістаєш інформацію про останні події життя, світу, країни?

- хотілось би менше читати новини (сміх такий сумний?) але це неможливо, на жаль, аaaa це інтернет в основному, телевізор майже не дивлюся, а якщо він і ну так на фоні десь чую, то не знаю чомусь новини з телевізору у мене викликають, якусь не...не те що недовіру, а певний якийсь рівень відрази навіть якщо так сказати, або дуже різні ми знаєм є телепередачі, наприклад, які досі там собі дозволяють російську наприклад віщувати з телеканалів дуже дивно мені здається, а в основному це інтернет це телеграм канали, ну інстаграм менше, в цьому плані з новинами пов'язаний. Це телеграм, офіційні неофіційні канали, хочеться мені читати чи не хочеться, мені скидають друзі наприклад як щось вчитують, що вважають важливим, і тому новини це зараз майже 70% інформаційного простору.

- а от як ти до речі вважаєш якою на твої погляд взагалі повинна бути мовна ситуація в Україні і якою мовою повинні розмовляти українці і чи є різниця ич немає різниці як ти думаєш як це по хорошому має бути загалом?

- ну різниця є тут безумовно. Я думаю, що ще має бути зміна ставлення, в принципі до цього. Не фанатка дуже радикальних методів наприклад. І от заставляти бабусю яка прожила майже все своє життя в російськомовній країні і зараз там живе десь на сході і розмовляє російською і заставляти їх вчити українську тільки для того що вона в Україні, що погана бабуся, бо вона от російською, то це неправильно якби думка, але молодь на мою думку дуже багато активно переходить на українську. Це похвально, це дуже дає зрозуміти мені наприклад, дає зрозуміти наскільки активна політична позиція, молоді не все одно, для молоді є різниця. До людей старших, тут вже питання інше. 100% має бути єдине державна мова. Всі офіційні документи все телбачення там фільми, прокат якийсь, сайти, все що пов'язано з офіційними установами все має бути українською. Тут я дві державні мови наприклад не підтримую. Але і утиски російськомовних громадян ну і в принципі мені здається майже ніколи не було і я думаю не буде (смішок) якщо російськомовні громадяни дозволять собі залишитись, то їх по суті не буде. Тому що різні регіони, от Чернігов мій наприклад, ну дуже мало людей які говорять там українською з народження. Люди які переходять на неї після там вступу в університет які ідуть там на роботу, яким треба наприклад держслужбовці які вчать укр мову там складають якісь іспити, там не знаю..вони переходять на українську мову бо їм треба. Але таких щоб люди народилися і в українськомовній сім'ї росли наприклад в моєму регіоні такого немає. Тому держ мова одна, але в побуті розмовляйте якою хочете мовою між собою, вирощуйте своїх дітей якою хочете мовою, але ж треба пам'ятати що все таки держава у нас Україна, тому і мова у нас повинна бути українська. Не можна повністю нівелювати українською. Тому що ааааммм ти свою дитину виховує наприклад рос мовою то треба давати їй знання і другою мовою також, тобто знати російську і українську могли вільно перейти, так, але забороняти на приклад укр або якось дитину свою від цього... не оберігати...аааа просто відділяти від укр мовного контенту, наприклад, здається так ніхто не

робить, але є ж такі радикали, то я проти такого ставлення. Російська мова в першу чергу для мене як для лінгвіста, наприклад, це там об'єкт дослідження, тому скільки ти мов знаєш, стільки разів ти людина. Зайвим я вважаю не буде, тим паче для міжнародного спілкування. Українська, російська, англійська, нам цього достатньо, можна говорити в побуті якою хочеш, але державна одна.

- угу. Гарзд добре, а от якби ти могла описати своє пріоритетні цінності в житті ну тобто що для тебе є важливим як ти вважаєш справді, як ти гадаєш для чого ти живеш можливо і що тобі потрібно зробити для того, аби ти відчувала що живеш не дарма?

- угу,(вздох) охх, такі питання, а треба тут більше ніж годину думати тільки, щоб відповідати. Ну нехай так перше що в голову приходить це професійна самореалізація, для мене це знову ж було дуже тяжким питанням, щоб зрозуміти взагалі що я хочу робити і яким чином це взагалі можна реалізувати. Ммммм, різні періоди мого життя я дуже до різних речей схилилась, але зараз це за допомогою мого університету і пошуків певних я стала там на певний шлях і я хочу його пробувати далі. В першу чергу професійна самореалізація. З ну всіма умовами які би хотіла людина мати, це заробітні плата, якійсь кар'єрний зріст, там для розвитку, щоб не переживати про те що я буду завтра робити, чи кінчатся у мене гроші чи ні, щоб просто можна було спокійно так би мовити жити. Аааа, далі я б сказала про певною мірою.....розвиток власного кола спілкування напевно. Якомога більше якихось цікавих класних людей знайти (хіхікає) десь, щоб вони мені допомагали розвиватися, я допомагала їм розвиватися. Ділитися якимись враженнями, там разом десь подорожувати. Я екстраверт і мені дуже потрібно бути серед людей, тому дуже важко без друзів без сім'ї, без тих хто може тебе підтримати і тих хто тобі довіряє кому ти можеш довіритися. Тому якщо цінність то це близькі люди, близьке оточення, тому і емоції, куди без цього, не відкладати життя на завтра, жити так щоб ін про що потім не шкодувати, кожен момент проживати так як хочеться як ось тоді в той момент. Не думати про якісь там неіснуючі проблеми собі вигадувати якихось тривог, жити по ситуації і просто радіти насолоджуватися не займати різними думками про те там що я буду робити а якщо станеться так а якщо так, я не люблю цього «якщо» і стараюсь про це не думати, бо дуже багато потім поганих думок в голову приходить, коли починаєш думати про те «а якщо щось там станеться». Тому отут що да напевно додаю просто якихось емоцій і банальні радості життя. Виконувати всі свої бажання все що тобі хочеться, ну в міру (сміх), для розвитку твого і в принципі там того що не заборонено законом. Все що тобі хочеться всі бажання мрії треба виконати і тільки тоді ти там можеш назвати себе щасливим і реалізованим і вдоволеним як особистість.

- а які якості ти цінуєш в людях найбільше?

- аммммм, відповідальність – це дуже важливо. Ааамм коли ти можеш вже довіряти людині і знаєш, що вона тебе не підведе, не тільки там в навчальній робота, а впринципі в житті. Ну людина яка може твій секрет десь сховати в себе і нікому не розповісти, людина яка просто зможе бути з тобою коли вона пообіцяла наприклад бути поруч, це відповідальність, чесність, прямолінійність певною мірою. Не люблю вирази про яку там білу брехню чи ще щось, що краще змовчати ніж розказати щось не те, аммм чесна людина має бути в будь якій ситуації, якби воно гірко не було, але українське прислів'я правильно каже, що краще гірка правда ніж солодка брехня. Тому чесність. І сюди напевно додаю ще як сказати...зацікавленість в чомусь, щоб у людини було те що їй подобається і вона намагалася розвиватися в цьому, а не була просто інертною і жила за течією, щоб людина знала що вона хоче від цього життя знала що їй подобається, мала там хобі якесь хоча б для початку, щоб вона читала щоб вона була ерудованою, не було як овоч там (смішок), а щоб було людиною. Щоб знала, в яких сферах їй хочеться розвиватись, в яких можна розвиватись, знала про свої можливості і таким чином особистісно щось вартувала для самої себе і для тебе, щоб вона не була просто, щоб вона не існувала, а жила і..оце життя якби передевала і іншим, якщо ми говоримо про друзів чи партнерів в завданні.

- угу угу, ага, а от що із власного життя, якщо такі речі є, є для тебе предметом власної гордості, чим ти пишаєшся власне?

- аах ойй (вздох), ам важко дуже, ну напевно в першу чергу для мене все моє життя це було навчання і з такого інтелектуальних здобутків, якщо можна так назвати. В школі є такий тип людей які беруть участь в усіх конкурсах олімпіадах, то єсть їздять, пишуть якісь твори ще що небудь – це була я (смішок) в школі. І в цьому плані маю дуже багато таких маленьких перемог. Найбільша моя перемога це звінсо вступ в університет, це як сказати, вступ в універ Шевченка ну вже це для кожного я думаю там буде якоюсь мірою перемога. Ну і далі це я ж дуже багато кажу про проф. розвиток але для мене дуже важливо це робота, що

мені вдалося знайти і потихеньку почати рухатися цим карерними цими сходами. І це ще одна моя маленька гордість. Таким чином. Якихось більших дуже значущих речей не вважаю, що я побільше зробила в житті напевно, для інших в основному це такі поступити. Для молоді людини яка має на меті здобути академ освіту потім працювати і в ткому руслі.

- угу, угу. Гаразд, а розкажи будь ласка що на твою думку таке Україна і можливо які риси, об'єкти, цінності взагалі уособлюють взагалі Україну. Можливо ти можеш назвати якісь речі або явища які ти вважаєш українськими?

- Що таке Україна, ну ам... дуже не хочеться сказати стандартними якимись асоціаціями, які назве дитина шестирічна. Про те що без верби і калини нема України і подібні речі, але по суті так воно і є. І якщо це узагальнити то в першу чергу перед очима стає в принципі природа напевно певною мірою рідний ландшафт. Це село, Україна не асоціюється з містом майже у мене в голові. Це село але дуже гарне квітуче село, це працьовиті люди, які здатні допомогти іншому абсолютно безкорисні. Які знають що таке цінність людини і цінність дружби цінність сім'ї цінність міжособистісного спілкування це люди талановиті дуже. Що якщо повертатися в минуле якщо зараз просканувати медіапростір то талантів в різних абсолютно галузях. І люди в основном не соромляться цим ділитися це також дуже класно, це впевненість у собі. Я думаю у нас як і в держави впевненості повно. І такої позитивної впевненості і як типічного Українця це впевненість в собі. І щодо впевненості в завтрашньому дні, зараз важко сказати (сміється), що є впевненість в завтрашньому дні. Але принаймні це прагнення її мати, прагнення твердо стояти на землі мати якусь і фінансову подушку і прагнення бути не краще за інших а на рівні з іншими. Бути серед людей і.....вловлювати якісь тренди, так от. Якщо ми говоримо про сучасну україну, дуже мало ось таких речей які Україна, якихось класних речей, які Україна не запозичила, не взяла б в користуванні і не створила б щось нове. Це якась трендовість, це центральність також певною мірою і географічна і бажання просто об'єднувати просто так. Це наша якась гостинність, яка хто б не казав яка вона там є, може не у кожної людини, але загалом це привітність, просто усмішки і відкритість до світу до всього нового і до якихось експериментів навіть. А якщо до, ви казали про речі і образи, які приходять на думку, ну окрім (сміється) верби калини і борщу (сміється) це я думаю якісь архітектурні пам'ятки напевно, які відомі на весь світ, це церкви в першу чергу, тут без розмов. Казати про християнство не буду. Але як архітектурні пам'ятки, звінсо ж храми це те що варто побачити, і це особисто те що у мене асоціюється зі словом Україна. Така величавість, як того самого храму наприклад, це блиск, пишність, срібло і те що аж випромінює якусь таку чистоту і аристократичність певною мірою

- угу а можливо в тебе є якісь почуття або емоції, які ти пов'язуєш з україною і чи є щось за що ти можеш сказати, що любиш Україну наприклад ?

- а почуття та емоції.....ахх (вздих) от.....любиш? так. Мені не подобається там коли кажуть я пишаюсь. Наприклад що пишаюся що я Українець, або в такому роді. Ну, слово пишаюся тут не дуже підходить, а от любити, так. Любити Україну в принципі можна за все. Вона дала тобі життя вона дала тобі, вигодувала тебе скажімо так. Дуже багато людей які провели своє життя в різних областях, або в різних населених пунктах тобто хто з села переїхав з міста, то дуже багато бачу як різняться люди, або що.....І почуття ну.....якщо наприклад говорити про от людей України я останнім часом дуже прагнула подивитися якомога більше документальних різних фільмів сюжетів про історію і про сучасну Україну.. І те що у мене викликало почуття це амм у мене особисто мені в цих сюжетах мені не сподобалось, що нас там називають країною жертвою, народом жертвою. Бо ми постійно чогось страждаємо від чогось. Ми страждаємо, це не наша вина не ми робимо себе жертвою. Оце мені зовсім не сподобалось і це мене таким червоним прапором зтригерує. Не сподобалось як про Україну кажуть самі українці. Я вважаю, що наша країна дуже горда країна. Дівчина така яка неприступна яка всім отбавляє, яка знає собі ціну і після стількох страждань коли нас робили жертвою. Я не вважаю що ми жертва ми навпаки стали сильніші, ми озброїлися, ми знаємо що нам треба робити ми консолідувались, так було завжди, не тільки в теперішній ситуації. Українці не лишають свою країну ворогам. Вони дають самій державі зрозуміти що вона значить для громадян, можливо ми про це не завжди пам'ятаємо і не завжди робимо все щоб показати як сильно насправді любимо цю країну, а тільки в кризових ситуаціях щось ворухиться в голові і ми розуміємо наскільки це потрібно державі, але навіть вдягнути вишиванку, в якийсь буденний день. Це якби символ любові до України, говорити українською це символ любові до країни. Бути активним учасником політ життя громадського життя, читати укр книжки, поширювати укр продукти, це символ любові до Укр. І тому це любов це гордість безумовно впевненість в своїй державі ніякого сумніву в перемогах в якійсь там, в тому що буде

відновлення. Золоте, добре відновлення яке дасть нам змогу бути ще вище і більш гордими і пишатися в першу чергу собою. Так ну і те що хотіла сказати ,що інтелігентність,якоюсь такою ауурою Україна так покрита, це дуже багато талантів і сама Країна має як на мене (смішок) якесь таке дивне уявлення, таку ауру інтелігент. Людини, людини яка так в піджачку з високопіднятою головою, якій хочеться почитати книжку а не йти десь там сваритися з кимось на вулиці чи йти десь в клуб тусити з друзями, бо є країни які мають такий вайб (сміється) але Україна це інтелігент, яка робить все для того щоб свій імідж підтримувати. Певною мірою може звісно іноді розривати шаблони і перевдягатися в щось інше, але основний такий асоціат образ у мене ось такий.

- угу, угу , добре. Дуже дякую. А от якби ти могла сказати через що ти відчуваєш причетність до укр народу?

-як людина яка не говорила укр.мовою все життя я скажу, що мова, в першу чергу я думаю. Я не можу сказати про людей які народилася в українськомовних сім'ях, що вони відчувають, може для них це є чимось буденним і таким абсолютно унормованим і вони не уявляють як, але я уявляю як це і тому заговоривши українською я більше стала себе співвідносити з саме укр народом, що сумнівів у мене в цьому більше ніколи не було. І все що твориться мовою по суті це крок в самоусвідомлення як українця, це книги, це фільми навіть хто не любить читати книги, і там якісь документальні сюжети. Коли читаєш...для мене там на приклад актуально – це Зачарована Десна, от кажуть що там якусь справжню суть і дуже близькість до твору відчують тільки ті хто бачив Десну, хто там живе. В Чернігові бачила Десну не раз і прекрасно розумію, які там пейзажі і інші ситуації говорить Довженко. І тому аааа літературу там кінематограф, мистецтво загалом сюди ще додаю. Ну.....ам.....напевно варто сказати про аммммм, якби це назвати.....ро оточення загалом про те до чого тебе привчають з дитинства навіть, бо самоусвідомлення це гарно, але звісно ж є люди яким ти довіряєш ну настільки щоб дозволити їм в тебе якийсь вклад зробити, в твій розвиток як людини, тому це батьки, навіть говорячи російською, не заважало їм нічого патріотично виховувати свою дитину і не одну (сміється.) Переймати думку про те ,що я українка, іншого варіанту просто не було, тим паче живемо ми в незалежній країні на приклад і просто не знаю як люди мого віку або люди трішки страшне можуть доходити до думки, щоб не асоціювати себе з укр народом. Ну як. Ми не жили в іншій державі ми не знаємо яка була інша ситуація, все що ми бачили це незалежна самостійна Україна яка дала нам все по суті, якій ми вдячні там за аммммм за наше життя і.....яку ми любимо, яка не нав'язує цю любов, а яку ми любимо ось так самі і та до якої ми приходимо. Люди які жили в рад.союзі, можуть асоціювати себе інакше, які не прожили цю самостійність, а десь там лишилися свідомістю в попередній країні і вважають, що вони «человек радянського союзу» і розказують нам про те, як тоді гарно жилося, так. Але наше покоління не...я себе не з іншим чимось не асоціюю і усвідомлюю себе повністю громадянкою України і частиною укр народу.....пишаюся всіми надбаннями цього народу і стараюсь якоесь ними послуговуватися в своєму житті і поширювати їх для тих хто не до кінця себе усвідомлює частиною цього народу.

- угу, угу. А мммм от як ти вважаєш, можливо якщо є такі речі, ну частково якби уже багато чого було згадано, але от, чому можливо Укаріні варто повчитись в інших країн і чому іншим варто повчитися в україні як думаєш. Що нас взагалі відрізняє можливо від тих самих росіян на приклад

- ну ахх ... якщо ми говоримо про амм... росіян я не буду казати про інші там слов'ян. народи, то в принципі.....не знаю ставлення до життя. Ми готові працювати дял того, щоб здобувати те що ми бажаємо, готові певною мірою якусь частину свого життя так покласти на цю працю, для того щоб чогось добитися самим, для того щоб прожити. Ааааа порівняти на приклад там укр будь яке місто чи село з таким самим за розміром за населенням в росії, зовсім інше ставлення людини до суспільства в якому вона живе і до того середовища в якому живе. У нас в селі звичайно зараз, не знаю мальви на хатах не малюють переважно, але залишають ось це естетичний, естетичну цю частину, людям не байдуже як вони живуть, де вони живуть і вони намагаються зробити свій маленький куточок в Великій країні якомогу зручнішим і якби і приємнішим для того щоб там знаходитися. Я особисто росію не бачила, але ну такий.....асоціативний образ традиційний який небудь глибокце це Избушка чуть лі не на курьих ножках, це люди які абсолютно нічого і не хочуть робити щоб їм краще жилося, люди які не можуть поремонтувати свій паркан, щоб в ньому не було дірки, не можуть обмазати хату, щоб їм було тепліше, а чекають поки їм прийдуть і зроблять опалення чи фарби, чи ту дощечку в паркан прироблять, щоб не було дірки, хтось інший, хтось не знаю, влада, внуки, діти. Мені здається у укр немає такого, ми приймаємо допомогу з радістю, але ніколи не чекаємо допомоги такої супер-волонтерської, ініціативної від інших. Ми робимо те, що потрібно робити для того, щоб жити нормально,

самі. І прекрасно послуговуємося цією рисою. Якщо говорити про те що нам варто запозичити в інших, то це наприклад більше свободи не на владному рівні, не на рівні там політики чи громадянам, а свободи більш між громадянами. Ми йдемо в Європу дуже швидко, і більшість людей розуміють те, що настільки суспільство буває розшароване, що є різні меншини, я не говорю там про наприклад жінки і чоловіки відрізняються, а відрізняються наприклад вихователі в садочку і викладчі в університеті. Це педагоги, але у них різне там світобачення і це треба розуміти. І просто дозволяти людям бути трошки більш вільними. Наприклад, з мого життя це історія з татуванням. От.....я думаю що зараз за тату тебе не засудять на роботі і візьмуть тебе на будь яку роботу є воно в тебе чи нема. Чи ти викладач в універі чи то стюардеса чи не знаю продавець в магазині будь чого, спорт товарів. Я вважаю так, але наприклад моя мама думає зовсім інакше, вона проти цього і вона каже, спочатку знайди роботу, спитай чи дозволяють тату а потім вже роби татування. Кажу, мам а це ж якось неправильно. Тобто якщо є в суспільстві хоча б там якась група людей, яка вважає ось так, значить такі є. Значить десь таки тебе засудять і не візьмуть на роботу з тату, але я вважаю, що це неправильно. Лукізм. Лукізму я вважаю у нас дуже багато в країні. І певною мірою ще ейджизм. Ну це ось такі вже залишки радянщини. Я думаю. Коли у тебе хотіли ,щоб був досвід до всього, має бути там освіта вище. А може ще не одна і 10000 папочок з якимись напрацюваннями, що ти в цьому житті зробив. І зараз уже багато людей, бо люди середнього віку вони + - ще встигнули побачити радянське життя, або на них там батьки впливали, дідусь бабусі і так далі. Люди більш молоді, вони зовсім не прив'язані, вони вільні до розвитку, але ось цей середній вік це люди які такі дуже на якомусь балансі знаходяться між молоддю і старшими людьми, мені здається, що в Європі в америці, такого немає, або прийнятні це не так асоціюється з західними країнами, там навпаки люди з 40 чи скільки там років життя тільки починається, вони по іншому зовсім дивляться. А у нас це вже зовсім люди з роботою, дітьми з усім що треба і не треба і вони насаджують свій світогляд тим хто молодше і хочуть щоб по-їхньому було. Але воно не так і молодь дуже активно (сміється) цьому намагається суперечити і мені здається навіть прекрасно це виходить і ми якби це дуже стараємось нівелювати, але такі явища все одно є, ось таке, свобода громадян суспільства, саме в стосунках між людьми, я не говорю про політику. Це те чого нам не вистачає, це те що лишилось ментально з старших поколінь, дідусів бабусь.

- а що з Українського для тебе є предметом гордості, чим ти пишаєшся якщо такі речі є.

- ойий таких речей дуже багато (сміється) в принципі, аммммм

- ну чим найбільше так

- пишаюся всім, що українське тим що є українське і намагається виходити на певний світовий ринок, якое себе анонсувати. Якщо може я якое мислі не в тому звісно ракурсі це має бути, але скажу дві речі. Я скажу про амммм напевне вишиваний одяг, боа чому ні? Це те що класне, традиції нашого життя нехай ми вкладаємо в це зовсім інший сенс ніж наші бабусі які вишивали ці квіточки і амммм знали що яка квітка означає, да як символ. Але ми все одно відчуваємо щось. Як кажуть вишиванка це генетичний код нації. Ось я підтримую цю думку, от в таких вот маленьких візуал речах, орнаментах, все таки щось є, щось вкладене. І воно тебе певною мірою захищає оберігає і якщо говорити про мій улюблений вихід на світовий ринок, це дуже гарно, це візуально естетично це справді те що може захопити людей інших країн також. І важливо щоб вони знали, що це українське, що це зроблене придумане, вишите укр і потім вже розповсюджено далі десь на світових подіумах, щоб вишивані якісь елементи стали нормою, або навіть трендами ось це було б прекрасно безумовно. А зааа якщо говорити про сучасне суспільство, то я напевне скажу про укр кінематограф. Він виходить зараз на зовсім інший щабель ніж це було навіть 5 10 років тому. Не говорю по ці фільми .що були зняті за часи рад. Союзу укр режисерами. Більшість з них це дуже гарні фільми, але не асоціюються з власне-укр фільмами у багатьох, але укр кінематограф останніх років, він має можливість вийти також за рамки просто укр кінематографу і йти далі далі далі розвиватися. Це тому, що дуже багато талановитих людей. Режисерів акторів сценаристів музикантів як і допомагають і беруть участь у записі треків і будь якого звукового супроводу, але укр фільми дуже дуже на високому рівні, тому що є про що розповідати є кому розповідати і знають як розповідати. Сини там Лесі Укр, Тараса Шевченка, зовсім в іншому руслі там працюють. Не пишуть поезії, але знають як наростити свою художню історію донести її до читача і глядача так щоб глядач точно вийшовши після сеансу фільма, або подивившись його на будь які платформі точно ще роздумував проц ей фільм ще дуже дуже довго.

- угу аааа от якщо повернутися до твого особистого досвіду попереднього можеш розказати з чим у тебе пов'язані найприємніші спогади з дитинства, можливо це якісь конкретні люди, місця, обставини і розкажи будь ласка чи є у тебе якісь сімейні традиції яких ви дотримуетесь?

-аааа, чесно сказати (сміється) я дуже мало памятаю своє дитинство, нас правді. Якось так влаштована пам'ять що тільки дуже яскраві моменти запам'ятовуються, але такого прями якихось деталей немає дуже багато, але майже там кожного літа як і певний відсоток укр дітей, я їздила до бабусі в село і проводила там час і мені було прекрасно. Я якогось чіткого моменту не назву, але без там мами без тата це була повна свобода для дитини і переміщення з міського такого мікроклімату в сільський мікроклімат, воно було дуже потрібним. І певною мірою душі, це тваринки та, на городах десь, піти в садочку побродити втікти від діда з бабою, це мала дитина, більше їй нічого не треба, десь з під курки яйця забрати піти увечері самій поки тебе кури не задзьобали (смішок) з півнем разом, а потім побігти десь в садок трусити дерево, що десь яблуко впало і ти його з'їла немита прями під деревом, і радіти життю далі, щоб потім бабусі на тебе накричала, що ти яблука немиті їсиш. Ось це такий, така атмосфера мого дитинства. З містом я вже казала у мене в основному такі моменти не асоціюються але якщо говорити про там більш доросле дитинство, то це школа. У мене майже ніяких претензій до школи не має, зазвичай у людей це негативні спогади. Але я дуже люблю свою школу, своїх однокласників і своїх вчителів. Вони зробили певний проміжок мого життя дуже прекрасним і допомагали певною мірою розвиватися і зробили мене тим ким я є зараз. Не забороняли проявляти ініціативу не скубали не булили ні за що. Це якби проміжок мого життя пройшов дуже добре. От це що зі спогадів з дитинства. А другу частину питання (сміється) вже забула....

- з приводу традицій, якісь чи є якісь сімейні традиції яких ви досі дотримуетесь з родиною?

- по понарозказувала вже що полетіло геть. Думала що сказати а потім вже забула про що думала.....думаю нехай потім перепитаю. Сімейні традиції.....ну в основному вони всі пов'язані зі святами.....аммм з великими святами там це Великодень, Різдво, наприклад. Ну такі...(сміється) чисто походило релігійні свята. Наприклад, Спас, от таким чином вони в основному всі пов'язані саме з цим. Новорічний цей цикл свят.....ааа Колядки щедрівки і так далі, це Різдво в основному, от Великодень не у нас оповитий традиціями, але все ж таки вини є. Мама намагається кожного року пекти паски по якомусь там рецепту який бабуся ще колись користувалася користується. І мені передається рецепт (сміється) я намагалася навіть сама аааа, навіть непогано вийшло потім ще буду пробувати, може краще буде, але в основному це Різдво. Здається з Різдвом найбільше традицій пов'язано цей процес свят вечір, вечеря, стільки-то страв. Запалити свічку обов'язково, зробити кутю, покласти такийснопик якщо є можливість. Десь його знайти снопик якихось там, того ж самого сіна якогось, чи що там знайшлося в домі. Все в дідух як виходив так виходив. Покласти в кучу ті ложки дерев'яні для того щоб покуштувати дати можливість тієї куті духам наших предків які приходять. То це напевно от Різдво найбільше. Щодо іншого.....отак і в принципі як є можливість то до церкви треба сходити, але там то коронавірус то війна і до церкви так особливо і не сходиш останніми роками. Але колись намагалися кожне свято яке має причетність до релігійних Вірувань ходити до церкви там ходити...

- ага гаразд, а скажи мені будь ласка чи займаєшся ти чи хтось з твого близького оточення громадською активністю чи громадською діяльністю. Можливо там зараз займаєтесь волонтерством там перераховуєте благодійні внески на рахунок армії, фонди?

- ну онлайн волонтерська діяльність це першою чергою, у нас що сім'я що однокласники, в основному це така більше грошова допомога. Бо наприклад, мені зараз вирватися з урахунку на те де я знаходжусь, дуже важко знайти якийсь такий, якусь нішу де дуже потрібна моя допомога. Бо там де було потрібна фізична допомога все було зайнято з перших днів, бо дуже заактивно люди цим займалися, бо розуміють наскільки це потрібно. Я знаю особисто з моїх наприклад колишніх однокласників дуже багато хлопців в основному, бо дівчат дуже сильно мами біля себе тримають, не дозволяють їм чимось таким небезпечним займатися, але хлопці в основному це і хлопці які дійшли до ТРО хлопці які займаються волонтерством працюють разом з військовими Коли бачу якісь поклики які кидають знайомі, волонтер. Збір на будь-що абсолютно я намагаюся знайти можливість і долучитися до цього збору. Ну і волонтер ініціативи які організовував універ я думаю це зараз в першу чергу зараз просто те що найосновніше стає пунктами в тому інфопросторі в якому я постійно знаходжусь це ааааа як її називають ееммм кібервійсько, да, інформаційне, хто вже має більшу обізнаність з моїх знайомих з цими технологіями, той намагається йти в кібер військо. Але для мене основна діяльність це наскільки можливо, десь фонди. Ну в основному це знайомі. Мама і тато наприклад

робили внески в якісь загальні фонди «повертайся живим» або подібні організації. А якщо бачу, що хтось із знайомих займається, організовує такий збір, то я завжди залучаюсь, тому що розумію наскільки це важливо і + це мої знайомі я розумію, що можна довіряти. Скільки там шахраїв хто собі які гроші врка, забрав, той фонд виявився несправжнім дуже багато, тому дуже скептично ставлюсь до інформацій в новинах, організували 803 фонд збору бронешилетів. Дуже важко перевірити наскільки правдива ця інформація, тому намагаюся саме в таких випадках довіряти тим людям яких я особисто знаю

- угу угу, добре і буквально на останок. Скажи чи змінилося у тебе ставлення до України після початку повномасштабної війни.

- охх, змінилося так, але не дуже кардинально, я в принципі завжди була такої думки, що наш народ, якщо треба буде він згуртується і знищить будь-кого і будь-що, що стане йому на заваді для нормального, спокійного життя. Але от зараз деякі моменти наприклад мене дуже дивують. Будь-яких там діячів громадських тих самих там активістів або ведучі будь-хто там блогери, хто висловлював або не висловлював до війни свою громад.позицію. це особистісний такий, або навпаки підвищення довіри і якоїсь поваги до людини там, дуже деякі люди дивують і викликають не позитивні далеко емоції цими якимись висловами. Але загалом, ситуація яка от почалась 24 лютого, підтвердила мій особистий портрет Українського народу. Що коли треба буде, коли питання нашої незалежності, суверенітету буде під загрозою, коли люди зрозуміють, що вони можуть щось втратити а не просто спокійно жити не думаючи про завтра не думаючи про рідних там не думаючи про існування України як такої як держави. Люди розуміють, що треба щось робити. І Українці розуміють це як ніхто і зараз навіть там на якихось угрупованнях як сусіди в моєму будинку, я наслухалась дуже багато різних думок, різних поколінь, різних професій і я впевнена що всі ці люди після війни дуже сильно зміняться. Мені здається, що основне що після от війни, зараз нема часу думати про те як мінятися в більшості людей. Вони думають там як гроші заробити, як купити більше їжі, бо може настати якась криза чи голод чи не буде продовольства якогось, але вже після всіх обставин після перемоги, я впевнена люди будуть жити зовсім по іншому і держава нашу буде сприйматись зовсім по-іншому. І людей яких можна буде назвати патріотами, які можуть покласти дуже багато, якщо там не життя, то дуже багато якихось особистісних речей на благо своєї країни і свого народу їх стане набагато більше. Люди просто будуть цінувати Україну більше. Оце питання наскільки ми цінували нашу державу до початку кризової ситуації в ній і наскільки це буде потім. Я думаю (сміється) ці цифри будуть відрізнятися дуже сильно, звісно що в позитивну сторону.

16. Віталій, 22, Рівненська область

Розкажіть будь ласка коротко про себе, скільки ваш років, де живете, де все життя проживали, чим займаєтеся ви і чим займаються ваші батьки?

- Мені 22 роки...***** я з селі Удриця Зарічнянського району, зараз вже Вараський район, ааа... я навчаюсь в Києві на зубного техника і працював зубних техніком уже...3 роки пропрацював... А вданий момент я знов в селі

А коли ви туди повернулися?

- З початком війни, в перший день війни я вернувся

А скажіть будь ласка чому і чи плануєте повертатися назад до Києва?

- Ну... чому повернувся... тому що почалась війна і... (сміється)...іі.. я виїхав думав на днів пару поїду додому посиджу поки ... пару днів дасть все закінчиться.... Кароче зараз все це затягнулось і І моя сфера перебуває в глибокій кризі (сміється), в якій я працював... зуботехнічна сфера... і я поки навіть не бачу майбутнього коли я зможу туди повернутись, саме в оцю сферу

Розкажіть будь ласка якою мовою ви зазвичай спілкуєтесь і якою мовою зазвичай спілкується ваше близьке оточення?

- Зазвичай я спілкуюся українською... В більшості моє оточення спілкується українською... хоча я знаю російську, але... російська в мене з акцентом, тому мені зручніше розмовляти українською

А наскільки ви цікавитесь політикою і чи можете ви про себе сказати що у вас є чіткі сформовані політ погляди?

- Це досить ... багато цікавлюсь політикою і це почалося не тільки до війни, це останні роки я.. досить пильно слідував за подіями які відбувалися в нас всередині країни... тому... я досить рано , да, багато слідував за політикою

А звідки ви берете новини, як часто ви читаєте, які переважно джерела інформації ви читали щоб отримати останні новини про події в світі в Україні*

- Переважно це Ютуб різного роду інтерв'ю з людьми, експертами, з людьми які були при владі, з людьми які колись були при владі, багато передивився інтерв'ю у Гордона

А скажіть чи різняться ваші погляди і політичні погляди вашого найближчого оточення?

- Ее.. та ні, не різняться... хоча наприклад якщо брати до війни і коли там в мене були різні погляди там.. могли бути різні погляди із моїм начальством на роботі, але ... а так взагалі в більшості ні

Як би ви себе охарактеризували себе як особистість , на що ви зазвичай спираєтесь – на власні уявлення про майбутнє чи ... що важливіше – власні уявлення про майбутнє і самостійність у вирішенні власних життєвих питань чи думка родини з цього приводу, думка найближчого оточення ?

- Мені більш важливе саме моє власне майбутнє

Тобто ви з родиною зазвичай не радитеся з приводу якихось важливих для вас питань, так?

- Раджусь, якщо я можу там отримати підтримку або можу отримати там пораду... ну, раджусь.... Але рішення приймаю так як я вважаю...

От як ви би описали ваші пріоритетні цінності в житті от що для вас в житті важливо, для чого ви живете так би мовити і що вам потрібно зробити в житті аби ви думали що ви живете не дарма?

- Важливі... важливі мої.... Люди яких я люблю.... Якби я став мільйонером ... я би був би задоволений.....

А які якості ви цінуєте в людях найбільше?

- Вірність... і... я можу сказати яку я найбільше не... не не не люблю якість в людях.. це хитрість, коли людина думає що вона розумніша всіх і... і ще й це намагається показати

А скажіть будь ласка, чи є щось в вашому житті чим ви найбільше пишаєтесь? Або якщо наприклад немає то можливо що вам треба зробити в житті або ким стати і так далі щоб ви могли цим пишатися?

- Я навіть конкретно над цим не задумався , але я пишався якби... я став би доволі забезпеченою людиною ...

Розкажіть будь ласка чи є у вас якісь сімейні традиції які для вас є важливими і яких ви дотримуетесь?

- Так... святкування там Пасхи, Різдва, християнських праздників... свят...

Що змінилося у вашому житті після початку повномасштабної війни? Маю на увазі які матеріальні зміни так і можливо у вас якісь нові думки ставлення цінності виникли

- Ну... перше цінності... до війни я дивився думав що мені треба де встигнути ,я там і там не встигаю шось зробити, а ... після війни я вже думаю що головне щоб не було війни я все зроблю, то все... дрібниці , так що.. ну, це така переоцінка ... і... ну взагалі .. хех... я зрозумів що... інвестувати потрібно ... в такі активи які ... не підлягають зруйнуванню (сміється) під час війни ... так....

Чи займаєтеся ви зараз громадською діяльністю, чи берете ви участь у якихось громадських активностях у ході війни і яким чином? І ваше близьке оточення так само

- Оскільки я на західній Україні під самою Білоруссю, то ми не можемо... ну.. займатися більш активно ну такою волонтерською діяльністю, тому що в нас самих небезпека, оскільки ми під самою Білоруссю, але ми беремо участь активному в тому що ми передаємо допомогу на східні регіони продуктами і взагалі чим можемо...

Якщо пригадати 13-14 рік, чим ви тоді займалися в той період, яким він був для вас і як ви сприймали на той момент актуальні політ події?

- 13-14 рік.. я тільки закінчував школу, я це слабо пам'ятаю, але... але я тоді вже пам'ятаю що я тоді чітко усвідомлював що росія напала на нашу Україну і розв'язала війну , тобто в мене тоді ілюзій не виникало... і на протязі всіх цих років в мене ілюзій не було відносно того що відбувається в нас на сході України

А як ваше близьке оточення відреагувало і ви на події Євромайдану?

- Як, ми... ну я не можу згадати як мої близькі реагували, але мені здається навколо мене був такий фон якби... всі мої близькі здається це все підтримували, тому що ... було у всіх таке прагнення бажання щоби Україна стала частинкою Євросоюзу...

Чи змінилося ваше ставлення до України після 24го лютого?

- Та напевно ні.. напевно тільки посилилась якась любов певна до батьківщини...

А от як би ви сказали от за що любите Україну? Які почуття і емоції ви пов'язуєте з Україну і що ви вкладаєте взагалі в поняття любов?

- Ну як вам сказати... більш... я коли, ну , в мене якісь там.. як сказати... почуття до України то я згадую просто історію і події... нашої історії там столітньої давності, да, десь останні 150 років, і скільки Україна саме натерпілася горя конкретної від російської ... від московської ... московського царства, потім від рос федерації, комуністів... і от саме в цьому плані мене ... як сказати... є велике бажання щоби Україна все таки виборола свою свободу і так як говорив ще Шевченко «боріться – поборете»... не знаю щоб на тому світі наші великі діячі історичні щоб вони могли пишатися Україною вільною ..

А що таке Україна, можливо якісь конкретні риси на ваш погляд, об'єкти цінності уособлюють Україну?

- Вільний народ... мені здається це вільний народ. Вільний народ який не хоче рабства

А от як би ви ще Що б ви ще сказали про такий збірний образ українського народу, можливо там типового українця, як би ви його описали?

- Ну , можна багато описувати, тому... як би в народі як жартують про характер українців, але мені з історії і нашого народа найбільше це пам'ятається наш народ такий свободолюбивий , і мені ця риса найбільш подобається

А от ... як ви вважаєте, довкола ще яких цінностей і пріоритетів на вашу думку українці повинні об'єднуватися ?

- Навколо ... того що ми є християнська країна, навколо християнських цінностей і навколо того , що в Україні має бути демократія, ми маємо бути вільною Україною

Розкажіть які асоціації у вас виникають коли згадують Україну?

- Це моя рідна земля, моя батьківщина, синьо жовтий колір ... ще що... гімн «ще не вмерла Україні»...

А через що ви відчуваєте причетність до українського народу і що для вас означає ця причетність?

- Ммм... мова, культура... мені здається найбільше мова , далі культура, наша історія...

А якби була потреба іноземцям пояснити що складає суть України, що таке Україна , яка її культура, які її люди і тд і тд, цінності, на що би ви акцентували увагу, як би ви розказували іноземцям що таке Україна

- Я б розповів що Україна ... це найбільша країна в Європі... яка... є нащадницею Київської русі... і ... можливо розказав би про князів Київської Русі... і...про наше місто Київ, мені воно дуже подобається, я за ним скучаю... далі... не знаю, хм.. я навіть ніколи не задумувався, можливо це більш залежало б від того хто що в мене конкретно запитував про нашу країну, можливо я б там розказав про наявну ситуацію в Україні, про війну і про те як наш народ мужньо тримається...

Ви сказали про Київ, а от з якими ще населеними пунктами, людьми, обставинами у вас пов'язані найприємніші спогади із життя ?

- Конкретно з Києвом... я там зустрів свою дівчину, ми там познайомилися і самі... самі приємні моменти саме в Києві.. я багато гуляв по Києву, любив гуляти вечорами допізна ... по Хрещатику, по пейзажній алеї..... ну багато, я був в досить багатьох таких класних місцях в Києві...

Чи є щось із Українського , з культури з політ життя і так далі , що для вас є предметом гордості?

- На даний момент мені здається предметом гордості є... саме наш президент Зеленський... мені здається ... на даний момент... він став такою людиною, яка... яка буде в історії нашої країни як... батько нації, один із батьків нації.. тому що він... мужньо захищає нашу країну, але ... але якщо взяти... і нашу історію то... в нас багато є таких ... людей... якщо з недавньої політичної історії, то я... навряд чи згадаю, но хоча би Леонід Макарович Кравчук, який... сьогодні помер ... чи вчора... так, він... зробив . ну, він же ж ... підписував про цей документ.. про .. вільну Україну, про розпад

Радянського союзу і... він був одним із ініціатором.. про те щоб Україна вийшла з радянського союзу, то мені здається ця людина заслуговує дуже великої пошани

А як ви вважаєте чи є якісь речі, яким Україні варто повчитися і в інших країн і навпаки можливо є щось чому іншим країнам варто повчитися в Україні?

- Да, мені здається що Україні є багато чого повчитися в наших європейських сусідів країн... особливо хотілося би щоб наші політики вчилися керувати державою так як це роблять до прикладу в Норвегії.. наскільки там...ее... влада дбає... про майбутнє своєї країни, про економіку... хотілося би бачити таке в нас... аа... друга частина запитання? Я упустив..

Можливо є щось що іншим країнам варто було би повчитися в Україні, якийсь досвід запозичувати?

- Да... хех... ну на даний момент... Європа уже від нас учиться, тому що... Європа останні роки вела таку політику як... як же це... вилетіло слово... ну ніби умиротворення агресора, да... Європа закривала очі на те що... росія робила і вона ... надіялася що .. що це так легко все закінчиться і пройде , але... але на даний момент для Європи слід... бути більш ... більш прагматичними і ... цей... і бачити ситуацію яка реально складається

А як ви думаєте чи є щось українців від решти народів світу і зокрема чи щось відрізняє нас від росіян, якщо так то що?

- Від росіян нас розрізняє що ми не раби.. (сміється)...а... від інших народів світу я не знаю.. ну звичайно що в кожній нації є своя відмінна риса, але... так особо виділити... не знаю...

Як би ви могли описати росіян і росію, можливо з чимось у вас ототожнюється образ росії і російського народу?

- Ну ототожнюється звичайно образ інколи коли слідкуєш за ними дивишся... люди .. більшість людей дивиться їхній телевізор, і це така пропагандистська машина.... Яка із людей зробила стадо баранів ... Геббельс казав... Геббельс це... головний ідеолог.. я не пам'ятаю як його посада но він був у Гітлера головним по пропагандистській роботі, і він говорив що дайте мені ЗМІ і я зроблю з любого народу зроблю стадо баранів, хех, в принципі те саме що відбув у росії, ми зараз можемо бачити, і дуже прикро коли ми бачимо в соцмережах що в принципі основна маса росіян саме підтримує війну в Україні.... Тому для мене... для мене це... в більшості своїй... стадо , яке не має своєї думки, яке не може критично думати ... приймати якісь рішення

А скажіть , є щось що б ви хотіли змінити в Україні можливо? Є може якісь речі які у вас різні негативні емоції як от сум ненависть страх розчарування?

- Та я щасливий в Україні, але ну... на даний момент... ми думаєм тільки про одне – про те щоб закінчилась війна, хоча якщо б це питання звучало до війни, то я б напевно сказав що нам слід побороти корупцію.....

Як ви вважаєте взагалі до чого ми як українці повинні прагнути в майбутньому, яким би ви власне хотіли бачити майбутнє України?

- Ну... держави – члена ЄС, бажано однієї із лідерів Євросоюзу... держави із потужною економікою... бажано щоб...Україна стала членом альянсу НАТО... мені здається це... це така ну мрія для України..

А як ви вважаєте чому це важливо для нас?

- Еє... дуже важливо для нас безпекове питання... от ми не знаємо як закінчиться війна, але дуже важливо щоб після війни коли Україна виграє щоб в нас були дуже конкретні гарантії безпеки для України, тому що без цього неможливі будуть інвестиції далі в Україну і захід якихось бізнесів та проєктів... а друге це... економічне зростання... економічне зростання а першу чергу важливе для того щоб зростав рівень , прожитковий мінімум для українців.

За обставин війни на який ризик були би особисто ви піти якби в цьому була потреба для вас або близьких або країни ? чи ви скоріше уникали б ризику?

- Знаєте... я ... ну в залежності в якій би я ситуації опинився, но... інколи такий відчай, така злість, що... здається я би пішов .. просто хотілось би піти зі зброєю захищати Україну....

17. Анна, 19, Запорізька область

- Так, ну я Аня, мені 19 років я навчаюсь в університеті Тараса Шевченка на спеціальності укр мова і літ, працюю я, віддалено, тому на щастя війна не вплинула на мою роботу, я проживала в бердянську, зараз так як він тимчасово окупований я зі своєю родиною виїхали до Львівської області місто Самбір. Батьки, мама працювала економістом і тато працював таксистом, також у місті бердянську. Брат у мене також є, йому 5 років. Ну загалом все

А в якому ти місті знаходилася до 24 лютого?

- В бердянську

І коли ти з нього виїхала?

- Аа... напевно в середині квітня. 15 квітня здається

А чому ти виїхала і чи плануєш повертатися туди?

- Поїхала тому що там окупована територія з 26 лютого. Там немає ні магазинів, по вулиці їздять танки, ну тобто життя стало неможливим, там зв'язку не було тижнями. Планую звичайно повертатися якщо його деокупують

Гаразд, дякую. Якби ти сказала наскільки ти цікавишся політикою і чи сказала б ти що в тебе є сформовані політ погляди

- Я не можу так сказати тому що до початку війни не доводилось цікавитись політикою. Звичайно читаєш новини якісь, щось передивляєшся, але щоб я глибоко цим цікавилася, не можу сказати

А як часто ти читаєш новини і з яких ресурсів береш інформацію про останні події?

- Ну зараз дуже часто читаю новини тому що цікаво що відбувається в країні і читаю з телеграм ресурсів тому що це зручно і не треба нічого читати. Ну зазвичай всі новини про війну

А скажи будь ласка якою мовою ти зазвичай спілкуєшся і якою мовою спілкується твоє оточення?

- Російською. Амм, я спочатку жила в миколаєві, там всі спілкуються російською, в бердянську тим паче, в школі також, хоча я вчилася в укр школі, в навчанні, вчителі часто переходили на рос пояснюючи якісь предмети, і так звикли до того що ми розмовляли російською. Але зараз так як ми знаходимося в самборі, де всі розмовляють укр, то я помітила що навіть між собою з батьками ми переходимо на укр. Це дуже цікаво як на мене. І так само через те що я вступила до киева, і багато одногруппників із заходу, ми спілкуємося укр. Ось.

Як би ти могла охарактеризувати себе як особистість і на що ти зазвичай спираєшся: на якісь власні уявлення про майбутнє чи тобі загалом важливо приймати рішення самостійно чи тобі важлива думка твого найближчого оточення?

- Мені важлива думка мого оточення. Я питаюся чиєсь думки, мені важко ухвалювати рішення самостійно. Хоча я ухвалюю рішення самостійно, але мені важливо послухати тисячу думок а потім ухвалювати якоесь рішення

Скажи будь ласка як би ти могла описати свої пріоритетні цінності в житті, що для тебе є справді важливим і як ти думаєш для чого ти живеш і що ти маєш зробити щоб думати що живеш не дарма?

- Ну мені звичайно важлива кар'єра в житті, навчання моє, хочеться самореалізуватися для того щоб відчувати себе щасливою, мені важливі мої рідні моя сім'я мої друзі. Я не вважаю що людина повинна обирати щось одне, я думаю що це все важливо і потрібно якоесь балансувати, ну мені так потрібно для мого щастя

А які ти якості цінуєш в людях найбільше?

- Ну напевно справедливість чесність, можливо щирість, не лицемірство

А чи є щось для тебе з власного життя що є для тебе предметом найбільшої гордості, чим ти пишаєшся?

- Ні, в мене нема якихось таких, що я для себе щось зробила і имось пишалась. Я пам'ятаю коли я навчалась в школі, я хотіла закінчити школу із золотою медаллю, для мене це прям було все, але зараз ти на це дивишся і «ну і шо». Якоесь переоцінюються цінності, і зараз я не можу сказати що зробила щось таке, чим би я пишалась

А як ти вважаєш що це може бути гіпотетично?

- Я не знаю якщо чесно. Я от думаю наприклад є люди які волонтерять, допомагають чимось, захищать, які роблять щось таке, те що потрібно для інших, от їм реально можна цим пишатися

А ти не займаєшся волонтерством, громадською діяльністю?

- Ні, не займаюся. На початку війни не було можливості, глушили зв'язок, ми сиділи як в танку. А зараз вже все, починаєш адаптуватися, і трішки не до цього

А розкажи будь ласка чи є в тебе в родині якісь сімейні традиції, яких ви дотримуетесь

- Хм.. ну не думаю, ні, ну ми намагаємося святкувати якоесь свята разом. Ну новий рік, різдво, великдень, якоесь ми зазвичай проводимо з сім'єю великі свята. Не знаю чи можна назвати традицією

Так так цілком. Добре. Як ти вважаєш на твою думку що таке Україна, які можливо об'єкти, риси, цінності уособлюють україну. Може ти могла б назвати речі, які є суто українськими?

- Тільки українців можна охарактеризувати як волелюбний народ які за своїх дітей сім'ї землю готові помирати

Мгм, а можливо є якоесь визначні риси збірного образу українця?

- Щирість, доброта. Милосердність. Ну я думаю що у нас гарні риси характеру в українців

А які асоціації в тебе виникають коли згадують україну, ну якийсь примітивний асоціативний ряд, перше що в голову приходиться?

- Не знаю, наче все приходиться, але не знаю що сказати. Напевно це українські пісні, українська мова, калина якась як завжди в школі казали, прапор звичайно, синьо жовті кольори

А які почуття і емоції ти пов'язуєш з україною? Чи є щось за що ти любиш україну?

- Так, я можу сказати що я люблю україну, і хоча постає мовне питання, що ми розмовляємо російською значить ми не патріоти. Я так не вважаю, я любила україну і до війни мене турбували її проблеми, я б хотіла щоб українці жили як найкраще, у мене ніколи не було бажання переїхати за кордон чи вчитися десь в польщі, я вважаю себе патріоткою

Як би ти хотіла аби склалася мовна ситуація в Україні, якою мовою все таки повинні спілкуватися українці?

- Я думаю що звичайно і в державних установах і в телебаченні і в школах має бути укр мова, і коли у нас був прийнятий закон про мову де заборонялося в держ уст використовувати рос мову, у нас було це сприйнято погано в моєму місті, я вважаю це правильно. Ми живемо в Україні і використовувати укр мову це адекватно і нема нічого страшного. В побуті кожен сам вирішує, але якщо держава вирішує що укр мова має бути скрізь, то тоді люди самі невимушено почнуть на неї переходити

Гаразд. А чи відчуваєш ти свою причетність до укр народу, через що ти її відчуваєш, що вона для тебе значить?

- Ну, складно... ну не знаю, мені б хотілось відчувати цю причетність через те що я можу зробити щось для свого народу. Це не стосується тільки волонтерства, але й економіки, тієї самої мовної ситуації, якщо ти розмовляєш укр мовою, то люди навколо теж почнуть

А якби у тебе була необхідність пояснити іноземцям що складає сутність України, на що б ти акцентувала увагу?

- Я б напевно акцентувала увагу на те що українці вони дуже демократична нація вони мають свою свободу слову вони можуть самі вибирати що хочуть, вони дуже талановиті, і я думаю що це люди які люблять свою країну

Мгм, от в продовження цієї думки попередньої, як ти вважаєш, навколо яких цінностей і пріоритетів українці мають об'єднатися ?

- Мм, ну, дивлячись на ситуацію яка склалася, вони мають бути об'єднані до любові до країни, якщо подивитися зараз на статистику, люди об'єдналися і вони об'єднані саме любов'ю і вони бажають цілісність країни.

А от після війни коли ми виграємо, вже відновимося до якогось рівня плюс мінус норм, як ти вважаєш що має грати об'єднаним елементом, ну війна ж пройде ?

- Ну, тоді можна гуртуватися на відбудові країни, на тому щоб вона розквітала на цій любові і щоб це ніколи більше не повторилося, можливо на якомусь розвитку, економічному, на розвитку мистецтва, кінематографа саме українського, на розвитку музичної укр творчості

А от чи є щось з українського з культурного життя або ще з чогось чим ти пишаєшся?

- Ну я думаю що у нас дуже гарна укр музика, є дуже гарні гурти, навіть на євробаченні, вчора був виступ, дуже круто я вважаю, такі гурти як океан ельзи, один в каное, у нас багато гарних виконавців, які виконують псні українською, я думаю це круто

Мгм, гаразд, а як ти вважає, якщо є такі речі, що треба укр повчитися в інших країн і щ іншим варто повчитися в укр. Чи є що нас відрізняє від інших національностей?

- Щодо повчитися... недавно прочитала новину, що в німеччині журналістів каналу 1+1 щось там чи побити... чи щось таке, а поліція німеччини просто на це дивилася. Я просто якщо чесно думаю у нас такого би не пройшло... у нас поліція не просто дивилася, а люди би втрутилися, поліція не так би себе вела, іншим країнам треба повчитися у нас небайдужості... а от щодо того щоб у інших країн нам повчитися... то це можливо..... приймати інших такими якими вони є. тобто я розумію у нас молодь вона уміє приймати інших, а от люди старшого покоління вони не такі розкуті, вони можуть не приймати чийось думку, думку яка трішки суперечить їх самій., от цього можна було б повчитися. Якоїсь толерантності

А як ти вважаєш чи є щось що відрізняє нас від росіян, як би ти могла описати росію, можливо якісь образи які асоціюються з росією?

Ну звичайно, росія така найбільша проблема тому що вони вірять всьому що їм кажуть по телевізору. Ось така ситуація: у мене родичі що живуть в росії. Вони спочатку жили в донецькій області, потім її окупували, потім вони переїхали до росії тому що там живуть родичі. І от ця родичка зателефонувала моїй мамі і сказала «приїжджайте до нас, вас бомбить америка». Тобто людина яка тут жила, це що, америка окупувала

лнр днр? Зробила там? Не думаю. І тобто пройшло 8 років і вона думає що це зробила америка. Я не знаю як можна бути настільки зомбованими, заляканими, от я думаю що ось такі риси. І от звичайно байдужість. От навіть відомих людей. Я не вірю що зірки, блогери, нічого не роблять, що у них немає досвіду до адекватної інформації. Їм байдуже. Вони бояться втратити свій заробіток

Мгм. Чи є щось щоб ти хотіла змінити в Україні, можливо є якісь речі які викликають в тебе сум відразу ненависть розчарування можливо?

- Ну, викликає розчарування таке ставлення людей навіть українців навіть людей в рідному місті які кажуть що не бомблять, яка різниця, росія чи Україна. Я вважаю це не дуже нормальне ставлення

А як ти вважаєш чому у людей таке ставлення?

- Ну, тому що вони.. я не знаю чому таке ставлення... ну тому що це безпека, ну вони думають «росія роздає гуманітарку, ну дякую, пасіба». Ну я чесно не розумію чому таке ставлення, тому що як можна казати «яка різниця» тому що он Маріуполь який 90 км від Бердянська, там якийсь жах, і знаючи що там відбувається, вони кажуть «нам все рівно». Як може бути все рівно??

Як ти вважаєш до чого ми маємо прагнути в майбутньому? Яке ти бачиш реальне і ідеальне майбутнє для України? Якщо вони відрізняються?

- Ну, ідеальне, якщо б таких людей було поменше, тому що якщо хочете Росію – ідіть до Росії. Ну, ідеальне, якби нам повернули окуповані території, це стосується Крим, Донецьк, Луганськ, так, я думаю що це реальне, я сподіваюсь, і це ідеально, я вважаю якби у нас розвивалась економіка. Якби у людей були робочі місця, щоб, українцям не треба було їздити в Польщу в Німеччину в Британію, щоб вони могли працювати тут і навчатися тут. Якщо бути стабільна економіка, то людей буде хвилювати питання культури, мови, і таке інше

Як ти вважаєш що має статися аби цих людей яким байдуже їх стало менше?

- Не знаю.... Я навіть не уявляю. Мені здається що наприклад деокупують Бердянськ, а вони скажуть «м клас Україна» ну я думаю це просто такі люди

Це старше покоління чи молодші також?

- Так так, старші. Я не зустрічала молодше покоління з такою думкою. А от людей старшого покоління – так. Ну можливо не тому що вони такі погані, можливо вони просто звикли. У них там будинок, вони там працювали. У них там надбання. Ну, вони просто хочуть спокійно жити. Але через таких людей окупують території

Скажи будь ласка, якщо повертатися до твого досвіду життєвого, з чим пов'язані твої спогади з дитинства, можливо вони пов'язані з людьми, місцями наприклад?

- Ну.. напевно звичайно це море, тому що в нас в Бердянську Азовське море, також такі теплі спогади коли я їздила до бабусі в Миколаївську область, ну ось такі спогади, з моїми рідними, бабуся дідусь, і ось саме з цими місцями

Мгм, а чи змінилося в твоєму житті щось з початку війни? Розкажи які зміни відбулися буквально якісь фізичні, так і в голові, змінилося до чогось ставлення, загалом

- Так, звичайно із фізичного такого змінилося навіть... місце проживання, і змінилось дуже ставлення до жителів Росії. Якщо чесно то до війни мені було абсолютно все одно: є вони, немає, я вважала що це такі самі адекватні люди, я не вважала що вони якісь погані. Що вони в чомусь винні перед кимось. Але зараз це виникає ненависть, які продовжують викладати якісь фотки і ти дивишся такими очима і просто «як»

А чи змінилося ставлення до України?

- Звичайно, так. І до України ставлення змінилося. До українських людей. Про те щ вони можуть вийти на мітинги, вони не бояться людей зі зброєю. У нас біля мерії стояли люди з танками, а люди вийшли співати гімн. У людей є такий патріотизм, любов до своєї батьківщини, ну це просто жесьть.

А от на які взагалі ти... за обставинами війни на який би ти ризик була б готова піти заради сім'ї України, чи була б готова ти піти на ризик, чи ти би краще його уникала?

- Ну... я готова виходити на мітинги, ми виходили декілька разів, ми навіть виходили, я готова волонтерити, можливо якщо на початку війни не було такої можливості, якщо б це реально комусь допомогло. Готова координувати людей за кордоном. От якщо чесно на західній Україні є люди які справді це розуміють, а деякі кажуть що це все плітки. Ну вони не дуже розуміють, питають «чому ви сюди приїхали? Гуманітарку отримувати?»

Ти стикалася з такими людьми безпосередньо?

- Безпосередньо, так. Вони не розуміють чому люди сюди приїхали вони не розуміють що люди приїхали сюди кидаючи домівки, майно, щоб отримати пачку макарон. Я думаю якщо б волонтерили люди які це пережили, ситуація була б краща.

Я розумію, що ти була тоді малою, я в принципі так само. Але якщо пригадати осінь 14го, який був для тебе той період, чим ти займалася якщо ти можеш пригадати

- Так я пам'ятаю. Тоді теж була велика хвиля переселенців. У мене було багато однокласників які приїхали з окупованих територій. Я памятаю різні акції в школі, я пам'ятаю ось ці листи які ми писали солдатам в ато, я особисто писала якісь вірші на конкурс, я пам'ятаю це. У нас наприклад в школі в дома у нас це було горе в країні, на це звертали увагу, і коли зараз пишуть «а чому ви 8 лет молчали» мені було років 11, я пам'ятаю що про це всі говорили.

А розкажи як сприймало твоє оточення всі ті події?

- Ну... яось.. ну, ми слухали коли приїжджали діти, однокласники, і ми слухали з великими очима, як ви сиділи там в подвалі, це було страшно якщо чесно. Слухати ці всі розповіді. От я пам'ятаю всі говорили «і в нас таке скоро буде» і ми боялися

А якщо можеш пригадати то як ти тоді сприймала Євромайдан і як твоє оточення приймало події ці

- Негативно.

Мгм, а чому?

- Я не знаю. Яось так вважалось незрозуміло чому люди вийшли, нашо це. Що вони роблять, щоб їх повбивали, чи що? Але потім розумієш що цих людей вбили для того щоб ми зараз жили в демократичній країні

Тобто для тебе пізніше прийшло таке розуміння?

- Так, звичайно

Добре, і тоді скажи мені як ти ставишся до поточної воєнної позиції України, можливо щось варто змінити наприклад проявляти більше агресії і в плані військовому і дипломатичному, чи виправдані ризики?

- Раніше коли тільки почалися війна і до нас зайшли ці рос воєнні, не було зв'язку, оце у мене було все, переломний момент, вимкнули на тиждень зв'язок, у мене була істерика: нашо це все, яка війна, треба йти на переговори, чому вони не домовилися, але зараз я розумію що все правильно, тому що як можна домовитися якщо тут летять бомби? З ким домовлятися

18.Сніжана, 20, Запорізька область

- Мене зовут сніжана, я живу в Мелитополі здесь уже около 10ти лет, мы сюда переехали в 2011 году с родителями.. Я.. мне 20 лет, я учусь в медицинском колледже, мои родители... ну работают здесь, мама работает продавцом, отец с нами не проживает, в таком плане...

Скажи будь ласка, ти.. після повномасштабного вторгнення ти так і була в Мелітополі чи ти десь переміщалася?

- Нет, я так и оставалась в Мелитополе, у нас было как раз дистанционной обучение и я была в городе, у нас должно было быть с понедельника как раз очное обучение начинаться, мы должны были выходить и все как раз немножечко изменилось....

А як у вас взагалі там обстановка?

- Нуу... по сравнению с началом , когда были первые дни, первые недели... то сейчас конечно достаточно тихо, вот только вчера по поводу праздника 9го мая русские немного пошалили у нас, были взрывы ну там, буквально один взрыв был ночью, а целый день был достаточно тихий, плюс к вечеру люди достаточно сильно напугались потому что они начали запускать салюты, ну представляете что такое салюты, это ж характерных звуки которые напоминают взрывы, очень страшно было в этот момент

Ти ніколи виїжджати, не виникали такі думки? Чого ти взагалі вирішила лишатися?

- Были конечно варианты уехать, мы вообще как бы не готовились к тому конечно что будет повномасштабное такое.. война, что будет нападение, мы даже ну честно надеялись на лучшее, ну были конечно какие то ну... весточки об этом, но мы вообще не задумывались, когда мы поедем если это придет к нам или что будем делать в этот момент, первый момент было конечно паника, папа с нами мой не проживает, но он живет в Запорожье, и... он .. ну, немного связан с этим всем, он в свое время занимался... он был в АТО, вот... и он примерно знает что это такое, потому что он видел это все собственными глазами, и мы с ним общаемся , он очень сильно начал за нас переживать и говорить чтобы мы уезжали скорее, у нас бабушка есть в Веселовском районе запорожской области, вот, ну как бы... мы туда планировали ехать, но мы остались здесь, потому что у родителей здесь работа, много людей во время как началась война потеряли работу, многие сидели без заработка, но лично в моей ситуации мои родители работали, и как бы мы держались именно ну... делали ударение на то что здесь как бы работа держит, а без них я уезжать никуда не хотела, меня папа звал к себе в Запорожье, мы планировали если будет все настолько плохо могли бы уехать в веселовский район, но мы пока этого не делали

Як би ти могла себе охарактеризувати як особистість і на що ти зазвичай орієнтуєшся в житті – на думку батьків чи на власні уявлення?

- Ну конечно непосредственно родители тоже делают большой вклад в мое ... видение этого всего, плюс собственные соображения... я ... ну.... Не соглашусь с мнением моих родителей даже вот по этой вот ситуации.....в таком плане, многое беру просто с интернета что то читаю, с чем то соглашаюсь, многое переделываю, с чем то соглашаюсь с чем то нет..в таком плане

Ти кажеш не погоджуєшся з приводу цієї ситуації, у вас розходяться погляди на те що зараз відбувається я так розумію да?

- Ну не совсем, не кардинально но конечно да, моя мама росла при сср, вот сейчас допустим что у нас творится в городе, у нас развешивают вот эти красные флаги которые ну... обозначают сср, ну типа нас туда ходят обратно то ли вернуть то ли что они добиваются непонятно, ну и моя мама может высказаться что типа вот в Украине возможно , ну, жилось, ну, не то чтобы хорошо но и не то чтобы плохо, а вот может быть мы придем под власть россии и здесь станет лучше , ну вот в таком плане, откуда мы мол знаем, но я с этим не согласна, я не хочу оставаться и быть россияей, я ну как бы...

А чому? Чого не згодні ?

- Ну.. во первых потому что это не ... как сказать... не мое решение, если бы я хотела быть россияй я бы туда переехала, я бы сама пришла, а они пришли на нашу территорию, не мы их звали к себе, не мы туда пришли а они к нам, они нам навешали то чего мы не хотели, ну, меня полностью устраивало то где я живу, я люблю свою страну, люблю свой город именно таким он был до...

А от наскільки взагалі ти цікавишся політикою і чи можеш ти сказати про себе що в тебе є чіткі політ погляди?

- Ну откровенно говоря до войны я очень мало интересовалась политикой, я как бы в это особо не влазила, это все было очень сложно для меня, не хотелось лишний раз плюс расстраиваться в таком плане, ну как то мне было не до этого если честно , а уже с приходом войны я конечно начала почаще заглядывать на разные сайты политические новости смотреть... ну шас у нас новости можно посмотреть только в интернете потому что по тв у нас российские новости.. (смеется)

А де саме ти береш інформацію про останні новини?

- Ну это.... Непосредственно наши мелитопольские новости, плюс там... телеграмм канал короче..вот..

Маеш на увазі місцеві телеграм канали чи якісь є...****? Там якісь...

- Ну да, более такие как бы...

Так, добре, а скажи мені ще будь ласка, ти спілкуєшся російською переважну більшіст часу так?

- Ну... да, потому что я понимаю ***** (зв'язок прервался) и украинский и русский язык понимаю, могу и украинским языком в принципе разговаривать, просто ((*****)
перервался интернет

- Я говорила то что я понимаю и украинский и русский язык, я могу общаться на укр и на рус языке, просто дело в том что все население города русскоязычное, и каждодневное мое общение оно именно на русском языке, так как все население русское , вот... но вот дома мы сами до того момента как переехали в Мелитополь мы жили в веселовском районе там маленькое село , Энтузиаст называется, и там все люди общаются на суржике, и непосредственно дома с родителями я общаюсь на суржике... просто я как то ломаюсь, мне проще свои мысли на русском озвучивать, чем на украинском (смеется)...

Як би ти могла описати свої пріоритетні цінності в житті? Що для тебе взагалі є дійсно важливим і як ти думаеш для чого ти живеш і що тобі треба зробити щоб ти зрозуміла що ти живеш не дарма? Чи думала ти про це коли небудь?

- Ну думала, да... Мои ценности в жизни да? ...

Угу

- Ну до этого как бы... у меня какая начнем с того что цель жизни моя ну я как бы хотела сначала выучиться найти нормальную работу, построить карьеру, ну семья, все дела, ну все равно как то знаешь... я не знала вообще смысл жизни, ну да типа, построить успешную карьеру, вот это все, но именно как цель жизни такой вот какой то смысл жизни скорее я не понимала, вот у нас были уроки философии в коллежде и у нас была именно такая тема – смысл жизни, и нам как то преподавательница что вот мой смыл жизни это моя семья, мои дети... мы тогда сидели и не понимали ну как может быть смысл, это у каждого человека есть семья дети муж жена, я честно вот

сама не понимала смысл этого ... ее смысла жизни, но вот с приходом войны у меня как то ... переменялось это видение , тойст смысл жизни он просто в каждой прожитом дне, то что вышло солнце, то что цветет дерево, то что я сегодня проснулась, то что тихо, нет выстрелов, вот это и есть смысл жизни – просто радоваться каждому дню, потому что как то до войны вот эти все дни как то не ценились, вот серйозено, как то мы их воспринимали как должно, а сейчас это как то начало более цениться ... лично в моем случае...

А які ти якості цінуєш в людях найбільше?

- Честность, недвуличность.... Мм... отзывчивость...

Чи є у тебе шось в твоєму житті шо для тебе є предметом твоєї найбільшої гордості? Ну або просто гордості, є шось чим ти пишаєшся власне?

- Сложный вопрос (смеется)... честно я не знаю, наверное скорее всего нет, нету ниче такого... ну... честно я бы не сказала что я чем то за себя гордилась

А як ти вважаєш шо могло би чисто гіпотетично стати річчю якою би ти могла пишатися?

- Нуу... если бы там допустим я смогла бы добиться каких то определенных успехов в учебе, я бы не сказала конечно что я плохо учусь, я нормально учусь, даже хорошо, но не красный диплом допустим (смеется), если ты достаточно хорошо училась, или там... в будущем от я занималась кстати танцами в прошлом, ну вот я тоже как то там.. ну я ими занималась, все классно, но я там тоже не добилась каких то результатов таких прям, чтоб я чем то собой гордилась, возможно я себя просто обесцениваю, ну я не знаю что я такого должна была добиться...или там на работу какую то классную устроиться... переехать куда нибудь куда я мечтала бы..ну пока у меня такого нету (смеется)

В тебе і твоєї сім'ї є якісь сімейні традиції які для вас всіх є важливими?

- Ну... в моей семье там где я живу с мамой ... у нас как то честно говоря вот с традициями ... ну , не очень , вот как то у нас нет такого чтоб вот прям мы как то собираемся что то всей всей семьей, а вот раньше с папой и папиной семьей у нас было такое, вот на какой нибудь... на ту самую Пасху или на каждое день рождение мы собирались всей всей семьей, вот папа был, бабушка, дедушка, я Мои братья, сестры, тетя приезжала с беларуси как бы... и мы все садились за огромным огромным столом, жарили шашлык если это была весна и просто ну как бы... разговаривали все , а сейчас мои бабушка с дедушкой умерли уже давно и как бы вот это все тоже затерялось..... Очень этого не хватает, а так да, именно по папиной линии у нас больше какие то такие традиции семейные были... а здесь...

Чи є ще якісь в тебе є спогади з дитинства які тобі найприємніше згадувати? Можливо вони пов'язані з конкретною місцевістю подіями датами і тд?

- Опять же мы тоже жили в селе тогда, я помню мы с бабушкой ходили, у нас получается дома дома у нас идут, потом идут поля которые огороды людские которые люди салят, а потом у нас идет лесостепь , посадка... и там ну деревья всякие, цветочки, я помню мы с бабушкой там всегда она меня брала за ручку водила мы там разные травки собирали вместе, а потом засушивали...вот, еще помню вот очень приятное с села когда я была маленькой мы ездили на канал на пикник с родителями, там тоже было очень красиво... я бегала лягушек ловила (смеется)... А здесь уже когда уже переехали сюди здесь я начала ходить на танцы в школу, я тут подружилась с ребятами я помню тоже... мы тоже у нас. Была очень большая компания, где то человек 10 , и мы тоже собирались всей компанией ходили искали, я помню мы еще влоги снимали, что типа «вот это наш личный блог, мы тут вот рассказываем все шототам», а потом помню подросли на года 2-3 ,

пересматриваем старые видосики, начинаем с этого смеяться типа «блин какие мы смешные были, такую чушь мололи», а потом снова снимаем это то же самое (смеется)...

А якби була необхідність поспілкуватися з іноземцями і розказати їм про те що таке Україна, що складає суть взагалі України, культури, укр культури, цінностей, укр народу, на що би ти акцентувала увагу, як би ти розказала, описала Україну?

- Ну у нас очень красивый... как это сказать... краєвиди , хех... дуже гарні краєвиди, от именно українська мова я б рассказала, потому что українська мова вот она прям такая... мелодийная, и вот она прям такая хорошо прям бы рассказала про нашу страну... у нас очень красивый вид на все, у нас очень... даже вот возьмем наш флаг Украины – у нас пшеница, то есть это как обозначение желтого цвета, голубое небо как.... Ну, небо голубое... цвет флага... плюс рассказала бы даже бы ему возможно бы о нашем празднике Ивана Купала...

А ти колись святкувала івана купала, так?

- Да, было один раз всего лишь (смеется) , мы как то тоже на море были, и там тоже люди, ну получается мы были в лагере, и там как раз это попало на смену когда был Ивана Купала, и мы тоже помню вечером выходили, много было отрядов, и там был костер через который... ну небольшой костер, но все равно... мы брались за ручку с подружками, кто то с мальчиками, мы перепрыгивали через него... хороводы.. ну, водили...

А от як ти вважаєш, які риси об'єкти цінності уособлюють Україну? Чи можеш ти назвати якісь конкретні речі або явища або... ну, мається на увазі не якісь буквально прям матеріалі речі... може якісь цінності там притаманні які можна назвати українськими...

- Ну... мне кажется украинский народ он очень веселый, вот, у нас вот с чувством юмора всегда было все хорошо, мне кажется вообще что украинцы они такие... открытые... как это даже сказать... гостеприимные, вот, я б даже так сказала... и вообще если даже эту ситуацию брать которая даже в стране, вот мы как то так сплотились, мы братья друг другу все....

На чому сформувалася оце гарне почуття гумору, товариськість, єднання? Шо стало передумовою того що ми зараз такі які є?

- Ну это ж наверное все заложилось еще очень давно...

А внаслідок яких подій історичних?

- Ну много ж там было революций вот всех этих вот, это ж не первая такая ситуация вот.. возможно что то заложилось еще со времен далеких когда тоже были какие то проблемы в Украины... я честно не могу ответить на этот вопрос но я представляю себе это так что ... *****

Тобто ти маєш на увазі що було в Україні невзгод які українців об'єднали?

- Ну конечно, да...

А які в тебе асоціації виникають коли чуєш слово Україна? Перший асоціативний ряд

- Ну, прапор, вишиванка... и песни Верки Сердючки (смеется)

Які в тебе емоції , почуття виникають коли згадують Україну? Які ти пов'язуєш почуття з нею і чи є шось за що ти любиш Україну?

- За что?

Угу

- За что я люблю...ну за то что я в ней родилась... за то что ... ммм... ну... вот не знаю..ну вот как то... ну вот если даже сравнивать россию...ну там вот нет свободы как-то слова, там каждый вот даже щас вот посмотреть, каждый русский тот кто даже не согласен вот как бы есть такие которые как бы вот не согласны с этой что щас происходит, но они или молчат или они как бы все равно... типа они поддерживают ну то что происходит, то что делает россия, они как бы и не против, но и как бы сказать даже щас... они... не против этих действий и не за, но они все равно поддерживают россию, ну и они как бы боятся сказать что то, а у нас все равно как то в украине каждый может грубо говоря открыто послать этого русского.....

А чи відчуваєш ти свою причетність до укр народу і що для тебе означає ця причетність, через що ти її відчуваєш?

- Ну я думала просто что... все что вот происходит от ... ну... ну вот в нас щас в городе полно русских, у нас нету щас украинцев в городе, да, и вот то что они делают все это как то для нас.. как сказать, ну не родное, просто для нас оно чуждо, вот об этом я задумывалась, что оно мне вообще как бы...я не ощущаю себя в этом

А що вони роблять?

- Ну даже вот эти... ммм.. флаги развешивают... Ленина поставили, парад даже этот самый сделали, это то что с недавнего было.. плюс что они еще делали... ну вообще просто вот мне оно как то оно... не мое оно...

Як ти вважаєш навколо яких цінностей повинні або можуть об'єднуватися Українці?

- Ну наверное перемога... ну вообще тоже сложный вопрос, я не знаю точно на него ответа, но допустим об объединении я могу сказать на личном опыте что у нас произошло.... Сейчас люди очень сильно... были по крайней мере ... очень сильно отдалены друг от друга, хата не моя, все дела, да... это твои проблемы значит это твои проблемы, я в них не участвую, я никак к ним не отношусь, твои проблемы – сам решай... с наступлением военных действий у нас лично люди начали как то понимать друг друга, начали друг другу сопереживать, каждый у нас... во время первых дней войны у нас не было ни света ни воды ни связи ни интернета, ваще ничего, и люди чтоб хоть какую то информацию узнать они просто выходили на улицу вот так вот каждая улица она ж очень же длинная, я живу в частном секторе, и просто сходились люди и общались, вот просто как друзья, хотя многие там друг друга вообще в лицо первый раз видели, они просто общались друг с другом, потому что ну ситуация так вынудила...или просто тоже самое, взгляд поменялся... про это могу так сказать... наверное победа нас объединит, каждый будет радоваться... каждый будет как то... как было во второй мировой в принципе... каждый друг друга обнимал каждый друг друга поздравлял после победы...

А от після того як війна закінчиться, ми переможемо... що далі нас буде об'єднувати?

- Общее восстановление страны, наверное

А от не те що привязане до якогось конкретної події а от якісь такі більш вічні цінності так би мовити...

- Ммм... я и не знаю, возможно... это такой сложный вопрос, знаешь, вот так на него сразу и не ответишь, надо очень подумать...

Розумію, але мені не важливо чути якісь супер складні ідеально сформульовані фрази, мені важливо перше що тобі в голову приходить, просто якісь роздуми

- От лично бы я что бы хотела чтоб объединяла, мое личное мнение, вот это поддержание страны в полном порядке, в тому чтоб ... ну, просто в порядке поддерживать, чтобы были классные города, классные села, чтоб страна развивалась...да

А от як думаєш чому Україні варто повчитися в інших країн і навпаки чому іншим країнам можна повчитися в Україні?

- Ну... ммм... в інших... в других странах допустим країнах... ну от в нас люди все равно как то еще допустим.. я ни разу не была за границей.. нет, я была за границей, я была в болгарии один раз, но я там не сильно как то успела проникнуться тем менталитетом, но вот как по слухам, что... более европейские страны там вот как то взгляд людей на жизнь другой, даже вот к тем самым... геям, лесбиянкам, там лгбт... относятся как то более..ну, просто, к темнокожим людям более просто относятся, у нас как то... тяжеловато с этим , от я б от это наверное чтоб страна научилась нормально воспринимать все варианты человека

А чи є щось на твою думку що відрізняє Україну від інших національностей світу? Чи може є щось відрізняє нас від росіян зокрема? і яким на твою думку є чи повинен бути справжній українець?

- Это патриот, он сильный, незламный... ммм.. какой он... ну не знаю.. можно даже жить где то в Италии, в Испании, ну, и при этом тоже быть патриотом, ну как бы... это необязательно человек который должен жить на территории Украины я считаю..

А от як би ти описала зараз росіян і росію? З чим в тебе ототожнюється образ росії і російського народу?

- Нуу.. ассоциации с россиянами на данный момент... ну они верят всему что есть, ну вот допустим у меня тоже есть соседи , у соседки несколько сыновей, и один из них живет в Москве, и вот она , ну, мать звонит ему разговаривают они что у нас тут страшно типа, страшное типа стреляют бомбят дома рушат, а он такой типа «не не не, людей мирных типа трогать не будут, вот нам по телеку сказали типа» и он слушает, он не слушает то что ему говорит родная мать и отец, он слушает то что говорит путин по телевизору... ну как бы у них нету собственного какого то мнения, они верят тому что говорят, а на факты они просто не хотят обращать внимания, ну и вот по телевизору даже, я ж говорю, у нас русское телевидение, и там не показывают там половины даже не показывают того что показывают по укр телевидению...

А можливо. В тебе є якісь образи з якими в тебе асоціюється росія?

- Ну даже еще взять различие украинцев от россиян опять же, русское радио , телевидение.... У нас как то музыка какая-то...ну вот даже музыка русская народная .. ой русская, господи... украинская народная музыка, она такая веселая, зажигательная, прям под нее хочется взять и танцевать, а вот я слушаю русскую народную музыку, так вот там прям вообще, просто ложись и плачь, там вообще прям такие.... Траурная блин такая... агония... ну я не знаю... очень сильно так томно, грустно... у нас вот реально, у нас слушаешь и там ухо радуется, а тут...

А чи є щось що би ти хотіла змінити в Україні?

- Ммм..... ну, засчитается ответ если я скажу что ничего? (смеется)

Да звісно як думаєш так і кажи

- Ничего

А можливо в тебе є якісь речі з українського буденного які в тебе викликають сум ненависть відразу розчарування?

- Ммм... из украинского это в плане...?

Ну в плані там... ну от ти громадянка Україна і ти живеш в цьому контексті життя в Україні який в себе включає політичне життя, твоє особисте життя, життя громадян інших, культуру, можливо щось є із цього набору який складає із себе Україну щось є що тебе дратує розчаровує , через що тобі сумно стає?

- В прежней нашей украине без того всего что вот это щас?

Ну можна і тоді і зараз

- Ммм..... ну как то раньше... ну я ж говорю, я особо как то в политике раньше... не... как то не была... особо углублена, меня как то раньше, ну... ничего особо так... не напрягало, я ни изза чего там не расстраивалась особо и не радовалась особо ничему...аммм... а сейчас... ну просто что... от расстраивает многое конечно, допустим то что... мм... как сказать.... Сложно очень, хех... такой вопрос... ***** ну вот я щас так подумала, будет ли это относиться, ну вот насчет русского языка, ну вот допустим на западной украине многие говорят что там многие не сильно хорошо относятся к русскому языку, ну вот почему если я думаю на украинском, если я часть украины почему я не могу разговаривать на том языке на котором мне комфортно, ну если я половину большую своей жизни разговаривала на русском языке, ну вот как я могу взять и сразу переключиться на украинский?

А ти би взагалі ну.. ти би в перспективі ти би хотіла перейти на укр?

- Да конечно

Тобто в тебе є такі плани?

- Ну до 10 лет я как бы в основном разговаривала на суржике, в школе мы учились на укр языке, потом сменилась обстановка и у меня стала русскоязычная школа, хотя в городе было куча укр яз. школ, но русскояз находилась ближе всего ко мне, и общение в городе на русском, и это отобразилось в таком ключе. Я конечно понимаю укр и могу разговаривать но.. как так то

Добре. От чи є щось з українського чим ти можеш пишатися, що є для тебе предметом гордості?

- То что у нас есть в украине или... в плане?

Ну маю на увазі да всі атрибути україни, це ы люди ы щось з культурного і з політ життя і матер і не матеріальне?

- Ну вообще у нас очень талантливые люди, многие певцы актеры, от даже кстати насчет актеров. Я раньше вообще смотрела укр сериалы но с момента войны у меня все больше укрыз фильмов и сериалов и мне нравится. Уровень достаточно высокий. Вот я смотрела «як спіймати Кайдаша», «ы будуть люди». Очень хорошие сериалы мне прям оень нравилось. Я получала удовольствие и от игры и от мовы той самой. Я могу гордиться что в мелитополе самая вкусная черешня.

Мда... зрозуміла добре. І от питання як ти вважаєш до чого ми як українці повинні прагнути в майбутньому і яким би ти хотіла бачити майбутнє і яке ти бачиш його реальне

- Ну... реально что если мы все таки победим то украине предстоит тяжелый подъем. Не очень быстро будет происходить... то есть это даже не год не два, а на 5 лет затянется. Потери очень большие. Ээ... в таком плане... хотелось бы чтобы конечно все поскорее закончилось, чтобы люди вернулись к своему прошлому, чтобы все стало как было, становилось как лучше. А....потому что повыезжали, побросали свои дома, земли, они даже не посмотрели на то что наживали годами. Вот так в один щелчок обесценилось просто. Мы хотим чтобы все люди вернулись домой и вся жизнь стала прежней

Мгм. Да. А як ти от.. яким ти себе уявляєш майбутнє укр після війни, подальше майбутнє?

- Ну мне кажется что... военные у нас все равно будут. Все не будет так как раньше, все равно будут патрулировать военные. Опять же мне кажется люди объединятся, они станут более дружными, сплоченными, станут помогать друг другу со всем... мм.... Не знаю.... Приоритеты возможно как то поменяются

Як ти думаєш на які?

- Нуу.. даже с тех же самых, что.. каждый сам за себя, мне кажется люди сейчас станут... сейчас даже, многие беженцы убегают, люди принимают к себе в дома. Просто берут и принимают.. и это мне кажется как то отразится, люди начнут сплочаться

Да, зрозуміла. Добренько. А чи змінилося взагалі щось у тебе після початку повномасштабної війни? Матеріальні і фізичні зміни, ы в голови, може якісь нові думки?

- Ну... во первых это конечно же то что с учебкой я учусь на последнем курсе мед колледжа, я должна была закончить колледж в июне месяце, я должна была поступить нас должны были распределить в запорожье, нас должны были устроить на работу. Я хотела учиться заочно и работать. Хотела снимать квартиру. У меня были планы. Это все оборвалось. Я не знаю что меня ждет. То есть обучение полностью сорвалось. Поменялось в моей жизни то что даже сейчас... прошел 3 месяц, у меня до сих пор стоит сумка с вещами, там где все документы, вещи первой необходимости.. для меня это теперь атрибут комнаты специальный. Он пока что не денется никуда.

А з приводу якихось думок, змін? Нові думки, ставлення

- Ну, как я уже говорила, смысл жизни я уже поняла. Это то что он в каждом дне. Очень страшно за людей которые рядом с тобой. Ты просыпаешься в один момент, тебе говорят «война началась», и ты переживаешь не за себя а за людей вокруг. Была полная неизвестность, что будет через час. Волновалась за запорожье, у меня там папа, куча друзей. Очень за родных и близких, за их жизни. Но слава богу, у меня в моем круге потерь никаких не было.

Мгм, зрозуміло. А от якщо згадати 13-14 рік, коли це все починалось, чим ти тоді займалась і яким був той період? Як ти сприймала на той момент актуальні політ події?

- Мне тогда было 12-13 лет. Если я и во взрослой так сказать не интересовалась политикой, то тогда меня точно не интересовало. Но когда все началось в донецке луганске, помню родители собирались уезжать, потому что мы близко жили. Помню, мне мама говорила «скоро возможно придется вещи собирать уезжать» и первый год было очень страшно. Тогда я даже помню мы собирались уезжать. Но нам повезло.. немножечко... и мы еще немного нормально пожили

А от а як тоды тобою і твоїми близькими сприймався Євромайдан? Чи хтось брав з близьких людей участь у Євромайдані?

- Честно не знаю... По моему нет. В Євромайдане нікто, моя мама... я вислушувала що вона говорила по цьому поводу.. это то что новая власть которая пришла в лице яценюка, этих всех депутатских личностей, типа, она сама спровоцировала россию напасть. По сути они первые крым отобрали, они начали украину украинизировать, все должны разгов. На укр, и они спровоцировали что россияне вошли на территорию донецка и луганска. То есть сам майдан это спровоцировал

А ти якось на це реагувала?

- Ну я просто слухала...

Як ти це сприймала?

- Как.. ну... просто как факт истории... по сути все что щас происходит это наша история. Я особо не разбиралась и как мама сказала так я и слухала

А як ти зараз сприймаєш Євромайдан і все що тоді відбувалося?

- Ну с одной стороны конечно это не правильно... ну.. там убивали, там вышли студенты невинные, их там побили, их родители потом вышли.. ну... тоже сложный вопрос такой. Ну просто все могло закончиться абсолютно по другому если бы что то бы другое произошло

А якщо так в загальному, позитивне чи негативне ставлення?

- Позитивные наверное... позитивные же изменения произошли.. ну то есть избавились от этого марионеточного влияния россии к нам, что мы боролись за это.

Ну от ти казала що у тебе тато в ато був

- Мгм

А можеш детальныє розповісти як він туди потрапив як він там довго був?

- Ну вообще я тогда была не сильно... когда начались первые военные действия в луганске и донецке, он пошел добровольцем, как контрактник.. что то типа такого, я не знаю в какой он был группе, базе... я знаю что он там был, он об этом не говорил, а мне говорил что все нормально. Когда я подросла, он и мне начал рассказывать. Вот. Мм... э, значит он пошел туда добровольцем, он я знаю был под иловайском, он там долго был, много видел. Подробностей он особо не рассказывал, но... он там был. Очень долго, на протяжении трех лет.. а потом у него случилась травма, у него начался рак, получил вторую степень инвалидности и больше не может. Но даже вот сейчас которые действия которые разворачивались 24го февраля, у него в ноге разрушение кости пошло, и он ходит с палкой. И даже не смотря на такое состояние он пошел в тероборону. Он пару дней там побыл, и его состояние ухудшилось.... Он больше не смог там быть, но я очень горжусь его этим поступком. Он до сих пор общается с ребятами с ато, они периодически встречаются, даже за границей этих ребят очень много. Они очень сдружились на войне. Много кто ему помогает с его болезнью даже

А як ти вважаєш що для твого тата це означає, цей досвід, для чого власне йому треба було йти в тероборону?

- Ну потому что он любит свою страну. Он постоянно так. Он опять же, в запорожье, но он тоже родом с села где мы. Но на него не повлияло русскоговорящее население города и он говорит на украинском. Он меня упрекает за то что я говорю на рус. Ну я перевожу эту тему, его это очень задевает. Его задевают политические темы. Ну он прям мне как мама рассказала он с молодости такой. Это с юного возраста у него сложилось. Это он не в 40 лет понял что он патриот, это с самого начала

Може ти знаєш хто його батьки, чим вони займалися, чому він таким став?

- Ну я не знаю если честно. Я конечно общалась с бабушкой и дедушкой, мало, но мой дедушка с львовской области. Там вообще традиции украинские больше как то... выделены, что ли. Там больше украинских традиций, возможно это как то повлияло, что он. Переехал уже сюда, перенес в свою семью дедушка. То есть мне кажется дедушка сюда эти традиции принес

А от як ти вважаєш.. це... ти би хотіла щоб так і відбувалося далі, ці цінності із заходу переносилися на схід України?

- Да. Я бы хотела но чтобы это не навязывали людям. Чтобы это не было как с религией. Я хочу чтобы.. да, это было бы правильно, чтобы больше традиций и обычаев были, но чтобы люди сами этого хотели, а не это было навязанным

Зрозуміло. Хотіла в тебе спитати, может ти займаєшся волонтерською громадською діяльністю або хтось з твого оточення?

- Мм... э... честно говоря нет я ничем таким не занимаюсь. Но у нас по городу много людей которые занимаются волонтерством. Те самые митинги, активисты устраивали пока не разгоняли людей. Но даже когда разгоняли, люди в зуме онлайн пытались митинги создавать. Много людей беженцев, им предоставляли жилье, многие отзывались помочь, даже я, вещи еда жилье.... Очень многие волонтеры с таблетками помогают... у нас с первого дня войны цены сильно слетели но у нас все время была еда. А с таблетками и препаратами была беда. И люди которые волонтерили помогали очень возили с запорожья, помогали

Мгм. Добренько. От як би ти, ну уже частково ми зачепили це питання, але якщо узагальнити, чи змінилося твоє ставлення до укр після 24 лютого. Саме до України

- Ну.. мне стало больше интересно даже украинский язык. Я даже пытаюсь сама разговаривать, даже дома. Ну я дома и так разговариваю на суржике, но я стараюсь даже думать на укр языке. Мне стало интереснее смотреть сериалы фильмы, мне стала интересна история Украины. Я начала интересоваться революциями.. я не сильно интересовалась изучением в школе, а сейчас мне стало интересно. Моя мама очень хорошо знает историю, я иногда могу у мамы спросить что то. Мне стала сама история Украины интересней

А от як ти думаєш, ти кажеш тоби стала цікавіша історія. Як ти думаєш, для чого треба нею цікавитися, її знати.. для чого це корисно?

- Ну, после каждой... каждая история несет последствия. И они отображаются на нашем будущем. Если мы перенесемся на лет 30 40 назад, то тот период частично связан с периодом что сейчас происходит. Мы связаны непосредственно

И от буквально останнє питання... от чи.. на який би ти ризик була готова піти за обставин війни якщо це треба для України, чи ти би старалася уникати цього ризику?

- Ну, вот смотри, опять же, я живу в оккупированном городе, у нас тут стреляли, бомбили, у нас дома которые сгорели, очень много разрушенных, но конечно не так все страшно как в Мариуполе харькове. Но не смотря на то что я медик, я не раз задумывалась что если бы у нас был лазарет, ну набирали бы людей медиков для помощи людям которые оказались в такой ситуации, я бы пошла. Я бы пошла и давала свою помощь насколько я это умею. Я даже до этих событий я думала что хотела бы быть военным медиком.

Ну ти так чисто поки що в перспективах в тебе нема?

- Ну пока что я даже не знаю.. в плане обучения или помощи?

В плане работы саме

- Ну пока я нахожусь в мелитополе у нас такого нету. Если бы у меня была возможность выехать на территории под властью укр, я бы пошла

Абстрактне питання... чи повинна Україна іти на ризики з метою перемоги, чи виправдані ці ризики, чи треба було б шукати компроміси, як ти до цього ставишся?

- Ну такое.. двухсторонний вопрос такой. Дипломатически уже ничего решить нельзя, столько жертв, потерь, событий, дипломатически уже не решишь . риск.. тоже как бы.. мы можем пойти на риск, но не понятно, будет ли он оправдан. Ну допустим вот в начале.. ну мне как то было... я так испугалась, мои первые мысли типа «да пускай уже хоть чтонибудь будет, россия или украина, только бы не было войны». А потом с вот этими всякими событиями я поняла что мне вообще не пофиг кто будет у власти, я хочу чтобы оставалась украина, пусть те уходят на свои территории и там командуют. Ну риск... риск что россия попросила не вторгаться, что мы просим закрыть небо над нами, они угрожают ядерным оружием. Они возможно нас просто шантажируют, но ничего предпринимать не будут. Вопрос сложный и нельзя дать ответ пока мы не попробуем

19. Камілла, 22, Київська область

Розкажіть, будь ласка, про себе. Звідки ви? Де наразі проживаєте? Звідки родом ваші батьки? Хто ви за професією? Хто ваші батьки за професією?

- Я з Києва, зараз живу у Львівській області. Моя мама з Києва, батька не знаю. За першою освітою я філолог (вчилася в КНУ ім. Шевченка, Інституті філології за спеціальністю "українська мова та література, іноземна мова"), зараз здобуваю другу вищу освіту за спеціальністю "Комп'ютерні науки" у КПІ. Працювала редактором на місцевих телеканалах, наступну роботу планую шукати у сфері ІТ. Моя мама завідувачка музеєм, мистецтвознавиця.

Як би Ви охарактеризували себе як особистість? На що Ви зазвичай орієнтуєтесь в житті: на очікування родини й близьких чи власні уявлення про майбутнє?

- Я цілеспрямована та активна, рідко можу сидіти без діла. Раніше, до одруження, була дуже залежною від думки інших, зокрема родини, але зараз стала більш впевненою у собі, тому орієнтуюся на власні амбіції та плани.

Якою мовою ви зазвичай спілкуєтесь? Якою мовою спілкується ваше близьке оточення? Якою мовою розмовляли ваші близькі та друзі, що вас оточували протягом вашого шкільного віку?

- Зараз я спілкуюся російською і українською 50/50. Моя сім'я і сім'я мого чоловіка російськомовні, тому з родиною спілкуюся російською. З друзями, колегами, у публічних місцях спілкуюся українською. Протягом шкільного віку переважна більшість спілкувалася російською, проте навчання відбувалося суто українською.

Наскільки цікавитеся політикою? Чи можете Ви про себе сказати, що у Вас досить чіткі, сформовані політичні погляди? (Яких політичних поглядів ви дотримуетесь та ваші рідні, друзі, близьке оточення?)

- Не дуже цікавлюся політикою, за це у нашій родині відповідає чоловік. Якщо щось безпосередньо може стосуватися мого життя, тоді я більше дізнаюся про це, однак не хочу лізти в те, що не дуже добре розумію. Оскільки не цікавлюся політикою, то й не цікавлюся думкою інших про політику, вважаю, що це справа кожного, і не всім може бути до вподоби обговорювати з кимось свої політичні погляди.

Розкажіть, будь ласка, чи є у вас якісь сімейні традиції, які для вас є важливими ?

- Так, на великі свята (Різдво, Новий рік, Великдень) ми завжди з родиною, у мене велика родина, того ми так просто звикли. Також влітку щонайменше один раз ми усі, незважаючи на свої справи, збираємося на дачі на шашлик, граємо в настільні ігри, і просто насолоджуємося компанією одне одного.

Як би ви описали ваші пріоритетні цінності в житті? Що для вас в житті є дійсно важливим? Як ви гадаєте, для чого ви живете і що вам потрібно зробити для того, аби ви відчували, що живете не дарма?

- Думаю, що для мене найважливішим є родина. Також хочу займатися справою, яка мені подобається, ходити на роботу із більш-менш задоволенням (якщо взагалі можна ходити на роботу із задоволенням). Хочу продовжувати розвиватися, подорожувати світом, знайомитися з новими людьми та культурою. Хочу родити світ кращим.

Які якості ви цінуєте в людях найбільше?

- Щирість і чесність.

Що із власного життя є для вас предметом найбільшої гордості?

- Мій успіх у житті, моя родина, мій чоловік

Що таке, на вашу думку, Україна? Які риси, об'єкти, цінності уособлюють Україну? Назвіть, будь ласка, декілька речей або явищ, які ви вважаєте «українськими»?

- Україна - це моя Батьківщина, я тут народилася, тут планую виростити дітей, і тут планую жити. Україна - це, по-перше, народ, всі хто по-справжньому вважають себе українцями, пишаються своєю країною. До речі, дуже працьовитий і наполегливий народ. Українці завжди готові прийти на допомогу, завжди гостинні, і раді тобі будь-де і будь-коли. Я вважаю українськими - борщ, вишиванку, свою ідентичність.

Які асоціації у вас виникають, коли згадують Україну? Які почуття та емоції ви пов'язуєте з Україною? Чи є щось, за що ви можете сказати, що любите Україну?

- Асоціація безмежних полів пшениці та соняшника, Львівський різдвяний ярмарок, Софійська площа і Хрещатик у Києві, квітучі каштани, щирі усміхнені люди. Мені добре в Україні, я відчуваю гордість за свою країну, ми сильні і непереможні. Мабуть, я не можу точно назвати, за що я люблю Україну, просто люблю за те, що це моя країна.

Чи відчуваєте ви свою причетність до українського народу, що означає ця причетність? Через що Ви її відчуваєте?

- Так, я з впевненістю можу сказати, що я українка, бо я знаю свою мову, свої історію, культуру, традиції. Я хочу їх поширювати, щоб якомога більше людей дізнавалися про неї те, що знаю я.

Якби була необхідність іноземцям пояснити те, що складає суть України, її культури, цінностей її людей, на чому б ви зробили акцент?

- На людях, бо без людей не може існувати і країна. Ми ті, хто її розвиває, бореться за неї, відстоює її цінності.

Навколо яких цінностей чи пріоритетів, на Вашу думку, українці повинні об'єднуватися?

- Свобода і рівність

З чим у вас пов'язані ваші найприємніші спогади з дитинства? З яким населеним пунктом у вас пов'язані найприємніші спогади?

- Найприємніші спогади - це дні народження і поїдання морозива на Хрещатику, ат поїздки у Європу на змагання. Найприємніші спогади пов'язані з Києвом.

Що з українського є для вас предметом гордості?

- Мова

Чому Україні варто повчитися в інших країн? А чому іншим країнам варто повчитися в Україні? Чи є щось, що відрізняє українців від решти національностей світу? Якщо так, то що?

- Україні повчитися єдності і самоусвідомлення, хоч її і стало більше з початку війни. Іншим країнам вато запозити українське свободолобство і працьовитість. Ми і досі не всі можемо розмовляти своєю мовою.

Що нас відрізняє від росіян? Яким, на вашу думку, повинен бути справжній українець? Як би ви описали росіян та Росію? З чим, можливо, у вас ототожнюється образ Росії та росіян?

- Демократичність, критичне мислення відрізняє нас від росіян. Ми всі за одного, а там кожен сам за себе. А найголовніше - ми не бажаємо мати царя. Справжній українець повинен залишатися таким, яким він є зараз. росіяни та росія - нападники, імперіалісти, агресори, застягли в минулому. Образ росії і росіян ототожнюється з культурною відсталістю.

Що ви хотіли б змінити в Україні? Що в Україні у вас викликає сум, відразу, ненависть, страх, розчарування, злість?

- Хочу, щоб в Україні було більше можливостей, сум і розчарування викликає якість освіти.

До чого ми як українці повинні прагнути в майбутньому? Яким би ви хотіли бачити майбутнє України?

- До свободи і рівності, більших можливостей у світі, визнання. Майбутнє України - топові позиції серед цивілізованого світу.

Якою мовою, на ваш погляд, повинні спілкуватися українці?

- Українською

Чи довелося вам евакуюватися із вашого населеного пункту, де ви постійно проживаєте після розгортання повномасштабної війни на території України? Якщо так - чому поїхали? Чи плануєте повертатися? Чому плануєте повертатися? Якщо ні - чому лишилися?

- Так, я евакуювалася з Києва 24 лютого до родичів у Львівській області. Поїхала, щоб бути у більшій безпеці. Планую повертатися, коли буду впевнена у власній безпеці.

Що змінилося у вашому житті після початку повномасштабної війни? Йдеться як про матеріальні зміни, так і про метафізичні. Пригадайте осінь 2013-лютий 2014 року. Яким був той період для Вас, чим ви тоді займалися? Як ви сприймали актуальні на той момент політичні події?

- Я втратила роботу і залишилася без заробітку, однак я не залишилася стояти на місці, і почала шлях зміни кваліфікації, пішла на курси ІТ. З початку війни я почала ще частіше спілкуватися з родиною, друзями. хоча раніше "не могла" знайти для цього вільний час. В період 2013-2014 я вчилася у 9-му класі, моя школа знаходилася у центрі Києва і мене лякали мітинги на Майдані. Однак, що відбувалося політично - я не дуже з'ясовувала, та й батьки намагалися захистити від цього.

Чи брали ви або ваші близькі безпосередню участь у подіях Євромайдану? Якщо так, то яким чином? Чи є у вас близькі люди, що брали або беруть участь у російсько-українській війні?

- Ні я, ні близькі не брали участь у подіях Євромайдану, знову ж таки, я була замала, щоб думати про ці події. Ніхто з моїх близьких не брали і не беруть участь у російсько-українській війні

Як ваші близькі та ваше оточення відреагували на війну та події Євромайдану (сім'я, друзі, однокласники, вчителі тощо)?

- Зі мною ці теми не підіймалися.

Чи займалися раніше ви або хтось із вашого близького оточення (друзі, родичі) громадською діяльністю? Чи берете ви наразі участь у громадських активностях в ході війни та яким чином?

- Так, раніше я займалася громадською діяльністю, у школі проводили благодійні заходи, збирали гроші, відвідували військових у госпіталях. Під час війни онлайн допомагаю у волонтерському штабі з координацією.

Ви зазвичай слідкуєте за новинами? Звідки ви зазвичай отримуєте інформацію про події в Україні та світі?

- Раніше я не дуже слідувала за новинами, до того, як стала працювати на телеканалах і поки не почалася війна. Тепер читаю їх частіше, переважно читаю офіційні сторінки у телеграмі та ббс.

Чи змінилося ваше ставлення до України після розгортання повномасштабної війни 24 лютого 2022 року? Якщо так, то як?

- Не змінилося, я і до цього вважала себе патріоткою своєї країни, пишалася тим, як вона розквітає і з кожним роком стає кращою.

Як ви ставитеся до поточної воєнної позиції України? Можливо, щось варто змінити?

- Я вважаю, що наші військові краще знають, що необхідно робити.

20. Володимир, 22, Миколаївська область

Добре, тоді давай розпочинати. Розкажи, будь ласка, про себе трошки. Звідки ти де ти наразі проживаєш, звідки родом твої батьки, хто ти і твої батьки за професією і скільки тобі повних років?

Б. Добре, мене звать Володимир Бойченко. Я мешканець селища міського типу Ольшанський, який знаходиться в київському районі та Миколаївській області. Моя батьки Оксана Іванівна Бойченко та вона працює медсестрою. Все своє життя. Але змінює місце роботи інколи. Так, батько мій пенсіонер, Бойченко Володимир Леонідович. Зараз працює охоронцем на електростанції. Ось так, мені 22 роки.

- І ти зараз проживаєш, там так?

Б. Так, ну я знімав квартиру в Миколаєві, та й по цей час теж знімаю і більшу частину часу я проводжу все ж таки тут, а туди їжджу по питанням навчання та роботи. Тому потрібно, тому з нового року з 22 я майже весь час був тут лише кілька разів, я був у Миколаєві і я раз 24 я планував повністю переїхати до Миколаєва. Поставив будильника на дев'ять годин ранку, але проснувся в п'ять від слів мами, що розпочалася війна.

- А якою ти мовою зазвичай спілкуєшся, і якою мовою зазвичай спілкуються з тобою близьке оточення?

Б. Російською. Ну з дитинства я, тут усі так розмовляють. Але я спитав у Ані сказала, що краще було б на українці українську я, ну ок, не питання. Без проблем. Але майже повністю миколаївська область, я думаю, відсотків на 80 розмовляє російською мовою. Ні скоріш на п'ятдесят, інші п'ятдесят це суржик або українська.

- А як ти, якби ти сказав, наскільки ти цікавишся політикою? Наскільки можеш про себе сказати, що в тебе чітко сформовані політичні погляди?

Б. Я вважаю, що за 4-го, тобто в нас у країні майже всі вже трошки трошки, але політикою цікавляться і багато кому дуже цікаве політичне питання. Я взагалі до війни теж дуже цікавився цими, цими самим, що пов'язано з політикою від інтерв'ю до історичних якихось сводок і інформації по деяким подіям, які люблять прикрашати і героїзувати, але всі ж хочемо знати правду, якщо є на це час, то це дуже цікаво для країни.

- А яких політичних поглядів дотримує, підтримують твої рідні, близьке оточення, чи вони різняться за своїми поглядами? Чи у вас плюс мінус консенсусу в цьому плані?

Б. Ну до війни так, були деякі протиріччя в справі політики нашого президента і політики. Ну ніколи не було питання, чи хочемо ми приєднатися до росіян або щось таке, ми всі українці живемо в Україні, але деякі випроси політики вони були як теми для розмов і завжди я свою сторону так формулював як на захист того

що який політичний устрій і який вектор політики зараз у країні і чому це краще, ніж те, що було колись взагалі, але зараз я запитав батьків, з ким я конфліктів по сьогоднішньому питанню, тому всі сказали, що да, ти був правий. Війна відкрила всім очі. Як би жакливо це не було, але так.

- Так я хотіла просто додати. Можливо, це важливо сказати, що все таки я не буду використовувати особисту інформацію там, де прізвище, і так далі. Ну да, це залишиться чисто в межах цього інтерв'ю. Єдине, що я могла би використати в подальшому тексті, це лише твоє ім'я без прізвища просто для зручності демонстрації якихось висновків по інтерв'ю, тому так, а особисті якісь дані не буду використовувати, ну не переживати раптом що? Ця вся інформація, яку там я витягну з цього інтерв'ю вона піде чисто узагальненому вигляді. Так це добре зауваження, щоб просто було спокійніше говорити, да.

Б. Мені так було спокійно, я просто думав, що запис, якщо він десь буде і десь показувати, це буде вже як все закінчиться.

- Ні, це чисто я його просто текст формат переведу, звідти витягну такі основні інсайти, які мені треба. Добре, а якби ти міг себе охарактеризувати як особистість, що ти орієнтуєшся в житті на очікування родини чи на власні уявлення, про майбутнє.

Б. Ого. Ну як? Як всі, напевно. Спочатку школа, потім інститут, університет там роботи, а там як вийде.

- А як ти?

Б. Працювати почав з 18, як тільки зміг, так і тільки почав. Зараз працюю в ІТ компанії. З дев'ятнадцяти років, та й до сих пір. Ну якось получалося міксувати роботу та навчання і якщо це так можна називати 1 рік, працював повністю в нічну зміну, так я підтягнув свої навички англійської мови, навички, технічні навички, взагалі ще пов'язана роботи з клієнтами все такого формату. Згодом все стало більш менш налагоджуватись у плані режиму плані самопочуття. І все вийшло як треба, як із навчанням, так і з роботою ну в цілому, що дівчина є, а там як буде.

- А тобі важливо бути самостійним, чи ну, наскільки тобі взагалі важлива думка твоїх батьків і ставлення твоїх батьків до якихось подій у твоєму житті.

Б. Напевно важлива і напевно, дуже, якщо може я сам цього не розумію, то мої вчинки, які можна згрупувати і зробити висновок, що так мені це напевно можливо. Щодо самостійності. Авжеж, я думаю кожному хочеться бути незалежним від батьків і навпаки, допомагати їм якось, батькам, тих, кого любиш. Ось так.

- Зрозуміло добре, а як би ти міг описати свої пріоритетні цінності в житті, що для тебе в житті дійсно важливе? І ну, як ти думаєш, для чого ти живеш і що треба зробити в цьому житті так умовно, щоб для того, аби думав, що ти прожив життя не дарма?

Б. Питання в сенсі життя?

- Ну да, який взагалі бачиш сенс у житті, які в тебе навіть скоріше не сенс життя, а як ти вважаєш, якими у тебе є пріоритетні цінності в твоєму житті? Що для тебе справді цінне?

Б. Багато питань по цьому. По цій темі, але ну, я вважаю, якщо ми існуємо для того, щоб розмножитися. І все що з цим пов'язано, це все таке. Ну так, але для цього потрібні гроші, робота і все, що з цим пов'язано, щоб ти міг забезпечити себе, свою сім'ю і робити щось на користь і не тільки для себе, а для інших. Якщо мене попросили з тобою поговорити по цих питаннях, то я ж тільки за, якщо це так потрібно і це важно, може комусь тут так.

- Добре, а якості цінуєш у людях найбільше?

Б. Відповідальність. Чувство юмора і мабуть. Ну що, можна назвати людиною, яка добра із завжди до всього відноситься з добрим помислом, а не з якоюсь ноти може він мене підставити хоче, може щось без цього. Ну взагалі з такими людьми тобі зручніше завжди, вони відкриті більше і якось це, якщо ти розмовляєш з кимось, то це якось можна перевести в душевну розмову, який потім ну тобі буде дуже добре з цими чого з цими цією людиною Ось так такі ясність. Не пам'ятаю, як українською сказати.

- Ти можеш говорити якою завгодно, якою тобі зручно.

Б. Добре. Я ,це дуже важливо, якщо ти на когось понадіявся і ти можеш бути надійним, комусь в чомусь і сам повинен таким буде. І ця ось риса характеру вона в себе згрупує, як і всі багато інші риси, які там важливі в нашому житті і важливі в плані якихось обших справ. Те, що потрібно людям в житті воно формується цих, я думаю, для щасливого життя воно формується в цих ось рисах характеру.

Добре дякую гаразд, а що для тебе є важливим в житті, є предметом найбільшої гордості? Чим ти найбільше пишаєшся?

Б. Ну не знаю, я вважаю, що це ще впереді, потрібно ще потрібно отримати те, що є це як норма для кожного я вважаю, ну як? Нормальна робота нормальна вивчився, якось не підвів батьків не як, це як класика для нормального життя, тому те, що буде далі, якщо є чим гордитися там змога як самостійно проживати далі і забезпечувати себе та свою сім'ю, рідню,бути взагалі людиною хорошою. То і що може бути краще? Але мало знайшов у житті, як повернеться і може ти щось зробиш дійсно таке гідне величне для себе, для країни, для світу що, от поки таких людей немає нічого такого. Зараз геть мислі входять у другу сторону. Зараз не до цього. Спочатку переможемо, потім вже...

- Розкажи будь ласка, які у тебе є, якщо є, сімейні традиції, які для тебе, для твоєї сім'ї є важливими?

Б. Проводити разом свята деякі, наприклад, новий рік, я не знаю, я ніколи не один з життя провів не в кругу сім'ї, а з друзями, а завжди якось я зустрічав новий рік з батьками, потім вже їду по своїм ділам. Інші свята які є там? Що ще влітку ми завжди їдемо на море. Хоч раніше їздили разом, тому що я був малий, зараз можу з друзями, тому, як хоча б на 1- 2 дні. Все ж таки це якось необхідно, тому що недалеко. Так взагалі традиція, що таке конкретне сказати? Ну.

- Окей, окей, якщо ти там не чогось не впевнений або не знаєш, не відповідай так, це нормально. Добринько, а от як ти вважаєш, так зараз, ти мене зараз добре чуєш?

Да.

- Добре от що таке на твою думку Україна і які там риси об'єкти цінності уособлюють Україну? Можливо, ти можеш назвати декілька речей або явищ, які ти вважаєш?

Б. Ну Україна це - суверенна незалежна, демократично обраним президентом країна. І яка славиться о тепер тебе не чую. Чуєш?

Так можеш, будь ласка, почати заново, бо я твою відповідь зовсім не чула.

Ну Україна це суверенна незалежна країна з демократично обраним президентом, яка повинна бути у тих кордонах, які законодавчо підкріплені. І Україна славетна своєю історією своїми, дуже багатою історію. Якщо так можна сказати. А яка 2 частина питання?

- Можливо, у тебе якісь виникають асоціації, коли ти згадуєш Україну, можливо, якісь конкретні речі там явища не знаю. Наприклад, там добре не буду називати приклад, щоб не наводити на якісь конкретні думки. Ну якісь може є речі або явища, які ти вважаєш суто українськими ну атрибут українськості знаєш? Так умовно якась там якісь не знаю козаки шаровари ну от щось в такому роді. Асоціативний ряд.

Б. Напевно, всі козаки, воля. Ну якась, чисте явище кохання, любові, братерства. До всього, що ти годишся, де ти живеш там до рідні, до дівчини, до країни, до землі. І жага до захисту і допомоги, але допомогою яких часто користувалися. Да. Але що ж зробиш? Коли питають про допомогу. Ну напевно так.

- А які почуття емоції і ти пов'язує з Україною? І чи є щось, що ти можеш сказати, за що ти любиш Україну?

Б. Я. Скільки є знайомих друзів, яких з якими провів ну більше половини життя, більшу частину від яких часто чую, що ось ось в мене брат зараз у цій країні і там каже клас ну прям зарплата добре тожє думалось счас здам тест з англійської получить там якусь свою ступінь і теж поїду буду працювати. У самого була можливість поїхати до штатів, але якось накрилось. Тому не вийшло ну шо за то найшов роботу тут і

ніколи, ніколи не було. Там ідеї якоїсь залишитися в штатах, якщо получится поїхати чи потім колись там, якщо закінчу навчання чи що поїхати в другу країну, чомусь там заробітки. Вважаю, що і тут, якщо хочеш, можна заробляти так як, країнах є або там других країнах і ну не знаю, кому я там потрібен і на що я там, якщо я тут я громадянин цієї країни. Все, що я можу в принципі робити на користь. Хоча б сплачувати податки, то вже є користь і думаю ну мене не приваблює ніякі там красоти або плюси других країн. Ось так. Ну поїхати, мандрувати авжеж це було б кльово подивитися, як живуть люди дивитися, як що де коли на залишатись так, щоб назавжди ніколи такого не хотілося б.

- Гаразд. Чи відчуваєш ти свою причетність до українського народу? І що для тебе означає ця причетність? Ну через що ти відчуваєш?

Б. Ну. Да відчуваю, канешно. Через що відчуваю, ну мені подобається, а?

- Можливо, якісь моменти конкретні ти, відчуваєш, но там щось стається, там не знаю про щось думаєш, що ти то відчуваєш цей момент, і думаєш що ти українець? Наприклад.

Б. Та не напевно так не було таких ідей мислів чи, після яких чогось я би подумав, що я українець. Тому що нема. Якщо б я був десь в другій країні, я би щось там зробив напевно, краще, ніж інші або показав якусь рису, яка не притаманна тим людям, які живуть на тій території. І тоді я мог би зробити висновок, що да, я відрізняюся від цих людей, тому що я українець і тому так, якщо живу в суспільстві, де всі українці, то як я можу це відокремити інших від себе? Сказати, що ну да, всі ми українці, якщо так судити то. Оцінюючи. Наше все буденне життя і рис характеру моїх друзів, їх походження, ставлення людей, яких я багато знаю з роботи, то вважають, що так ми всі є українцями, і це, як висновок такий.

- Добре, але таке була необхідність...

Б. Ніхто ніхто не змовчав, коли все це почалося, а і навпаки у всіх була така Віра знаєте, що народ росії якось підніметься і якось буде ,підє на мітинги. Щось вони будуть робити, що все це припинити. Коли цього не відбувалося, ти був шокований, думаєш, як так, вони ж росіяни, ми українці. Ось у нас би вийшли, це сто процентів було б все одно. Це може як риса, яка відкриється насправді...

- Якби виникла ситуація, що треба було б якомусь іноземцю пояснити, що таке Україна, що складає суть України там і цінностей культури, народу, на що ви акцентували увагу, як би ви описали Україну іноземцю загалом?

Б. Тільки на словах?

- Ну да ну або можливо не на словах, а можливо там щось показали, наприклад, щоб це було?

Б. Поїхали б до Львова. Ну і там пішли по всім значимим місцям де можна показати все про Україну, культуру про людей. Дійсно був 2 рази в житті по роботі їздив до Львова і це конечно щось ну це класно. Тому що люди, яких ти знаєш ну пару місяців, з якими просто як колись спілкувався там, в телеграмі ти приїжджаючи, а тебе стрічають, ти ніколи їх не бачив, а ти все брати дорова ну поїхали ми тобі все покажем.

- Як ви думаєте, чого саме Львів є показовим місцем для того, аби показати україну землю. Чому саме Львів?

Б. Я не знаю, я просто був тільки у Львові, я може і всі інші міста, які знаходяться на заході, нашої країни, ну схожі і мають усі війну. Я знаю, що дуже гарно в Карпатах уже інший багато.

- Наприклад, Миколаїв. Наприклад, не хотіли повести іноземцями показати йому, що таке Україна? Чому саме ви асоціюєте Україну західної України?

Б. Миколаїв це більш як місто яке славетна своїми кораблебудівними заводами, але який вже якщо я розумію нема, ну просто нема більше чого показати можна показати місто працюючих людей, які працюють, але нічого такого, щоб продемонстрували їм культуру України, то я б не обирав. Ну Львів ви ж знаєте яке це місто. Якщо були тут. Там можна з відкритим ротом ходити цілий день, якщо порівнюючи, то роблю ставку на Львов.

- Добре. А як ви вважаєте навколо, яких пріоритетів і цінностей, на вашу думку, українці повинні об'єднуватися? Що має стати цим ключовим фактором об'єднання які цінності? Аби вони змогли об'єднати всіх українців? Всю Україну.

Б. Свобода. У цей час демонструються. Бачите, як змінився мир, а може й не змінився і завжди такий був. Не всі готові за свою свободу постоять. Віддати життя. Але наша країна згуртувалася повністю, навіть згуртувався увесь захід так називаємо європейським. Що демонструє згуртованість українців, які показали, що нема ніякої різниці, які ворог на нас іде, якщо ми з тим свою свободу і волю і тому нам можна вірити, що ми з цим упораємося і всі вірять я. Я думаю.

- Добре, а як ви вважаєте, чому Україні варто повчитися в інших країн? І навпаки, чому іншим країнам варто повчитися в Україні? Якщо звісно, є такі речі.

Б. Ну так я думаю є. Ну я настільною добре знаю географію, щоб і, як живуть люди за кордоном, ну як? В общем, я розумію, як це навіть по поведінці людей зараз можна надати у тій ситуації, яка є зараз. Наприклад. Всім же подобається ось прем'єр міністр великобританії Борис Джонсон, його дії вчинки з перших днів. Я думаю, з цього можна повчитися в них сьогодні - лідерства. Лідерства, яке ти знаєш, питання повністю і ти вибрав свою точку зору, яка на даний момент є правильно і ти завжди, як цьому слідуєш, допомагаєш вперед, ну так грудно. І забираєш собі всіх своїх друзів. І так було й на першій світовій та другій світовій війні. Наскільки я знаю, що Британія дуже багато чого зробила. США можна США повчитися демократії, яка є насправді це взагалі? Кладець демократії, який може бути, тому що все всі дії, що відбуваються все справно на життя людей так є ну перебільшення вважаю деяких питаннях, але ось питання захисту людей та їх свободи життя, то це дії, які робить США, то це круто. Чого повчитися в українців? Ну ж такий згуртованості в трудну хвилину, хоробрості, любові до своєї країни та волі.

- Добре дякую. Як ви думаєте, чи є щось, що відрізняє українців від решти національностей світу і, можливо, зокрема, нас щось відрізняє від росіян? На вашу думку, яким повинен, на вашу думку, бути справжній українець, якщо це так можна назвати? Ну дуже умовно, але так собі.

Б. В разі, ну то є те, що я казав до цього в принципі, то є відмінності у нас.

Від інших може національностей щодо росіян, я свою точку зору висловили цієї, наскільки я знаю, то це вже дуже, дуже давня історія. Зі слів, Лермонтова. Страна господ страна рабов. Що скажеш краще? Щодо до нас, чим відрізняється, ну ось зараз все можна побачити. Як все це стає, якщо ми з ними воюємо, то значить, у нас багато чого не спільного.

- Добре.

Б. Може мова да у нас багато, де використовують російську мову, але ж. Для цього потрібно на нас нападати, анексувати наші землі.

- До речі, як ви вважаєте, якою мовою повинні спілкуватися українці, чи є взагалі різниця в тому розмовляти українською чи російською? І як в подальшому повинно бути, на вашу думку, яку, яка повинна взагалі, якою повинна бути мовна ситуація, на вашу думку, мовне становище України?

Б. Ну я думаю що от проблем з цим немає і кожен сам робить свій вибір, то можеш спілкуватися хочеш будеш розмовляти шведською, германською китайською. Мені різниця, якщо ти розмовляєш російською в той час, коли у нас іде війна, але ти все ж часто розмовляв російською, то, якби ти маєш сам робити свій вибір, чи переходити на українську чи ні. Але наскільки я знаю, багато друзів, які стали розмовляти просто українською, як і раніше розмовляли, але місто, де вони навчалися ну зробила так що їм стало зручніше розмовляти російською, тому що всі ну, якщо все місто розмовляє так, то куди ж ти дінешся? Що зараз? Ну. Не знаю. В Канаді теж 2 мови. Ну правда, вони не воювали з французами, але ну. Що ну вже так я ну у нас на закарпатті теж багато хто розмовляє угорською. Ну як знають угорську і використовують її в деяких районах закарпаття. Як зараз себе поводить угорщина в ставленні до України, то що, не розмовляти на закарпатті угорською.

- Добре зрозуміло, добре, а чи є щось, щоб ти хотів змінити в Україні і, можливо, є якісь речі, які тебе викликають негативні емоції, такі як сум злість, ненависть, розчарування, страх?

Б.Я надіюся, що те що зараз. То що зараз відбувається це все виліється до того, що Україна справді стане тим, тою країною, яку від неї хочуть і мешканці жителі України. Що? Усе це воно справді дасть якийсь правильний вектор до європейських країн та демократії розвитку цього всього і головне що там вже перемога те, що визиває злість? Ну це як. Те, що притаманне деяким людям у політиці, які вважають, що в принципі, чого би і собі не взяти? Я ж правильно роботу працюю. І ось такі випадки, які притаманні сусідній росії. Красти все тому, що страна багата в нас є все. Красти все, людям якось буде, ті, хто мовить це погано, так не класно. Не було б цього було б набагато краще задовго до нашого часу.

- Добре.

Б. Світ то бачить, як це робить людина.

- От ти сказав з приводу того то що, тобі хотілося би Україна нарешті стала такою, якою її хочуть бачити мешканці, а от ну ти, власне, як мешканець України, громадянин України, якою б ти хотів бачити Україну? Як от ти прагнув майбутнього для України, для себе, як українця?

Б.Європейські демократичне майбутнє, суверенно.

- А що ти вкладаєш в поняття?

Б.Подалі від совка подалі від всього цього, що пов'язано з тиранію з тоталітаризмом цими притамани росії звичками. Що я маю на увазі під європейською? Вільна країна, яка цінить своїх людей, цінує людей цінує, як тут можна сказати кожного. Ну, якщо так висловлювати геть ідею гарно. То. Ось саме це я маю на увазі що до тебе будуть відноситись як до людини і типу це відчувати. І що люди будуть вирішувати а якому векторі рухається країна, а не так вождь. Ось так.

- А ще таке запитання от, що з українського є для тебе предметом гордості?

Б.Шо не чую. Все, что?

- Зараз чуєш мене?

Б.Да чую але відео зависло.

- Ну дивись, якщо зараз нормально чуєш, то можна продовжувати на відео, то все одно в принципі.

Б.Нормалізувалося все добре.

- Супер добре,питала тебе, що є українського для тебе є предметом гордості? Чим ти ну, чим ти пишаєшся з того, що є українським, якщо є такі речі?

Б.Там якихось речей такого матеріального, я думаю, що ні. Паспорта може. Ну і без матеріального нічого вже що це більш таке питання Історії, люди, які ось все своє життя боролось за того, щоб ми жили якось ми живемо зараз. Трошки векторів європейському такому завжди того, якісь речі матеріальні, які би мене ну, як я дивився і казав, оце клас це, тому що українець такого міста.

- Ок. Добре, розкажи будь ласка, як взагалі там була обстановка після 24 лютого? У твоєму населеному пункті і ти сказав, що ти не виїжджав звідти, так?

Б.Ну обстановка. Психологічна була обстановка завжди жахлива, а перші дні то дуже було якось страшно, боязно і ось що сказав ну щодо нашого випадку у нас в принципі все було тихо. Ну як? Якщо порівнювати з містами, де йдуть бойові дії то у нас тільки було чути, як завжди гупає артилерія вночі. Неперекращаючими чергами. На це якось було, ну згодом звикаєш до всього навіть до такого, більше як ви могли. бачити, що вони йшли до Вознесенського, це по річці, так сказати, ну біля Бугу. От ми з іншої сторони були ну так от тому, тоді були якось страшно, але все вигнали москалів і зараз якось тихо, що зараз ми працюємо більше на сторону Херсону і менше звуки вже нема такого екшну як був. Ну було дуже страшно за дівчину яка знаходилась перший місяць, півтора в окупації, де я не знаю, це жах от коли ти не знаєш, що відбувається, коли вдруг захотілося відключити зв'язь повністю в місті. І. Ну і так різко бам вже не понятно, що що

пройшли ніяк не зв'язатися і чому не зв'язатися ти не розумієш. І раз коли відключали, то було дуже страшно. Потім відключали ще ну більше чутки ходили про те, як як когось викрадають когось там, але ти ж бачиш це своїми очима ти тільки слухаєш, слухаєш і кажеш, давай швидше, виїжджай звідти бо не можна так жити. А поки добре що все нормалізувалося стала як я ось оцей період це був капець.

- Чому ти взагалі вирішив лишитися? І як так взагалі вийшло, що ти лишився у своєму населеному пункті нікуди не поїхав?

Б.Куди мені треба? Ну я тут народився, я тут виріс, де я потрібен, якби мої батьки сказали. Окей, я би їх вивіз, а сам повернувся в цю. Ну так ще в цей час все в нас спокійно. Плюс мінус нормалізувалося, не враховуючи звуки там арти. Кілька ракет які поряд літають. То в цілому все добре.

- Добре.

Б. Це ж не окупація от саме страшне це, коли проходять бойові дії прямо тут або окупація. Ось це так.

- А чи змінилося щось у своєму житті після початку повномасштабної війни і що саме? Ну там я маю на увазі якісь буквально матеріальні зміни так і, ну, можливо, щось там в голові помінялось якісь нові думки з'явилися, змінилося ставлення до чогось і так далі.

Б. Ну да, як у всіх, в плані матеріального напевно нічого. Як працював, так і працюю, але було дуже тяжко. Геть не до цього от перший місяць якось на автоматі весь час ти слідуєш за новинами ти від них залежний, тому що тобі потрібно знати, а особливо, коли десь поруч щось може статися і ти якось краще знати інформація зразу. Ось так, ну потім як ну все таки залишилось в принципі щодо ставлення до росії то і так ставлення було не дуже ну була вони нейтрально. Як зараз після всього цього після, 80 відсотків, а потім 80 були за політику буде на то, яке ж тут може бути ставлення?

- Як ставишся зараз до поточної воєнної позиції в Україні? Можливо, щось варто змінити, як на твою думку, як ти вважаєш там не знаю проявляти більше агресії або навпаки там йти на якісь компроміси.

Б. Ні компроміси, а проявляти агресію більше чи ні то, в плані політичному так доволі агресивні, вважаю, що дуже добре, в плані воєнному я не воєнна людина.

- Добре.

Б.Нам треба зібратися, щоб ми точно знали, не пускали в м'ясо, як робить політика росії, щоб досягнути якоїсь мети, якою ми хочем цілі з мінімальними жертвами та втратами. Тому що я скажу, Україна це європейська країна, і ми цінуємо кожного. Тому те, що ми якийсь час маємо почекати, я думаю, що так наче.

- Добре, а якщо повертатися назад, то до 13-14 року от тоді може пам'ятаєш. Взагалі, ну чим тоді жив в той період, чим займався і як сприймав актуальні на той момент політичні події? Ну тоді ми пам'ятаєш от якраз все починалося. Як взагалі це сприймалося тобою?

Б.А мені було 13 років. Я навчався в школі. І 12 і 13 рік влітку ми їздили на море в Крим 2 роки поспіль. Ну це було конечно ну класно. Це дуже гарно, дуже гарне місто ти кожен день бачиш щось нове, як я розказував про Львів то ну приблизно так само. Особливо 13 ти літньому хлопця з с м т. І коли сталася подія з тим, що на крим висилались якісь зелені чоловічки. І прийшла анексія та це ну. Зараз то ми розуміємо, що то як звичка росії втрутитися і загарбати щось, коли в Україні якісь перевороти неприємності. Виснажена країна. Тоді це було дуже боляче, тому що ти там був ти це місце бачив, ти знаєш людей. Інколи я так виходить якась обіда на весь мир. За те що за на референдумі там проголосувала більшість і такий гак. Так. Так от зараз мені не понятна. Тобто референдум, референдум та білорусі.

- Може ну пам'ятаєш там тоді ще починався євромайдан? Як взагалі це тобою сприймалося ця подія і як сприймалося вона твоїм оточенням? Як реагували на ці події твоєї там друзі, рідні, близькі.

Б. Ну незрозуміла ситуація, ну я не розумів цю ситуацію, тому що у 13 років, що я можу там якісь висновки робить з того, що приходить. Дивився там було ну саму ідею ціль це вже як розуміння приходить потім.

- А що ти відчував?

Б. Ну повне непорозуміння, не розумів, що відбувається тіпа ти бачиш ти якби ну да. А всі з чим. Ставлення моїх близьких. Скоріш точне нерозуміння, тому що ну як жили, собі, жили, жили, жили, але ж ніхто в нас не займається там політикою не цікавиться більше, тому що люди, як вони працюють на роботі, так працюють. Інтернет це було не так, як зараз не знали так багато. Істочник їх тоді можна прочитати. Тому ідею самого цього руху майдану і все це но скоріше не розуміли. Це вже приходить трошки потім з віком та джерелом інформації який зараз відкриті всім.

- Як тепер зараз з тобою сприймається, тобою сприймаються тодішні події, як ти зараз їх оцінюєш?

Б.Я би підтримував ці події повністю може був би там стояв на майдані.

- А тоді? Хто із твоїх рідних або знайомих не брав безпосередню участь у подіях Євромайдану або в російсько-українській війні з 14 року?

Б.З моїх близьких знайомі, я знаю, були на Євромайдані, але наскільки я знаю, там більше ситуація була в грошах. От що по поводу війни? Да багато, тому що у нас лікарня і багато хлопців пішли в АТО як військові лікарі. Який зараз мене дядя. Там. Воєнним лікарем.

- От ти кажеш це справа Євромайдану там справа була грошах, це що ти маєш на увазі, що це за історія?

Б.Ну п'ятсот, гривень сутки.

- Це на Євромайдані?

Б.Ну канешно. Ті, хто вийшли в перші дні. Оце, вона є на першому місці, потім вже питання. Появилось, з'явилося питання грошей. Багато хто кльонув.

- А хто платив?

Б.Ну мені не платили я. Напевно майбутнє ну от люди приближені до майбутнього після майдану президента. Говорили так.

- Тобто це ти знаєш ну це тобі хтось розказував, але безпосередньо да.

Б. Я нічого не получав, да то що говорити, то давали гроші за те що стоїш.

- Добре, а чи займався ти раніше ти або хтось з близького оточення громадською діяльністю чи берете зараз там ти або хтось із твоїх близьких участь у громадських активностях в ході війни? Яким чином? Ну я маю на увазі там волонтерство, благодійні внески, різні, тощо тощо.

Б.Ну благодійні внески. Да. Особливо. Спочатку. Ну благодійницьку це ну більше кидаєш, це канешно на якісь перевірені, тому повернись живим Фонд більше всього тоді туди. Допомога якимось спеціальними отрядом, яким потрібно там чи броня чи з засоби зв'язку чи коптери да, якщо виставляється рахунок банку якийсь да. Уже зараз ставлення до грошей трошки змінилось з тим, що було до, навіщо тобі це все, якщо нічого не буде. Ходили даліше там плели сітки. Збирали гуманітарку. Ходили.

- А чи ти зараз цікавився політикою, а звідки зазвичай отримуєш інформацію про події в Україні і світі.

Б.А зараз ну телеграм канали да. Якісь медійні люди, які займаються політикою, журналістикою. Яку цікаво послухати, люди з бекграундом якимось класним і ти розумієш, що можна цьому вірити. Навіть ну яким йде звідки він не був, навіть якщо от російський журналіст Невзоров займається підтримкою України в цій війні та проти іде усього цього режиму путінського повністю його засуджує і оскільки він там вже головних справ має не знаю. Ще років на п'ятнадцять за ці останні пару місці, де він висловлює просто правду за кордон. Ну ось з таких людей журналістів багато цікавих інтерв'ю дуже цікаво слухати розумних людей, їх ставлення до якихось питань. Ну і читати якихось сводки новин, з яких може сам робити якісь висновки. Ну це, мабуть основне.

- А добре і як ти якби ти сказав, за яких обставин воєнних обставин? Який ризик ти особисто міг би піти, якби в цьому була потреба якась? Для тебе особисто потреба, бо для країни. Чи пішов би ти взагалі на якісь ризик.

Б. Ну так що треба да. Наскільки зараз я знаю, студентів не беруть, навіть якщо ти дещо інформатика прийшли, давай кажуть не. Перше те, що ти молодий, якщо потрібно, при ситуації, якщо буде якась окупація, напевно що в нас такі партизанські рухи підуть, що будуть Мелітополю откритки писати та змагатися хто більше.

- І от буквально останнє запитання, таке більш узагальнююче, як ти вважаєш, чи має Україна йти на ризик захистити себе, чи виправдані взагалі всі ризики які в нас були, є й будуть.

Б. Ну да, а як ще. Треба воювать – забирайте. Ще що? Та ні, такого не буде, не має так бути, війну потрібно закінчувати повною капітуляцією, а не якимись домовленостями. Оце ми залешаємо собі, оце ось так, ми не домовимся з ними, а якщо домовимся, це не можна рахувати гарантом якимось, я так вважаю.